

Comptrol 5 ge + 2 With/long
Answer 57

IN HOC L
T I

ARG
T A S F
TION
C A

PHIL

Access

*Ex libris Thomae Rott
Anno 94. Elbingae*

IN HOC LIBELLO CON-
TINENTUR

ARGVMENTA SEV DISPO-
SITIONES RHETORI-
CAE IN ECLOGAS
VIRGILII

B. 10.

A V T O R E
PHILIP. MELANTH.

I T E M,

*Accesserunt Paraphrases, Ecphrases, & suc-
cinctae quaestiones in easdem
Eclogas*

A V T O R

M. STEPHANO RICCIO.

I T E M,

Adiecta sunt in fine MISCELLANEA
eiusdem RICCII, in quibus de va-
rijs rebus tractatur.

Anno

M. D. LXV

M. Schreyer + inscribed

JOANNES STI- gelius ad Lectorem.

1561.

Artibus ingenuis teneram formare iuventam
 Qui studet, atq; animos adiuuat arte rudes,
 Et quid de patriæ minus ille salute meretur,
 Quam populos legum qui ratione regit?
 Præparat ingenium rerum præceptor ad usus,
 Quod sine doctrina quid nisi nomen habet?
 Et sunt qui rigido suspendant omnia naso,
 Quæ non peruigilem tota Cleanthen olent,
 Desinite ô ronchi, non hæc sine cortice nanti,
 Sed pueris author qualiacunq; dedit.
 Qualiacunq; dedit, tamen hoc amiserat idem,
 Effugere Autolici non potuere manus.
 Quæ si fortè alibi uulgata uidebis $\alpha\delta\eta\lambda\omega\varsigma$,
 Surrepta authori noxeris esse suo,
 Nunc postliminio ceu reddita publicat idem,
 Optat & ut nunquam deteriora legas.

06. 11. 1891
 50. XVI. 1091

ILLVSTRISSI-
MO AC GENEROSIS-
SIMO PRINCIPI AC DOMI-
NO, DOMINO IOHANNI FRIDERICO
III. Duci Saxoniae, Landgrauio Thurin-
giae, Marggrauio Misniae, Principi
suo & Domino clemen-
tissimo,

STEPHANVS RICCIVS
S. P. D.

RES SVNT RATIO-
nes, quibus doctrina de
uita & moribus tradi so-
let, una ἀποδεικτικὴ, altera
νομικὴ, tertia πρᾶξις. Harum
prima acumen demonstrationū,
Secunda honestatem præcepto-
rum, tertia exemplorum uim des-
iderat. Nam hoc necesse est, ut
uirtutis studium aut firma proba-
tione, aut legis autoritate, aut ex-
emplo in animis hominum exci-

A 2 tetur.

tetur. Qui uerò his tribus nō mouetur, sed pronus sequitur, quo traxit cæca libido, hic malus ac odio dignus ducatur, & idem accerset pœnas sibi tandem & tristia damna, ut Hesiodus uerissimè dixit. Ut igitur ad primam rationem pertinent libri Aristotelis de moribus accuratè scripti, sic ad alteram & tertiam referuntur Poemata. Etsi enim in singulis Poematis multa sunt Physica, multa item Oeconomica, quædam Politica, quædam & historica, Tamen maxima pars Poematum præcepta & exempla continet, quibus omnes homines nō monstruosi ad uirtutis amorem flecti possunt. Nam leges propter breuitatem non docent, sed nuda imperia

peria proponunt. Poetæ autem, quia uitæ humanæ imagines pingunt, eligunt optima exempla, quorum commemoratio summa cum delectatiõẽ & authoritatẽ orationi affert & fidem. Ideo Solon & Pisistratus legem tulerunt, ut Homeri poema, quod est uirtutis encomium in quinquennali conuentu Attico solum præ cæteris scriptis recitaretur.

Omissis autem reliquis Poematis, nunc tantum de Bucolico carmine dicamus, cuius duo sunt præcipui scriptores, apud Græcos quidẽ Theocritus, apud Latinos uerò noster Virgilius, quorum uterque in hoc genere admirabilis est. Quanquam enim in Idyllijs & Ecclogis utriusq; Poetæ

tæ introducuntur pastores, quorum Musa rustica non forum modo, uerum ipsam etiam urbem reformidat, tamen uenustissimæ ac iucundissimæ imagines uitæ horum sermone simplici & humili pinguntur. Quem enim nostrum fabula Theocriti de Comata, significans pios Deo curæ esse, eisq; si non magnas opes, at mediocria commoda suppeditari, non delectat? Ut autem Theocriti piscator lætatur somno aurei piscis, Ita plurimi homines in anibus opinionibus delectantur, & fugaces umbras tanquam res certas sequuntur.

Res quas

Eclogæ Virgilianæ continent.

1 Eclogæ.

Quid dicam de Eclogis Virgilianis, quarum prima est laudatio Augusti proponens imaginem boni principis

principis: Nihil est enim quod principem magis ornet, quam clementia. Hæc Cæsarem Deum fecit, Hæc Augustum cōsecrauit, ut M. Antonius in Epistola ad uxorem Faustina[m] scripsit. SECUNDA ^{12 Ecloga.} est imago aulicæ beneuolentiæ. Etsi enim omnium hominum uoluntates sunt mutabiles, tamen aulica exempla sunt conspectiora, & magis in oculos incurrunt, ut in uersibus dicitur,

Omne animi uitium tanto conspectius
in se (cat habetur.

Crimen habet, quanto maior, qui peccat. TERTIA & SEPTIMA continent ^{11 et 12} imagines certaminum, quæ oriuntur ab ambitione, æmulatione, pertinacia & κακοζηλία, de quibus uerissimè Salustius dixit, Bonum publicum simulantes,

pro sua quisque potentia certas
 bant, neq; illis modestia, neque
 modus contentiōis erat. QVART
 T A sumpta est de carminibus Si-
 byllinis, quæ cum essent de Chris-
 sto dicta, tempusq; esset ænigma-
 tis quibusdam inuolutum, eaq; QVART
 intelligeret Virgilius, de aliquo
 ex principibus Romanis existi-
 mabat esse dicta, & Pollionis fi-
 lio Salonino attribuit. QVINTA
 est Epicedion de morte Iulij Cæ-
 saris. Etsi enim Musa pastoralis
 plerunque serpit humi tuta nimis
 um, pavidacq; procellæ, tamen in-
 terdum assurgit, & Principum ca-
 sus, aut negotia publica describit.
SEXTA est laudatio Galli Poetæ,
 cuius stultus amor in decima &
 postrema Ecloga repræhēditur.
 Octaua

IIII.
 Ecloga

V.

VI

OCTAVA proponit imaginem, ^{vii.}
 partim inepti, partim impij amoris. Est enim usitatum & notum malum, amor aberrans à Lege Dei, & multorum ingentium malorum causa est, ut, propter amorem Paridis Troia euersa est, & Græci magnas clades acceperunt.

NONA est querela de incommo- ^{ix.}
 dis belli, hoc est, de obliuione doctrinarum, neglectione iudiciorum, interitu disciplinæ, & morum feritate, Sed carmina tantum

Nostra ualent Lycida tela inter Martia
 quantum

Chaonias dicunt aquila ueniente columbas.

Sed hæc in ipsa enarratione Eclogarum uberius exponi solent.

Quam porrò delectat bonam mentem iucuda uarietas Eclogarum.

rum. Ut enim similitudo est mater societatis, sic nihil est aptius ad delectationem lectoris, quàm rerum uarietas. Iam uerò constat in singulis Eclogis nouas imagines proponi. Quod enim de Theocrito Eobanus cecinit, id de nostro Virgilio dici potest,

Accipe Simichidæ lusus Hieronyme
uatis,

Quo uarium quicquam uix magis esse potest.

Pastor, uenator, messor, piscator, & auceps,

Nauta, miles, eques, pictor, & agricola est.

Ac si esset aliqua autoritas mea, hortarer Studiosos ad diligentiam conferendi Eclogas Virgilij cum Idyllijs Theocriti. Non enim frustra nec temere ab Eobano scriptum est,

Et ta

DEDICATORIA.

Et tamen agnoscas hic magni furta Ma-
ronis

Plurima, sed nullo digna pudore legi.

Dixi breuiter de rebus, quas
Eclogæ Virgilianæ continent,
Nunc dicam de forma, seu charac-
tère Eclogarum.

*De forma seu
charactère
Eclogarum.*

Quod autem genus dicendi in
Eclogis sit humile, de quo nihil
tradi melius, neque utilius posse pu-
to, quàm quod Cicero in Ora-
tore præcipit, Virgilius ipse tes-
tatur, cùm Bucolicum carmen de-
ductum nominat, hoc est, tenue
& exile, translatione petita à la-
na. Ut igitur in communifera
mone crebrò usurpari solere scis-
mus interrogationes, sententias,
prouerbia, exclamatiões, reticen-
tias, dubitatiões, metaphoras,
compa-

„comparationes, sic eadem lumina
 „orationis in Eclogis & Idyllijs
 „uidere licet. Etsi autem hæc or-
 rationis subtilitas imitabilis uis-
 detur existimanti, tamen nihil
 est experiēti minus, ut uerissimè
 mè Horatius exclamat in arte Po-
 etica, Speret idem, sudet multū,
 frustra q̄ labore. Ac ut Studiosi
 proposito exemplo intelligant,
 qua ratione Bucolici uersus ad u-
 sum transferendi sint, adscribam
 locum Senecæ, qui in libro quar-
 to de beneficijs uersus primæ Ec-
 logæ Vergilianæ uenustissimè
 ad beneficentiam diuinam erga
 nos accommodauit.

*Seneca lib. 4
 de beneficijs*

Nonne si gratus es dices, Deus nobis
 hæc oia fecit,
 Namq̄ erit ille mihi semper Deus, illi-
 us aram

Sæpe

DEDICATORIA.

Sæpe tener nostris ab ouilibus imbuet
agnus,
Ille meas errare boues, ut cernis, &
ipsum
Ludere, quæ uellem calamo permisit
agresti.

Ille Deus non est, qui paucos bo-
ues, sed qui per totum orbem ar-
menta dimisit, qui gregibus ubi-
que passim uagantibus pabulum
præstat, qui pascua hybernis æsti-
ua substituit, qui non calamo tan-
tum cantare, & agreste, atq; in-
conditum carmen, ad aliquã tan-
tum oblectationem modulari do-
cuit, Sed tot artes, tot uocum ua-
rietates, tot sonos, alios spiritu
nostro, alios externo cantus ædi-
tuos commentus est. Hæc Seneca
celebrans Dei erga genus hu-
manum beneficentiam.

Tuæ

Tuæ Celsitudini autem dedico, Illustrissime Princeps, hæc argumenta seu dispositiones Rhetoricas, quas clarissimus uir D. Philippus Melanthon (piæ memoriæ) quondam doctissimis uiris M. Ioanni Marcello Regiomontano, & M. Ioanni Stigelio & alijs, tanquam publicis professoribus bonarū artium in celeberrima Academia Vuittenbergensi diuersis temporibus dictandas proposuit, addoq̃ meas breues sanè Paraphrases, Ecphrases, & quæstiones, quibus Eclogæ Virgilianæ explicantur. Adieci quoque in fine Miscellanea, in quibus de uarijs rebus tractatur, idq̃ facio ob eam causam, ut hoc qualecunq̃ monumentum meæ erga
 Cels.

DEDICATORIA.

Cels. T. beneuolentiæ & debitæ obseruantiaë erga fratres tuos Illustrissimos significationem habebas. Scio enim, idq̃ grata mente prædico, quantũ debeam parenti uestro, qui dum in uiuis erat, benè de Scholis & Ecclesijs meritus est, suoq̃ exemplo constantiaë in summis periculis cõstitutus cœlestem doctrinã de filio Dei in multorum animis cõfirmavit. Eò etiã libentius hoc, quidquid est lucubrations Cels. T. inscripsi, Quia exploratum habeo, quãto studio in lectione nō solum sacrarum litterarum, sed etiam Poematum et historiarũ uersari Cels. T. soleat.

Oro autem filium Dei dominum nostrum Iesum Christum, ut sibi inter nos Ecclesiam æternam
nam

nam semper colligat, & accendat
 salutaria doctrinæ studia, quibus
 Ecclesia nullo modo carere pos-
 test. Seruet etiam diu saluos &
 incolumes Illustrissimos fratres
 cū suauissimis coniugibus & dul-
 cissimis liberis. Bene & feliciter
 uale $\omega \rho \omega \alpha \lambda \eta \theta \epsilon \dot{\iota} \delta \epsilon \omega \eta \omega \lambda \eta \tau \alpha \dot{\iota} \varsigma \mu \acute{o} \nu \sigma \alpha \iota \varsigma \text{ } \text{C} \omega \sigma \alpha$
 $\delta \acute{\alpha} \omega \iota \epsilon \varsigma \acute{\alpha} \pi \alpha \sigma \iota \psi \acute{\iota} \lambda \tau \alpha \tau \epsilon \eta \gamma \acute{\epsilon} \mu \omega \rho$, & hanc si-
 gnificationem mei erga Cels. T.
 studiij boni consulito. Datae
 Osterfeldiæ, Anno sal. 1. 5. 65.
 die Maij septimo, quo die OTHO
 primus, decimus Imperator Ger-
 manicus, rebus maximis gestis,
 & constitutis Ecclesijs Episcopas-
 libus, Magdeburgensi, Misnensi,
 Brandeburgensi, Mersburgensi,
 Zizensi, mortuus est in oppido
 Quedelmburg, et sepultus Mag-
 deburgi, ante annos 591.

D. IOHANNES STIGELIVS, DE VIVA

IMAGINE D. PHILIPPI ME-
lanthonis, Anno M. D. LV.

Sicut apis uario sugens è flore liquorem
Subtili pressum nectare fingit opus,
Sic selecta etiam tibi mens arguta MELANTHON,
Et ueris gignit scripta referta bonis.
Quid strepitis fuci? qui quantum in pectore succi
Fertis, ab hac una surripuistis ape.
Hæc apis officij memor, in commune laborans,
Esse Deo gratum, quod facit, omne cupit.
Qui mundo potius fuci inseruire laborant,
His sua conueniens premia meta feret.
Cedite degeneres fucato pectore fuci,
Hæc apis est ipso uindice tuta Deo.
Quod si adeo cæco iuuat insanire furore,
Si fatum impietas non uidet ista suum,
Hei quantum Christi alueolis examen ab ipsis,
In uestram armabit spicula prompta necem.
Cedite degeneres fucato pectore fuci,
Hæc apis est ipso uindice tuta Deo.

ARGVMENTVM IN
SEQVNTVR AR-
GVMENTA SEV DISPOSITIO-
nes Rhetoricæ D. PHILIPPI MELAN-
THONIS, in Eclogas Virgilij.

QVO CONSILIO SCRIPTA SVNT
INITIO BVCOLICA.

P. M.

Superuacaneum est querere, quæ sit origo Bucolici carminis. Semper enim fuerunt cantilenæ & rusticis figuris alias res ac personas in Cantilenis significare mos fuit, ut canticum Salomonis magna ex parte Bucolicum est, quo tamen describitur status regni Israël. Hoc igitur initio discant adolescentes pastorum personis & figuris significari alias magnas res in uita, & scribi hæc figurata poemata, uel ad oblectationem, uel ad consolationem, uel ad deplorationem, uel ad affectus animi quoscunq; significandos, uel ad commonefaciendos homines, ac docendos de aliqua de re utili. Quare plerunq; aliqui loci communes assumuntur, ut apud Virgilium statim in prima Ecloga deploratur bellum ciuile. Apud Theocritum uituperantur uenustissime diuites auari, qui nolunt honesta studia iuuare, cum recitat fuisse quendam pastoris ministrum, qui quotidie sacrificare Musis unam ouem solitus sit, ut reliquum gregem Musa seruarent.

Cresca

PRIMAE ECLOGAE.

Crescebant igitur oues domini, cum grex non periret pestilentia, aut alijs morbis per aliquot annos. Sed tandem audit Dominus quotidie maſtari unam ouem Muſis. Hanc iacturam tanti fecit, ut miſtrum puniendum duxerit, qui expoſita cauſa cum dixiſſet gregem à Muſis ſeruatum eſſe, Experiar (inquit) an Muſa haecenus ſeruauerint gregem te amoto. Includit igitur miſtrum in cauam arborem, ut cum fame interficeret. Aliquanto poſt totus grex peſtilentia moritur. Hic auarus paſtor agnoſcere ſuum ſcelus incipit, & priorem miſtrum deſiderat. Forte igitur ad arborem uenit, in quam ſeruum incluſerat & comperit miſtrum adhuc uiuere, ac interim à Muſis alitum eſſe, quæ apum examen in arborem miſcrant, ut ibi mel facerent, quo interim incluſus ille Poëta uictiſtarit. Hinc facile intelligi poteſt, quid ſignificetur. Ita paſſim allegoriæ in Bucolicis ſparguntur. Hæc de ipſo genere carminis & conſilio ſcribentium carmina Bucolica obſeruanda ſunt.

TEXTVS PRIMAE

ECLOGAE.

MELIBOEVVS TITYRVS.

Tityre, tu patulæ recubans ſub tegmine
fagi,
Agreſtem tenui Muſarum meditaris æ-
uena.

Nos patriæ fines, & dulcia linquimus
arua. B 2 Nos

TEXTVS PRIMAE.

Nos patriam fugimus, tu Tityre lentus in umbra
 Formosam resonare doces Amaryllida sylvas.
 O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit. Ti.
 Namq; erit ille mihi semper Deus, illius aram
 Sæpe tener nostris ab ouilibus imbuet agnus.
 Ille meas errare boues, ut cernis, & ipsum
 Ludere quæ uellem, calamo permisit agresti.
 Non equidem inuideo, miror magis undiq; totis Me.
 Vsq; adeo turbatur agris, en ipse capellas
 Protinus æger ago, hanc etiam uix Tityre duco.
 Hic inter densas Corylos modo namq; gemellos
 Spem gregis, ab silice in nuda connixa reliquit.
 Sæpe malum hoc nobis, si mens non læua fuisset,
 De coelo tactas memini prædicere quercus.
 Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.
 Sed tamen ille deus qui sit, da Tityre nobis.
 Urbem, quam dicunt Romam Melibœe, putauit Ti.
 Stultus ego huic nostræ similem, quò sæpe solemus
 Pastores ouium teneros depellere foetus.
 Sic canibus catulos similes, sic matribus hædos
 Noram, sic paruis componere magna solebam.
 Verum hæc tantum alias inter caput extulit urbes,
 Quantum lenta solent inter uiburna cupressi.
 Et quæ tanta fuit Romam tibi causa uidendi? Me.
 Libertas, quæ sera tamen respexit inertem Tit.
 Candidior, postquam tondenti barba cadebat,
 Respexit tamen & longo post tempore uenit.
 Postquam nos Amaryllis habet, Galatea reliquit.

Namq;

E C L O G A E.

Nanq; (fatebor enim) dum me Galatea tenebat,
 Nec spes libertatis erat, nec cura peculi.
 Quamuis multa meis exiret uictima septis,
 Pinguis & ingrata premeretur cascus urbi.
 Non unquam grauis ære domum mihi dextra redibat.
 Mirabar quid mœsta Deos Amarylli uocares, Me.
 Cui pendere sua patereris in arbore poma.
 Tityrus hinc aberat, ipsæ te Tityre pinus,
 Ipsi te fontes, ipsa hæc arbusta uocabant.
 Quid facerem? neq; seruitio me exire licebat, Ti.
 Nec tam præsentem alibi cognoscere Diuos.
 Hic illum uidi iuuenem Melibœe, quotannis
 Bis senos cui nostra dies altaria fumant.
 Hic mihi responsum primus dedit ille petenti,
 Pascite, ut antè boues pueri, submitтите tauros.
 Fortunate senex, ergo tua rura manebunt, Me.
 Et tibi magna satis, quamuis lapis omnia nudus,
 Limosoq; palus obducatur pascua iunco.
 Non insueta graueis tentabunt pabula fœtas,
 Nec mala uicini pecoris contagia lædent.
 Fortunate senex, hic inter flumina nota,
 Et fontes sacros frigus captabis opacum.
 Hinc tibi, quæ semper uicino ab limite sepes
 Hibleis apibus florem depasta salicti,
 Sæpe leui somnum suadebit inire susurro.
 Hinc alta sub rupe canet frondator ad auras,
 Nec tamen interea rauca, tua cura, palumbes,
 Nec gemere aëria cessabit turtur ab ulmo.

TEXTVS PRIMAE

Antè leues ergo pascentur in aethere cerui, Tit.
 Et freta destituent nudos in littore pisces,
 Antè, pererratis amborum finibus, exul
 Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim,
 Quàm nostro illius labatur pectore uultus.
 At nos hinc alij sitientels ibimus Afros: Me.
 Pars Scythiam, & rapidum Cretæ ueniemus Oaxem,
 Et penitus toto diuisos orbe Britannos.
 En unquam patrios longo post tempore fines,
 Pauperis & tuguri congestum caespite culmen
 Post aliquot, mea regna uidens, mirabor aristas &
 Impius hæc tam culta noualia miles habebit &
 Barbarus has segetes? en quò discordia ciues
 Perduxit miseros: en queis consequimur agros.
 Insepe nunc Meliboeæ piros, pone ordine uites.
 Ite mæe, quondam felix pecus, ite capellæ,
 Non ego uos posthac uiridi proiectus in antro,
 Dumosa pendere procul de rupe uidebo:
 Carmina nulla canam: non me pascente capellæ
 Florentem cytisum, & salices carpetis amaras.
 Hic tamen hac mecum poteras requiescere nocte Tit.
 Fronde super uiridi: sunt nobis mitia poma,
 Castanæ molles, & pressi copia lactis:
 Et iam summa procul uillarum culmina fumant,
 Maioresq; cadunt altis de montibus umbræ.

ARGUMENTVM IN PRIMAM ELOGAM.

PRIMA Ecloga continet gratiarum actionem. Oreditur autem à gratulatione alterius rustici, ut esset occasio narrationis, qua paulo altius repetita rusticorum more commemorat beneficium Cæsaris. Postea, ut fieri solet, amplificat istud beneficium ab effectu seu à consequentibus, uidelicet, quod nunc domi rebus suis tuto frui liceat & sit beatus. Item collatione, Alij eiectionibus exulant. Et hic asperguntur quaedam πᾶθη. Item Epiphonema à causa malorum, B illum ciuile tales calamitates affert. **CONCLUSIO** habet ἀδυνατοίαν, Ergo prius rerum natura mutabitur, quam obliuiscar huius beneficii. Erit igitur adolescentibus hæc Ecloga commodum exemplum tractandæ gratiarum actionis, quæ constat Enthymemate, Magno beneficio à Cæsare sum affectus, Ergo nunquam illius obliuiscar. Antecedens, ut dixi, est amplificatum propemodum tribus schematis, ab effectibus seu à consequentibus, collatione & affectu, Nam cætera, ut in poëmate, sunt Dialogica, & inseruiunt decoro.

ALIA DISPOSITIO EIVSDEM in eandem Eclogam.

HAEC Ecloga seu tota hæc oratio Generis Demonstratiui est. Nam præterquam quod hic Cæsari Augusto sub Tityri persona gratias agit, qui totius Eclogæ status est, multæ sunt hic urbium atq;

A R G V M E N T V M

locorum laudes & descriptiones, de Italia & ueterum colonorum, qui agris pellebantur, miserijs & calamitatibus querelæ, ciuiliū bellorum uituperatio & execratio. Maxime autem in laudando Augusto uersatur Poëta. Et ut orationis seriem ac dispositionem facilius uidere ac complecti in animo adolescentes possint, indicabo paulo prolixius carminis ordinem. PROPOSITIO est, Nos misere habemus pulsī sedibus nostris. Hanc propositionem figurauit contentione & antithesi, At tu interim qui meliori fortuna uteris, securus cantando sub patula arbore te oblectas. Est quoq; schemate, Expolitione, illustrata propositio ac affectu. Obseruabis autem Melibœi orationem perpetuam quandam esse querimoniam calamitatum, & miseriarum deplorationem, Tityri uero gratulatoriam, qui ubiq; Augusti laudes & illius erga se beneficia pleno, quod aiunt, ore prædicat. Deinde propositioni statim mutata beneuolentiæ captationem subiicit, quæ tracta est à Cæsaris persona, dum illum Deum appellat, & eius in se beneficia recenset.

Porrò ne Tityrus suspicetur Melibœum inuidere sibi illud ocium, cum suam fortunam cum illius felicitàte confert, mox illud occupat, Non ideo se illius fortunam prædicare, & suam deplorare, quod id sibi doleat, sed ait se mirari, quod in istis tantis motibus, & ueterum colonorum exturbatione solus Tityrus suos agros obtineat, & ocio illo fruatur, cum tamen

ad ne

PRIMÆ E C L O G Æ .

ad neminem non istius mali labes peruenerit. Atq; ut suum infortunium magis testatum faciat & declaret Tityro, δεικνύων ei capellas, quas æger patria, & suis bonis pulsus ducebat, coram ostendit, quam calamitatem auget etiam affectu, cum per Hypotyposin ait se uix ducere capellam, quæ iam in nuda silice enixa gemellos relinquere cogatur. Postremo amplificauit hunc locum à prodigiorum mentione, & cupit certior fieri à Tityro Melibœus, quis Deus istius ocij ei sit author.

TIT Y R V S autem orditur narrationem suam à loci descriptione egregie seruato decoro. Nam non mox Melibœo respondet, per quem istud ocium ac securitatem sit consecutus, sed per ambages quasdam, quibus in narrando plerunq; solent uti rustici, Primum eam urbem describit, in qua ille uiderit suum Deum. Continetur autem urbis Romæ laus in his comparationibus à dissimili ductis, quæ mirabiliter sunt simplices & planè Bucolicæ. Porrò data per Melibœum occasione exponitur hic quoq; causa, cur se Romam relicta Mantua Virgilius contulerit, ut narratio sit & prolixior & illustrior, libertatis scilicet consequendæ gratia. Fingit autem se seruum fuisse (quanquam reuera liber fuit Virgilius,) ut Augusti beneficia magis & copiosius predicet, ac uersatur hic totus locus in prosopopeia quadam. Nam tum se primum liberio rem uiuendi rationem, & prosperiorem fortunæ flatum nactum ait, cum ueteri amica

ARGUMENTVM

Mantua patria relicta Romam ad Amaryllidæ uenerit, atq; hunc locum amplificauit collatione pristini status, nullam sibi gratiam à Mantua esse relata, quanquam multa in eam contulerit beneficia, Romæ autem haberi honorem uirtuti.

Postea Melibœus gratulatur Tityro illam foelicitatem, & laudat rus eius ab amœnitate. Sed quia Tityri persona tota uersatur in agendis gratijs Cæsari Augusto, quem dixi Eclogæ esse statum, Ideo absoluta narratione ab impossibili argumento ducto ait, nunquam futurum, ut illius in se meritorum obliuiscatur. Melibœi autem oratio est perpetua quædam de præsentis rerum statu querela. Quare postquam iam Tityri foelicitatem satis prædicauit Melibœus, redit per collationem & antithesin, ut in principio ceperat, ad suam & aliorum, qui agris suis pellebantur, miseriam. Est autem uarijs figuris & affectibus illustratus hic postremus locus.

ALIA DISPOSICIO EIVSDEM in eandem Eclogam.

Solebant Romani Imperatores in municipalibus agris, eiectis ueteribus colonis, milites, ut eorum animos sibi demerentur, collocare. Proinde cum Transpadanos agros Augustus diuideret (Nam Transpadani adiuuerant Antonium in ciuili bello contra Augustum) amisit & suum Virgilius. Is postquam Augusto Romæ innotuit intercedentibus polli-

PRIMAE ECLOGAE.

one, Mecenate & alijs, ingenio meruit, ut ager sibi paternus restitueretur, Hic Augusti beneficium predicat Poëta. Imitatur carmen genus Demonstrativum. Nam ordine recensetur factum à Tityro, qui Virgilium representat. Melibœi persona adiecta est, ut contentione ornaretur & amplificaretur carmen. Nam hic aliàs deplorat eorum sortem, qui è suis possessionibus eiekti erant, aliàs bene precatur Virgilio. Si eximas Melibœi personam, sermo Tityri perpetua quædam narratio fuerit, quæ qua ratione, quo ordine constet, quibus sit ornata figuris, ita demum intelliget adolescens, si soluta oratione carmen exposuerit.

ALIUD EIVSDEM.

Nomen Eclogæ non est a capris factum, sed simpliciter significat lectionem seu enarrationem seu adnotationem. Sunt autem in alijs continuæ expositiones, in alijs colloquia distincta personarum, & in utroq; quid deceat, & quomodo ingeniosè utranq; formam tractauerint, obseruandum est. Nunc de prima Ecloga Virgilij dicam. Vt autem antea monui, significari res magnas figuratis narrationibus, quærendum est argumentum ex temporum illorum historijs. Duæ sunt personæ in prima Ecloga, quarum altera agit gratias pro reddito prædio, Altera deplorat bella ciuilia, & calamitatem ciuium, qui ex possessionibus suis propter ciuile bellum expulsi erant. Hunc lo-

A R G V M E N T V M

tum communem assumit Ecloga, qui præcipue hic obseruandus est. Monet enim deprecanda & uitanda esse dissidia ciuilia. Historia autem, quæ prebuit occasionem huic carmini, hæc est, Non facile sedantur ciuiles tumultus, ut hæc ipsa historia ostendit.

Cum Octavius Augustus & M. Antonius oppressissent Brutum & Cassium, Antonius in Asiam traiecit, Octavius Romam redijt, ut res urbanas constitueret, & ueteranis daret promissos agros. Sed quia crudele est expellere possessores, hæc ipsa res nouum bellum Augusto excitauit. Nam Lucius Antonius frater M. Antonij Consul opponebat se Octauiio, & collecto exercitu circa Perusiam & Cremonam impedire Octauium conatus est. Sed paulo post fame coactus Octauiio sese dedit. Ibi Octavius Augustus uictor iam ueteranis agros attribuit. Erant autem Cremonenses agro mulctati, quod cum L. Antonio sensissent, cumque horum ager diuideretur, nec sufficeret militibus, accidit (ut dici solet) malum uicinis Mantuanis propter uicinum malum, pars Mantuani agri etiam attributa est militibus. Hic Virgilius suum prædium amisit, profectus igitur Romam, uenit in noticiam & familiaritatem Cornelij Galli, qui cum prædicaret Augusto ingenium, eruditionem, & mores Virgilij, impetrauit, ut prædium ei restitueretur. Id Augusti beneficium celebrat in hac Ecloga. Sed ut beneficij commemoratio esset illustrior, addita est contraria querela expulsi patrisfamilias ex suis laribus, & hæc pars

PRIMAE ECLOGAE.

pars eò addita est, ut in narratione alioqui agresti, tamen aliquis grauis locus aspergeretur & lectori sapienti gratus. Est igitur argumenti summa, Gratiarum actio de redditis agris, & querela ciuium expulsoꝝ ex agris. Hæc de re monuisse satis est.

Nunc de genere orationis dicendum est. Nam hæc scripta ideo proponuntur, ut adolescentes recte iudicare de oratione, & recte loqui ac scribere discant. Sermo est proprius & tenuis, & membra in sua cuiusq; personæ oratione apte coherant. Tityrus proponit sibi reddi os esse agros, exaggerat beneficium, & in fine addit se perpetuo memorem & gratam futurum esse. Melibœus uero querelam orditur, & constituta propositione eam exaggerat. Propositio eius est proprijs uerbis explicata, Nos patriæ fines &c. Deinde exaggerat per Hypotyposin, usq; adeo turbatur agris &c. In fine amplificatur narratio addita causa calamitatum, Hæc mala (inquit) orta sunt ex discordijs ciuilibus, En quo discordia ciues perduxit miseros &c. Maxime autem prodest studiosis diligenter considerare proprietatem sermonis & ordinem membrorum, ut hæc exempla imitantes se quoq; ipsi ad proprietatem in sermone assuefaciant & apte coherentia dicere & scribere discant. Hæc præcipua utilitas ex his exemplis petenda est.

ALIA EIVSDEM.

Locus primæ Eclogæ præcipuus est, quod Tityrus representat ipsum Poëtam, cui concessu & munere

ARGUMENTVM

munere Augusti facultates erant in tuto. Melibœus est imago exulum, qui pulsi suis sedibus uagari & errare cogebantur, iuxta uersiculos Tyrtæi, qui omnibus noti sunt. Nam miserum est procul à patria, lariusq; uagari, Non exul curæ dicitur esse Deo.

Agit igitur Virgilius Augusto gratias pro hoc tanto beneficio, quod in medijs fluctibus & procellis ciuiliū motuum conseruatus sit, nec ullum detrimentum rei familiaris cæperit. Contra Melibœus deplorat pressis & flebilibus modis suam calamitatem. Estq; hæc tota Ecloga pictura horum temporum, in quibus multi boni suis fundis & facultatibus spoliantur. Pauci uero singulari dispensatione & clementia bellatorum suas facultates retinuerunt.

ALIVD EIVSDEM.

Prima Ecloga continet querelam pastorum, siquidem coacti sunt post bellum ciuile gestum inter Cæsarem & Pompeiam deserere suas possessiones. Augustus enim cum agri Cremonensium non sufficerent suis militibus, iussit etiam Mantuanis adimi suos agros. Itaq; Virgilius Romam concedens summorum uirorum, qui gratia & authoritate apud Augustum plurimum ualebant, precibus usus suos agros iterum recuperauit.

ALIVD EIVSDEM.

Poëmata Virgilij alia rationem morum tradunt, alia Physiologiam, alia simpliciter pro exercitio scripta sunt. Exemplum morum Aeneis continet. Georgica habent Physiologiam. Bucolica tantum in

PRIMAE ECLOGAE.

genij exercitium ostendunt. Habent tamen & hæc aspersa quædam præcepta morum. Fieri enim non potest, ut sit aliquod scriptum, in quo nihil sit, quod ad mores faciat. Ceterum Bucolicum hoc carmen, quantumvis in speciem uideatur humile, ualde carum esse debet studiosæ iuuentuti. Habet enim præter dicendi rationem multos iucundos & utiles locos.

PRIMAE Eclogæ duplex est argumentum. Melibœus de sua calamitate & infortunio queritur. Tityrus recenset beneficia accepta ab Augusto Cæsare. Cum enim ager Martuanus Romano militi assignatus esset, & ueteres coloni pellerentur, Virgilio suæ res incolumes manserunt. Id beneficium hac Ecloga narrat ac prædicat. Duplex est Propositio, Tuae res omnino sunt saluæ, Mææ uero grauiter periclitantur. Prima Propositio de fœlicitate copiosius repetitur. Repetitioni subiecta est narratio, qua exponit alteram propositionem de infœlicitate. Additur amplificatiuncula sumpta ab omnibus. Sequitur altera narratio propositionis de fœlicitate, qua exponit ordine, quomodo consecutus sit ocium. Hanc orditur à descriptione Romæ, quæ est figurata per collationem. Inserta est & apostrophe ad Amaryllida, quæ est sumpta ex admiratione fœlicitatis. Narrationi subiecta est gratulatio, quæ habet descriptionem prædij Virgilianæ, & enumerationem multorum commodorum ex prædio. Conclusio continet gratiarum actionem & querimoniam propter duplicem propositionem. In fine est addita suauis & iucunda inuitatio.

Alexis

ALEXIS.

ECLOGA II.

Formosum pastor Corydon ardebat Alexim,
Delicias domini : nec quid speraret, habebat.
Tantum inter densas, umbrosa cacumina, fagos
Assidue ueniebat : ibi hæc incondita solus
Montibus, & syluis studio iactabat inani.

O crudelis Alexi, nihil mea carmina curas
Nil nostri miserere, mori me deniq; cogis.
Nunc etiam pecudes umbras, & frigora captant
Nunc uirides etiam occultant spineta lacertos :
Thestylis & rapido fessis messoribus æstu
Allia, serpillumq; herbas contundit olentis.
At mecum raucis, tua dum uestigia lustro
Sole sub ardenti, resonant arbusta cicadis.
Nonne fuit satius, tristis Amaryllidis iras,
Atq; superba pati fastidia ? non ne Menalcam ?
Quamuis ille niger, quamuis tu candidus esses.
O formose puer, nimium ne crede colori :
Alba ligustra cadunt, uaccini. & nigra leguntur.
Despectus tibi sum, nec quis sim, quæris Alexi :
Quam diues pecoris niuei, quam lactis abundans.
Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ.
Lac mihi non æstate nouum non frigore desit.
Canto, quæ solitus, si quando armenta uocabat,
Amphion Dirceus in Actæo Aracyntho.
Nec sum adeo informis : nuper me in littore uidi,
Cum placidum uentis stare mare : non ego Daphnim
Iudice

E C L O G A II.

Judice te metuam, si nunquam fallit imago.
 O tantum libeat mecum tibi sordida rura,
 Atq; humileis habitare casas, & figere ceruos,
 Hædorumq; gregem uiridi compellere hibisco.
 Mecum una in syluis imitabere Pana canendo.

Pan primus calamos cera coniungere plures
 Instituit: Pan curat oues, ouiumq; magistros.
 Nec te pœniteat calamo triuisse labellum:
 Hæc eadem ut sciret, quid non faciebat Amyntas?
 Est mihi disparibus septem compacta cicutis
 Fistula; Damœtas dono mihi quam dedit olim,
 Et dixit moriens, Te nunc habet ista secundum.
 Dixit Damœtas: inuidit stultus Amyntas.

Præterea duo, nec tuta mihi ualle reperti
 Capreoli: sparsis etiam nunc pellibus albo,
 Bina die siccant ouis ubera: quos tibi seruo.
 Lampridem à me illos abducere Thestylis orat:
 Et faciet: quoniam sordent tibi munera nostra.

Huc ades ô formose puer: tibi lilia plenis
 Ecce ferunt Nymphæ calathis: tibi candida Nais
 Pallentes uiolas, & summa papauera carpenis,
 Narcissum, & florem iungit bene olentis anethi.
 Tum casta, atq; alijs intexens suauibus herbis,
 Mollia luteola pingit uacinia caltha.
 Ipse ego cana legam tenera lanugine mala,
 Castaneasq; nuces, mea quas Amaryllis amabat.
 Addam cerea pruna: & honos erit huic quoq; pomo.
 Et uos ô lauri carpam, & te proxima myrte:

ALEXIS

Sic posita quoniam suauis miscetis odores.
 Rusticus es Corydon : nec munera curat Alexis :
 Nec si muneribus certes, concedat Iolas.
 Eheu quid uolui misero mihi? floribus Austrum
 Perditus, & liquidis immisi fontibus apros.

Quem fugis ab demens? habitauerunt Diu quoque syluas,
 Dardaniusque Paris. Pallas, quas condidit, arces
 Ipsa colat : nobis placeant ante omnia syluae.
 Torua leana lupum sequitur, lupus ipse capellam,
 Florentem cytisum sequitur lasciuia capella :
 Te Corydon o Alexi : trahit sua quenque uoluptas.
 Aspice, aratra iugo referunt suspensa iuueni :
 Et sol crescentes decedens, duplicat umbras :
 Me tamen urit amor, quis enim modus adsit amori ?
 Ah Corydon, Corydon, quae te dementia cepit ?
 Semiputata tibi frondosa uitis in ulmo est.
 Quin tu aliquid saltem potius, quorum indiget usus,
 Vimibus molliisque paras detexere iunco ?
 Inuenies alium, si te hic fastidit Alexis.

ARGUMENTVM IN SECUNDAM ELOGAM.

SECUNDA Ecloga constat etiam perpetuo
 argumento. Corydon enim ambit amicitiam Alexidis & recitat causas, quare non sit aspernandus.
 Haec summa est argumenti. Sed figura est Bucolica,
 & significat Virgilium ambire amicitiam seu Augusti, seu alterius cuiuspiam, & certe simile quiddam.
 Talibus

SECUNDAE ECLOGAE.

Talibus enim figuris solent inuolui alia argumenta ut apud nos cantilenæ extant figuratæ, in quibus rusticarum personarum imagine aliæ personæ significantur. Est autem generis Deliberatiui. Quia est petitio, qua rogat Corydon se non despici ab Alexide. Priores quæque uersus sunt argumentum Eclogæ. Deinde sequitur propositio, ò crudelis Alexi &c. & amplificat eam querela per collationem, omnia alia habent, quo recreantur & leuent suos labores, Ego solus non possum acquiescere. Rationes propositionis inchoat ab occupatione, Quanquam formosus es, tamen etiam oppono alia plura bona illi fragili & caduco bono. Primum igitur argumentum sumitur à diuitijs. Secundum ab arte. Tertium à forma. Quartum ab utilitatibus, ubi obiter ruris commoda laudat. Deinde dona promittit, & intertextit uenustissimos affectus Zelyticiæ. Quinto sequitur correctio, quod Alexis non capiatur muneribus. Sexto diluit obiectionem de indignitate, & argumentatur ab exemplo, Habitarunt Dij quoque siluas &c. Septimo amplificatio addita est per similitudinem, Alij aliud amant, Corydon Alexim. Deinde addit correctionem totius querelæ, qua ad sanitatem redit, & se ipsum obiurgat & commonefacit, ut suas res agat, seq; ab hoc furore reuocet. Oratio est mollissima & propria, sed conspersa quibusdam figuris, quæ Bucolico generi conueniunt. In primis est pulchra Hypotiposis, cum ait Corydon, se uelut in speculo suam faciem in mari conspexisse. Deinde sunt.

A R G V M E N T V M

duæ elegantissimæ coaceruationes, Altera de hortensibus donis, fertis, Pomis. Altera, quæ continet collationem & gnomen, quod alij alijs rebus capiuntur, estq; ornata gradatione.

A L I A E I V S D E M.

IN omnibus Eclogis duo potissimum spectanda sunt, Locus communis, & imitatio Poëtæ. Nam omnes Eclogæ inuolucris uerborum insignem aliquem locum sumptum ex consideratione uitæ humanæ explicant. Deinde cum Virgilius se composuerit ad imitationem Theocriti, uidendum est, cum quibus Idyllijs aut totæ Eclogæ, aut partes earum congruunt. Quod igitur ad locum communem huius Eclogæ attinet, non dubium est, eam continere querelam de mobilitate & inconstantia fauoris aularum. Etsi enim in omnium hominum pectoribus tantæ sunt latebræ, ut eas nemo satis perspicere possit, iuxta illud Hieremiæ, peruersum est cor hominis ærumnosum & inscrutabile, Tamen aularum fauore nihil obscurius, nihil incertius, nihil fallacius est, Plena est omnis historia exemplorum. Sed uos duobus exemplis Euripidis & Arati Sycionij contenti erimus. Euripides Poëta ualde familiaris fuit regi Macedonico Archelao. In eius aula aliquandiu uixit & magnis honoribus à rege ornatus est. Sed cum aulici inuiderent homini scholastico hanc prærogatiuam gratiæ, qua apud Regem ualebat, insidias uitæ ipsius struxerunt. Cum enim noctu ex aula domum
rediret

SECUNDAE ECLOGAE.

rediret Euripides, Aulici canes incitati ab inuidis, ac æmulis bonum Poëtam dilaniarunt. De Arato Plutarchus scribit, eum fuisse in magna gratia apud postremos reges Macedonicos successores Alexandri, Philippum & Persea. Sed huic optimo uiro ab aulicis regum Macedonicorum lentum uenenum, quod eum paulatim absumpsit, datum est. Quare cum finem suæ uitæ instare uideret & causam morbi non ignoraret, hac ratione usus est, qua omnes bonos reuocare potest à stulto amore aularum, Hæc (inquit) sunt premia regiae amicitiae. Deniq; uenustissime apud Græcos dicitur, Hominem Philosophum uersantem in aulis non dissimilem esse a sino uersanti inter simias. Hæc, quæ in genere dicta sunt de thesi, nunc ad Hypothesin transferamus. Consentaneum est, ut sunt uices in aulis, Virgilium, qui Mecænatis intercessione & commendatione in noticiam Augusti uenit, calumnia deformatum esse, aut aliqua suspitione futili animum Augusti ab aulicis occupatum & à Virgilio abalienatum fuisse. Hoc animaduertens Virgilius, ut homo sagax in gustandis hominum sensibus deplorat suam infelicitatem, quod relicto Philosophico uiuendi genere, quod intelligit appellatione pastoralis uitæ, cuius præcipuum condimentum est Musica, sese contulerit & conuerterit ad aulam. Etsi autem offensum Augusti animum & sauciatum calumniosa oratione inuidorum sibi conciliare & sanare studet, Tamen ita est animo confirmatus, ut si omnino carendum sit au-

ARGUMENTVM

lica beneuolentia, non grauatim ad pristinum genus uitæ tranquillius rediturus sit. Hæc est, quantum ego existimare possum, summa loci præcipui in hac Ecloga. Quod uero ad imitationem attinet, sciendum est Virgiliũ ad tria Idyllia Theocriti potissimum respexisse, uidelicet, ad Undecimum & tertium, & postremum.

ALIUD EIVSDEM.

ERAT Virgilius parum adhuc notus & familiaris Augusto Cæsari. Quare conatur hic eum in sui amorem pellicere. Versatur autem oratio in perpetua querela ferè, se negligi ab Augusto. Quanquam sint, qui per Alexim Alexandrum puerum à Pollione Virgilio donatum intelligere malint. Et quanquam non omnino constet & appareat, quid in consilio fuerit Virgilio, quidue in hac Ecloga uoluerit, certum tamen est respexisse Poëtam ad Græcam imitationem Theocriti, cuius pleraq; Idyllia in hac Ecloga, quemadmodum in alijs quoq; imitatur. Maxime autem sumpsit locos in hac Ecloga ex Theocriti Cyclope, & tertio, & postremo. Oratio uero est generis deliberatiui, utitur enim hic locis suasorijs, dum ad amorem Alexim inuitare conatur, hoc est, in gratiam Augusti se insinuat, qui est Eclogæ status. Nam suas opes, suam formam, suas artes, sua dona prædicat. Si quid præterea male conuenit huic argumento, figurandæ Eclogæ & orationis gratia à Poëta iudicemus additum

tum

II. ECLOGÆ.

tum esse. Alij autem hanc Eclogam flectunt ad Thesin, uidelicet, ad dissimilitudinem morum, studiorumq; male coherentis amicitiae, Qua de re uide Eras. in libello de instituendis liberis.

ALIVD EIVSDEM.

HAEC Ecloga continet querimoniam Poetae, Heò quod parum gratiosus sit apud Augustum. Apparet autem scriptam esse hanc Eclogam, cum Virgilij negocium uideretur magis magisque extrahi, sicut ipse queritur Ecloga prima, Respexit tamen & longo post tempore uenit. Porrò hæc querimonia figurata est parabola amoris, qui tantum hoc agit, ut multis argumentis probet se contemni, quanquam interim indigne fiat illa iniuria.

ALIVD EIVSDEM.

ARgumentum secundæ Eclogæ est, quod Corydon indigne fert contemni se ab Alexide. Estq; in hac Ecloga simulachrum quoddam propositum amicitiae male coherentis, in qua omnia sunt dissimilia. Fingit enim Corydonem rusticum, Alexin uero urbanum, Corydonem pastore, Alexin aulicū, Corydonem indoctū, Alexin eruditū, Corydonem etate prouectū, Alexin adolescentē, Corydonē deformem, Alexin formosum, & similia. Porrò cōtinet hæc Ecloga perpetuam querelā de infelici amore. Primo loco est ppositio seu summa querelæ, quæ deinde copiosius exponitur. Hanc amplificat à descriptione tēporis. Subijcitur increpatio sui ipsius. Deinde est apostrophe ad Alexin

A R G V M E N T V M

*continens generalem sententiam, non esse nimium fi-
 dendum pulchritudini. Postea fit repetitio querelæ.
 Huic subyiciuntur loci suasorij ad mutuuum amorem.
 Primus locus est ab opibus rusticis. Secundus à peritia
 Musices. Tertius à forma. Interferitur uotum, quo
 repetit superiores locos de opibus & pericia Musices.
 Quartus locus continet commemorationem donorũ.
 Vltimus locus suasorius habet inuitationem à com-
 mendatione ruris. Additur correctio per increpati-
 onem, frustra inuitari Alexin ad amorem muneribus,
 & commendatione ruris. Amplificatur correctio per
 exclamationem, putabam commemoratione rustica-
 rum opum te posse persuaderi, ut me ames. Verum eo
 nomine magis me fugis, & prorsus odisti rus. Addi-
 tur increpatio ab exemplis, quod Alexis sit inhumana-
 nus, qui contemnat rura. Postea repetitur instituta
 querela de infelici amore. Hæc amplificatur quadam
 gradatione de diuersis uoluptatibus animalium. Addi-
 tur & admiratio nimij amoris erga Alexin. Conclu-
 sio habet reprehensionem inuitando seipsum ad labo-
 rem.*

P A L A E M O N .

E C L O G A I I I .

M E N A L C A S , D A M O E T A S , P A L A E M O N .

DIC mihi Damœta, cuium pecus an Melibœi ?
 Nō, uerũ Aegonis: nuper mihi tradidit Aegō. **D**
 Infelix ô semper ouis pecus: ipse Neæram Me.
Dum

PALAE MON.

Dum fouet, ac ne me sibi præferat illa ueretur,
 Hic alienus oueis custos bis mulget in hora :
 Et succus pecori, & lac subducitur agnis.
 Parcius ista uiris tamen obijcienda memento. **Da.**
 Nouimus & qui te, transuersa tuentibus hircis,
 Et quo, sed faciles nymphæ risere, sacello.
 Tum credo, cum me arbustum uidere Myconis, **Me.**
 Atq; mala uites incidere falce nouellas.
 Aut hic ad ueteres fagos, cum, Daphnidis arcum **Da.**
 Fregisti, & calamos : quæ tu peruerse Menalca
 Et cum uidisti puero donata, dolebas :
 Et si non aliquâ nocuisses, mortuus esses.
 Quid domini faciant, audent cum talia fures? **Me.**
 Non ego te uidi Damonis pessime caprum
 Excipere insidijs, multum latrante Lycisca ?
 Et cum clamarem, Quò nunc se proripit ille ?
 Tityre coge pecus : tu post carecta latebas.
 An mihi cantando uictus non redderet ille, **Da.**
 Quem mea carminibus meruisset fistula caprum ?
 Si nescis, meus ille caper fuit, & mihi Damon
 Ipse fatebatur : sed reddere posse negabat.
 Cantando tu illum? aut unquam tibi fistula cera **Me.**
 Iuncta fuit? non tu in triuijs indocte solebas
 Stridenti miserum stipula disperdere carmen ?
 Vis ergo inter nos, quid possit uterq;, uicissim **Da.**
 Experiamur ? ego hanc uitulam (ne fortè recuses,
 Bis uenit ad mulctram, binos alit ubere foetus)
 Depono : tu dic, mecum quo pignore certes.

PALAEMON

De grege non ausim quicquam deponere tecum. Me.
 Est mihi nanq; domi pater, est iniusta nouerca :
 Bisq; die numerant ambo pecus, alter & boedos.
 Verum id, quod multò tute ipse fatebere maius,
 (Insanire libet quoniam tibi) pocula ponam
 Fagina, caelatum diuini opus Alcimedontis :
 Lenta quibus torno facili superaddita uitis,
 Diffusos hedera uestit pallente corymbos.
 In medio duo signa, Conon, &, quis fuit alter ?
 Descripsit radio totum qui gentibus orbem :
 Tempora quæ messor, quæ curuus arator haberet.
 Nec dum illis labra admoui, sed condita seruo.
 Et nobis idem Alcimedon duo pocula fecit : Da.
 Et molli circùm est ansas amplexus acantho :
 Orpheaq; in medio posuit, syluasq; sequentes.
 Necdum illis labra admoui, sed condita seruo.
 Si ad uitulam spectes, nihil est quòd pocula laudes.
 Nunquã hodie effugies: uerĩã quocunq; uocaris. Me.
 Audiat hæc tantum uel qui uenit : ecce Palaemon :
 Efficiam posthac ne quenquam uoce laceffas.
 Quin agè, si quid habes, in me mora nõ erit ulla : Da.
 Nec quenquam fugio, tantum uicine Palaemon
 Sensibus hæc imis (res est non parua) reponas,
 Dicite, quandoquidem in molli consedimus herba: Pa.
 Et nunc omnis ager, nunc omnis parturit arbor :
 Nunc frondent syluæ, nunc formosissimus annus.
 Incipe Damoeta, tu deinde sequere Menalca.
 Alternis dicetis : amant alterna Camœnæ.

ECLOGA III

A Ioue principium Musæ: Iouis omnia plena: **Da.**
Ille colit terras, illi mea carmina curæ:
Et me Phœbus amat: Phœbo sua semper apud me Me.
Munera sunt, lauri, & suauè rubens hyacinthus,
Malo me Galatea petit lasciuæ puella: Da.
Et fugit ad salices, & se cupit antè uideri.
At mihi sese offert ultrò meus ignis, Amyntas: Me.
Notior ut iam sit canibus non Delia nostris.
Parta meæ Veneri sunt munera: nanq; notauit Da.
Ipsè locum, aëriæ quò conguessere palumbes.
Quod potui, puero syluestri ex arbore lecta Me.
Aurea mala decem misi: cras altera mittam.
O quoties, & quæ nobis Galatea locuta est: Da.
Partem aliquam uenti Diuûm referatis ad aures.
Quid pdest, q; me ipse animo nõ spernis Amynta. M.
Si, dum insectaris apros, ego retia seruo?
Phyllida mitte mihi, meus est natalis, Iola: Da.
Cùm faciam uitula pro frugibus, ipse uenito.
Phyllida amo ante alias: nam me discedere fleuit: Me.
Et longum formosè uale, uale, inquit, Iola.
Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres, Da.
Arboribus uenti, nobis Amaryllidis iræ.
Dulce satis humor, depulsis arbutus hædis, Me.
Lenta salix fœto pecori, mihi solus Amyntas.
Pollio amat nostrâ, quamuis sit rustica, musam: Da.
Pierides uitulam lectori pascite uestro.
Pollio & ipse facit noua carmina, pascite taurû, Me.
Iam cornu petat, & pedibus qui spargat arenam.

Qui

PALAE MON.

Qui te Pollio amat, ueniat, quò te quoq; gaudet. Da.
 Mella fluant illi, ferat & rubus asper amomum.
 Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui. Me.
 Atq; idem iungat uulpes, & mulgeat hircos.
 Qui legitis flores, & humi nascentia fraga, Da.
 Frigidus ô pueri fugite hinc, latet anguis in herba.
 Parcite oues nimium procedere: non bene ripæ Me.
 Creditur: ipse aries etiam nunc uellera siccet.
 Tityre pascentes à flumine reice capellas: Da.
 Ipse, ubi tempus erit, omneis in fonte lauabo.
 Cogite oues pueri: si lac præceperit æstus, Me.
 Vt nuper, frustra pressabimus ubera palmis.
 Eheu quam pingui macer est mihi taurus in aruo: Da.
 Idem amor exitium est pecori, pecorisq; magistro.
 His certè neq; amor causa est: uix osibus hærent. Me.
 Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.
 Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo) Da.
 Treis pateat cœli spatium non amplius ulnas.
 Dic quibus in terris inscripti nomina regum Me.
 Nascantur flores: & Phyllida solus habeto.
 Non nostrum, inter uos tantas componere lites: Pa.
 Et uitula tu dignus, & hic: & quisquis amores
 Aut metuet dulcis, aut experietur amarus.
 Claudite iam riuos pueri: sat prata biberunt.

ARGUMENTVM IN
TERTIAM ECLOGAM.

TERTIA Ecloga dissimilis est superioribus.
 Nam superiores sunt magis oratoriæ. Constant
 enim

III ECLOGÆ.

enim perpetua quadam unius propositionis expolitione, cui adduntur confirmationes & amplificationes, ut fit in integris oratorū causis. Propterea sunt exempla admodum utilia scripturis unū aliquod continuū argumentū. Sed textia Ecloga nō constat uno perpetuō argumento. Est enim contentio pastorum, qui inter se c̄ertant uarijs dictis, similibus, contrarijs, aut alijs allusionibus. In his plurimum est figurarum, argutiarum, & aculeorum, quibus aut uenuste notantur æmuli, aut amici honorifice ornantur Enconijs. Deniq; false & argute dicta multa sunt in hac Ecloga, quæ ad communem usum, tāquam prouerbia transferre possimus, qualia sunt ista, qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui, Hic false ridentur inepti Poëtæ. De fucatis amicis & insidiosis, frigidus ô pueri fugite hinc, latet anguis in herba. Est igitur hæc Ecloga exemplum uenustæ & figuratæ altercationis, qualis in Dialogis & sæpe in congressibus incidit, ubi breui aculeo aliquem notamus aut referimus, aut aliquid retorquemus. Ad hanc urbanitatem prodest meminisse exemplum huius Eclogæ.

SECUNDA utilitas est, ipsos Prouerbiales uersus excerpere & transferre ad nostra negocia, ut de scriptis Coclei & Vvicelij dici possit, Qui Bauium non odit &c. De liuidis & uirulentis ingenijs, Etsi non aliqua nocuisses, mortuus esses. De insulsis scriptoribus, stridenti miserum stipula disperdere carmen. Et quidem præcipue altercatio pastorum instituta

ARGVMENTVM

ta est, ut significet eruditos de ingenij laude certantes & interim alios ineptos Thrasones derideat, qui & ipsi congregari cum doctioribus conantur.

ALIVD EIVSDEM.

GENERIS Iudicialis est hæc Ecloga. Continet enim rixas, iurgia, & duorum pastorum rusticum certamen, uter cantando præset & antecellat. Porro est tota ad Græcam imitationem conscripta à Virgilio. Nam ex quarto & quinto Theocriti Idyllio hæc ferè omnia mutuatus est Poëta, quanquam etiam ex alijs pleraq; sumpsit, quæ suis locis indicavit H. Eobanus Hessus, piæ memoriæ, ut uideant pueri, quæ sit recta ratio uertendi Græcos scriptores. Apparet autem hoc fuisse in consilio Poëtæ, dum hanc scriberet, ut uertendo Græco carmine per ludum copiam exerceret, & attingit leuiter Pollionis laudes, cuius opera quoq; suos agros ab Augusto impetrauerit. Ceterum hæc Ecloga habet tres partes. Prima pars est exordium, in quo contendunt inter se pastores & uerba commutant alter alteri crimina obijciens. Secunda est Prouocatio ad certamen canendi. Tertia pars est ipsum certamen, in quo decorum laudes, amores, encomia clarorum uirorum, insectatio emulorum & indoctorum textitur.

ALIVD EIVSDEM.

HAEC Ecloga primum iurgia & contentiones inter pastores continet, Mox certamen canendi
propon

III ECLOGÆ.

Propositis pignoribus, cuius certaminis iudex constituitur Palæmon, unde nomen est Eclogæ qui tamen non pronanciat, sed relinquit sententiam in ambiguo. Etsi autem certo sciri non potest, quid hac Ecloga Virgilius sibi uelit, tamen apparet eum significare uoluisse duorum Poëtarum uel potentum ciuium Romanorum æmulationem, quorum alter alteri non uoluerit cedere. Tales æmulationes sunt ferè in omni genere uitæ, & præsertim inter doctos. Omnes enim nos primas appetimus, & præ alijs nos extolli cupimus, quod uitium à Græcis φιλαυτία, hoc est, amor sui ipsius dicitur, & ut est fædum, ita perniciosum & summo studio fugiendum.

ALIUD EIVSDEM.

TERTIA Ecloga habet duas partes, Conuicia mutua pastorum & contentionem. Inicium conuitorum sumitur ab accusatione heri Aegonis & serui Dametæ. Aegonem accusat indiligentiæ, quod plus colat amidam, quam pecus. Seruum uero accusat infidelitatis ac furti. Porro conuicia sunt facta ex obiecti-
onibus & confutationibus. Post conuicia ponitur occasio contentionis, & additur descriptio seu commendatio pignoris utriusq; deponendi pro uictorie præmio. Additur & electio iudicis cum admonitione de officio ueri iudicis. Contentioni præmittitur breuis inuitatio iudicis electi ad canendum quæ sumpta est à descriptione temporis.
Additur

ARGUMENTVM IN

Additur item modus, quem inter canendum seruare debent. Principium contentionis habet inuocationem. Deinde sequitur Catalogus carminum, quibus inter se contendunt pastores. Carmina Menalce habent quamdam irrisionem omnium eorum, quæ dicuntur à Dameta, ita ut responsio Menalce omnino sit aut maior aut contraria. Concluditur contentio contrarijs ænigmatis. Vltimo loco ponitur sententia iudicis, qua dirimit & componit uniuersam contentionem.

ALIVD EIVSDEM.

Pincipio hic disces, cur Eclogæ nomen inditum sit his uersiculis, nempe, quod Ecloga cum alia cohæreat, Sed singulæ habeant singularia argumenta, Ideoq; Ecloga uocatur seperatum carmen. Prima Ecloga beneficia Augusti commemorat. Altera querelâ continet Virgilij eò, quod negocia de re sua familiari occupanda subinde extrahantur. Tertia hæc copiæ & contentionum pastoralium exemplum est. Est autem exemplum contentionum inter Poëtas, qui mutuo se æmulantur. Apud Hesiodum est duplex æmulatio. Altera utilis mortalibus, perniciosa altera. Verba Hesiodi sunt, Aemulatur uicinum uicinus studiosum in re facienda. Hæc contentio bona est mortalibus, cum figulus figulum odit & artificem artifex & mendicus mendicum, Dulcisq; Poëta Poëtam. Et M. Cicero ad Atticum lib: 14. Epi. 21. Quare sine quæso quenq; sibi scribere. Suam cuiq; sponsam, mihi meam, suam cuiq;

POLLIO.

cuiq; amorem, mihi meum. Item, satis nemo unquam neq; Poëta, neq; orator fuit, qui quenquam meliorem quam se arbitraretur. Hoc etiam malis contigit, Exordium huius Eclogæ est plenum conuitorum, quibus se mutuo ad cantandum prouocant. Principio quærit *ἑἶποντες*, quid sit, ut habeant ridendi materiam. Ridet autem Menalcas Damætam tanquam mercenarium & furem, propter quod crimen & bodie male audiunt pastores ouium.

POLLIO.

ECLOGA IIII.

SI celides Musæ, paulò maiora canamus.
 Non omnes arbusta iuuant, humilesq; myricæ.
 Si caninus syluas, syluæ sint Consule dignæ.
 Vltima Cumæi uenit iam carminis ætas :
 Magnus ab integro seclorum nascitur ordo :
 Iam redit & Virgo. redeunt Saturnia regna :
 Iam noua progenies cœlo demittitur alto.
 Tu modò nascenti puero, quo ferrea primum
 Desinet, ac toto surget gens aurea mundo,
 Casta faue Lucina : tuus iam regnat Apollo.
 Teq; adeò decus hoc æui, te Consule inibit
 Pollio : & incipient magni procedere menses.
 Te duce, si qua manent sceleris uestigia nostri,
 Irrita perpetua soluent formidine terras.
 Ille Deum uitam accipiet, Diuisq; uidebit

P O L L I O

Permissos Heroas, & ipse uidebitur illis :
 Pacatumq; reget patrijs uirtutibus orbem.

At tibi prima puer nullo munuscula cultus
 Errantes hederas passim cum bacare tellus,
 Mistaq; ridenti colocasia fundet acantho.
 Ipsæ lacte domum referent distenta capellæ
 Vbera : nec magnos metuent armenta leones.
 Ipsa tibi blandos fundent cunabula flores.
 Occidet & serpens, & fallax herba ueneni
 Occidet : Assyrium & uulgò nascetur animum.

At simul Heroum laudes, & facta parentis
 Iam legere, & quæ sit poteris cognoscere uirtus.
 Molli paulatim flauescet campus arista,
 Incultisq; rubens pendebit sentibus uua :
 Et duræ quercus sudabunt roscida mella.
 Pauca tamen suberunt prisca uestigia fraudis,
 Quæ tentare Thetini ratibus, quæ cingere muris
 Oppida : quæ iubeant telluri infundere sulcos :
 Alter erit tum Tiphis, & altera quæ uehat Argo
 Delectos Heroas : erunt etiam altera bella :
 Atq; iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles.

Hinc ubi iam firmata uirum te fecerit ætas,
 Cedet & ipse mari uector, nec nautica pinus
 Mutabit merces : omnis feret omnia tellus.
 Non rastros patietur humus, non uinea falcem.
 Robustus quoq; iam tauris iuga soluet arator :
 Nec uarios discet mentiri lana colores :
 Ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti

Murice,

ECLOGA III.

Murice, iam croceo mutabit uellera luto.
 Sponte sua sandyx pascentes uestiet agnos.
 Talia secla suis dixerunt currite fufis
 Concordes stabili fatorum numine Parcæ.
 Aggredere ô magnos (aderit iam tempus) honores,
 Chara Deûm soboles, magnum Iouis incrementum.
 Aspice conuexo nutantem pondere mundum,
 Terrasq; tractusq; maris, cœlumq; profundum:
 Aspice, uenturo letentur ut omnia seclo.
 O mihi tam longè maneant pars ultima uite,
 Spiritus ☉, quantum sat erit tua dicere facta:
 Non me carminibus uincet nec Thracius Orpheus,
 Nec Linus: huic mater quamuis, atq; huic pater adsit:
 Orphei Calliopeia, Lino formosus Apollo.
 Pan etiam Arcadia mecum si iudice certet,
 Pan etiam Arcadia dicat se iudice uictum.
 Incipe parue puer risu cognoscere matrem:
 Matri longa decem tulerunt fastidia menses.
 Incipe parue puer: cui non risere parentes,
 Nec Deus hunc mensa, Dea nec dignata cubili est.

ARGUMENTVM IN QVARTAM ECLOGAM.

EXTANT epistolæ Asinij ad Ciceronem ele-
 ganter scriptæ. Fuit autem præcipua eius au-
 thoritas apud Iulium ☉ deinde apud Augustum,
 ☉ quia doctrina excelluit, Virgilium, ☉
 D. 2. alios

ARGUMENTVM IN

alios multos doctos uiros complexus est. Huic natus est & filius Pollio, qui postea etiam clarus Orator, & magnæ authoritatis sub Tiberio fuit, ac reliquit librum de collatione Ciceronis, & patris Asinij. Cum igitur Virgilius esset amicus patri Asinio, gratulatur ei natum filium Pollionem. Estq; hæc Ecloga generis Demonstratiui. Prædicat enim felicitatem temporum, & narrat filium Asinio natum esse felicissimis temporibus, cui multa prospera contingent, & significat fore, ut temporum felicitas nouis bonis cumuletur nato tali Principe. Et ut oratio cresceret, Rhetorica amplificatione distribuit illa prospera in gradus ætatis. In fine addit apostrophem uel ad puerum, uel figurate ad Augustum. Principium narrationis de felicitate temporum pertinet ad Augustum. Repetit enim quædam uaticinia Sibyllæ, quæ de pulcherrimo statu Romanæ Monarchiæ prodita erant, Qui omnia imperia habuerunt aliqua uaticinia. Estq; propemodum tota Ecloga perpetua narratio.

ALIUD EIVSDEM IN eandem Eclogam.

MIRO artificio transtulit Poëta argumentum à Pollionis filio ad laudem temporum, seu imperij Augusti. Nam cum benè præcatur puero nascenti, omen felicioris partus accipit ab eo, quod Augusti temporibus nasceretur, quo imperante planè rediret aureum quoddam seculum, cum eius authoritate, mode=

IIII ECLOGÆ.

moderationeq; parta orbi pax esset, cum quiescerent à bellis undiq; omnia, florent optimæ artes, esset honos ingenijs, plurimum possent, & apud principem & in repub: qui optimi erant. Porro hanc seculi conditionem figura texit Poëta, ut decoro seruiret, rusticæ usus exemplis, laudibus, oratione, incrementa seculi aurei retulit ad incrementa ætatis pueri.

ALIVD EIVSDEM.

ARGVMENTVM Eclogæ quartæ hoc est. Sub Augusto Cæsare insignis fuit Orator Asinius Pollio in ducem Germanici exercitus propter singulares dotes electus. Is post triumphum ad Consulatum est euectus, quo tempore filium genuit, quem à captis Salonis Saloninum nominavit. Huius tanti uiri gratia et authoritate motus Virgilius Genethliacum, hoc est, carmen natalicium hac Ecloga decantat simul complexus Augusti, Pollionis & pueri Salonini laudationes. Cæterum ordo is est: Primo loco excusatio ponitur summa cum modestia grauitatis argumenti, quod sublimius est, q̄; permittat pastoralium sermonum simplicitas. Sequitur propositio, ultima Cumæi &c. Estq; hæc sententia, quod felicissima sub hoc puero sint uentura tempora. Propositio est figurata Poëtico, sed admodum grato ornamento de Sibyllæ oraculis. Ad-dita est expositio specialis eorum, quæ Sibylla prædixerat. Ponitur & precatio cum descriptione certi temporis, quo futura sunt antea prædicta. Deinde po-

ARGUMENTVM

nitur integra descriptio carminis Genethliaci, quæ con-
sumitur in enumeratione graduum ætatis, ut signifi-
cet, quæ nam commoda unaqueq; ætas sit allatura.
Primum describitur puericia, quæ est abundantura om-
ni genere uoluptatum. Reliquæ duæ ætates, adolescen-
tia & iuuentus, habent descriptionem multorum com-
modorum & magnæ tranquillitatis. Additur ampli-
ficatio à uoto. In fine (Incipe parue puer) est præca-
tio longioris uitæ & magnæ felicitatis.

ALIUD EIVSDEM.

VALDE memorabilis locus est in hac Ecloga de
quatuor ætatibus, quæ ætates sicut sunt in singu-
lis hominibus. Ita etiam rerum usus docet esse eas in-
mutationibus seculorum & temporum. Nam nullum
fuit imperium tantum sub sole, quod non inuenerit hæc
ætatum mala. Nam omnia imperia maxime Romano-
rum à paruis creuerunt initijs, donec sic exaltata &
elata fuerint, mole ut laborent sua. Porro Poëta tran-
stulit ætatum illarum rationem & ad tempora Augu-
sti Cæsaris, & ad ætatem Salonini filij Asinij Pollio-
nis.

ALIUD EIVSDEM.

Asimius Pollio fuit proconsul tempore Virgilij
in Hispanijs potens in Romana Repub: gratio-
sus apud Augustum, & fautor hominum doctorum.
Huic natus est filius Saloninus, cuius natiuitas hic ce-
lebratur. Laudat autem Virgilius non tam ipsam na-
tiuitatem

IIII ECLOGAE.

tiuitatem pueri, sed magis illa tempora & illud imperium, quo ipse natus erat, & per consequens etiam laudat Cæsarem Augustum, qui tunc regnavit illo tempore, quo natus est Christus, & fuerunt pacatissima tempora. Imitatus est 17. Idyllion Theocriti de Encomio Ptolomei Philadelphi.

ALIVD EIVSDEM.

HAEC Ecloga generis est Demonstratiui. Cum enim Asinius Pollio orator ualde eloquens apud Augustum potens esset, & cum primis Poëta ingenium admiraretur & foueret, uoluit Virgilius in hac Ecloga Pollionis filio recens nato decantare Genethliacon, quo ei bene precetur. Continet autem expositionem & amplificationem felicitatis aurei seculi, quod iterum futurum Poëta uaticinatur ætate filij Pollionis. Porro etiam multa tunc ad Augustum referenda sunt, cuius subinde laudes commiscet. Exordium habet propositionem cum inuocatione, in qua argumenti grauitatem excusat, quod eo paulo sublimiori hic uti coactus sit, quam permittat pastoralium sermonum simplicitas. Sequitur *ἐπιλογοῖα* propositionis, Quia non omnes tenui genere orationis delectantur. Deinde res magnæ etiam splendidis uerbis describendæ sunt, ut obseruetur decorum, quod Poëtis in personis laudandis cum primis est obseruandum.

DAPHNIS.

E C L O G A V.

MENALCAS, MOPSEVS.

*Inuolutus
ad camin-
dum*

CUr non Mopse (boni quoniã conuenimus ambo,
Tu calamos inflare leuicis, ego dicere uersus)

Hic corylis mistas inter confedimus ulmos?

Tu maior: tibi me est æquum parere Menalca. **Mo.**

Sive sub incertas, Zephyris motantibus, umbras,

Sive antro potius succedimus, aspice ut antrum

Syluestris raris sparsit labrusca racemis.

Montibus in nostris solus tibi certet Amyntas. **Me.**

Quid si idem certet Phœbum superare canendo? **Mo.**

Incipe Mopse prior, si quos aut Phyllidis ignes, **Me.**

Aut Alconis habes laudes, aut iurgia Codri.

Incipe: pascentes seruabit Tityrus hœdos.

Imò hæc, in uiridi nuper quæ cortice fagi **Mo.**

Carmina descripsi, & modulans alterna notauit.

Experiar: tu deinde iubeto certet Amyntas.

Lenta salix quantum pallenti cedit oliuæ, **Me.**

Punicæis humilis quantum saliuuca rosetis:

Iudicio nostro tantum tibi cedit Amyntas.

Sed tu desine plura puer: successimus antro, **Mo.**

*Luctus et
dolor &
pœna
pœnæ*

Extinctum Nymphæ crudeli funere Daphnim

Flebant: uos coryli testes, & flumina Nymphis:

Cum complexa sui corpus miserabile nati

Atq; deos, atq; astra uocat crudelia mater.

Non ulli pastos illis egere diebus

Frigida Daphni boues ad flumina: nulla neq; amnem

Libauit

*Paucis
miseris
mentem*

E C L O G A V.

Libavit quadrupes, nec graminis attigit herbam.

Daphni tuum Pœnos etiam ingemuisse leones

Interitum, montesq; feri, sylvæq; loquuntur.

*Causa
lucy* Daphnis & Armenias curru subiungere tigres

Instituit: Daphnis thyasos inducere Baccho,

Et folijs lentas intexere mollibus hastas.

Vitis ut arboribus decori est, ut vitibus uvae,

Vt gregibus tauri, segetes ut pinguibus aruis:

Tu decus omne tuis: postquam te fata tulerunt,

Ipsa Pales agros, atq; ipse reliquit Apollo.

Grandia sæpe quibus mandauimus hordea sulcis,

Infelix lolium, & steriles dominantur auenæ.

Pro molli uiola, pro purpureo narcisso

Carduus, & spmis surgit paliurus acutis.

Spargite humum folijs, inducite fontibus umbras

Pastores: mandat fieri sibi talia Daphnis:

Et tumulum facite, & tumulo superaddite carmen:

Daphnis ego in syluis, hinc usq; ad sidera notus,

Formosus pecoris custos, formosior ipse.

Tale tuum carmen nobis diuine poëta,

Me.

Quale sopor seßis in gramine: quale per æstum

Dulcis aquæ saliente sitim restinguere riuo.

Nec calamis solum æquiparas, sed uoce magistrum

Fortunate puer, tu nunc eris alter ab illo.

Nos tamen hæc quocunq; modo tibi nostra uicissim

Dicemus: Daphnimq; tuum tollemus ad astra:

Daphnin ad astra feremus: amauit nos quoq; Daphnis.

An quicquam nobis tali sit munere maius?

Mo.

in Laudes, studia
arthy.

in his hys quas
Daph: hominib.
importauit

DAPHNIS

Et puer ipse fuit cantari dignus : & ista
 Iam pridem Stimicon laudauit carmina nobis.
 Candidus insuetum miratur limen Olympi : Me.
 Sub pedibusq; uidet nubes, & sydera Daphnis.
 Ergo alacris syluas, & cætera rura uoluptas,
 Panaq; Pastoresq; tenet, Dryadasq; puellas.
 Nec lupo insidias pecori, nec retia ceruis
 Vlla dolum meditantur : amat bonus otia Daphnis.
 Ipsi letitia uoces ad sydera iactant
 Intonsi montes: ipse iam carmina rupes,
 Ipsa sonant arbuſta. Deus Deus ille Menalca.
 Sis bonus & felixq; tuis: en quatuor aras,
 Ecce duas tibi Daphni, duoq; altaria Phœbo.
 Pocula bina nouo ſpumantia lacte quotannis,
 Craterasq; duos ſtatuum tibi pinguis oliui :
 Et multo in primis hilarans conuiuia Baccho,
Ante focum, ſi frigus erit : ſi meſſis, in umbra,
 Vina nouum fundam calathis Aruiſta nectar.
 Cantabunt mihi Damœtas, & Liſtius Aegon :
 Saltantes Satyros imitabitur Alpheſibœus.
 Hæc tibi ſemper erunt, & cùm ſolennia uota
 Reddenus Nymphis, & cùm luſtrabimus agros.
 Dum iuga montis aper, fluuios dum piſcis amabit,
 Dumq; thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ,
 Semper honos, nomenq; tuum, laudesq; manebunt.
 Vt Baccho, Cereriq; tibi ſic uota quotannis
 Agricole facient : damnabis tu quoq; uotis:
 Que tibi, que tali reddam pro carmine dona? Mo.
Nam

10
 Conſolatio à
 ſacilitate d.
 ſancti pu-
 ſtoris.

Ab illis
 qua myrth
 conſecuta
 ſunt puer
 ſona or-
 nale.

V. ECLOGAE.

Nam heq; me tantum uenientis sibilus Austri,
Nec percussa iuuant fluctu, tam littora, nec quo
Saxosae inter decurrunt flumina ualles.

Hac te nos fragili donabimus ante cicuta. Me.

Hac nos, Formosum Corydon ardebat Alexin :

Hac eadem docuit, Cuium pecus, an Melibœi.

At tu sume pedum, quod, me cum saepe rogaret, Mo.

Non tulit Antigenes : & erat tum dignus amari :

Formosum paribus nodis, atq; ære Menalca.

ARGUMENTVM IN QVINTAM ECLOGAM.

ELEGANS cum primis est quinta Ecloga, cum
quia lenium affectuum, quos ἠθῆ uocant, plena
est propter colloquium pastorum amanter & familia-
riter se complectentium, tum etiam quod argumen-
tum est perpetuum, & expositum, multis egregijs lu-
minibus ac figuris uerborum ac sententiarum. Deplo-
rat autem Poëta sub Daphnidis persona mortem uel
fratris, uel quod magis consentaneum est, Iulij Cæsa-
ris. Dixi enim supra, quod saepe Bucolicis figuris se-
ria argumenta inuoluantur. Pertinet igitur hæc Eclo-
ga partim ad genus Demonstratiuum, partim delibe-
ratiuum. Finguntur enim hic duæ cantilenæ, qua-
rum prior laudationem personæ Daphnidis con-
tinet. Est enim Epicedion. Altera gratulatio-
nem, quod sit receptus in numerum diuorum,
&

A R G V M E N T V M

Et precationem; ut sit propicius. Principium Eclogæ est planè Dialogicum, ut sit occasio carminis. Postea sequuntur cantilenæ, in quarum priore Propositio est amplificata distributione, omnia uidelicet mœrere extincto Daphnide. PRIMUM argumentum ducitur à laude personæ, quæ sumitur à rebus gestis. Accedit rustica collatio, qua dignitatem personæ amplificat. SECUNDUM argumentum petitum est à consequentibus, seu utili, postquam Daphnidem amisimus, Diij etiam nos deseruisse uidentur, Et omnia nunc infelicius proueniunt. Clauditur hæc pars Epitaphio. In altera cantilena exordium constat gratulatione, quæ explicatur etiam distributione, totum uidelicet mundum lætari Daphnide in Cælum sublato. Subijcitur precatio, Ergo sis propitius nobis, sis bonus, ò felixq; tuis &c. Adduntur rationes ab utili, quæ exponit enumeratione earum rerum, quæ ad diuinum cultum pertinent. Ait enim se daturum lac, oleum, uinum, Item hymnis celebraturum. Postremo pollicetur perpetuum honorem.

A L I V D E I V S D E M.

QUINTA Ecloga continet duorum amicorum pastorum alternas laudationes, ex quibus deinde sumitur occasio scribendi Epitaphij seu Epicedij. Omnino autem allegoricè accipiendum est hoc Epitaphium, quo deflet obitum Daphnidis, Estq; citra omnem controuersiam intelligendus Iulius Cæsar, quem crudeli

V. ECLOGAE.

erudeli funere interemptum hic dicit, & Armenias Tigres curru iunxisse, hoc est, instituisse sacra Bachi, decernuntur, etiam illi diuini honores, Quae omnia nulli uerius, quam Caesari tribui possunt. Porro orationis series totius Eclogae est. Principio ponitur amica, & uerecunda inuitatio ad canendum, quae sumpta est à descriptione loci. Interfertur est inuitatione hōs, quo alter alterum sibi praefert, & superiorem existimat. Postea subiicitur integra descriptio Epicedij seu funebris orationis, quae duabus constat partibus, querela scilicet & gratulatione. Principium Epicedij. (Extinctum Nymphæ) habet congeriem figuratam Poëticis figuris, quod multi fleuerunt propter extinctum Daphnidem, estq; hic totus locus quaedam querela de morte Daphnidis. Additur commemoratio rerum gestarum, quod scilicet promouerit religionem. Item, quod omnia conseruauerit in tranquillo, quo uiuente nihil non fuerit felicissimum. In fine querelæ ponitur adhortatio ad iusta funebria persoluenda, & ut nunquam obliuiscantur Daphnidis. Altera pars Epicedij habet gratulationem felicitatis, quod ex tot impendentibus malis nunc ereptus sit in summo gaudio, ac securam agat inter deos quietem. Sequitur amplificatio felicitatis ab enumeratione multorum commodorum, quibus iam fruatur mortuus. Additur apostrophe, qua uotum Daphnidi tanquam Deo facit. Conclusio gratulationis habet clausulam figuratam collatione, qualis & supra fuit in prima Ecloga.

ARGUMENTVM

Ecloga. In fine ponitur descriptio pastoralium donorum.

ALIVD EIVSDEM.

GENERIS est Demonstratiui. Describitur enim, qui Eclogæ status est, hic in Augusti gratiam sub Daphnidis persona C. Iulij à Bruto & Cassio casti miserabilis mors, quod carmen Cæsaris laudes continet. Sunt autem tres Eclogæ partes. **P R I M A** est exordium, quod continet occasionem Epicedij, in qua alter alterum ad canendum inuitat, nunc à personarum facultate, nunc ab opportunitate & amoenitate loci, & utitur egregijs Enthymematis, Ambo sumus periti Musici, Ergo canamus. Item, In tempore conuenimus ambo, Ergo studijs nostris dignum aliquid proferrandum est. Item, Nunc est amænissimum tempus, Ergo fruamur ista amoenitate temporis & loci. **A L T E R A** pars est Mopsi Epicedion in Cæsaris mortem. **T E R T I A** pars Eclogæ est ἀπὸ θεῶν, qua gratulatur Poëta Daphnidi diuinitatem. Est enim Iulius Cæsar à populo Romano in numerum Deorum relatus, suntq; illi diuini decreti honores. Porrò tota Ecloga conscripta est ad imitationem primi Idyllij Theocriti. Alij sub Daphnide intelligendum putant Quintilium, de quo Horatius ait, Nulli flebilior, quàm tibi Virgili. Alij uero Flaccum fratrem intelligunt, qui ante ætatem obiit. Primæ tamen sententiæ assentiendum esse duco, ubi Iulius Cæsar sub Daphnide potius,

V. ECLOGÆ.

tius, quam quiuis alius intelligendus existimatur.

ALIVD EIVSDEM.

DAphnis Titulus est huic Eclogæ. Quia hic mors & interitus Daphnidis deploratur. Sumptum autem est nomen ex Theocrito, & significat Poëta per Daphnidem Iulium Cæsarem, qui cum paulo ante in Senatu esset interfectus, & cum eius nepos Augustus successisset, deplorat eius mortem. Continet autem hæc Ecloga duas partes. PRIOR pars est Epicedium, siue deploratio mortis. POSTERIOR habet descriptionem, quomodo inter Deos & in cœlum sit translatus.

ALIVD EIVSDEM.

HAEC Ecloga ad imitationem primi Idyllij Theocriti scripta est. Præterquam enim, quod continet pastoralem concertationem, pro more carminis Bucolici complectitur etiam grauissimam sententiam de moribus retinendam in toto genere uitæ. Nam in hac Ecloga quinta sunt occasiones à contentione duorum pastorum. Poëta deslet mortem Iulij Cæsaris à Cassio & Bruto uulneribus 24. in Senatu confossi. Nam quanquam occisores Iulij putassent eo interfecto Rempub: recuperare posse & pristinam libertatē. Tamē re ipsa experti sunt, nihil tam nocere Reipub: q̄ rerū mutationē, & iuxta prouerbiū, Nota male esse

A R G V M E N T V M

esse tollerabiliora. Infinita enim bella ferè consecuta sunt cædem Cæsaris. Præterea Augustus ad imperium ubi peruenit, non tantum Iulio Cæsare factus est crudelior, adeo etiam ut M. Ciceronem, cuius consilijs atq; autoritate ad imperium ascenderat, passus sit proscribi, & misere occidi ab Antonio. Sed pro Iulio uere domino nacta est Respub. Romana seruum, hoc est, hominem seruili ingenio præditum, quemadmodum extat miserabilis querela Ciceronis ad Octauium. Verba Ciceronis sunt. Nam, ut ordiar ab initio, & perducam ad extremum, & nouissima conferam primis, quæ non posterior dies acerbior priore, & quæ non insequens hora antecedente calamitosior populo Romano illuxit? M. Antonius uir animi maximi (utinam etiam sapientis consilij fuisset) C. Cæsar fortissime, sed parum feliciter a Reipub: dominatione semoto, concupierat magis regium, quam libera ciuitas pati poterat, principatum &c. Quibus querelis non obscure significatur imperium Augusti fuisse intollerabilius multo, quam fuit regnū Iulij Cæsaris.

S I L E N V S.

E C L O G A VI.

PRima Syracosio dignata est ludere uersu
 Nostra, nec erubuit syluas habitare, Thalia.
 Cùm canerem reges, & prælia, Cynthia aurem
 Vellit, & admonuit: Pastorem, Tityre, pingues
Pascere

VI. ECLOGAE.

Pascere oportet oves, deductum dicere carmen.
 Nunc ego (nanq; super tibi erunt, qui dicere laudes
 Vare tuas cupiant, & tristia condere bella)
 Agrestem tenui meditabor arundine musam.
 Non iniussa cano : si quis tamen hæc quoq; si quis
 Captus amore leget, te nostræ, Vare, Myricæ,
 Te nemo omne canet : nec Phœbo gratior ulla est,
 Quam sibi quæ Vari præscripsit pagina nomen.
 Pergite Pierides, Chromis & Mnasyllus in antro
 Silenum pueri somno uidere iacentem,
 Inflatum hesternis uenas, ut semper, Iaccho.
 Serta procul tantum capiti delapsa iacebant :
 Et grauis attrita pendebat cantharus ansa,
 Aggressi (nam sæpe senex spe carminis ambos
 Luferat) iniiciunt ipsis ex uincula sertis.
 Addit se sociam, timidisq; superuenit Aegle :
 Aegle Naiadum pulcherrima : iamq; uidenti
 Sanguineis frontem moris, & tempora pingit.
 Ille dolum ridens. Quò uincula necitatis ? inquit.
 Soluite me pueri : satis est potuisse uideri.
 Carmina, quæ uultis, cognoscite : carmina uobis.
 Huic aliud mercedis erit, simul incipit ipse.
 Tum uerò in numerum Faunosq; ferasq; uideres
 Ludere : tum rigidas motare cacumina quercus.
 Nec tantum Phœbo gaudet Parnassia rupes :
 Nec tantum Rhodope miratur, & Ismarus Orphea :
 Quantum omnis mundus gaudet cantante Sileno.
 Nanq; canebat, uti magnum per inane coacta

S I L E N V S

Semina terrarumq; animæq; marisq; fuissent,
 Et liquidi simul ignis : ut his exordia primis
 Omnia, & ipse tener mundi concreuerit orbis.
 Tum durare solum, & discludere Nerea ponto
 Cœperit. & rerum paulatim sumere formas.
 Iamq; nouum ut terræ stupeant lucescere solem :
 Altius atq; cadant summotis nubibus imbres.
 Incipiant syluæ cum primùm surgere : cumq;
 Rara per ignotos errent animalia montes.
 Hinc lapides Pyrrhæ iactos, Saturnia regna,
 Caucasasq; refert uolucres, furtumq; Promethei.
 His adiungit, Hylam nauæ quo fonte relictum
 Clamassent: ut littus Hyla Hyla omne sonaret.
 Et fortunatam, si nunquam armenta fuissent,
 Pasiphaen niuei solatur amore iuueni.
 Ah uirgo infelix, quæ te dementia cepit ?
 Proetides implerunt falsis mugitibus agros :
 At non tam turpes pecudum tamen ulla secuta est
 Concubitus: quamuis collo timuisset aratrum.
 Et sæpe in læui quæsisset cornua fronte.
 Ah uirgo infelix, tu nunc in montibus erras :
 Ille latus niueum molli fultus hyacintho
 Ilice sub nigra pallentes ruminat herbas :
 Aut aliquâ in magno sequitur grege, claudite Nymphæ
 Dicteæ, Nymphæ nemorum iam claudite saltus:
 Si quæ fortè ferant oculis sese obuia nostris
 Errabunda bouis uestigia, forsitan illum
 Aut herba captum uiridi, aut armenta secutum
Perducant

VI ECLOGAE.

Perducant aliqua stabula ad Gortynia uacca. ·
 Tum canit Hesperidum miratam mala puellam.
 Tum Phaethontiadæ musco circumdat amara
 Corticis: atq; solo proceras erigit alnos.
 Tum canit errantem Permissi ad flumina Gallum
 Aonas in montes ut duxerit una sororum:
 Utq; uiro Phœbi chorus assurrexit omnis:
 Ut Linus hæc illi diuino carmine pastor
 Floribus, atq; apio crines ornatus amaro
 Dixit: Hos tibi dant calamos (en accipe) Musæ,
 Afcraeo quos antè seni, quibus ille solebat
 Cantando rigidas deducere montibus ornos.
 His tibi Grynæi nemoris dicatur origo:
 Ne quis sit lucus, quo se plus iactet Apollo.
 Quid loquar aut Scyllâ Nisi? quam fama secuta est,
 Candida su' cinctam latrantibus inguina monstris
 Dulichias uexasse rates, & gurgite in alto
 Ab timidos nautas canibus lacerasse marinis?
 Aut ut mutatos Terei narrauerit artus?
 Quas illi Philomela dapes, quæ dona pararit?
 Quo cursu deserta petiuerit? & quibus antè
 Infelix sua tecta super uolita uerit alis?
 Omnia, quæ Phœbo quondam meditante beatus
 Audit Eurotas, iussitq; ediscere lauros,
 Ille canit: pulse referunt ad sydera ualles:
 Cogere donec oues stabulis, numerumq; referre
 Iussit, & inuito processit uesper Olympo.

ARGUMENTVM IN SEXTAM ECLOGAM.

SEXTA Ecloga non est Rhetorica, sed Historica plane. Continet enim quandam cantilenam Sileni, quæ habet uarias & fabulosas narrationes. Nulla igitur argumentatio est in hac Ecloga, ut in superioribus plerisque, sed tantum historica rerum expositio. Est autem ædita in honorem Vari Quintilij, qui temporibus Augusti in Germania bella gerens ab Arminio Germanorum duce magna clade accepta sibi ipsi mortem consciuit. In exordio primum se purgat Varo per translationem, quod ideo ipsius res gestas carmine non celebret, Quia Apollo Bucolica potius scribi uoluerit. Deinde per reiectionem proponit se in Bucolicis tamen prædicaturum ipsius laudes. Postea commemorata occasione cantilenæ inchoat eam à creatione mundi, ubi recitat mundum, & uniuersam naturam extitisse casu ex atomis. Reliquæ fabulæ ex auctore patent, quæ uel ad historias uel ad mores, aut communes uitæ casus referri possunt. Cæterum ferunt Ciceronem olim, cum forte interfuisset recitationi huius Eclogæ in Theatro, & animaduertisset eam nequaquam esse uulgaris ingenij, ita fuisse admiratum carminis elegantiam, ut de authore quæsierit & in suam & Poète laudem dixit, Magnæ spes altera Romæ, quam uocem Virgilius postea ad Ascanium in Aeneide retulit.

ALIVD EIVSDEM.

Generis

VI. ECLOGAE.

GENERIS est Demonstratiui. Ceterum Ecloga in Vari gratiam, quem plurimum diligebat Virgilius, a Poeta conscripta est, cui deinde emendandorum Virgilij carminum ab Augusto cura demandata fuit. Porro non est Bucolici argumenti. Nam principio rerum originem & causas describit, estq; hic locus totus Philosophicus. Deinde obiter varias Græcas historias ac fabulas ordine recitat. Postremo laudat Gallum Poetam, cui tamen loco rursus quasdam subijcit fabulas. Putant autem hic describi Epicureorum sectam a Virgilio, quam ipse & Varus a Syrone quodam, quem hic Silenum fingit, didicerat. Chronim & Mnasyllum esse Virgilium & Varum. Verum in exordio dicit se de Theocriti, quem imitatur, simplicitate recedere, & utitur excusatione rerum & temporum suorum, in quibus illa Theocritica simplicitas ubiq; obseruari non potuit.

ALIVD EIVSDEM.

MAXIME docent in hac tenui figura Poematum gestus familiares, quibus quasi ipsi nos interpellamus, & reprehendimus. Ideo Virgilius initio ait se scribentem Heroica interpellatum esse ab Apolline & reuocatum ad Bucolica. Est autem bellissima extenuatio, quod ait, Te nostræ Vare myricæ, Te nemus omne canit, cum confert suum Poema myricis, quæ sunt humiles & contemptæ. Ideo plus gratiæ est in collatione. Quia nimis magna est extenuatio, nec

A R G V M E N T V M

Poëma mediocre tam uile ducendum, ut simile myrtis dicatur, sed addita est correctio, Te nemus omne canit. Hi ludi decent in carmine, & addunt motum, & continent significationes eruditos, & in scribendo nobis danda est opera, ut similes gestus excogitemus. Tota autem Ecloga narratio est de capto Sileno, & de eius Philosophia seu sapientia, Aut risit Virgilius Philosophos, aut uoluit significare aliquam oportere Philosophiam esse, hoc est, doctrinam, quæ initia rerum & naturam consideret, & temporum seriem & uitæ officia monstret, sicut re ipsa uerum est, generi humano semper talem aliquam doctrinam necessariam esse, & tunc non tantum Romæ, sed etiam in Græcia plurimi amplectebantur. Epicuri doctrinam, quod uidebatur, nimium habere subtilitatis aut difficultatis. Itaque cum aliquid ex Philosophia recitaturus esset Poëta illam Epicuri doctrinam attribuit Sileno, qui fingitur fuisse iocosus senex Bacchi nutritor transformatus in Silenum. Etsi autem appellationes in illis uetustissimis fabulis & historijs sæpe casu oblitæ, postea late celebrantur, Tamen apparet nomen Sileni à torcularibus factum esse. Nam uivus est torcular & Silenus, aut significat idem, quod quaciens torcular, aut idem quod Deus torcularis. Sed in omnibus iocosis descriptionibus significat hominem uoluptati deditum, & tamen ingeniosum & facetum, ut sunt in aulis antiqui

VI. ECLOGAE.

parasiti, qui ingenijs antecellunt. Fit igitur totum Poëma festiuius translata narratione in talem personam, cuius in Poematibus crebra mentio est & laudatur festiuius. Quid igitur hic canit? PRIMVM narrat initium, sed Epicuri more, Dicit concurrisse partes & hoc pulcherrimo ordine unam machinam natam & distinctam, cœli, stellarum & elementorum, quæ sit uelut domicilium generis humani. Prodest autem cogitare aliqua rerum initia. Sed hic Silenus Epicurum sequens nihil de Deo opifice dicit, ab hoc ordini cum oportebat. Sed uera doctrina petenda est ex alijs fontibus Hæc Poemata propter uerborum elegantiam leguntur, & prodest collatio opinionum Philosophicarum cum uera doctrina. Postquam autem recitauit primordia corporum mundi, instituit recitationem ueterum historiarum. Nam homini sano necessario est hæc cognitio, scire seriem temporum mundi, religionum origines, exordia & mutationes imperiorum. Ideo literæ diuinitus traditæ sunt, Ideo uult Deus nos uersari in studijs, præcipue, ut hæc discamus. Et extat tota series temporum mundi mirabili Dei consilio conseruata, in Poematis uestigia sunt. Nam Poetæ famam diluuij retinuerunt, quod circiter mille annos antecessit bellum Troianum, manet in Poematis nomen Iapeti, quem certum est

ARGUMENTVM

fuisse filium Noe, & utile est uidere aliquem consensum Poematum cum uera antiquitate. Deinde omiffa longi temporis descriptione ueniunt ad res Herculis, quæ paulo uetustiores sunt bello Troiano, quod fuit circa tempora Dauidis. Queramus igitur ueram seriem historiarum ex alijs scriptis, quæ quidem de multis maximis rebus homines docet. Hos uero ludos Virgilij legamus uel uerborum causa, uel ceu inchoatum aliquod opus non absolutum. In fine Eclogæ abrumpens tam alte repetitam mundi historiam addit laudes amici sui & conterranei Cornely Galli, per quem initio commendatus est Augusto. Hæc est Eclogæ summa, quæ præcipue lectores admoneat, etsi persona leuior Silenus introducit ad deridendos Philosophos, tamen uere se ita rem habere, necessariam esse doctrinam de rerum initijs, & de serie historiarum.

ALIVD EIVSDEM.

SEXTA Ecloga Varum celebrat. Is quia fuit Epicurus, Poëta non inuenuste expressit proprijs simis figuris Epicureorum sectam. Describit enim Silenum nutricium & Pædagogum Bacchi perpetuo esse ebrium & temulentum Deum, qui sit quasi uoluptatis potandi quoddam symbolum. Adiungit etiam duos Satyros, quos fingit admodum salaces, cum formosa & lasciuia Nympha, ita ut ferè omnia in quandam summam collegerit, quæ efficiunt uoluptatem summam Epicureorum bonum. In altera parte subiicit senti-

VI. ECLOGAE.

am eorundem de mundi origine. Porrò series orationis est. Primo loco ponitur confessio cum occulta quadam excusatione, se nonnihil recedere à simplicitate illa Theocriti, quam ubiq; propter alias atq; alias occasiones seruare non possit. Sequitur propositio per apostrophem, Nequeo præterire in Bucolico meo carmine nomen Vari. Deinde est adhortatio ad Musas, ut historiam de Sileno ordine suggerant. Subiungitur longa descriptio per Hypotyposin personæ Sileni & facti duorum Satyrorum & Nymphæ, unde sumit postea occasionem recitandi cantilenam. Est & commendatio addita carminis Sileni per amplificationem.

ALIVD EIVSDEM.

HABET hæc Ecloga præter reliquos locos, quos ordine tractabimus, memorabile illud carmen de prima facie. Deinde de exquisita forma, atq; pulcherrima dispositione rerum omnium, quæ sunt sub cælo. Apparet autem uel Augustum uel Mæcenatem uehementer hoc carmine delectatum fuisse. Ait enim Poeta, non iniussa cano. Porrò uidetur Virgilius hoc Prologo præfatum esse in totum carmen Bucolicum, unde fuerunt, qui uoluerunt hanc Eclogam primam esse. Exponit enim suum consilium, cur scribat Bucolica, omisis & regibus, & præclaris rerum facinoribus.

MELIBŒVS.

ECLOGA VII.

MELIBŌEVS
CORYDON, THYRSIS.

Fortè sub arguta confederat ilice Daphnis,
Cōpulerantq; greges Corydō, & Thyrsis in unū:
Thyrsis oues, Corydon distentas lacte capellas:
Ambo florentes etatibus, Arcades ambo,
Et cantare pares, & respondere parati.
Huc mihi, dum teneras defendo à frigore myrtos,
Vir gregis ipse caper deerrauerat: atq; ego Daphnina
Aspicio: ille ubi me contra uidet, ocyus, inquit,
Huc ades ô Melibœe (caper tibi saluus, & hœdi)
Et si quid cessare potes, requiesce sub umbra.
Huc ipsi potum uenient per prata iuueni:
Hic uiridis tenera prætexit arundine ripas
Mincius, eq; sacra resonant examina quercu.
Quid facerè: neq; ego Alcippem, nec Phyllida habebã,
Depulsos à lacte domi quæ clauderet agnos:
Et certamen erat, Corydon cum Thyrside, magnum.
Posthabui tamen illorum mea seria ludo.
Alternis igitur contendere uersibus ambo
Cœpere: alternos Musæ meminisse uolebant.
Hos Corydon, illos referebat in ordine Thyrsis.
Nymphæ, noster amor, Libethrides, aut mihi carmē, C.
Quale meo Codro, concedite: (proxima Phœbi
Versibus ille facit) aut si non possumus omnes,
Hic arguta sacra pendeat fistula pinu.
Pastores hedera crescentem ornate poetam
Arcades, inuidia rumpantur ut ilia Codro.

Th.

Aut

VII. ECLOGAE.

Aut si ultra placitum laudarit, baccare frontem
 Cingite, ne uati noceat mala lingua futuro.
 Setosi caput hoc apri tibi Delia paruus, Co.
 Et ramosa Mycon uitacis cornua cerui.
 Si proprium hoc fuerit, laui de marmore tota
 Puniceo stabis furas euincta cothurno.
 Simum lactis, & hæc te liba Priape quotannis Th.
 Expectare sat est: custos es pauperis horti.
 Nunc te marmoreum pro tempore fecimus: at tu,
 Si foetura gregem suppleuerit, aureus esto.
 Nerine Galathea, thymo mihi dulcior Hyble, Co.
 Candidior cygnis, hederæ formosior alba:
 Cum primum pasti repetent præsepia tauri,
 Si qua tui Corydonis habet te cura, uenito.
 Imò ego Sardois uidear tibi amarior herbis, Th.
 Horridior rusco, proiecta uilior alga,
 Si mihi non hæc lux toto iam longior anno est.
 Ite domum pasti, si quis pudor, ite iuueni.
 Muscosi fontes, & somno mollior herba, Co.
 Et quæ uos rara uiridis tegit arbutus umbra,
 Solstitium pecori defendite: iam uenit æstas
 Torrida, iam lato turgent in palmite gemmæ.
 Hic focus, & tedæ pingues, hic plurimus ignis Th.
 Semper, & assidua postes fuligine nigri.
 Hic tantum Boreæ curamus frigora, quantum
 Aut numerum lupus, aut torrentia flumina ripas.
 Stant & iuniperi, & castaneæ hirsutæ: Co.
 Strata iacent passim sua quæq; sub arbore poma.

Omnia

ARGUMENTVM

Omnia nunc rident : at si formosus Alexis
 Montibus his abeat, uideas & flumina sicca.
 Aret ager : uitio moriens sitit aeris herba : Th.
 Liber pampineas inuidit collibus umbras,
 Phyllidis aduentu nostræ nemus omne uirebit :
 Iuppiter & læto descendet plurimus imbri.
 Populus Alcide gratissima, uitis Iaccho, Co.
 Formosæ myrtus Veneri, sua laurea Phœbo.
 Phyllis amat corylos : illas dum Phyllis amabit,
 Nec myrtus uincet corylos, nec laurea Phœbi.
 Fraxinus in syluis pulcherrima, pinus in hortis, Th.
 Populus in fluuijs, abies in montibus altis :
 Sæpius at si me Lycida formose reuifas,
 Fraxinus in syluis cedit tibi, pinus in hortis.
 Hæc memini, & uictū frustra cõtendere Thyrsim: M.
 Ex illo Corydon, Corydon est tempore nobis.

ARGUMENTVM IN SEPTIMAM ECLOGAM.

SEPTIMA Ecloga quandam habet similitudi-
 nem cum tertia. Non enim constat uno aliquo per-
 petuo argumento, sed ludunt pastores uarijs sententijs
 certantes de laude ingenij, & hæc uariæ sententiæ sunt
 aut laudationes certorum hominum, aut figuratæ &
 uenustæ reprehensiones, aut descriptiones comodo-
 rum, locorum, item tempestatum, quæ sunt egregia lu-
 mina orationis. Possumus autem ad nostrum usum in-
primis

VII. ECLOGAE.

primis multa ex tam uarijs sententijs transferre, cū ipse aut laudamus eruditos, aut deridemus ineptos, aut inuidios, ut hic deridentur, cum ait, Inuidia rumpantur ut ilia Cocyro. Magnam autem gratiam habent hæ sal-
sæ figuræ. Est & bella descriptio superbe contemnen-
tis, ut si dicam, Improbi tantum curant leges & reli-
gionem, quantum numerum lupus, aut torrentia flu-
mina ripas. Vtraq; similitudo est aptissima, Mali per-
rumpunt leges, sicut flumina intumescencia extra ri-
pas erumpunt. Indocti & cupidi nihilo pluris faciunt
ordinem & leges, quàm lupus numerum ouium. Hoc
modo accommodare discamus has figuras. Hæc dili-
gentia & iudicium format & alit copiam orationis.

ALIVD EIVSDEM.

HAEC Ecloga generis est Iudicialis. Certant e-
nim duo inter se carminibus de uictoria pasto-
res. Videtur autem hic Poeta æmulos suos exagitare
uoluisse, cum Corydonem uincere fingit. Est autem
copiæ exemplum, consistitq; tota Ecloga in perpetua
antithesi quadam. Principium sumptum est ex VI.
Idyllio Theocriti. Per Corydonem sine dubio intelli-
git Virgilium. Per Thyrsim uero æmulum quendam,
Meuium uel Anserum, de quo postea loquetur.

ALIVD EIVSDEM.

CONTINET septima Ecloga certamen pa-
storum, quo uidetur Poeta uoluisse exagitare su-
um æmulum, cum se Corydonem, illum Thyrsim fin-
gat.

ARGUMENTVM

gat. Porro hic obseruandæ sunt crebræ antitheses, quæ plurimum habent momenti ad orationis copiam. Ordo Eclogæ est. Principio ponitur comparatio pastorum sumpta ab ætate, natione, & arte. Additur sermocinatio cum inuitatione & deliberatione. Deinde sequitur integra descriptio propositi certaminis. Postremo loco est breuis peroratio, qua tribuit uictoriam in cantando Corydoni.

ALIVD EIVSDEM.

SATIS apparet Poetam, quanquam sit imitatus sextum Idyllion Theocriti, hoc agere, ut exhibito magnifico exemplo copiæ, id quod etiam facit Ecloga tertia, significet se esse illum Corydonem, qui Ecloga secunda questus est, se nullo loco esse, imò contemni ab Alexi. hoc est, Augusto Cesare. Hunc uero iudicari à Daphni, quo Augustum uult significari, ut sit omnium Poetarum sui seculi optimus. Atq; hoc est, quod dicit ad finem, Hæc memini & uictum frustra contendere Thyrsin.

ALIVD EIVSDEM.

PASTORES hedera crescentem ornate Poetam. Hic Versiculus præcipuus est in hac Ecloga, quo significat uel seipsum, uel amicum aliquem non contemnendum esse præ æmulo, quisquis fuit. Nam tota Ecloga certamen continet duorum penè equalium, quorum alteri tamen magis fauet. Tales ludi aliquot sunt in his Eclogis apud Theocritum, in quibus
arroy

VII. ECLOGAE.

arrogantia aliquorum uel exagitur uel reprimitur;
 & uti horum uersuum exemplis possumus, si quando de
 certaminibus literatorum iudicandum est, ut supra in
 Eclog. 3. Qui Bauium non odit &c. Id conueniet di-
 ci applaudenti scriptis Doleti. Hic tamen confert duos
 plus ingenijs ualentes, inter quos tamen antecellit Co-
 rydon, ac prouerbij uice poterit extrema clausula u-
 surpari, Hæc memini & uictum &c. ut si de conten-
 tione Longolij & Erasmi dicas, iure anteponere E-
 rasmi dicas, iure anteponere Erasmus possis. Imitatus
 autem est Theocriti Idyllium sextum, & quædam de-
 cerpsit ex alijs. Has igitur utilitates continet hæc E-
 cloga, Monet, ut de ingenijs candidè iudicetur, & sup-
 peditat figuras, quibus arrogantia irridetur. Postre-
 mo & multas arborum & herbarum appellationes
 continet, quas scire multum prodest.

*De alijs Idyll. 59.
 Idyll. Theocriti.*

PHARMACEVTRIA

ECLOGA VIII.

DAMON, ALPHESIBOEVUS.

PAstorum musam Damonis, & Alphesibœi,
 Immemor herbarum quos est mirata iuuenca
 Certanteis, quorum stupefactæ carmine lynces,
 Et mutata suos requierunt flumina cursus:
 Damonis musam dicemus, & Alphesibœi.
 Tu mihi, seu magni superas iam saxa Timani,
 Sive oram Illyrici legis æquoris, en erit unquam

Ille

PHARMACEVTRIA

Ille dies, mihi cùm liceat tua dicere facta?
 En erit, ut liceat totum mihi ferre per orbem
 Sola Sophocleo tua carmina digna cothurno?
 A te principium: tibi desinet, accipe iussis
 Carmina cœpta tuis: atq; hanc sine tempora circum
 Inter uictrices hederam tibi serpere lauros.
 Frigida uix cœlo noctis decesserat umbra,
 Cùm ros in tenera pecori gratissimus herba est:
 Incumbens tereti Damon sic cœpit oliuæ.
 Nascere, præq; diem ueniens agè Lucifer alnum: Da.
 Coniugis indigno Nisæ deceptus amore
 Dum queror, & diuos, quanquam nil testibus illis
 Profeci, extrema moriens tamen alloquor hora.
 Incipe Mænalios mecum mea tibia uersus.
 Mænalus argutumq; nemus: pinosq; loquentes
 Semper habet, semper pastorum ille audit amores,
 Panaq; qui primus calamos non passus inertes.
 Incipe Mænalios mecum mea tibia uersus.
 Mopso Nisæ datur: quid non speremus amantes?
 Iungentur iam gryphes equis: æuoq; sequenti
 Cum canibus timidi uenient ad pocula damæ.
 Mopse nouas incide faces: tibi ducitur uxor.
 Sparge marite nuces: tibi deserit Hesperus Oetam.
 Incipe Mænalios mecum mea tibia uersus.
 O digno coniuncta uiro, dum despicias omneis,
 Dumq; tibi est odio mea fistula, dumq; capellæ,
 Hirsutumq; supercilium, prolixaq; barba:
 Nec curare deum credis mortalia quenquam.

Incipe

VIII. ECLOGAE.

Incipe Mænalios mecum mea tibia uersus.

Sepibus in nostris paruam te roscida mala
(Dux ego uerter eram) uidi cum matre legentem.

Alter ab undecimo tum me iam ceperat annus :
Iam fragiles poteram à terra contingere ramos :

Vt uidi, ut perij, ut me malus abstulit error ?

Incipe Mænalios mecum mea tibia uersus.

Nunc scio quid sit Amor: duris in cotibus illum
Ismarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes,
Nec nostri generis puerum, nec sanguinis edunt.

Incipe Mænalios mecum mea tibia uersus.

Sæuus Amor docuit natorum sanguine matrem

Commaculare manus: crudelis tu quoq; mater :

Crudelis mater magis, an puer improbus ille ?

Improbus ille puer: crudelis tu quoq; mater.

Incipe Mænalios mecum mea tibia uersus.

Nunc & oues ultro fugiat lupus: aurea duræ

Mala ferant quercus: narcisso floreat alnus :

Pingua corticibus sudent electra myricæ :

Certent & cygnis ululæ: sit Tityrus Orpheus :

Orpheus in syluis, inter Delphinas Arion.

Incipe Mænalios mecum mea tibia uersus.

Omnia uel medium fiant mare: uiuite syluæ.

Præceps aerij specula de montis in undas

Deferar: extremum hoc munus morientis habeto.

Desine Mænalios, iam desine tibia uersus.

Hæc Damon: uos, quæ responderit Alphesibœus,

Dicite Pierides: non omnia possumus omnes.

PHARMACEVTRIA

Efffer aquam, & molli cinge hæc altaria uitta, At
 Verbenasq; adole pingues, & mascula tura :
 Coniugis ut magicis sanos auertere sacris
 Experiar serisus, nihil hic, nisi carmina desunt.
 Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daphnim.
 Carmina uel cælo possunt deducere Lunam :
 Carminibus Circe socios mutauit Vlyssæi :
 Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.
 Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daphnim.
 Terna tibi hæc primùm triplici diuersa colore
 Licia circundo, terq; hæc altaria circum
 Effigiem duco : numero Deus impare gaudet.
 Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daphnim.
 Necte tribus nodis ternos Amarylli colores :
 Necte Amarylli modò. & Veneris, dic, uincula necto.
 Ducite ab urbe domum mea carmina. ducite Daphnim.
 Limus ut hic durefcit, & hæc ut cera liquefcit
 Vno eodemq; igni : sic nostro Daphnis amore.
 Sparge molam, & fragiles incende bitumine lauros.
 Daphnis me malus urit: ego hanc in Daphnide laurū.
 Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daphnim.
 Talis amor Daphnim, qualis, cūm fessa iuuenicum
 Per nemora, atq; altos quærendo bucula lucos
 Propter aquæ riuum uiridi procumbit in ulnæ
 Perdita: nec seræ meminit decedere nocti :
 Talis amor teneat, nec sit mihi cura mederi.
 Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daphnim.
 Has olim exuias mihi perfidus ille reliquit,

Pignora

VIII. ECLOGAE.

Pignora chara sui : quæ nunc ego limine in ipso
 Terra tibi mando : debent hæc pignora Daphnim.
 Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daphnim.
 Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta reuena,
 Ipse dedit Mœris: nascuntur plurima Ponto.
 His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis
 Mœrim, sæpe animas imis excire sepulcris,
 Atque satas aliò uidi traducere messes.
 Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daphnim.
 Fer cineres Amarylli foras: riuoq; fluenti,
 Transq; caput iace, ne respexeris: his ego Daphnim
 Aggrediar: nihil ille deos, nil carmina curat.
 Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daphnim.
 Aspice, corripuit tremulis altaria flammis
 Sponte sua, dum ferre moror, cinis ipse : bonum sit.
 Nescio quid certè est Hylax in limine latrat.
 Credimus? an qui amant ipsi sibi somnia fingunt?
 Parcite, ab urbe uenit, iam parcite carmina, Daphnis.

ARGUMENTVM IN OCTAVAM ECLOGAM.

ECLOGA octaua continet duo diuersa argu-
 menta nihil coherentia, quorum prius tamen
 habet Rhetoricas figuras, & est querela pastoris
 de puella alteri collocata, cum ipse eam deperi-
 ret. Estq; eleganter uariata querela figuris. Pri-
 ma uocatur ἀπεροσδὴν λόγ, hoc est, insperatum,

A R G V M E N T V M

Nihil minus sperandum fuit, quã ut ille cuculus potiretur hac puella. Id insperatũ describit his similibus, Cum canibus timidi uenient ad pocula Damæ. Deinde sequitur insultatio, ò digno coniuncta uiro, dum despicis omnes. Tertio amplificatio, quam diu amauerit. Huic addit generale Epiphonema, describens quam uehemens affectus sit amor, & quantos cruciatus animo adferat, Nunc scio quid sit amor duris in cotibus illum. Hic locus est in hac Ecloga præcipuus de uehementia & sæuitia amoris. Quarto imprecatio est furentis, ut tota rerum natura mutetur, omnia uel medium fiant mare. Sicut in magnis doloribus homines & sibi & alijs interitum optant, sicut ait Xerxes apud Herodotum, Multa accidere homini, ubi malit non esse, quã esse. Tandem uelut furens loquitur de abruptenda uita. Itaq; prior pars Eclogæ proponit exempla Rhetorica amplificationum in querelis. Licet enim usurpare ad hunc modum insperata, insultationes, generales sententias de quolibet affectu. Ut autem omnes homines adhibent Musicam in magnis affectibus uel ciendis uel leniendis, sicut habemus in Germanicis cantilenis, quibus odia, amores, querelas complectimur, Ita ueteres in uersibus digerebant affectus. Et propter hanc causam etiam assuescendi sunt adulescentes ad Poeticen, ut lectione Poematum affectus leniant. Item, ut ipsi interdum possint affectus suos carmine complecti, lenire amores, insectari hostes. Hæc in loco magnam habent laudem & utilitatem.

Ita

VIII. ECLOGAE.

Ita Theocritus orditur quandam Eclogam, Nil, præter Musas, insanum lenit amorem. Et Virgilius hoc loco describens scuitiam amoris dehortatur homines, & hæc ipsa accusatio mitigat furorem, sicut querelæ solent paulatim minuere effusum dolorem, sicut Ovidius ait in 4. libro de Tristibus, Expletur lachrymis, egeriturq; dolor. SECUNDA pars est tantum narratio recitans incantationem, quam sumpsit Poeta ex Theocrito, ut stylum exerceret, uel ut derideret magicas artes, quas hic significat inanes esse. Habet in fine memorabile dictum, credimus an qui amant ipsi sibi somnia fingunt.

ALIVD EIVSDEM.

Duplici argumento constat hæc Ecloga. Prima pars habet querelam amantis contempti ab uxore, à qua mutuum amorem certo sperauerat. Altera pars continet descriptionem insignem magici carminis, quo mulier animum uiri in sui amorem allicere studet. Series orationis hæc est. Primo loco ponitur propositio, Huic subiuncta est inuocatio per apostropham ad Augustum, & figurata est inuocatio uoto, optans, ut liceat aliquando Cæsaris res gestas carmine describere, iam cum aliud non possit, grato interim animo Bucolicum hoc carmen accipere uelit. Querela incipit à descriptione matutini temporis. Deinde additur uehemens πᾶθος cum propositione, cuius hæc summa, Ego conquerar, quomodo exciderim uxore.

ARGUMENTVM

Sequitur circumstantia loci, Credo hoc fatale esse huic loco, ut semper de infelici amore hic querantur pastores. Addita est amplificatio ab absurdo cum ironia & insultatione. Postea subiungitur narratiuncula sui amoris à descriptione ætatis, quam amplificat loco communi de amore, atq; hic locus tanquam præcipuus Poeticis figuris, & argumento ab effectu amoris mirabiliter est ornatus. Epilogi uice ponuntur imprecationes cum descriptione amatoris, qui desperatione adactus uitam suam finire cogitat.

ALIVD EIVSDEM.

HAEC Ecloga duplex continet argumentum sumptum ex imitatione Theocriti. PRIMVS locus habet conquestionem, siue querelam amantis, eò quod ab amico contemptus sit, simile quiddam est in Eunuchio Terentij. SECVNDVS locus habet studium mulieris cuiusdam, Veneficijs & incantationibus conantis animum uiri sui peruertere.

ALIVD EIVSDEM.

Querela est perpetua quædam hæc Ecloga amantium suam uicem deplorantium. Alter queritur ab amica alium deformem pastorem sibi prælatum. Porro introducitur & saga quædam, quæ ueneficijs & carminibus uirum domum reuocare coatur. Nomen est autem Eclogæ Φαρμακὲντρικα, hoc est, uenefica, eò quod primas habet partes in Ecloga hæc incantatrix. Φαρμακὲνω, hoc est, incanto, Veneno inficio.

Φαρμα

IX. ECLOGÆ.

Φαρμακῆς, hoc est, incantatores, & qui sic conuincuntur, Φαρμακευθέντες sunt ipsis Græcis.

ALIVD EIVSDEM.

HAEC Ecloga imprimis obseruanda est cum propter affectus, qui frequentes in hac sunt, tum etiam propter Pharmaceutriam, quæ pars nigromantiæ est. Habet enim prior pars huius Eclogæ conquestionem amatoris decepti posterior ueneficia, quibus mulier quæpiam mentem amatoris peruertit, & habet mirabiles amantium affectus, Estq; hæc pars Theocriti.

M O E R I S.

ECLOGA IX.

LYCIDAS, MOERIS.

QVò te Mœri pedes? an, quò uia ducit, in urbem?
 O Lycida, uiui peruenimus, aduena nostri, Moe.
 (Quod nunquam ueriti sumus) ut possessor agelli
 Diceret: Hæc mea sunt, ueteres migrate coloni.
 Nunc uicti, tristes (quoniam fors omnia uersat)
 Hos illi (quod nec bene uertat) mittimus hædos.
 Certè equidem audieram, quæ se subducere colles Ly.
 Incipiunt, molliq; iugum demittere cliuo,
 Vsq; ad aquam, & ueteris iam fracta cacumina fagi,
 Omnia carminibus uestrum seruasse Menalcam.
 Audieras, & fama fuit: sed carmina tantum Moe.
 Nostra ualent, Lycida, tela inter Martia, quantum

MOERIS

*Chaonias dicunt aquila ueniente columbas.
 Quòd nisi me quacunq; nouas incidere lites
 Antè sinistra caua monuisset ab ilice cornix,
 Nec tuus hic Moeris, nec uiueret ipse Menalcas.
 Heu cadit in quenquã tantum scelus? heu tua nobis Ly.
 Penè simul tecum solatia rapta Menalca?
 Quis caneret nymphas? quis humũ florentibus herbis
 Spargeret? aut uiridi fontes induceret umbra?
 Vel quæ sublegi tacitus tibi carmina nuper,
 Cùm te ad delicias ferres Amaryllida nostras?
 Tityre, dum redeo, (breuis est uia) pasce capellas:
 Et potum pastas age Tityre: & inter agendum
 Occursare capro (cornu ferit ille) caucto.
 Imò hæc, quæ Varo necdum perfecta canebat. Moe.
 Vare tuum nomen (superet modò Mantua nobis:
 Mantua uæ misera nimium uicina Cremonæ)
 Cantantes sublimè ferent ad sydera cygni.
 Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos: Ly.
 Sic cytiso pastæ distentent ubera uaccæ:
 Incipe si quid habes: & me fecere poetam
 Pierides: sunt & mihi carmina: me quoq; dicunt
 Vatem pastores: sed non ego credulus illis.
 Nam neq; adhuc Varo uideor, nec dicere Cinna
 Digna, sed argutos inter strepere anser olores.
 Id quod ago, & tacitus, Lyeida, mecũ ipse uoluto, Moe.
 Si ualeam meminisse: neq; est ignobile carmen.
 Huc ades ô Galatea: quis est nam ludus in undis?
 Hic uer purpureum: uarios hic flumina circum*

Fundit

VIII ECLOGAE.

Fundit humus flores: hic candida populus antro
 Imminet: & lentæ texunt umbracula uites.
 Huc ades: insani feriant sine littora fluctus.
 Quid, quæ te pura solum sub nocte canentem Ly.
 Audieram? numeros memini, si uerba tenerem.
 Daphni, quid antiquos signorum suspicis ortus? Moe.
 Ecce Dionæi processit Cæsaris astrum:
 Astrum, quo segetes gauderent frugibus: & quo
 Duceret apricis in collibus uua colorem.
 Infere Daphni pyros: carpent tua poma nepotes.
 Omnia fert ætas, animum quoq; sæpe ego longos
 Cantando puerum memini me condere soles.
 Nunc oblita mihi tot carmina: uox quoq; Mœrim
 Iam fugit ipsa, lupi Mœrim uidere priores.
 Sed tamen ista satis, referet tibi sæpe Menalcas.
 Causando nostros in longum ducis amores. Ly.
 Et nunc omne tibi stratum silet æquor: & omnes
 (Aspice) uentosi ceciderunt murmuris auræ.
 Hinc adeò media est nobis uia: nanq; sepulcrum
 Incipit apparere Bianoris: hinc ubi densas
 Agricola stringunt frondes, hinc Mœri canamus:
 Hinc hœdos depone: tamen ueniemus in urbem.
 Aut si nox pluuiam ne colligat antè ueremur,
 Cantantes licet usq; (minus uia lædet) eamus.
 Cantantes ut eamus, ego hoc te fasce leuabo.
 Desine plura puer: & quod nunc instat agamus. Moe.
 Carmina tunc melius, cum uenerit ipse, canemus.

ARGUMENTVM IN NONAM ECLOGAM.

VEIN VSTA Ecloga est uariata querelis, Votis & gratulatione. Dicitur enim scripta hac occasione, quod Centurio quidam conatus fuerat expellere Virgilium ex prædio, quod Augustus Virgilio restituerat. Ideo pastor initio deplorat calamitates, quæ existunt ex bellis civilibus. Habet autem locos communes insignes aliquot. **PRIMVS** est, quam sit calamitosa res bellum civile. **SECUNDVS** de inconstantia humanarum rerum. **TERTIVS**, quod præcipue studia, leges, & artes pacis in bellis civilibus extinguantur. Primum igitur breui dicto & sarcasmo describit usitatas in civilibus discordijs expulsiones ciuium ex paternis bonis, sicut nunc quoq; passim proscribuntur & expelluntur ciues propter religionem. Magnam autem emphasin habet illa figura sarcasmus, Hæc mea sunt, ueteres migrate coloni, Significat enim hic gestus superbe insultantem uictorem Victis. **SECUNDVS** locus, quod Respub. habeant, fatales uicissitudines & pœnas. Ideo ait, Nunc uicti tristes, quoniam fors omnia uersat. **TERTIVS** locus quem tribuit alteri pastori, quod bella civilia maxime nocent literis, discipline, legibus, & similibus pacis artibus, & efficiant barbariem ac uastitatem, Ideo dicit, sed carmina tantum Nostra ualent Lycida tela inter Martia, quantum Chaonias dicunt aquila ueniente columbas, sicut Ennius ait, pellitur è medio sapientia, uigetur res. Et illud, silent leges inter arma. Et Ouidius,

IX. ECLOGAE.

dius, Victaq; pugnaci iura sub ense latent, sicut ne^e Pompeius, nec Caesar leges aut consilia bonorum, ut Ciceronis & aliorum, audiebant. Hi loci communes sunt obseruandi. Quia monent lectorem de magnis rebus, de fugiendis & cauendis bellis & discordijs ciuilibus. Deinde addit querelam, si miles interfecisset Virgilium, periissent multa Poemata. Estq; amplificatio damni a consequentibus. Postea ludunt & prouocant se ad mutuum certamen. Alter uenusta excusatione utitur alludens ad locum communem de ingrauescente ætate, omnia fert ætas animum quoq; hoc est, senectus languescit omnes uires. Est autem in fine gratulatio, qua significat iam Victore Augusto Rempub. iterum pacatam fore, & sunt uenustæ descriptiones, significantes pacis artes reflorescere, Inscere Daphni pyros, carpent tua poma nepotes. Figurata etiam Poeta studia literarum antefert aulicæ uitæ, cum ait, Hic Verpurpureum, Huc ades insani feriant sine littora fluctus, hoc est, quietam uitam in studijs anteposito turbulentis negocijs publicis. Hos locos communes diligenter considerent, & meminisse studeant adolescentes. Quia nos in dicendo & in scribendo sæpe eis cum magna laude uti possumus. Nam talia dicta uenuste accommodata multum gratiæ orationi addunt.

ALIUD EIVSDEM.

MVLTVM hæc Ecloga habet uenustatis & elegantiae cum propter querelas, quod ueterum colonorum Vicem deplorat hic Moeris, qui agris & possessione

ARGUMENTVM

possessionibus suis à Veteranis, quibus illi assignati erant, expellebantur, Tum propter carminum illorum, quæ alteri pastori recitat Mæris, suauitatem & simplicitatem. Nam in hac Ecloga accuratissime Bucolici argumenti decorem seruasse uidetur Poeta. Fingitur autem Mæris Arrio Centurioni, cui Virgilij agri euenerant, è rure hœdos quosdam muneris uice Mantuam afferre. Est uero Virgilij Villicus Mæris, & Menalcas ipse Virgilius. Cæterum generis Demonstratiui est oratio. Plæraq; autem hic ex Theocriti Poëmate translata esse apparet.

ALIVD EIVSDEM.

IN priore parte huius Eclogæ describitur ingens periculum Virgilij ab Arrio Centurione, à quo penè fuisset interfectus propter repetitionem agrorū, quos in publico metu amiserat, nisi saluti ei fuisset Mincij annis propinquitas. Deinde sumpta occasione ex mentione, quæ fit de Virgilio, aliquot epigrammata uenusta ordine recitantur. Series orationis hæc est. Primo loco post interrogationem ponitur querela de præsentis rerum statu, quod pulsus sit prædijs suis Virgilius. Interferitur argumentum à rumore continens descriptionem ruris Virgiliani. Sequitur amplificatio periculi ab augurio. Addita est & exclamatio per apostrophem, cum enumeratione incommodorum, quæ secutura erant Virgilij mortem. Deinde ponitur cunctatio cum recitatione quorundam epigrammatum.

Vltimo

IX. ECLOGAE.

Vltimo loco est excusatio per præcisionem, quare non possit plura recitare epigrammata, quæ ducta est à descriptione senectutis, cui additur noua inuitatio ab opportunitate temporis.

ALIVD EIVSDEM.

TOT A hæc Ecloga habet grauissimam querelam fortunarum Virgilij. Nam postquam iterum impetrasset suos agros ab Augusto Virgilius, profectus ad possidenidos eos, ferè ab Arrio Centurione interfectus est. Eum hic studet donis placare. Fit enim sæpe, ut dominis atq; principibus fauentibus aliquid impetremus, quod uix liceat nobis sine periculo propter prouincialium malitiam auferre. Mæris est Virgilij pater. Menalcas ipse Virgilius. Lycidæ persona adiecta est, ut res sparsa in personas, facilius possit amplificari. Nam euentus solet suppeditare materiam amplificationibus. Est autem hæc Ecloga eiusdem argumenti cum tertia.

ALIVD EIVSDEM.

NOMEN habet hæc Ecloga à persona, quæ hic introducitur. Continet autem querelam, quod rursus eiectus sit Virgilius ex agris, quos beneficio Augusti recuperauerat. Cum enim recipere uellet paternos agros, inuenit Arrium quendam Centurionem illos habere. Is statim ut miles ad gladium manum ad-mouit, & parum absuit, quin interfecisset Virgilium, nisi se proripuisset in fugam.

Gallus

GALLVS.

ECLOGA X.

EXtremum hunc Arethusa mihi concede laborem.
Pauca meo Gallo, sed quæ legat ipsa Lycoris
Carmina sunt dicenda, neget quis carmina Gallo?
Sic tibi, cum fluctus subter labere Sicanos,
Doris amara suam non intermisceat undam.
Incipe: sollicitos Galli dicamus amores:
Dum tenera attondent simæ uirgulta capellæ.
Non canimus surdis: respondent omnia syluæ.
Quæ nemora, aut qui uos saltus habuere puellæ
Naiades, indigno cum Gallus amore periret?
Nam neq; Parnassi uobis iuga, nam neq; Pindi
Vlla moram fecere, neq; Aoniæ Aganippæ.
Illum etiam lauri, illum etiam fleuere myricæ?
Pini fer illum etiam sola sub rupe iacentem
Mænalus, & gelidi fleuerunt saxa Lycaei.
Stant & oues circum: nostri nec poenitet illas:
Nec te poeniteat pecoris diuine poëta:
Et formosus oues ad flumina paut Adonis.
Venit & upilio: tardi uenere bubulci:
Vuidus hyberna uenit de glande Mænalas.
Omnes, unde amor iste, rogant: tibi uenit Apollo:
Galle quid insanis? inquit: tua cura Lycoris
Perq; niues alium, perq; horrida castra secuta est.
Venit & agresti capitis Sylvanus honore,
Florentes ferulas, & grandia lilia quassans.
Pan Deus Arcadiæ uenit: quem uidimus ipsi

Sanguis

X. ECLOGAE.

Sanguineis ebuli baccis, minioq; rubentem:
 Et quis erit modus? inquit: amor non talia curat.
 Nec lacrymis crudelis amor, nec gramina riuus,
 Nec cytiso saturantur apes, nec fronde capellæ.
 Tristis at ille tamen: Cantabitis Arcades, inquit,
 Montibus hæc uestris: soli cantare periti
 Arcades, ô mihi tum quam molliter ossa quiescant,
 Vestra meos olim si fistula dicat amores.
 Atq; utinam ex uobis unus, uestriq; fuissent
 Aut custos gregis, aut maturæ uinitor uuæ.
 Certè siue mihi Phyllis, siue esset Amyntas,
 Seu quicumq; furor (quid tum, si fuscus Amyntas?
 Et nigre uiolæ sunt, & uacinia nigra)
 Mecum inter salices lenta sub uite iaceret.
 Serta mihi Phyllis legeret, cantaret Amyntas.
 Hic gelidi fontes: hic mollia prata Lycori:
 Hic nemus: hic ipso tecum consumerer æuo.
 Nunc insanus amor duri me Martis in armis,
 Tela inter media, atq; aduersos detinet hostes.
 Tu procul à patria (nec sit mihi credere) tantum
 Alpinas ab dura niues, & frigora Rheni
 Me sine sola uides, ab te ne frigora lædant:
 Ab tibi ne teneras glacies secet aspera plantas.
 Ibo, & Chalcidico quæ sunt mihi condita uersu
 Carmina, pastoris Siculi modulabor auena.
 Certum est in syluis, inter spelæa ferarum
 Malle pati, tenerisq; meos incidere amores
 Arboribus: crescent illæ: crescetis amores.

Interea

G A L L V S

*Interea mistis lustrabo Mænala Nymphis :
 Aut acres uenabor apros : non me ulla uetabunt
 Frigora Parthenios canibus circundare saltus.
 Iam mihi per rupes uideor, lucosq; sonanteis
 Ire : libet Partho torquere Cydonia cornu
 Spicula, tanquam hæc sit nostri medicina furoris :
 Aut deus ille malis hominum mitescere discat.
 Iam neq; Hamadryades rursus, nec carmina nobis
 Ipsa placent: ipsæ rursus concedite syluæ.
 Non illum nostri possunt mutare labores :
 Nec si frigoribus medijs Hebrumq; bibamus,
 Sithoniasq; niues hyemis subeamus aquosæ :
 Nec si, cum moriens alta liber arct in ulmo,
 Aethiopum uersemus oues sub sidere Cancri.
 Omnia uincit amor, & nos cedamus mori.
 Hæc sat erit diuæ uestrum cecinisse poëtam,
 Dum sedet, & gracili fiscellam textit hibisco,
 Pierides : uos hæc facietis maxima Gallo :
 Gallo, cuius amor tantum mihi crescit in horas,
 Quantum uere nouo uiridis se subijcit alnus.
 Surgamus : solet esse grauis cantantibus umbra,
 Iuniperi grauis umbra : nocent & frugibus umbræ.
 Ite domum saturæ, uenit Hesperus, ite capellæ.*

A R G V M E N T U M I N D E C I M A M E C L O G A M.

VIRGILIUS in Eclogis aliàs prædicat bene-
 ficia amicorum, aliàs laudat amicos, aliàs in-
 sectatur

X. ECLOGAE.

sectatur inuidos, aliàs deplorat bella ciuilia. Tales enim materiae, scilicet, laudes benefactorum, aut uituperationes uitiorum, conueniunt Poematis. Hæc postrema Ecloga tota est querela, in qua Gallum amore & desiderio Cythretidis cruciari conqueritur, quod illam à Gallo Antonius abduxerat, Opimor tecte deplorari discordiam ortam inter Antonium & Augustum. Nam Gallus utriq; fuit coniunctissimus. Postea diuulsus est ab Antonio, & secutus Augustum, apud quem in summa gratia, & authoritate fuit. Estq; memorabile exemplum aulicæ fortunæ. Nam cum Augusto fuisset familiarissimus, Tamen ad extremum uenit in suspicionem defectionis, & iudicatus est hostis. Quare dolens Augusti animum à se sine causa alienatum, propter indignitatem rei mortem sibi consciuit. Porro hæc Ecloga est exemplum amplificationis. Quia longa enumeratione recitat Poeta, qui deplorauerint Gallum. Estq; inserta uenusta obiurgatio, qua Par compellat Gallum. Hæc continet locum communem, quam uehemens affectus sit amor, & quod non possit uinci, si quis indulgeat desiderio. Hic locus præcipue obseruandus est, præsertim propter uenustas collationes. Nec lacrymis crudelis amor, nec gramina riuus. Nec Cythiso saturantur apes. Postea addidit uotum, Utinam liceret uobiscum in rure uiuere, hic significatur uitam priuatam dulciorem esse administratione Reipub: Deinde compellat Cytheriden Gallus. Sequitur correctio, in qua uelut resipiscens ait, se medica-

ARGVMENTVM

tarum esse amori Venationibus, uel alijs laboribus. Mox, ut est amoris inconstantia, redit ad priorem querelam, & ait, Insanabile uulnus. Estq; ornatissima Hyperbole, quod amor sit immedicabilis, omnia uincit amor, & nos cedamus amori. Hi loci communes præsertim ornati in similibus figuris diligenter obseruandi sunt, & insignes uersus ediscendi sunt, cum propter res ipsas, tum quia sunt exempla amplificati-
onum in oratione.

ALIVD EIVSDEM.

GENERIS Demonstratiui est oratio. Continet enim querelam de Galli amore, & insania, qui Cytherin meretricem quandam deperierat, quæ Gallo spreto Antonium in Galliam cum exercitu proficiscentem secuta est. Fuit autem hic primum Augusto Cæsari percarus, cui etiam ab eodem Aegyptus prouintia administranda concessa est. Verum ubi comperit Augustus eum cum aliquibus contra se coniurasse, eiecit eum urbe. Postremo multis iudicijs & senatus Consultis confossus Gallus, tandem sibi ipsi mortem consciuisse fertur. Cæterum perpetui, & eiusdem argumenti est Ecloga multis Rhetoricis argumentis & figuris illustrata. Est autem conscripta ad primi Idyllij Thocriti imitationem de Daphnide.

ALIVD EIVSDEM.

VLTIMA Ecloga amores Galli describit, & habet præter cæteras miram affectuum in amatore

X. ECLOGÆ.

tore expressionem. Porro fuit hic Gallus Poëta eximius, qui Græca carmina Eupharionis in latinam linguam transtulit, & suos amores de Cytheride, quam Virgilius ficto nomine Lycorim appellat, libris quatuor complexus est. Erat quoque primum Augusto familiarissimus. Deinde propter suspicionem coniurationis ab eodem interfici iussus est. De huius laudibus multa scribit Virgilius in fine quarti Georgicorum sub fabula Aristei. Extat & insignis locus apud Plin. lib. 7. Ordo huius Eclogæ est. Principio ponitur inuocatio cum propositione. Interferta est precatio, quæ proprie ad inuocationem pertinet. Deinde sequitur integra descriptio amoris Galli. Hæc habet initium ab apostrophe ad Nymphas, in qua est quædam commiseratio deperditi Galli. Sequitur congeries figurata Poeticis figuris, multos extitisse, qui fleuerunt insanum Galli amorem. Addita est consolatio in ipsa congerie cum sententia generali de amore.

ALIUD EIVSDEM.

HÆC Ecloga tota est Consolatoria. Est autem hoc operæ precium uidere, quam mirabili copia uerborum & sententiarum usus sit Poeta optimus in tractando atque leniendo Galli Poetæ. Asinij Pollionis filij ægroto animo. Concepit enim Gallus summum dolorem, cum Cytheris se derelicto Antonium in castra sequeretur, adeo ut statuat tandem amorem omnia

G 2 uincere.

ARGUMENTVM

vincere. Porro hi loci & similes pulchre docent, quam sit infirma natura hominis, atq; quam sit obnoxia, nisi a Deo defendatur, tum omnibus affectibus cum omnibus malis. Gentes enim etsi habeant quasdam communes notitias rerum, Tamen ignorant certam uiam, qua tot malis succurri possit. Hæc est autem reuelatio uoluntatis Dei per Christum. Exordium est inuocatio Musæ, quam præsidem carminis Bucolici fecit. Postea Theocritum.

ALIUD EIVSDEM.

ISTE Cornelius Gallus, a quo hæc Ecloga est nominata, fuit Poeta, homo ualde eruditus, amicus Virgilij. Ille amauit quandam meretricem Cytheridem (Virgilius uocat Lycorin) quæ illi rapta & abducta est ab Antonio. Igitur deplorat eius infelicitatem in amore, & est tota Ecloga querela tantum, seu uerius irrisio quedam infelicis amatoris.

FINIS ARGUMENTORVM SEV
dispositionum Rhetoricarum in Eclogas
Virgilij.

TETRASTI- CHA IN ALIQVOT

ECLOGAS VIRGILII ME=
moriæ causa, à D. IOANNE STI=
GELIO conscripta, cum aliquando
eas Vitebergæ enarra=
ret.

IN PRIMAM ECLOGAM.

*Gratus in Augustum sua Tityrus otia cantat,
Amissos profugus flet Melibœus agros.
Querendum ingenio uerum monet ille fauorem,
Hic patriæ & Musis bella inimica dolet.*

IN SECVNDAM.

*Impar amicitiam Corydon affectat Alexis,
Ecloga quem stolidum forsitan ista notat.
Qui sapis, alta fuge, & placide mediocria uite
Perfer, amicitias & tibi iunge pares.*

IN TERTIAM.

*Ausa hinc cum Siculo contendere Musa Maronis,
Ausonij ruris se docet esse decus.
Laude celebrantur meriti, ridentur inepti,
Arguitur Musis perniciosus amor.*

IN QVARTAM.

*Applaudit puero felici tempore nato,
Admiscens clari fortia facta patris.
Et duce promittit laudato Cæsare tempus,
Aurea quo reducis secula pacis erunt.*

TETRASTICHA

IN QUINTAM.

*Sicelis Andinæ comes addita Musa Camenæ,
Concinit Augusto carmina grata Duci.
Illa gemit magni crudelia funera Iuli,
Hæc iunctum superis numen habere canit.*

IN SEXTAM.

*Gratificans Varo uariarum exordia rerum
Commemorat, sectæ legem Epicure tuæ.
Prisca quibus miscet ueteris commenta Poësis,
Inserit & laudes Galle Poëta tuas.*

IN SEPTIMAM.

*Ingenij ludunt bini certamine Vates,
Liuorem meritis stringit uterq; modis.
Ingenijs solet esse grauis florentibus osor,
Vera sed hunc recte laus superare potest.*

IN OCTAVAM.

*Impar coniugium despectus damnat amator,
Absentem Magicæ fascinat alter amans.
Et Magicas artes, & seuum carpit amorem,
Res est stultitiæ plena nocentis amor.*

*Huc usq; conscripsit D. Stigelius
Tetrasticha &c.*

PARAPHRAS-
TICA INTERPRE-
TATIO IN EASDEM ECLO-
GAS VIRGILII.

AUTHORE,

M. Stephano Riccio seniore.

CARMEN IAMBICVM TRIME-
trum de Paraphrastico libello.

Quamquam arduum ac difficile sit, Lector bone,
Satis Eclogarum perspicere sententiam.
Ut in quibus haud raro diuinandum fiet,
Multaq; natatorem requirant Delium,
Nec tu tamen (qui mentis est candor tuæ)
Paruum hunc Paraphrasti cum libellum temnito.
Quin potius authoris studium complectere,
Qui hoc pueris interim prodesse uoluit,
Meliora donec doctiores proferant,
Quibus Eclogarum clarius sententia
Intelligi queat. Quare, quod adest, boni
Consule, meminerisq; haud eadem quempiam
Opera aliquid carpere posse, atq; condere.

ANNO M. D. LXV.

PARAPHRASIS PRIMAE ECLOGAE, QVAE INSCRIBITVR

Tityrus, Interlocutores autem sunt Melibœus & Tityrus.

MELIBOEVS. Cum sit humani ingenij, mansuetiq; animi officium, eius rebus, quem carum habemus, Perinde ac nostris affici, non potui facere, mi Tityre, quin tantam, tanquam inopinatam felicitatem tibi gratularer. Posteaquam enim Octavius Augustus Victor existens in bello contra L. Antonium M. Antonij fratrem. Cremonensium agros, qui ab Antonij partibus contra se stetissent, ueteranis militibus pro egregie in bello nauata opera ueteribus colonis eiectis diuideret, & nos Mantuani propter uicinitatem mali nostris possessionibus eiecti sumus, Tu uero, qui in eadem nauis fuisti (pro te apud Augustum Pollione, Vro, Cornelio Gallo intercedentibus) ingenio meruisti, ut paternus ager tibi sit restitutus. Merito igitur cantandi sunt patula arbore te oblectas, & Bucolicum carmen tenui orationis genere scribis. Verum ego sum omnium miserrimus, qui non solum meis agris, in quibus subigendis maximos exhausti labores, Verum etiam patria priuor, qua nemini quicquam prius aut antiquius esse debet, nec conceditur hic ali-
quandiu mihi, perinde ac tibi, manere, qui leto ani-

I. ECLOGAE.

mo iam de Roma canis, plenoq; quod aiunt, ore prædicas benevolentiam Augusti. TITURVS. Quod mihi omnia ex animi sententia succedant, Augusto referendum est acceptum, qui mihi summis honoribus afficiendus est, quoad uixero, ut intelligat gratitudinem ac pietatem in me non posse desiderari. Eo enim nomine, quod mihi solus, ut palam est, restituit agrum paternum, & meis studijs tale ocium fecit, tantum illi me debere fateor, ut si subductis omnibus rationibus tabulas conferre libeat, soluendo sim nunquam futurus.

MELIBOEVS. Non equidem tuam fortunam prædico & meam deploro, quod id mihi doleat, sed uidetur nouum & inauditum, quod in tantis motibus & ueterum colonorum exturbatione solus tuos agros retineas & ocio fruaris, cum tamen ad neminem non istius mali labes peruenerit. ò Tityre, ecquis me hodie uiuit infortunatior, cui tam subito tot congruerint incommoda? Nemo Hercle quisquam. Tot mala me circumuallarunt, unde emergi non potest. Quantumuis enim sum exhaustus uiribus, Tamen nolens uolens cum meis capellis longe à patriæ finibus discedere cogor. Ad hæc mala hoc mihi accedit etiam, quod capra, quam cernis, suos gemellos modo inter coryleta enixos, atq; necessitati consultura, nutritioni impar, etiam in duris Saxis relinquere cogitur, neq; herbis, neq; fœno, neq; gramimibus substratis, cum tamen eos sperarem meum gregem aucturos esse. Sed quid ego hæc iam frustra queror? Olim, olim potius hoc ma-

P A R A P H R A S I S

lum nos præcauisse oportuit, cum monitus sim multis, uarijsq; præfagys, futurum esse aliquando, ut agri detrimentum caperent, si non adeo peruersæ mentis fuisssem, isq; præfagijs fidem adhibuisssem. Aliquoties enim quercus leuiter fulminatas, unam deinde cornicem uidi, quod inauspicatum omen omnes prædicant. Attamen cupio, ut me edoceas, quem tantis laudibus feras, & cuius beneficio rursus istam tranquillitatem studiorum sis consecutus. TITYRVS. Scis, quæ sit in his regionibus urbis Romæ fama, quæ ab exigua omnino, ac parua origine supra modum creuit, & ad tantam amplitudinem enicuit, ut uix ulla Monarchia cum illa sit conferenda, stultus tamen existimabam eam cum Mantua nostra conferendam esse, quo agnos nostros ablaetatos abigere & uendere solemus. Reliquas enim urbes tantum excellit Roma, quantum humilia uiburna arduæ Cupressi. Sic præpostere omnia à me facta sunt. MELIBOEVVS. Quæ igitur causa adductus relictæ Mantua te contulisti Romam? TITYRVS. Cum Romæ sui uidendæ studium in me non uulgare accendisset, & sarcierendæ iacturæ, quam hic amissis agris accepimus, spem faceret, sæpius institui eò me conferre. Id aliquanto serius inerti successit, uel quod uero maiorem famam arbitrabar esse, uel quod fortuna me morabatur, quæ seruitio (Nam operam meam id temporis alijs locaram) exire uetabat. Verum opinionem meam uicerunt omnia. Et libertatis recuperandæ occasio mira fuit, antea domi laboribus

m eis

I. E C L O G A E .

meis maligne fructus respondebant. Dñ quamuis sæpe
litantem me non respiciebant. Oppida nos ingrata tan-
tum non deglubebant, Deniq; nulla libertatis, nulla
peculij spes erat, Hic retulit omnia in melius fortuna.
Hic liberio rem uiuendi rationem, & prosperiorem
fortunæ flatum nactus sum. Hic honos alit artes. ME-
LIBOEVS. Non satis poteram mirari tam tristem
statum urbis Romæ esse, Sed iam uideo, nullam aliam
huius mœroris ac tristitiæ fuisse, nisi quod urbs inte-
rim, dum te caruit, quasi ornamento quodam se spoli-
atam putauit. Nam sic persuasum habeas, te expecta-
tionem senatus, eruditissimorum uirorum, totius de-
niq; plebis spem de tuo aduentu nimis diu tenuisse su-
spensam. TITVRVS. Mihi non est imputan-
dum, quod non citius uenerim Romam. Non enim
officium erat pietatis discedere ex patria, cum ibi alijs
meam operam locassem. Præterea non arbitrabar tot
Mœcenas esse Romæ, qui eruditos uiros fouerent, id
quod iam comperi. Nam Romæ uidi iuuenem Augu-
stum, cui diuinos honores merito debeo, propterea
quod effusa liberalitate erga me usus est, & agros
ademptos mihi restituit. MELIBOEVS. Gra-
tutor me hercule tibi tantam felicitatem, quod agros
tuos & magnos & bene munitos & amœnos ab Au-
gusto singulari præstantium ingeniorum fautore recu-
perasti. Ex altera enim parte tangunt rupem, ex altera
paludem, Latera uero muniunt uiuæ sepes. Nihil est i-
gitur, quod metuas, ne infueta pabula tuis pecudibus
sint

PARAPHRASIS

sint nocitura. Et licet oves tui Vicini laborarunt scabie, tussi, & similibus morbis, quibus cum & alia pecora, tum præcipue oves obnoxie sunt, Tamen contagione tuæ oves non uexabuntur. Inter partes tuæ fortunæ numerandum est etiam illud, quod sub umbra iuxta amenissima flumina requiesces. Nam ex altera parte apes Hybleæ suo suavi & iucundo susurro te sæpe ad somnum prouocabunt. Ex altera parte oblectabit tuas aures suo cantu frondator, nec cessabunt & aliæ aues in umbra te suis suauissimis cantilenis oblectare. Audies palumbes rauicientes, & turtures gementes. TITYRVS. Quocirca Augusti beneficij memoria hærebit in animo, & citius cerui more auium in aëre uolabunt, prius mare exiccabitur, prius flumina cursum mutabunt, atq; adeo prius ordo rerum, & naturæ cursus immutabitur, quam eiusmodi Cæsaris meritorum obliuiscar. MELIBOEVVS. ò felix es Tityre, cui fortuna gubernatrix tot felicitates, ac tantas tam opportune in unum conclusit diem. Nos uero miseri sumus, qui in exilium relegamur, hic ad orientem, ille ad meridiem, alius ad septentrionem. Væ misero mihi. Fiet ne aliquando ut rediens post longum temporis interuallum, & uidens meos agros ab alio possideri, mirer tantam esse factam mutationem rerum, ut magno desiderio tenear earum rerum, quas olim propter abundantiam cum fastidio contempsi? Nonne dolendum est, bona, quæ ipsi nobis comparauimus, hostes habituros, labores nostros perditos, mes-

semq;

I. ECLOGÆ.

semq; ipsam tam cultam, tam letam de manibus nobis
 uiolenter abreptã esse à sceleratis militibus, qui sunt in
 Victoria crudelissimi. ò Veram uocem Poetæ, qui in-
 quit, Nulla fides, pietasq; uirtus, qui castra sequuntur.
 En his Caribus impijs, tam bene coluimus agros? sa-
 tius certe fuisset nunquam coluisse. Iam experientia in-
 telligo, quæ calamitates plerunq; discordiam sequan-
 tur. Sed nunc actum est de me. Tu enim tuos agros;
 tuasq; capellas retines. Ego uero meis spoliior. Nunc
 eò res redacta est, ut mihi non sit amplius tempus scri-
 bendi carmina, & pascendi oues & capellas, quemad-
 modum sum antea solitus. TITURVS. Etsi iusto
 tuarum rerum desiderio angaris Melibœe, Tamen illo
 dolore, quo maxime te confici uideo, animum tuum li-
 bera, quoniam nihil in uita adeo à nobis præstandum
 præter culpam putamus, eaq; cum caruerimus, omnes
 casus placate & moderate feramus. Velim autem me-
 cum pernoctes, Ego & genialem lectum, & satis lau-
 tum conuiuium tibi apparabo. Sol enim tendit ad oc-
 casum, ut non possis hoc uesteri reuerti domum.

ECPHRASIS POTISSIMUM ALLE-
 gorica in eandem Eclogam. Interlocutores au-
 tem sunt Virgilius & Mantuanus ali-
 quis ciuis.

MANTUANVS. Non possum non tibi
 gratulari ex animo, mi Virgili, quod in ea confusione
 rerum

P A R A P H R A S I S

rerum & trepidatione omnium solus sis quietus ac se-
 curus, in periculo præ nobis tutus & pastoritium car-
 men tenui dicendi genere scribis. Nos enim Mantuani
 conciuēs tui longe infeliciores sumus, qui non solum
 naturali atq; antiqua patria relicta, aliam ueluti rele-
 gati quærere, sed etiam liberos & fortunas relinquere
 cogimur. Tu uero manes in patria, ac summis laudi-
 bus euehis beneuolentiam Augusti. **VIRGILIUS.**
 Quod fruar iam ista animi tranquillitate et pingui o-
 cio ad scribendū, effecit sanè Octavius Augustus Cæ-
 sar, qui mihi non solum animo & gratitudine erit
 Deus habendus, sed cultu etiam & ceremonijs. Quid
 enim ille non mihi reddidit, cui omnia erant belli tur-
 bine excussa? Reddidit fortunas, nempe, agros & bo-
 ues. Tum libertatem. Nam permisit boues errare, quo
 uellent, Cultum animi, nempe, Musas ipsas, ut cantem,
 non quæ ille præscribit de ingentibus a se rebus gestis,
 sed pro arbitrato meo carmen pastoritium & agreste.
 Tu hæc cernis omnia, nihil necesse habeo multis expli-
 care, **MANTUANVS.** Non equidem inuideo
 felicitati tuæ in tanta omnium miseria, sed miror,
 quod tu solus communem calamitatem potueris effu-
 gere. Ego uero non solum turbor, sed exturbor, & ex-
 pellor cum tenui re ac familia. Ad hæc mala hoc quoq;
 accedit, quod ab eo impeditus, atq; onustus filia & ux-
 ore recens enixa geminos, spem propagandi generis.
 Et si culpa mea est, qui potuisseni obuiare huic malo,
 si uoluisseni parere cælestibus monitis. Sed absurdes-
 cebam ad manifestas Deorum uoces. Tunc enim effu-

I. ECLOGAE.

gere licuisset tantam calamitatem, si cum primum uidi
 Brutos, Cassiū & alios Cæsaris, percussores proscrip-
 ptos, uictosq; in quorum partibus Cremonenses erant,
 longius discessissem a Contagio uiciniae, tanquam a
 pestilentia, aut Victorem conciliaissem mihi aliqua ra-
 tione. Attamen cupio, ut me edoceas, ubi consecutus
 sis istam tranquillitatem. VIRGILIUS. Procul
 dubio scis, quæ sit in his regionibus urbis Romæ cele-
 britas, quæ non tantum est plena nobilitatis, Ducum,
 Heroum, & habetur sedes Imperij, sed etiam ingenijs
 excellentibus, Eloquentiæ studijs, humanitatis officijs,
 & optimis legibus floret. Ego tamen adeo demens e-
 ram, ut illam celeberrimam urbem Mantuæ nostræ si-
 milem esse arbitrarer. MANTVANVS. Quæ
 igitur causa relicta Mantua patria tua contulisti te
 Romam? VIRGILIUS. Fateor me libertatem, quam
 per me ipsum nunquam essem consecutus, solius Octa-
 uij Augusti beneficio nactum esse, qui tamen suspectus
 erat, tanquam ademisset eam omnibus. Mantuæ enim
 nec liber esse poteram, nec diues, quamuis non paucas
 ederem ingenij significationes, & eruditionis, haud u-
 tiq; pauiores, quam Romæ, sed nullum erat premium
 uirtuti & bonis artibus inter eos, qui illas ut non intel-
 ligerent, ita nec curarent. MANTVANVS. Mira-
 bar, quid tantæ esset rei, cur Roma uniuersa pro te a-
 pud Augustū, & alios proceres intercederet, ut essent
 tibi propitij, & ne quid quis de tuis bonis deriperet.
 Atqui cū hinc es profectus Romā, magnū tui desiderij
 omnib; reliquisti, summis, infimis, mediocribus, ut causa

PARAPHRASIS

nulla planè fuerit, cur hinc discederes. VIRGILIVS.
Quid facerem, quo minus irem Romam? quid age-
rem potius aut commodius? Neq; enim libertatem es-
sem unquam nactus, nec nouissem Romanos proceres
adeo propitios, & fauentes ingenijs. Tanti profecto
fuit Romam adisse. Nam illum uidi magnum iuuenem,
Octauium, pro cuius salute duodenos dies singulis
annis Vota suscipio. Ipse enim ultro & primus, non
rogatus ab ullo ex Romanis magnatibus iussit, ut per-
gerem in studijs cæptis, & ipso authore augerem illa.
MANTVANVS. *Felicissimus ergo es omnium.*
Nam cum habeas talem authorem & tutorem, ingenij
tui monumenta non solum perpetuo manebunt, sed eti-
am uallatus his patronis, quantum libet agri alijs tuis
uicinis adimatur, eris ipse incolumis, nec existimatio-
ni ingenij crit, quod timeas, fauentibus tibi columini-
bus totius eruditionis. Inter partes tuæ fortunæ nu-
merandum est etiã illud, quod conscnesces in patria,
uel ubi diu assueueris, in qua infinitas uoluptates cum
oculis & auribus, tum somno, & refrigeratione ca-
pies. VIRGILIVS. *Quocirca citius totius na-*
turæ ordo immutabitur, quam exciderit ex animo meo
ille uultus Augusti, quo mihi & fortunas restituit, &
libertatem dedit, & animum auxit. MANTVA-
NVS. *Nos uero omnium miserrimi sumus, qui rele-*
gamur in diuersas mundi partes. Væ nobis. Dabitur
ne aliquando mihi facultas reuifendi, quæ iam relinquo
& cum reuifam, admirabor ne inquam, atq; exhila-
rescamus

II. ECLOGAE.

rescam? Ab dolendum est barbarum, & quidem impi-
um militem ea possessurum esse, quæ nos elaborauimus.
Verum ita euenit in plerisque humanis rebus, ut ij fru-
antur nostris laboribus, qui sunt indignissimi, aut quos
minime omnium uellemus. Istam autem calamitatem
bella ciuilia non solum Romæ publica & in summa
Imperij, sed etiam intestina, in singulis municipijs at-
tulerunt. In summa eò res deducta est, ut à rebus cha-
rissimis discedere cogar, nec amplius consuetum studi-
um scribendi carmina colam. VIRGILIVS. Non
est, quod ita dolore te conficias. Spero enim non pro-
cul abesse finem turbationis illius, & malorum.

PARAPHRASIS SE- CVNDÆ ECLOGÆ, QUÆ IN- scribitur, ALEXIS.

ARGVMENTVM ECLOGÆ IN TEXTV.

OSTENDIT hæc Ecloga amicitiam non
posse contrahi, nisi inter eos, qui similibus sunt
præditi moribus. Introducit enim Poëta Corydonem
& Alexin, hunc doctum, illum indoctum, Hunc formo-
sum, illum deformem, Hunc urbanum, illum rusticum.
Ergo quamuis Corydon nihil aliud agebat, quam quod
se in syluis macerabat, & Alexin oratione, quæ se-
quitur, in sui amorem pellicere conabatur, Tamen
H frustra

PARAPHRASIS

frustra laborauit, eò quod nulla adfuit similitudo, quæ,
ut aiunt, solet esse mater amicitia.

SEQUITUR QUERELA

Corydonis.

Vsq; adeo non miseret te mei, qui tui amore tam
miserere pecco? ò durum & ferreum pectus, cum te ca=
lamitatis meæ nullus sensus tangit, qui uides nulla ani=
malia, quæ hoc meridiano tempore alibi non requies=
cant. Oues modo iacent sub umbrosis rupibus, Boues in
nemoribus se continent, nec prius inde abeunt, quæ in
meridiani æstus deserbuerunt. Lacerti inter spincta
se se occultant, Messores etiam domum redierunt, qui=
bus Thestylis ex allio & serpillo pulmentum parat,
ut ita nimirum solis æstu & laboribus fessi refrigeren=
tur, & ne singula memorando complectar, nullum a=
nimal est, quod non hoc meridiano tempore umbrifero
aliquo loco solis calores depellat, & quiescat. At ego
ita misere tui captus sum amore. Vt quiduis tua causa
perpetiar & perferam Solus hoc æstu solis per omnia
loco te quæro, te uoco, te tamen non inuenio, te mihi
respondentem non audio, idq; dum facio diligentius,
graues corporis molestias subeo, & nihil tamen profi=
cio. Ausculto attentius, num mihi sis responsurus, &
nostrum dolorem aliquo saltem uerbo mitigaturus, sed
ita muta sunt omnia, ut magis esse non possunt. Duntaxat
arbusa cicadis personant. Dum frustra labores
tantos sustineo, uideo multa satius fuisse amare Ama=
ryllida,

II. ECLOGAE.

Villida, quæ quamuis mihi sæpe irasceretur, tamen ex ea multas uoluptates capiebam. Ego, fateor, sum ab ea subinde fastiditus. Quid tum postea? Cum animaduertet me magno sui desiderio teneri, commouebatur non nihil, & blande, comiterq; me alloquebatur, et si forma tibi non inferior esset. Sed quid pluribus tempus tero? satius fuisset me amare Menalcam, quamuis a sole denigratus esset, & tu illa urbana & umbratili uita candidior illo esses. O formose Alexi, uide ne nimia tui coloris admiratione decipiaris, obseruasti ne uaccinia ligustris præferri, & hæc negligi, illa uero quamuis nigra sunt, ab omnibus colligi?

Causam autem, cur me despicias, hanc esse suspitor, quod nondum ex aliquo cognoueris, quanta mihi sit pecorum copia. Quod si idē nosse, non dubium est, quin me plurimum amares. Mille enim agnas habeo, quæ adeo fecundæ sunt, ut æstate & hyeme lac abunde mihi suppeditent. Quid igitur te impediat, quo minus mecum amicitiam iungas, nihil obstare uideo, nisi forte, quod opineris me nulla arte excultum esse. Sed hanc opinionem falso de me conceptam prorsus ex animo eijceres tuo, si canentem me audires. Fama tenet Amphionem adeo præclarum fuisse Musicum, ut suo cantu Saxa in unum locum coëgerit, indeq; Thebas condiderit. Quod certo non de Saxis intelligendum esse puto, sed potius de hominibus, qui eo tempore, neq; legibus, neq; ullis uitæ institutis regebantur, sed nondum naturali, neq; civili iure cognito fuis-

P A R A P H R A S I S

per agros ac dispersi uagabantur. Verum ego meo cantu sic armenta moueo, ut me, quoquo uelim, sequantur. Quæ res meo iudicio non minorem laudem meretur, quam Amphionis factum. Neq; enim minoris est negotij boues, quò uelis, agere, quam homines natura alioqui dociles in unum cogere, & ad humanitatem, ad quam sunt propensi, assuefacere.

Quid est, cur forma sordeat, in littore nuper banc ipse speculatus sum, nec uel te iudice Dapnin metuum, ne præstet formæ gratia. Solitudinem in rure fortasse metuis. At ab illa nos canendo uindicabimus, nec uulgariter iuuabit nos peruagari rus omne, ac in memora canentes. Deos etiam ea uoluptas aliquandiu tenuit. Pana enim ferunt Musicæ nobis in rure authorem esse. Crede mihi, usq; adeo non debet contemni ars mea, ut sim etiam plerisq; hoc nomine inuidiosus. Auferes & premia nostri amoris, fistulam, qua me unum dignum putabat Dametas. Addam capreolos nuper forte repertos, tam uenustos, ut ambitiosissime petat Thestylis. Quod si hæc sordent, Nymphæ lilia, narcissum, uiolas donabunt, Nos ipsi castaneas & pruna legemus, quibus Amaryllis capiebatur unice.

Verum næ ego rusticus sum, qui muneribus meis te flecti existimem, & si flectaris, habes alium ditio- rem, qui facile me in dandis muneribus uincat. Valde autem mihi dolet, quod cum sciuerim, quæ incommoda ex amoris insania eueniant, Tamen non potui facere, quin amorem tuum mihi conciliare conarer, dumq; id tentauit,

II. ECLOGAE.

tentavi, magnam feci iacturam & rei familiaris & ætatis meæ. Hinc profecto recte in me illud Medæ dictum competit, Video meliora, proboq; Deteriora sequor. Quod deniq; incolam rura, non satis causæ est, quo minus me in tuam gratiam recipias, siquidem & Paris Priami filius id temporis rus incoluit, cum iudicium ad eum de forma trium Dearum deferretur. Nec te moueat exemplum Palladis, quæ inuentrix extruendarum urbium fingitur. Sed tamen dignus eram ò Alexi, quem respicieres, uel amor merebatur mutuam beneuolentiam. Quantum enim ardet persequi lupum leæna, capellam lupus, Capella Cythisum, Tantum ego tui amore teneor, idq; adeo, ut cum iam sub noctem interquiescant omnia, ego tamen flammis istis crucior. Nam iuueniuncti suis laboribus, sub crepusculum uespertinum redeunt domum, ut recolligant uires. Sol itidem peracto suo cursu quotidie occidit. Ego uero solus non possum præ nimia impatientia amoris quiescere, sed huc atq; illuc furibundus impellor, ut ferè non sim compos mentis. Verum quorsum querelam Corydon, quin tu aliquid interea operis domi facis, quod res tuæ poscunt. Ita enim fieret, ut istum affectum ex animo eijceres, siquidem aduersus amorem nullum præsentius remedium, atq; laborem, nec non studium literarum esse ferunt.

ECPHRASIS POTIS

SIMUM ALLEGORICA IN SE-

cundam Eclogam. Interlocutor autem est

solus Poeta Virgilius.

AR=

PARAPHRASIS
ARGUMENTVM ECLOGÆ

in Textu.

VIRGILIUS rusticus & Poeta Cornelij Gal-
li familiaritatem summo studio ambibat, quo-
niam delectabatur Augustus Cæsar, nec poterat sui uo-
ti fieri compos, propterea quod impediabatur negotijs
ab Augusto iniunctis, & familiaritate ipsius principis,
qui illum secum quocumq; proficisceretur, abducebat.
Sæpe etiam requirebat cum longjs itineribus, profecti-
one Romam, & ad alias ciuitates, tum prouocatione
carminum rusticorum, sed surdis canebat.

QUERIMONIA VIRGILII DE
Cornelio Gallo.

Plane mihi persuadeo, te ferreum habere pectus,
quod per principis tui Augusti negotia te ita auerti
patiaris, ut beneuolentiam meam, qui inter Poetas no-
men profiteor meum, paruifacias. In tanta enim pace
Italiae, in tanta quiete omnium & securitate Octauij
uirtute parta, ego solus inquietus ago, cupidus fruendi
tua consuetudine. Geris & procul cum alijs bella, in
quibus uideor mihi militare, & geris mecum non re-
spondens amori erga te meo. Mihi quidem ad fructum
familiaritatis satius fuisset aliquem amasse inferioris
notæ amicum, qui cum potuissem uersari, miscere ser-
mones, oblectare me ex animi mei sententia. Nihil e-
nim iucundius, quam pares amici. Melius (inquam)
fuisset, etiam morosos, iracundos, & difficiles diligere,
modo datum esset non torqueri desiderio, & conspectu
atq;

II. ECLOGAE

atq; alloquio caro frui. Sciuissem enim me illorū moribus accommodare, nec illi humilitatem meam despectissent, quamuis illi imperiti, rustici, & pauperes sint. Tu contra eruditus, urbanus, locuples, & potens. Verum ne nimium fidas fortunæ dotibus, ex quibus, quæ ingentes sunt, sæpenumero concidunt, mediocres aut parvæ conseruantur. Tum amicitia magnorum sæpe dissoluuntur, coluntur autem inter mediocres. Quis enim appetat amicitiam eius, quo frui per magnitudinē nunq̄ liceat? Aequalitatem enim esse in amicitia oportet, ut alter altero ex animi sui sententia fruatur.

Fortasse autem ingenio meo non perinde delectaris. At quæras ab ijs, qui hac de re iudicium ferre possint, qua sim eruditione, quam peditus omni cultu animi, omnibus disciplinis. Nec solum artes humanitatis teneo, sed pango etiam carmen antiquorum simile ac par, ita ut idē uideri possit. Viuentibus enim satis magna uidetur gloria, æquori posse cum superioribus, cū non raro superent. Præterea etsi rusticis sum natus parentibus, nō tamen moribus uel rusticanis, uel aspernandis, tum nec corpore pudendo, h. e. cultu corporis & formatione, ut pudere te possit, si inter Romanos proceres familiaris tecū uerser. Nam & uersatus sum antea cū Octauio Augusto, Mæcenate, Pollione, Tucca, Varo, & cæpi experimentū mei ex illorū iudicio proxima pace cū in armorū quiete omnes se domū recepissent, positis armis, & summotis tumultibus, ut appareat eos per ocium potuisse de me iudicare. Si tu modo uelis uacare ad carmina utriusq; nostrum

P A R A P H R A S I S

cognoscenda, non ego aliquem alium Poetam, excultum & expolitum usu urbano metuam, si modo non iudicia illorum præstantium uirorum mihi imponunt.

Nihil profecto restat, nisi ut non respuas ingenium meum ruri natum & alitum, carmen quoq; de re pastoritia. Sunt enim & in hac materia, atq; hoc uitæ genere suæ uoluptates, in ducendo grege & uenatu, sumas solum experimentum conuersationis huius mediocrium amicorum, uidebis quantum in ea insit dulcedinis. Nec te hominem pudeat, cum Deus iudicauit se non indignum, quem nos & authorem, atq; institutorem uitæ huius, & tutorem, & socium habemus. Insuper & tu carmen rusticum & pastoricum composuisti, quod ut assequeretur Amyntas Poeta magni nominis & ingenij, quæ non ille uia affectauit, nec potuit tamen consequi. Habeo autem Theocritum peritissimum Magistrum Bucolici mei carminis, qui pro suo iudicio statuit, me tenere secundas post se. Quam laudem principatus inuidit Amyntas, merito stultus, qui id affectat, quod est sibi à natura negatum, & inuidet, quibus est concessum, uel qui ipsi pararunt sibi industria. Præterea ad conciliandam mihi tuam familiaritatem, habeo duo Poemata, Bucolicum & Georgicum magna cura & difficultate excusa, quæ statueram tibi dicare. Cum autem uideam te isto munere non magnopere capi, transferam inscriptionem ad Pollionē, aut Mecænatem, à quibus summo studio rogor. In istis enim operibus legeres rustici carminis suauitates, &

uite

II. ECLOGÆ.

uite agrestis, quæ cum sint naturales, maiores sunt ac diuturniores, quam urbanæ, quæ humano artificio constant. Verum næ stultus sum, quod ego homo rusticus Cornelium Gallum urbanum, humilis potentem, & sordidis muneribus locupletem in meam amicitiam allicere cupiam, cum ille omnia copiosius & præstantius Romæ inueniat, etiam in ipso Cæsare. Ita inanem operam sumo & perdo tempus & corrumpo mihi aliarum amicitiarum pulcherrimas occasiones, dum huic uni studeo. Ah uere demens es ò Galle, qui te potiore esse iudicas, quam Deos.

Fugis & hominem rusticum & carmen rusticum, cum his duobus delectati sunt aliquando magni principes & Heroës. Canant alij sanè res bellicas grandi carmine, uel iactent se rebus bello gestis suis aut maiorum suorum, nobis nec origo nec uita rustica uidetur pœnitenda, nec consilij nostri piget, qui pastortia & agrestia cantamus. Age igitur tu mecum Corneli Galle, ut tibi libuerit. Fugias, asperneris me, ego tamen nescio, quo animi mei nutu, ad tui beneuolentiam feror, nec eam deponam, qualemcunq; te experiar aduersum me. Rapior enim naturæ meæ tractu, ut læna ad lupum, lupus ad capellam, capella ad Cytisum, Ita quisq; ad id, quod naturæ suæ sentit esse congruum & expediens, trahitur. Omnia quiescunt iam, solum autem amoris desiderium non nouit quietem, donec re chara perfruatur. Verum cur adeo sum demens, ut opera inchoata relinquam, & prætermittam

P A R A P H R A S I S

tam occasiones perficiendi, sector inutilia hoc tempore, quo possem ea parare, quæ paulo post futura essent usui. Cur non uerto me ad opera capta, & ex his petam huic desiderio solatium? Cur non absoluo Georgicæ & Aeneidæ, quæ opera pendent mihi inchoata, aut leuioris operæ colligo materiam, aut eorum, quæ scio hoc tempore precium habere ac gratiam? Ego quidem amabo Gallum, quia illuc me rapit animus meus, sed illis operibus absolutis, si ab hoc non redamabor, inueniam alium, cui sim carus.

P A R A P H R A S I S T E R T I A E E C L O G A E, Q V A E I N S C R I -

bitur Palæmon. Interlocutores autem sunt

Menalcas, Damoetas, Palæmon.

MENALCAS. Inopia tua argumento est, pecus, quod pascis, ad te non pertinere. Fac igitur me edoceas, num illud pecus sit Melibœi? **DAMOETAS.** Non, uerum Aegonis riuales tui in amore, qui meæ fidei nuper pascendum commisit. **MENALC.** Miserum uero herum, qui rem pecuariam credit mercenario seruo planè indigno, cui aliquid committatur. Dum enim herus suis amoribus indulget, nec audet ab amica latum digitum discedere ueritus, ut sibi præferat, seruus suffuratur lac & pecus mala fide pascit. Nec considerat interim, quod duplo maiores commoditates ex pœore percipere posset, si ipse pasceret, nec committeret alijs. Nam nunquam satis feliciter solent procedere ea, quæ oculis agimus alienis. Hinc rectissime dictum est, pecus nullo pabulo perinde saginari.

III. ECLOGAE.

ἄς ἐν δούλῳ ὁ οὐρανὸς
ὁ δὲ δούλος Μενάνδρου.

atq; domini oculo. Et agros meliore fimo stercoreari
 non posse, quam qui de domini pedibus in illos decidit.
 Quæ procul dubio nobis inculcare uolunt, ut spem, fi-
 duciamq; rerum, quas efficere possumus, haud unquam
 in alijs, sed in nobismet ipsis habeamus. DAMOET:
 Noli me ex animo spectare tuo. Si enim paratus es alijs
 sua uicia obijcere, temeritas tua reprehendetur, ipse
 uitio non cares. Nuper enim in sacello tale facinus
 commisisti, ut et Nymphæ auerterint faciem, tantamq;
 turpidudinem aspicere nequiuerunt. Quod profecto
 non feres impune propter locum sacrum a te uiolatum.
 Aequum est igitur, ut desinas me conuiuijs proscindere,
 ne si mihi pergas, siuæ uis dicere, ea quæ non uoles, au-
 dias. MENALC. Et tu scilicet boni uiri sanctus es
 officio, quod cõtempta autoritate magistratuũ & le-
 gum, quæ tanq̃ duces & gubernatrices omniũ consili-
 orũ atq; actionũ esse deberent, nuper arbusta & uites
 Myconis incidisti. Nam mihi nõ dubiũ est, quin capi-
 tali supplicio afficereris, si palam fieret tuum facinus,
 siquidem leges eos, qui uites incidũt, non secus ac latro-
 nes puniri uolunt. DAMOET. ò inuidum ingenium.
 Cũ enim Daphnidi donata fuit fistula, nõ conuicisti,
 donec fregeris, & si non fregisses, inuidia contabuiesses.
 Sic enim es natura comparatus, ut semp alterius rebus
 marcescas opimis. ME. ò tempora, ò mores hominum,
 cũ liceat nunc seruis uelut ex plaustris etiã in quemlibet
 ingenuum debachari, quid facturi sunt domini, quibus
 maior licentia data est? sed æquo animo ferrem istam
 immodicam libertatem serui, si ipse crimine uacaret.

P A R A P H R A S I S

Is enim, qui in alienis uitijs notandis tam est oculatus, debet uitijs carere. Noti uersus sunt.

*Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum uitijs tam cernis acutum.*

Nonne ipse uidi, cum Damonis caprum abigere condereris, nihil deterritum esse à cane custode. Quin cum ego forte deprehendissem irrumpentem in caulas, ipse refugiens abdidisti te post carecta. Hic ego Tityrum hortabar, ut caueret, ne negligentius pascere sineret nostrum pecus, & à furibus defenderet. DAMOET.

Quanta iniuria infontem afficias, uel ipso Damone teste conuincere te possum. Debebat is capram carmine à me superato. Sed nescio, qua de causa præstare promissum negabat. Inique igitur, me furti insimulasti, cum ego uideor tibi id meo iure quodammodo uendicare. Aequum est enim, ut quod quis magno labore sibi comparauit, id retineat, & pro suo utatur. MENALC: Nullo modo adduci possum, ut credam te illum carmine uicisse, cum nihilo magis appositus sis ad fistulam, quam asinus ad Lyram. Misere te alicubi stridentem in triuijs audiui, unde coniecturam facio, quam sis imperitus rei Musicae.

DAMOET: Noli cogitare te omnibus numeris in Musica esse absolutum. Ego nihil uereor tecum congregari, ut faciamus periculum, uter utri canendo præstet. Deponam, si uidetur, uitulam mire foecundam. Bis enim mulgeri consuevit, bimos alit foetus. Tu contra quid depones? MENALC: Ego quidem

III. ECLOGAE.

non detrecto certamen. Verum de grege non est integrum aliquid deponere. Metuo enim patrem & novercam, à quibus quottidie bis numeratur grex. Verum quoniam ita animum inducti tuum, nec de sententia tua deduci potes, tibi ultro infortunium accersis. Pocula igitur opponam tuo pignori neutiquam cessura. Primum enim sagina sunt. Deinde Alcimedon, quem propter excellentiam ingenij & artis omnes admirantur, ista sculpsit, uite cinxit, & heder a, quæ undequaq; circum pocula serpunt. Addidit & duo signa, Cononem, & nescio, quem alium metientem orbem, & describentem tempora agricolis ferendi, metendiq;. Præterea poculis istis nondum sum usus. DAMOET. Non est opus, ut tantis laudibus efferas tua pocula, quæ uincit mea uitula ita, ut ne deponere quidem ipse similia pocula uoluerim, ueritus, ne pignora contemneres. Nam & nobis Alcimedon duo pocula fecit, & ne artis in his precium minus esse putes, uiridem Acanthum circumdedit. Præterea sculpsit & Orphea cantu syluas & feras ad se pertrahentem. Quam uero pulchre expresserit animantium formas, quam scite depinxerit progredientia nemora, nullis uerbis consequi possim. Atq; ista pocula nondum sunt usu contrita, sed adhuc inter κειμήλια conseruantur. MENALC. Non deterrebo tecum congredi, & quascunq; conditiones certaminis mihi feres, accipiam, ac docebo te, quam infœliciter soleat res succedere Dareti prouocanti Entellum. Verum Palæmona forte huc accedentem

P A R A P H R A S I S

tem designemus arbitrum, utrum hic uictorem pronunciarit, penes eum par erit, ut sint certaminis premia. Efficiam, crede mihi, ne tam temere aliquem te peritiorum laceffas. DAMOET. Haud muto factum, & si quid habes, quod est dignum admiratione, profer, etiam si esses Amphion aliquis, Tamen tibi neutiquam cederem. Nec fidei Palemonis metuo rem quamuis ancipitem committere, modo auscultare illi libeat. PALEMON. Promitto me uobis benignas aures praebiturum esse, quoniam opportune huc accessisse me intelligo. Et inuitant uos quidem ad canendum omnia hoc tempore, ocium, haec uernantia prata, in quibus confedimus, campi, syluaeque uirentes, & uer temperatum, cum nec inmodico aestu marcesimus, nec frigore rigemus. Ne autem fiat confusio carminis, canite alternatim. Ea enim est rerum natura, eiusmodi sensus humani fastidium, ut nihil esse possit tam suaue, quod non abeat in nauseam, si paulo diutius utare. Nihil tam egregium, quod idem diu placere possit. Quare uarietas tantam gratiam omni in re habet, ut etiam uicissitudine carminis Musae delectentur.

DAMOET. Auspicari uero a Dijs inchoandum carmen est. Nisi enim Dijs nos gubernent, maxima pericula saepe adire cogimur. Siq; nostris studijs non aspirent, & faueant, infeliciter omnia suscipimus. Par autem est a Ioue ordiri, qui sese in hanc rerum molem infundit, uegetat, conseruatque omnia, terram facundat, uitam & spiritus animantibus suppeditat.

*Amant al.
tertia Ca.
morum.*

III. ECLOGÆ.

ditat. Postremo ingenia etiam & canendi scientia, & si quid aliud est rerum omnium, Iouis beneficio mortalibus contingunt. Est Deus in nobis agitante calescimus illo. Impetus hic sacra semina mentis habet.

Cum igitur Ioui & mea carmina sint curæ, decet, ut omnes nostros conatus, nostra studia, nostra consilia illius auspicio incipiamus. MENALC. Non ego minus religiose Phœbum colo lucis huius auctorem, & mereri, imprimis uidetur, cui Laurum consecres, ac Hyacinthum. Laurus enim victoriæ index est,

& prælata inter armatos hostes pacis indicium est.

*Laurus victoriæ
& pacis indicium*

Quis vero est, qui non accepta ferat tanta bona, pacem & uitam & tranquillitatem superis? Tam ut Hyacinthus aduersus uenenum remedium est, Ita solem sentiunt imprimis suo lumine omnium animantium uitam alere. DAM.

simile.

Feliciter amant hij, quibus mutuo in amore respondetur. Et Galathea quidem non mediocrem significationem amoris mutui edit, cum colludens inuitat, ac alit amore.

Cum enim poma iniicit, ita refugit, ut cupiat tamen agnosci, idque fit, ut amantem fuga incendat. MEN: Ego longe felicior amo. Neque enim Amyntas refugit, aut à nostra consuetudine abhorret, sed ultro expetit aliqua parte apud me hæere. Et canes quidem sentiunt familiarie esse partem. Neque enim allatrare solent. DAME.

Video amorem non esse firmum, nisi semper maximis muneribus confirmetur. Ut igitur & ego amorem muneribus teneam, Galathea palumbes à me dabuntur, quarum nidum nuper adeo deprehendi.

ME

PARAPHRASIS

MENALC: Ego Chrysomela decem misi Amyntæ, missurus sum plura, ubi licebit. Quam cupio autem splendidiore munere Amyntam ornare, uerum illi uoluntas mea perspecta est, nec dubito, quin qualicumque officio meo delectetur. **DAMOET.** Felicem autem me, qui tam suauiter eum Galathea confabulari, & tam simpliciter, ac libere loqui soleo. Nec dubito, quin magna uoluptate Diij ipsi afficerentur, si blandissimas huius fabulas audire contingeret. **MENALC.** Ego contra magno dolore angor, quoties ab Amynta diuellor. Solet enim ille, dum ego retia seruo, procul à me excurrere uenaturus apros. Atque amicitia ijs non potest esse iucunda, qui ita diuelluntur, ut mutue consuetudinis fructu careant. **DAMOET.** Remitte mihi quaeso meam amicam Phyllida ò Menalca, ut hodie hilare hunc diem nobiscum sumat. Celebro enim meum natalem diem. Et si sacrificauero oblata uacca grauida in fordicijs, hoc est, in sacrificio matris Terræ, ut fruges bene proueniant, ipse ad me uenito. **MENALC:** Phyllida autem præ cæteris amo, quod tam grauiter meum discessum tulerit, & tantopere mea causa se macerarit. Cum enim essem discessurus, uerbis consequi non possum, quantum fleuerit, uerita, ut nunquam me rursus conspiceret saluum. **DAMOET.** Ut lupus impetum faciens in stabula solet pecoribus nocere, imbres frugibus, uenti arboribus. Sic nocet mihi Amaryllis, quæ me redamare dedignatur, & facit ut mihi non lux, non cibus suauis sit. **MENALC.** ut
pluuia

III. ECLOGÆ.

pluuia terram uegetat, ut hœdi arbuto delectantur, capellæ salicibus. Sic nihil est mihi iucundius consuetudine Amyntæ, qui est unicum meum solatium, unicum corculum. DAMOET. Quamquam carmina tenui oratione, & scriptura leui scribo, Tamen illis capitur, & unice delectatur Pollio Eloquentissimus Orator, cui propter suum erga me officium merito à me habenda est gratia. MENALC: Non abs re est, quod tuis carminibus faueat, id fit fortasse, quod ad similia studia animum adiunxerit suum. Solet enim æqualis æquali delectari. Meretur autem, ut taurus aptus ad certandum in honorem eius pascatur. DAMOET. Inprimis ò Pollio meretur ille, qui tuis honoribus non solum, sed etiam studijs fauet, ut eosdem honores consequatur, quibus tu propter Eloquentiæ perfectionem ornatus es, Deinde ut circumfluat omnibus rebus, & omnes eius actiones felicem successum sortiantur. MENALC. Qui uero Marci Bauij & Meuij pessimorum Poetarum carmina magis amant, quam Pollionis, ijs nihil precor, quam ut cū ratione insaniant, & ea, quæ contra ipsam naturã sunt, committant. Deinde in eis exemplum omnibus seculis memorabile proponatur, ut in posterum de magnis uiris reuerenter & honorifice sentiant & prædicent. DAMOET. Reuertimini quæso domum ò pueri, qui flores & fraga carpitis, ne dum sic deambulatis, in periculum, quod uobis impendet, incurratis. MENALC. Prohibete & uos pastores, ne oues nimium procedant. Non enim

PARAPHRASIS

usq; adeo tutum est prope ripam pascere, ubi ferè nuper aries ipse submersus erat. DAMOET. Non opus est Tityre capellas iuxta flumen pascere, ne aliquid detrimenti capiant. Vbi enim res monebit, ipse eas in fonte, ubi minus est periculi, lauabo. MENALC. Cogitate pueri oues sub umbram platani, ne frustra deinde mulgeamus, quemadmodum nuper, cum lac nimio æstu imminutum esset. DAMOET. Væ misero mihi. Quis me infœlicior? Nam pecus meum licet eruo pinguisimo pabulo utatur, tamen marcescit. Coniecturam autem facio, nullam aliam causam huius maciei esse præter amorem, quo contabescit, perinde ut ego. MENALC. Non debes culpam tantæ macilentie in amorem transferre. Nam quia meum pecus est macilentum adeo, ut uix ossibus hæreat, cum tamen nullis amoribus indulgeam. Nescio profecto, unde id mali mihi eueniat. Vereor, ne uenefica quædam fascino agnos. DAMOET. Quia uideo neutrum cessurum, cantiones missas faciamus, & alia uia alter alterum aggrediatur. Soluas mihi rogo hoc cœnigma, in quo loco Sol faciat umbram non amplius, nisi trium ulnarum. Quod si feceris, colam te perinde ac Apollinem. MENALC. Tu uicissim frueris Phyllide amica nostra, si mihi solueris, ubi nam nascuntur flores, quibus inscripta sunt nomina regum Aiæcis & Hyacinthi.

PALÆMON. Non possum tantas lites intra uos componere, ac pronunciare, cui decernenda

III. ECLOGÆ.

da sit uitula. Vterq; enim uestrum premio uictoriæ dignus est, præsertim cum non solum in hoc uestro certamine magnis præconijs Deos præ clarorum uirorum ingenia extuleris, sed etiam amores recita-ueritis addita insigni insectatione œmulum & indoctorum hominum. Atq; tali uitula dignus est, quisquis autem potest sibi cauere à blandientibus amoris illecebris, ita ut nihil sibi inde metuat periculi, quæ cum in speciem suaues uideantur, plurimum amaritudinis afferunt, Aut quicumq; experietur amores esse amaros, & aliquando exercitatus in his amoris periculis tandem agnoscit se errasse, & accepto damno ueluti piscator ictus sapere demum incipit, & uitæ suæ rationem melius instituit. Cum igitur satis sumperq; benignas aures uobis præbuerim ò pastores, uestrum est canendi finem facere.

ECPHRASIS ALLEGORICA IN TERTIAM ECLOGAM.

Interlocutores autem sunt Menalcas, hoc est, inuidus aliquis Poeta, & Virgilius, & Palemon, hoc est iudex aliquis.

MENALC. Carmen hoc pastoricum, quod tantopere te offers, cuius nam est? An est poetæ alicuius ignobilis, Meuij puta uel Bauij? VIRG. Non, uerum insignis Poetæ Galli, qui me huius artis participem quoq; fecit. MEN. Miserum ò semper carmen

P A R A P H R A S I S

pastoritium, quod in manus adeo indignas deuenit. Dum enim Cinna & Pollio & Gallus & alij, qui eo multum ualent, suntq; eius quasi domini, de gratia & authoritate principis, populiq; contendunt mecum, alienus tu inuenis locum, ut te Musarum studio ingeras & canis carmen pastoriticum sine succo & gratia, & tanquam fur detrahis huic arti suam uenustatem effutens ex tempore qualescunq; uersus. VIRG. Non sis quæso adeo intemperans in maledicentia, sed memineris, quæ de te possint dici. Nam & carmen tuum uidimus ineptum ac ridiculum, quod populus contemnens ac indignans legit, proceres autem faciles & generosi riserunt. MENALC. Obijcis mihi carmen meum incompressum & incommodum, quid faceres, si ego nouam & bonam materiam imperito uersu cantassem atq; infelici, ut tu? Non enim solum res agrestes, sed etiam res Augusti & populi Romani malo & indocto carmine persequeris. VIRG. ò inuidum hominem, qui me calumniaris, fauori ac muneribus mihi collatis inuides, lædisq; me, quacunq; potes magna rabie odij, atq; inuidentiæ. MENALC. ò mores hominum, quid non audeant dicere ac facere domini, cum fures & nebulones perditissimi ausint ista? Nonne tu es fur & compilerator Græcorum ac Latinorum reclamantibus alijs Poetis, furtumq; exprobrantibus. Nam cum tecum expostularent, obtegebas te, furtumq; tuum obtentu aliquo tenui uersuum abs te uel immistorum alienis uel immutatorum. VIRG. Quanta me iniuria

III. ECLOGÆ.

iuria afficias, uel testes erunt mihi prisca Poetæ, quibus non sum inferior, & quorum pleriq; omnes cantando à me uicti sunt, artisq; præmium ac decus ab illis extorssi elegantia meorum carminum. Decus enim hoc Poematis, quod tu surripuisse me criminaris, ne sis inscius, mecum est, meo ingenio partum, nec alij uates id negant, sed tribuere hoc mihi, uel authoritate uetustatis uel recepta in uulgus opinione præpediuntur. Populus enim nouis scriptoribus non multum tribuit.

MENALC. Nunq̄ tu eam habuisti eruditionis facultatem, nec maioribus assueuisti fistulis, uel uulgari ac triuiali pericia cantandi præditus, apud uilem Plebeculam Mantuæ, alijsq; in municipijs frigidis, profundebas miseris cantuunculas.

VIRG: ut tandem sit aliquis finis conuictorum, ego, quem tu alienum appellasti, & mercede conductum, tecum certabo de præstantia argumenti ac materia carminis. Tu dic, qua de re mecum sis certaturus.

MENALC. Ea de re profecto certare non licet, sed certabo tecum libenter de nitore & artificio & nouitate gratiæ.

VIRG. Nec mihi, crede, elegantia, facetumq; dicendi genus deest, & recens expolitio ac uenustas, nec recusabo super ea re certamen, sed nihil hoc est, si cum solida atq; utili materia conferatur.

MENALC. Sum tecum certaturus de quacunq; materia uelis, modo ne sine iudice hoc fiat, ne postea à me uictus inficieris & tergiuerferis. Nec fidei Palæmonis imperiti metuo, modo sit iudex. Tanta fiducia nitor.

P A R A P H R A S I S

VIRG. Non poenitet me facti, & si lubet, proferas aliqua carmina, de quibus iudicium fiat. Ego enim tibi neutiquam cedam. **PALEMON.** Polliceor me synce-
re de utriusq; carmine iudicaturum esse, quoniam me opportuno tempore aduenisse uideo. Et ad scribenda carmina inuitat uos quidem uernum tempus, nec non agri & syluæ, quæ omnia summam laticiam spirant, & animos hominum egregie excitant. Verum scribite uersus Amœbaeos, ut seruetur ordo, & à me certius iudicium ferri queat.

VIRG. Cum sentiam omnia nostra studia, nostros conatus non foeliciter succedere, non aspirante Deo omnium rerum creatore & conseruatore, æquum esse duco, ut & hoc meum carmen à Deo exordiar. Illius enim nutu ac concessione excoluntur terræ. Deinde compertum habeo non exiguam curam eum pro meis carminibus gerere. Diuinos enim quosdam ingenij impetus indit mihi, dum carmen compono, unde Poema meum curæ illi esse sentio. **MENAL.** Non minus ego certe colo Mecœnatem meum Augustum, cui grata mœera, nempe, laurum & Hyacinthum conserco, quibus unice capitur. **VIRG.** Non est, quod iactites familiaritatem Cæsaris Octauij. Multa enim & magna fauoris signa mihi quoq; præbuit. Etsi uero occultet eam interdum, Tamen subinde prodit suum singularem erga me amorem more principum, cum in magnam gratiæ partem aliquem statuerint sensim recipere. **MENALC.** At ego longe feliciter utor familiaritate

III. ECLOGAE.

liaritate & consuetudine summi ac nobilissimi ciuis Romani, qui familiarissimus est mihi, adeo ut uel meis canibus domesticis, quos custodes ædium alo, notior sit, quam ipsa Dea uenationum. VIRG. Nec existimes solum me ab Augusto diligi, uerum etiam muneribus illum colo, & iam habeo præ manibus materiam, qua fauorem Augusti, erga me magis & magis promoveor. MENALC. Et ego fautoribus meis agrestia munera, puta, carmen rusticum misi, breuiq; tempore missurus sum aliud. VIRG. Felicem autem me, cum quo tam secreta colloquia Augustus habet, plena beneuolentiæ & amoris. Nec dubito, quin & proceres Romani me, qui tam gratus sum principi, pluris facerent, si nota essent illi colloquia nostra. MENALC. Quid iuuat, quod Augustus tibi ex animo bene uult, si non admouet magnis ac præclaris rebus, sed sint te in ignobilitate & obscuritate studiorum consenescere? VIRG. Sine me Auguste inuitare ad conuiuium rusticum pollionem, ut ei opus hoc pastoricum dicem. Tu uero aliquando carmine maiore à me celebraberis. MENALC. Et ego singulari amore prosequor Pollionem, propterea quod tam grauerit discessum, sitq; præ mœrore collachrymatus, longamq; salutationem mihi dixerit, ut solet inter amicos fieri. VIRGILIUS. Crede mihi, quod non amem solum Mecænatem, aut Pollionem, sed ueneror quoq; eos, nihilq; mihi esset tristius, quam illorum animos à me abalienatos esse. MENALC;

PARAPHRASIS

Mihi uero nihil est illorum & alloquijs & conspectu iucundius. VIRG. Quamuis ego scribam rusticum carmen, tamen ille delectatur unice Pollio. Quare uos o Musæ obtestor, ut illi, qui tam libenter uestra legit, ijsq; capitur, suppeditetis Veneres siue, carmine siue prosa. MEN. Pollio non delectatur rustico Poemate, sed facit ipse carmē noui generis, nouiq; argumēti, quo profligabit inimicos suos, & inuidos impetet uersuum acumine, ut indocti metuant eum postea. VIRG. Præterea non Pollioni ipsi solum, sed eius etiam amicis felicitatem aurei seculi precor, cum omnia bona ubiq; prouenirent. MENALC. Quod tu tantis laudibus semper Pollionem prouebis, non aliter interpretari possum, quam mulos se mutuo scabere. Nec uideris dissimilis esse Bauio & Meuiο. VIRG. Qui bonis artibus datis operam, fugite hunc uenenosum Poetam. MENALC. Vos alios adhortor, ut cuitetis Arrij Centurionis familiaritatem. Nuper enim ferè Virgilium occidisset, nisi coniecisset se in Mincium amnem, & nando ad ulteriorem ripam peruenisset. VIRG. Cautè agatis quæso uos Mantuani ciues, & deuitetis periculum. Ad tempus enim reperiam occasionem, quo apud Cæsarem ipsum efficacem restitutionem agrorum omnium impetrem, nec est opus Tribunorum aut legatorum fauore, sed illum ab ipso Augusto petam. MENALC. Desinite grandia uobis promittere, & sperare, quæ sunt inania. Tutius erit, ut cogatis oues, & quæ uobis reliqua sunt, conseruetis diligenter, ne siturbo

IIII. ECLOGAE.

turbo aliquis belli rursus ingruat, ut nuper, uniuersus fructus peculij pereat. VIRG. Miror te in tanta ingenij ubertate tam tenuē atq; exile carmen pangere. Certe uel immodico tuimet ipsius amore demeritatus es, uel captus alterius amore delyras, ut idem amor & ingenium tibi perturbet, & carmen deprauet. MENALC. Quantum uideo, his, quæ non sunt Ironia admodum pinguia & curata, amor non obest. Quare ne obijcias maledictum, ne in te quoq; competat. VIR. Quia uideo nullum futurum finem iurgiorum, alia uia inuicem ludemus. Soluas igitur mihi hanc quæstionem, quo in loco Sol faciat umbram non amplius, nisi trium Vlnarum. Quod si feceris, colam te tanq̃ ipsum Apollinem. MENALC. Tu uicissim solus fruere tua Phylide, si mihi solueris, ubi nam nascantur flores habentes nomina inscripta regum Aiæcis & Hyacinthi. PALAEMON. Non possum iudicium certum ferre, quis uestrum excellat Poësi. Ambo enim digni estis laudibus, & grande meretur præmium, quisquis fauores principum, & curam populi sapienter metuerit, uel despectum, odiumq; pertulerit fortiter.

PARAPHRASIS QUAR- TAE ECLOGAE, QUAE INSCRIBITUR Pollio.

NON dubium est, quin fortasse multorum reprehensionem subeam, quod hic grandiori orationis genere utar, quam pastoralium sermonum simplicitas

PARAPHRASIS

permittat. Verum iustis causis compulsus id facio, partim quia alij magis concitato & sonanti, quam tenui genere delectantur, partim etiam, quia Pollioni recens nato in gratiam patris, cum potens apud Augustum sit, & cum primis meum ingenium admiretur, Genethliacon sum decantaturus, æquum est, ut res splendida & magnifica magnifica & splendida oratione efferantur, ut ubiq; uerba sint conformia rebus. Bene enim sum præcaturus Pollioni puero, quod nascatur felicissimo statu Reipub: nempe, temporibus Augusti, quo regnante redit aureum quoddam seculum, cum eius authoritate, moderationeq;, si quæ restant scintillæ adhuc ciuilium bellorum, extinguuntur, optimæ artes florent, bonos est ingenys, plurimum possunt & apud principem, & in repub: qui optimi sunt. Atq; de tot, tanq; præclaris uirtutibus Augusti, quæ uere docent principem & gubernatorem Rerumpub: nulla unquam non solum ætas conticescet, sed etiam propter rempub. bene gubernatam immortalitate donabitur.

Tu uero ò Pollio propter tranquillitatem imperij, quam solam acceptam debemus referre Augusto, uarijs muneribus per totum tuæ uitæ cursum donaberis. Dum enim adhuc eris puer, terra non subacta feret omnia uitæ necessaria. Adferet deinde tibi pulcherri-
mas herbas, hederam cum baccare, colocasia & acanthum. Præterea capellæ etiam non pastæ lac tibi copiose præbebunt, omnia erunt pacata, & tranquilla, uarios flores tibi pueri dabunt, tanquam gratulantes te
tante.

IIII. ECLOGÆ.

tam felici tempore natum, nulla deniq; uenenata herba nocebit amplius. Sed postquam excefferis ex pueritia, & uideris quantam gloriam, quantas laudes consequantur hij, qui res præclaras gerant, quantasq; res pater tuus gesserit, quidq; sit uirtus, non dubito, quin & illa te extimulabit, ut te præclare in hac hominum luce geras. Nam sub tuo consulatu terra fruges per se feret & omnia ultro peruenient. Etsi uero reliquum quiddam erit ueterum malorum, ut auaritia, bellum, famis timor, tamen paulatim tollentur. Non enim tanta erit pecuniæ cupiditas, non tantus furor bellorum, nec tanta amenæ caritas, quanta fuit olim. Deinde erunt tales principes, qualis fuit Achilles.

Postquam autem adoleueris, omnino non amplius erit locus nauigationi, auaritia tolletur, bella non gerentur, desinet agricultura, omnium rerum ubiq; erit magna copia, uincæ non colentur, arbores non putabuntur, arator sinet suos tauros libere uagari, homines non laborabunt, sed tu, qui omnibus rebus afflues, & in omnium rerum abundantia uiues, suppeditabis, quantum singulis sufficiet ad quotidianum usum. Ea deniq; erit tunc felicitas, ut sponte sua colores in ouium uelleribus nascantur, & inter pascendum agni colorentur. Et fataliter ordinatū est, ut talia secula redeant.

Te uero nunc Inuictissime Imperator Cæsar Auguste, qui summa rerum potiris, obsecrare, obtestariq; non dubito, ut cum omnia te expectent, magnamq; spem futuræ felicitatis de te concipiant, hanc susti-

PARAPHRASIS

Sustinere ac tueri uelis. Subijcias tibi quæso, quod ad Telemachum dicitur apud Homerum, ἄλκιμος ἔδ' ἰνα λες σὲ καὶ ὁ Τριτωνῶν εὖ εἶπη. Vides enim, quam magno desiderio omnia elementa expectent aureum seculum, quod rediturum sub tuo imperio Sibyllæ uaticinate sunt. Atq; utinam Deus mihi tamdiu uitam prorogaret, quoad tuas res præclare in Repub: gestas carmine describerem, ut tua fama ad posteros quoq; dimanaret. In tanta enim copia & uarietate laudis facile uel ipsum Orpheæ uel Linum superaturum me confido, quorum tamen parentes Musicæ inuentores prædicantur. Præterea ipsi Arcades peritissimi Musici suum Deum tutelarem inferiorem me Poeta iudicarent.

Tandem uero te ó Pollio Salonine adhortor, ut matri arrideas, idq; facias ea de causa, ut hoc bono præfagio remoueas matri fastidia decem mensium. Optimum enim auspiciam putant, si quis circa ortum subito rideat. Arride, inquam, parentibus, siquidem nec Genius, nec Iuno uitalibus auris dignos iudicent illos pucros, qui parentibus suis non arriserunt.

PARAPHRASIS QVIN- TAE ECLOGAE, QUÆ INSCRI- bitur, DAPHNIS. Interlocutores autem sunt MENALCAS & MOPSVS.

MENALCAS. *Quia hætenus in iisdem
studijs*

V. ECLOGAE.

*Studijs satis feliciter uersati sumus Mopse, nosq; iam
 ambo canendi gratia conuenimus, æquum est, ut locum
 aptum ad canendum eligamus, & aliquid in medium
 proferamus, quod cum studijs nostris dignum, tum tem
 pori conueniens esse uideatur. Nunc enim est amœ
 nissimum tempus, arbores proferunt fructus, semina
 erumpunt, aues in aëre concinunt. MOPSVS. Hanc
 rem tuo iudicio committo. Decet enim, ut tibi natu
 grandiori electionem loci concedam. Mihi tamen non
 usq; adeo consultum esse uidetur, ut sub arboribus se
 deamus. Quia Zephyri acrius spirantes reddunt um
 bram arborum inconstantem. Deinde uides antrum
 circumdatum labrusca aspectu iucundissima, & quæ
 facile nos inuitat. MENALC. Incipias quæso canere
 Mopse, siquidem solum Amyntam habiturus sis æmu
 lum, qui tecum congressurus, & de uictoria certatu
 rus sit. Inuictus enim es in illis montibus cantando, nec
 quisquam inter pastores illius regionis inuenitur, qui
 tecum in scribendo Bucolico carmine certet. MOPS.
 Non mirum est, quod mecum contendere audeat, cum
 sit tam bonus cantor Amyntas, si dijs placet, ut etiam
 Apollinæ inuentorem Musicæ prouocare non dubi
 tet. MENALC. Hæc missa faciamus, ac recites potius,
 quomodo Phyllis regina Thracum redeuntem à bello
 Troiano Demophoontem hospitio suscepit & a
 marit. Deinde uero cum Demophoon Athenas pro
 fectus statuto tempore non rediisset, illa præ amoris
 impatientia uitam sibi laqueo finierit. Aut si non de
 lectaris*

P A R A P H R A S I S

lectaris amorum recitatione, commemora aliquid nobis de laudibus Alconis ducis Atheniensium, qui, cum filius suus à serpente quodam præhensus, & uarijs gyris cinctus esset, tam feliciter telo confecit serpentem, ut non filium quidem iaculo læserit, aut attigerit. Aut si quid habes de Codro rege, qui propter gloriam & patriæ defensionem in acie periit. Tales enim uiri digni sunt immortalitate, qui patriæ libertatem pluris, quam suam uitam ducunt. Atq; mori honestum illi fuit talia pro patria suscipienti. Iubeo etiam te inter canendum esse bono & præsentis animo, siquidem Tityrus in pascendis hœdis tanq̃ uicarius tibi sit futurus. MOPS. Nihil de illis dicam, quorum tu fecisti mentionem, sed potius commemorabo, quam grauius omnes ferant interitum Cæsaris, omniaq; sic depingam, ut Amyntam insectatorem meum longe post me reliquissè uidear. MENALC. Quod Amyntæ feci mentionem, non grauius feras, neue aliorsum, atq; ego feci, accipias. Hoc enim tantum à me factum est, ut te magis ac magis excitarem. Nam sicut oliua præstat salici, rosetum salinuce, Ita tu præstas Amyntæ. MOPS. Cum modo in antrum ad canendum à nobis destinatum peruenimus, desinas quæso Menalca multis ambagibus me impedire, quo minus tibi commemorem, quam grauius omnia ferant tam miserabiliter Cæsarem à coniuratis in senatu confossum esse. Primum enim omnium urbs Roma afficitur summis mœroribus propter ademptum sibi principem, cuius consilijs & institutis stabilita erat

erat

V. ECLOGÆ.

Erat Respub: quiue belli ciuilis incendium dcuidto
 Pompeio restinxerat, qui deniq; excitare conabatur,
 quæ ipsius belli impetu percussa atq; prostrata iacere
 uidebantur. Deinde testantur Nymphæ, testantur ar-
 bores mortem Cæsaris peracerbam sibi esse. Præte-
 rea adeo omnia doluerunt, ut nemo pastorum aquatum
 duxerit pecudes propter luctum, quem eo die, quo ex-
 tinctus est Cæsar, percæperunt. Leones etiam signifi-
 cauerunt ragira sibi non exiguum dolorem parere ta-
 lem principem tot præditum uirtutibus tam immatura
 morte periisse. Nec immerito omnia ita contristan-
 tur. Ipse enim instituit non solum, ut Lynces & Ty-
 gros habentes uersicoloremem pellem traherent currum
 Bacchi, sed etiam Romæ celebrarentur Bacchanalia, in
 quibus sacrificuli Bacchi circumcurrentes uiteas quas-
 dam hastas ueluti furibundi quatiebant. Atq; hoc est,
 cur ciues Romani, extincto Cæsare, se præclaro Rei-
 pub: ornamento spoliatos putent. Sicut enim Vl-
 mos decorant uites, uites uuæ, greges tauri, segetes
 arua, Ita etiam Cæsar uiuus suis ciuibus ornamento
 erat. Iam igitur eo sublato è medio nulla neq; cultu-
 ra, neq; pastio in agris est. Insuper frugum semina
 propter eius mortem in peius degenerant. Sed cum
 optime de Repub: sit meritus ó pastores, uestrum est,
 ut hoc extremum humanitatis officium illi declaretis,
 & iusta ei faciatis. Contendit enim à uobis, ut sibi circa
 fontes faciatis lucum, nec procul ab illo sepulchrum,
cui

P A R A P H R A S I S

cui addatur Epitaphium, in quo percurrantur eius res præclare gestæ, quàm bene administrarit Rempub. quàmq; semper ciuium potius, quàm suam utilitatem spectarit. MENALC. Quantum tua me oratiuncula delectarit, uerbis aperire neutiquam possum. Ita enim deplorasti Cæsaris mortem, ut hoc tuo carmine Bucolico non minorem laudem consequi, quam Thocritus, quem in hoc opere potissimum imitandum suscepisti, suis Idyllijs consecutus uideatur. Vt autem & ego declarem mortem Cæsaris mihi esse peracerbam, meamq; erga illum obseruantiam testatam reddam, breuicissim oratione ostendam Cæsarem non extinctum esse, sed uiuere inter deos, neq; luctum istum, & lachrymas, sed hilaritatem ac gaudium à nobis expectare. Ac si fortasse non illa fælicitate, qua tu, depinxero Apoteosin Cæsaris, Velim meam operam æqui, boniq; consulas. M O P S. Persuasum habeas nihil te neq; nobis dignius, neq; Cæsari gratius facere posse, quàm si re ipsa præstes, quod modo te facturum recepisti. Nec reueraris doctorum hominum iudicia subire. Honestum enim tibi est celebrare Heroa dignum ingentibus laudibus propter insignia eius in Rempub: merita. Deinde facile est tibi illud præstare, quod peto, propter naturalem impetum. Præterea tua carmina iampridem ab erudito Critico Stimichone sunt collaudata. MENALC. Incredibilem cepi in animo lætitiã Mopse, quod Cæsar propter Heroicas suas uirtutes, & insignia erga omnes ciues officia in numerum Deo-

V. ECLOGÆ.

rum sit ascitus. Eius enim rebus pro incredibili quadam erga illum beneuolentia magis commoueor, quam meis ipsius. Nec ego tantum gratulor eum tantis honoribus auctum, sed multo magis syluæ, rura, Pan, pastores, Dryades deniq; mirum in modum exhilaratæ gaudio gestiunt, ac triumphant. Præterea tanta est in terris læticia ob Daphnidis Apotheosin, ut etiam feræ natura alioqui discordes modo inter se pacem agant. Lupi non amplius dilacerant oues, Ceruis non tenduntur retia, eaq; omnia fiunt, quod Cæsar semper, cum in uiuis esset, pacatæ & bene constitutæ reipub. fauerit, & etiam cupiat, ut post obitum suum omnia in terris sint pacata & tranquilla. Verum Deum Opt. Max. precor clementissime Cæsar, ut cum iste honor ultro tibi non ambiendi obtigerit ueluti diuinitus, primum tibi, deinde amicis tuis, Reipub. deniq; Romanæ, quam sacrosanctam in omnibus habuisti, perpetuo sit fælix ac faustus. Atq; ut beneuolentiam, memoriamq; quam tibi debeo, summa cum obseruantia præstitisse uidear, tam tibi, quam Apollini, cuius filius existimaris, binas aras extruam. Addam bina pocula lactis, duos crateras oliui. Deinde in honorem tuum celebrabo conuiuia sana, in quibus optima quæq; uina bibenda proponam. Insuper post oblationes adhibebitur etiam Musica, ut planè nihil desit, quod ad retinendam tuam memoriam perpetuo conducere uideatur. Postremo omnibus animi uiribus annitar, ut si tuis ciuibus fueris Deus propitius, & ipsi uicissim se tibi multum debere fateantur.

P A R A P H R A S I S

M O P S. Oratio, quam modo de Apotheosi Caesaris habuisti non dici potest, quam iucunda mihi fuerit. Non autem habeo aliquid, quo pro tali officio tibi possem referre gratiam. **M E N A L C.** Ut intelligas tuam orationem de obitu Caesaris uicissim fuisse mihi gratam, donabo tibi hanc fistulam, tanquam artificis= mæ nostræ amicitiae uinculum. **M O P S.** At dono tibi pedum, propter quod sæpißime me Antigenes sollicita= uit. In eo enim nodi sunt facti paribus interuallis, atq; æris uenulis.

A P O T H E O S I S D A P H N I D I S A L I I S uerbis commutata exercendi gratia.

Nemo non quidem lugere potest Casarem tan crudeliter esse extinctum, propter bonam reipub. ad= ministrationem, quam ipse constituit solus, Tamen si= quis considerat obeundam esse omnibus ex æquo fata= lem illam necessitatem, inueniet facile faciendum esse lugendi modum, & laudabit perpetuo uetustum illum morem Thracum, qui mortuos tanquam uitæ periculis defunctos læticia prosequabantur, recens natos quasi malorum Oceanum ingressos eiulatibus comitabantur. Atqui non barbarorum tibi, non externa exempla propouam, sed petitis è sacra scriptura locis, quibus nihil nobis antiquius esse debet, demonstrabo huma= nam uitam periculis plenam esse, ac uere illos esse bea= tos, qui soluti his uinculis corporis ad diuorum cætum conuolarunt. Quid Paulus ille Gentium doctor, cum dicit, Miser ego homo, quis me eripiet ex hoc corpore

V. ECLOGÆ.

re mortis obnoxio, Nonne mortem ultro expetit, nos illam fugimus, metuimus, expauescimus, & cum ait, Cupio dissolui, & esse cum Christo, non frustra tanti uiri spiritus sic scribit. Quid omnino in uita est, quod nos magnopere delectet, præsertim cum spiritus nunquam non concupiscat aduersus carnem, caro aduersus spiritum? An uero humana uita est aliud, quam perpetuus cursus (ut idem ille,) donec perueniamus omnes in unitatem fidei, & agnitionis filij Dei? Quid apertius nostræ sortis miserias, calamitates, ærumnas, scopulos, naufragia exprimit, quam illud positum Geneseos cap. 3. In sudore uultus tui uesceris pane tuo, donec reuertaris in terram, de qua sumptus es. Quia puluis es, & in puluerem reuerteris. Neque sanctus uir Iob dissimulare illud, uisus est, Memento quæso, quod sicut lutum feceris me, & in puluerem reduces. Quæ omnia Mopse in eam sententiam à me dicta sunt, ut insignem Imperatorem Cæsarem non diutius flendum, non plorandum, sed gaudio, lætitiæque complectendum esse tibi statuas, præsertim cum eo migrasse illum ob anteaactæ uitæ honestatem nihil dubito, ubi parata est inaudita gloria, ubi ciuium beata societas, ubi uerus ille Iustitiæ sol Dominus Deus noster Iesus Christus regnat. Nihil quidem tale ac tantum (Cæsar in terris reliquit, quo uel minima in cælis porcio sit non omni cogitatione maior. Ille nos, se natumque totum Romanum itaque de cælo illustri & alto Stellarum loco sic alloquitur. Propinqui mei, quibus arctissimo sanguinis uinculo iungor,

P A R A P H R A S I S

Tuq; imprimis Respub. Romana, cui tam charus in uita, iucundusq; fui, & reliqui, ad quos fama, nomenq; nostrū peruenit, omittite quæso lachrymas, temperate à fletu & suspirijs, ac potius inflari tibias, concini tubas, hymnosq; celebrari procurate. Viuo enim nunc uere inter beatos, quo nisi de repub. bene meriti recipiuntur. Viuo, antea apud uos mortuus, oculo tantum cernens corporeo, nunc cælesti ea perspiciens, quæ nisi exuti corporibus attingere non potestis. Equidem uobis gratias ago, & uniuersæ Reipub. quod tam celebri me Pompa extuleritis, tam eximio apparatu exequiarum (more gentili) tot facibus, tot cereis decoraueritis. Agnosco studium & beneuolentiam, quam uiuo tribuistis, defuncto quoq; uos singulari pietate impartuisse. Quare tibi Antoni, qui me cum in terris essem, in oculis gerebas, fælicia tempora comprecor, reliquisq; meis successum, toti urbi Romæ incolumitatem, uestriq; beneficij memor inter maiorum manes fæliciter quiescam. Hæc in honorem Cæsaris tibi commemorauit, qui propter ingentia in Rempub. beneficia est dignus æterna memoria. Quis autem tam ferreus est, tam Saxeus, tam omnis humanitatis expers, si Heroicas Cæsaris uirtutes ob oculos ponat, si orbatæ Reipub. luctum memoria repetat, si tot clarorum uirorum desideria intueatur, si tot astantium bestiarum lachrymas consideret, qui non idem nobiscum in moestissimas uoces erumpat, & nostrum luctum suum esse ducat. Ea est humanæ uitæ conditio, ea fors, ea imbecillitas.

P A R A =

PARAPHRASIS SEX TAE ECLOGAE, QVAE INSCRI- bitur Silenus.

Quanquam propter eximias & prope diuinas tuas uirtutes ingenij Vare, resq; a te praecclare gestas merearis Heroico & amplo quodam genere carminis celebrari. Tamen non mirum uideatur id me non praestare, sed potius in tenui & Bucolica materia uersari. Primum enim cum non contentus humili argumento, capi conscribere historiam & res gestas regum Albanorum, nec tamen argumento tractando uires mei ingenij sufficerent, mox Augustus, cuius auspicio & fauore ingressus sum hoc genus studij, me mei officij admonens obiurgauit suauissime, ut omissa grauitate materiae, cui par non essem, redirem ad illud argumentum, in quo etiam cum maxima mei nominis laude uersari possem. Ne igitur summæ Augusti auctoritati detrectasse aliquid uidear, mandatum exequar, nec spero te id moleste laturum. Alij enim Poetae restabunt, qui imagines tuæ Poeticæ, laudumq; non solum ad intueendum, uerum etiam ad imitandum expressas relinquent posteris & triste bellum, quod aduersus Germanos gessisti, literis sunt mandaturi. Et tamen quicumq; ductus aliqua uoluptate & beneuolentia mei inciderit forte in hoc carmen nostrum Bucolicum, is profecto reperiet tuas uirtutes a me praedicari. Et sic statutum habeas, quod etiam Augustus nulli carmini adeo faueat, quam ei, in quo tuæ uirtutes celebrantur. Scriptura

P A R A P H R A S I S

rus ergo, quibus primū illecebris capiatur Epicurei, dein de qualē cātilenā Silenus cecinerit, uos Musasquarū hoc munus est propriū, et quā uatibus præsidentis, inuoco oroque, ut hęc me edoceatis, quę mox docere ipse alios possim.

Nuper duo Satyri Chromis et Mnasyllus, quos in Venerem procliuēs et salacissimos credidit antiquitas, uiderunt Silenum Bacchi nutricium et pædagogum, Deum ebrium et semper temulentum in antro dormientem. Iuxta eum fersa (quibus ornati ueteres solebant potare). In pariete pendentem cantharum frequenti bibendi usu attritum. Postquam uero sopor eum oppressit, ambo accedentes fertis eum uinxerunt, propterea quod fidem suam apud illos non liberarat. Promiserat enim illis carmen de uita Epicurea. Ut denique nihil desit, quod bestialem illam uoluptatem relinquat imperfectam, accessit Aegle formosissima Nympha, cui Deus bene potus minatur stuprum, quod eum uinculis ligasset. Deinde Satyris, quibus promiserat carmen, satisfaciebat, et incipiebat canere pulcherrimum carmen de doctrina Epicureorum. Cum autem caneret, fauni, feræ, quercus denique significationem quandam lætitiæ exhibuerunt, quam ex illius cantilena hauserant. Nec Orpheus fuit in tanta admiratione, cum caneret ad Rhodopen et Ismarum Thraciæ montes, In quanta fuit tum iste Silenus. Canebat enim ad certam quandam mensuram, ut atoma indiuidua corpuscula et semina per inane uolitantia applicuissent se in ordinem, quibus temere inter se conglobatis uniuersa gignuntur, et crescunt. Deinde ut omnia ex quatuor

VI. ECLOGAE.

elementis ueluti principijs sumpsissent originem, & cōposita essent, quomodo terra esset cōdita, & aquas à se separasset, quales deniq; figuras homines, arbores, et reliquæ bestiae cōceperint. Canebat etiam ortū & occasum solis ac Syderū, præterea pluuiarum & tempestatum rationem, postq; Solem & pluuias, creatas esse syluas et bestias. Cecinit etiam diluuiū factum in Thesalia Pyrrhæ & Deucalionis temporibus. Addebat his quædam de aureo seculo, quod fuit sub Saturno, quo regnante omnia erant tranquilla & pacata, florebant artes, uigebat honestas. Tū etiā, quomodo Prometheus propter ignem Ioui sublatum in monte Caucaaso Saxis à Mercurio sit alligatus adhibitis aquilis, q̄ perpetuo renascens eius iecur exederent. His adiungit, quomodo Hercules iusserit Hylam sociū suū clamoribus quæri, quæ amiserat in fonte Bithyniæ. Ad hæc cecinit Silenus de impudicissimo Pasiphaës amore, quo accensa erat erga Taurū, & quomodo cū eo cōcubuerit, & turpiter se dederit, ita ut Proëti regis Argiuorū filiæ non tantū scelus cōmiserint, tametsi in eam insaniam lapsæ sint, ut se uaccas esse crederent, propterea quod Iunonē præ se cōtempserint. Misera enim Pasiphaë præ nimia impatientia amoris modo passim uagatur in syluis, cū tamē Taurus eius alibi quærat pabulū, nec illius amore capiatur. Præterea adeo sollicita est de Tauro, ut etiā Nymphas nemorū roget ad saltus claudēdos, ne Taurus aufugiat, utq; clausis nemorib9 eius uestigia inueniāt, quibus inuētis eū psequatur. Tū canit, quomodo Atlanta Schoenci filia cursu sit supata ab Hippomene quodā

P A R A P H R A S I S

Megarei filio, qui eam remorabatur malis aureis inter
 currendum subinde ante uirginem proiectis. Addebat
 etiam, quomodo sorores Phaëthontis, cum luctuosum
 casum fratris lugerent, in alnos sint transmutatæ. Præ-
 terea, quum Cornelius Gallus peruenerit in montem
 Heliconem, & hausserit spiritum quendam, ex quo factus
 sit Poeta, & qualem honorem ipse Apollo, Musæ
 deniq; omnes habuerint Gallo, facilitatemq; scribendi
 carmen ei dederint non aliter, atq; Hesiodo, qui agnos
 pascens ad Heliconem montem accepisse fertur à Mu-
 sis ramum lauri, quo accepto ab iisdem factum esse il-
 lum tam bonum & excellentem Poetam, ut suis carmi-
 nibus Saxa & ornos ad se pertraxerit. Quod certe
 non de Saxis intelligi tantum debet, sed potius de ho-
 minibus, quos ille insignis Poeta suis scriptis aut di-
 spersos unum in locum congregauit, aut à fera, agre-
 sti; uita ad hunc humanum cultum, ciuilem; deduxit.
 Tandem, ut omnia complectar, canebat etiam Silenus
 de Scylla filia Nisi regis Megarensium, quomodo noc-
 turno tempore paternum thalamum adierit, & crimen
 ei præsciderit, à quo regnum patris, & patriæ salus
 pendebat, & per medios hostes paternum crimem regi
 Minoi obtulerit. Postremo cecinit de Scylla Phorci
 filia, quæ uersa est à Circe Glauci precibus primum in
 marinum monstrum, postremo in Saxum, quod sæpius
 Ulyssis nauis unâ cum socijs suis uexauit. Addidit eti-
 am, ut Progne uxor Terei Ityn filium necatum propter
 stupratam sororem Philomelam proposuerit uiro e-
 pulandum.

VII. ECLOGAE.

pulandum. In summa, cecinit omnia, quæ Eurotas olim à Phæbo canente audiuit, & tam diu hoc fecit Silenus, donec sol occidit, & in cælo apparuit uesper.

PARAPHRASIS SEP-

TIMAE ECLOGAE, QUAE INSCRIBITUR MELIBOEVS. Interlocutores autem sunt Melibæus, Corydon, & Thyrsis.

MELIBOEVS. Cum forte Daphnis animi relaxandi causa sub arbore confedisset, ad eundemq; locū Thyrsis & Corydon suas pecudes compulissent, ut ibi inuicem de uictoria carminibus certarent, ut qui ambo iuuenes, nec solum studiosi Musicæ erant, sed tantum etiam in eo studio profecerant, ut alternatim de quacunq; materia canere parati essent, accidit eo tempore, ut meus caper (dum ego myrtis ad captandum frigus umbraculum facio) decurreret, quem cum sequer bar ego, tandem ad Daphnidem perueni, qui me obnixè rogabat, ut, si mihi ocium esset, apud se manerem, partim propter amenitatem loci, partim etiam, ut pastorum certamini interessem, illiq; palmam, qui uinceret, deferrem. Ego uero etsi aliud erat, quod domi agerem, tamen passus sum me persuaderi à Daphnide. Illos igitur sequentes uersus, quibus inuicem certarunt, memoriæ mandauit, ut alijs commemorarem. Atq; Corydon primum sic exorsus est. CORYDON. Quo-

PARAPHRASIS

niam mihi cum Thyrside de Victoria concertandum est, rogo & obsecro uos Musas, quarum semper fui studiosissimus, ut me ea felicitate scribendi carmina affletis, qua olim Codrus a uobis afflatus fertur, qui Phœbo neuiquam credebat. Quod si me non adiuuabitis in hoc certamine, abijciam hastam, cedamq; aduersario. THYRSIS. Ego autem admonéo uos pastores Arcades, ut me, qui primum hæc studia poetices ingressus sum, ornetis hedera nullam aliam ob causam, quam si uicero, ut Codrus me uicisse dicat. Aut si me nimis præter suam sententiam laudauerit, ornetis me baccare, ut contra obtrectatorum uenenatas linguas præsentissimum remedium habeam. Non enim dubito, quin multi meæ laudi nascenti inuideant. CORY. Tibi quidem ó Diana Dea uenationis Mycen offert caput apri, & cornua cerui. Ego uero, si mihi concesseris, ut scribam uersus Codro similes, marmoream statuam tibi decernam. THYR. Vt tamen a me quoq; accipias munera Priape, sinum lactis & liba quedam tibi offero, nuncq; prout meæ opes tulcrunt, marmoream statuam posuimus. Deinde uero, ubi agni bene prouenerent, inauratam ponam. CORY. Si unquam Nerine Galatea, qua non est in tota rerum uniuersitate formosior, tibi meæ officia grata fuerunt, meiq; aliquo teneris amore, uelim, ut uesteri ad me uenias. THYR. Ita me Diij non ament, si hæc dies propter absentiam amicæ non uideatur esse longior anno. CORY. Cum tantus sit solis calor, uestrum est officium fontes & arbores,

VII. ECLOGAE.

res, ut pecus nostrum à calore, quoniam aestas iam in-
stat, summo studio defendatis. THYR. Tu quidem de
calore aestiuo ualde sollicitus es, cum ego potius frigus
curare deberem. Scias autem me prorsus nihil esse de
frigore sollicitum, siquidem focum habeo. CORY.
Omnia iam summam leticiam præ se ferunt, eò quod
consuetudine Alexidis per familiariter utimur. Et tan-
ta est pax arboribus, ut nemo uel fructus sponte sua de
arboribus delapsos audeat surripere. Si uero Alexis
abeat, propter eius absentiam confestim sequetur rui-
na & tristitia omnium rerum. THYR. Omnia nunc
nimio calore Solis, aut pestilentia aëris corrupta exa-
ruerunt. Redeunte uero Phyllide omnia florebut &
postea large pluet, ita ut omnes herbae facile suas uires
calore amissas recuperent. CORY. Quanquam Her-
cules unice delectatur arbore populo, Venus myrte,
Phœbus lauro, Tamen dum Phyllis amat Corylos, de-
lectabor & ego plus Corylis, quam cæteris omnibus
arboribus, ut inter nos uoluntatum, studiorum, senten-
tiarum summa sit consensio. THYR. Præ tuis arbo-
ribus, quas laudasti, magnifacio Lycidam, in cuius fa-
miliaritate & amicitia unice acquiesce. MELIBOE.
Hos, quos modo commemorauì, uersus ambo pasto-
res cecinerunt, unde facile est colligere in hoc certami-
ne uictum esse Thyrsim. Ideoq; Corydoni palmam
Poeticæ defero spretis præ illo alijs omnibus æmulis,
qui ingenio, laudiq; eius inuident.

PARAPHRASIS
ECPHRASIS ALLEGORICA IN
eandem Eclogam. Interlocutores autem
sunt, Virgilius, Gallus Poeta, & qui-
dam amulus.

VIRGILIVS. Cum amicus Caesaris Au-
gusti quidam & eruditus uir se in quietum locum Ro-
mæ contulisset, eoq; conuenerant duo Poete insignes
etate & Poesi, eo tempore dum deditus quoq; sum stu-
dijs Musarum mansuetiorum amisi præcipuam partem
patrimonij. Ea causa Romam ueni, & cum mihi eue-
nit colloquium cum isto erudito uiro, & summo ami-
co Caesaris, iussit me de amissis agris esse bono animo.
Omnia enim non solum, quæ perdididi, sed id, quod ad-
huc possideo, mihi fore saluum. Deinde rogauit, ut se
domo possẽ aliquandiu abesse, nec haberem illic ne-
gocium, quod eò me necessario reuocaret, quiescerem
Romæ in ocio & tranquillitate animi procul à litibus
& iurgijs. Omnia enim negotia ultra eò confluxura,
ut decidantur, ibi affuturum principem ipsum & du-
ctores omnes copiarum, ipsum quoq; Arrium Centu-
rionem expulsorem meum, omnia, me ibi reperturum
& confecturum ex animi sententia. Ego uero etsi ne-
minem domi haberem, qui rem meam familiarem cu-
stodiret, Tamen passus sum me ab illo erudito uiro
persuaderi, ut interessẽ certamini potius, quod ex-
ortum erat inter potentes illos Romanos uates de in-
genio & cruditione, quàm omnem circa rusticum cen-
sum

VII. ECLOGAE.

sum diligentiam adhiberem. Erat enim certe uatibus certamen spectatu dignum, & præ quo merito esset cura domus meæ negligenda. Sequentes igitur uersus, quibus inuicem contenderunt, memini. Atq; Gallus insignis Poeta suum carmen in hunc ferme modum exorsus est. GALLVS. Cum mihi iam sit certandum cum æmulo meo de ingenij præstantia, & eruditionis excellentia, imploro uestrum auxilium Musæ, quarum hoc est proprium, ut mihi impetum naturalem & furorem Poeticum immittatis ad carmen eiusmodi componendum, quale olim Codro maximo & probatissimo Vati concessistis, qui propter excellentiam Phæbo neuitquam cedere statuebat. Quod si uero non uultis mihi in hoc certamine subuenire, libenter cedam uictus. AEMVLVS. Ego uero hortor uos reliquos Poetas, ut me, qui propter Poësin incipio esse in magna admiratione, ornetis hedera, ut si uicero, Codrus me uicisse dicat. Sin autem coactus me laudauerit, ornate me baccare, ut fascinationes & malas obtrektorum linguas auertere possim. GALLVS. Tibi quidem Diana Mycon ex agresti pietate offert caput apri & cornua cerui. Ego uero marmoream statuam tibi ponam, si mihi concesseris facultatem scribendi carmen, quale Codrus scripsisse fertur. AEMVLVS. Ne tamen erga te quoq; ingratitude in simulari possim Priape, offero tibi sinum lactis, & quædam liba, idq; tantum ea de causa, ut quædam memoria meæ erga te gratæ mentis extet, & nunc prout res meæ tulerunt,

marmo-

P A R A P H R A S I S

marmoream statuam in honorem tuum locarimus. Deinde uero, ubi tot agnos habuero, quot oues habeo, inauratam statuam decernam. GALLVS. Si unquam Auguste, quo mihi non est charior alter, nos præcipuos amicorum tuorum amas, des uelim hoc nostræ amicitiae, ut primo quoq; tempore redeas Romam, cum primum bello finem imposueris, & exercitum deduxeris in agros. AEMVLVS. Crede mihi, quod non solum opto reditum Augusti, sed etiam absentiam eius non possum diutius perferre. Vtinam quiesceret à bello & negocijs, ut eius alloquijs, & fauore frui mihi liceat. GALLVS. Cum uideam distribui iam agros in isto bellorum furore, imploro uos amicos Octauij Cæsaris, ut mea bona defendatis contra uim armorum. Mirum enim in modum in hac perturbatione rerum mihi, meisq; bonis metuo. AEMVLVS. Tu quidem ualde es sollicitus, ne eripiantur tibi tua bona. Ego uero abundo opibus, & quia floreo amicitia potentum, non metuo calamitatem ullam, aut aduersos casus, imò negligo, ac pro nihilo habeo. GALLVS. Præsentia Asinij Pollionis omnia iam sunt tuta, quieta, florentia, iucunda in Insubria & Padana regione, cum ille præfuit. At si is discedat, arescent uel ipsi fluuij. AEMV. Omnia quidem sunt tristia nunc propter absentiam Augusti Cæsaris, cuius aduentu exhilarescent campi, & erunt pacata omnia. GALLVS. Etsi alij Dij alijs rebus delectentur, aut faueant, unde ijs ipsis rebus honos & precium est, tamen interea dum Octauio Cæsa-

VIII. ECLOGAE.

si placuerit Poesis, plus in ea erit decoris, quam in reliquis artibus. AEMVL. Nihil est, quod tantis laudibus euehas Poesin, ego ingenue fatear, quod magis optem mihi honorem potentum, a quibus colar ac uisiter, quam summam Poeseos laudem. VIRG. Hoc argumentum, quod modo à me recitatum est, memini illos duos Poetas tractasse, & quia Gallus deos ueneratus, & à pietate suum carmen exorsus est, merito uictoria est penes Gallum.

PARAPHRASIS OCTAVAE ECLOGAE, QUAE INSCRIBITUR Pharmaceutria. Interlocutores autem sunt DAMON & ALPHAESIBEVS.

CVM mihi semper tua beneuolentia erga me, & munificentia in propagandis studijs, fouendisq; præclaris ingenijs satis iam satis cognita atq; perspecta esset, Auguste Cæsar clementissime, non potui facere, quin & te in hoc meo Bucolico carmine ornare, posteritatiq; commendarem, præsertim cum te mihi principem & ad suscipiendam, & ad ingrediendam rationem horum studiorum extitisse uideam. Quanquam autem res tuæ præclare gestæ Tragicum orationis genus requirant, tamen spero te boni cõsulturum esse, ubi cunq; es loci, hæc mea carmina exili genere scripta, in quibus descripturus sum, quomodo Damo et Alphesibæus mutuis querelis certantes, suauitate cætilenæ suæ nō
 solu m

PARAPHRASIS

solum ea animalia, quæ pascendi auidissima sunt, pabulorum obliuisci coegerunt, sed etiam Lynces seu iussimas bestias placarunt, & flumina remorati sunt, ne cursum suum diuinitus ordinatum perficerent. Damon igitur mane, ut qui per totam noctem cruciarat se recordatione calamitatis tandem in has erupit lamentationes.

EXORDIUM ALIIS VERBIS commutatam.

IN animum meum induxi. Inclyte Cæsar Auguste, referre carmina seu cantilenas quasdam duorum quorundam nobilium, & insignium in arte canendi artificum, elegantes sanè eas, atq; auribus tuis non indignas. Nam maxime eos ualuisse canendo, & mirabiliter præstitisse oportet, qui bruta etiam animantia & immanes bestias, resq; sensu prorsus carentes mouerunt, & nouo quodam atq; insolito motu affecterint. Feruntur & Vallæ, Alphefibeo & Damone cantantibus, studio atq; audiendi cupiditate pascuæ omnino oblitæ, & crudeles bestię, humani affectus alioqui prorsus expertes, noua quadam suauitate & dulcedine cantus mirabiliter captæ dicuntur. Quin & flumina à cursu suo cessauerunt, atq; ad horum cantum immota steterunt. Tu igitur, Maxime Cæsar, tan insignem illorum & nobilem cantilenam referentem me benigne precor audias. Et quodcumq; mare transnauiges, aut ubicumq; iam sis locorum, permitte,
ut

P A R A P H R A S I S

ut in rebus tuis secundis, & inter splendida tua negotia, summosq; honores, etiam huic meo carmini aliquis apud te relinquatur locus. Et quemadmodum alias Eclogas, sic etiam istam propitius & candidè suscipias oro. Erit enim ut aliquando pro isto munere, atq; pro isto beneficio, si scilicet benigne me audieris, tua quoq; egregie facta, & nomen tuum decusq; ad omnes homines per totum terrarum orbem, & ad ipsum usq; cælum scriptis meis feram. Præter cætera enim tua nobilia facta sunt digna, ut augustiore carminis genere perscribentur, & res tuæ, laudesq; elegantiore aliqua, splendidiorq; orationis forma, quàm aliorum, insigniri & ornari merentur, ea scilicet orationis maiestate & gravitate, qua laudatissimus & grauiissimus Poeta Sophocles usus est. Non igitur multum noctis adhuc instabat, sed iam iam nox Soli cedens orbem terrarum erat relictura, cum misero sese disrutians & affligens amoris impotentia Damon sic cœpit conqueri.

S E Q V I T V R Q U E R E L A D A M O N I S.

Quamquam sæpe antea ad Diuos ipsos frustra retulerim, à me ab alienari amicam meam, & supplici prece obsecrauerim, ut respicerent me miserum, atq; in amore meo me adiuuarent, eamq; stabili mihi connubio coniungerent, propriamq; dicarent, quam tantopere cupio uxorem, Tamen antequam moriar, denuo diuorum aures sollicitabo, precesq; meæ iterum ad Deos ipsos extabunt, & querelam atq; expostulationem,

L nem,

PARAPHRASIS

nem, sed eam planè pastoralem & rusticam hanc insiti-
 tuam ultimam. Quemadmodum mons ille Arcadiæ
 Mænalis semper, quibus gaudet atq; delectatur, ne-
 moribus fruitur, & uarias, omnigenasq; arborum for-
 mas nutrit, quin etiam multas multorum amatorias
 cantilenas, uel ipsum deniq; Pana canentem, nihilq; non
 lætum audit. Sic contra amore ego torquor, & nihil
 est usquam, quod consolari afflictum me possit. Nam
 me spreto & contempto, alteri se adiunxit Nisa, quam
 unice dilexi, & quam mihi uel solam ex omnibus alijs
 uxorem expetiui, cuius nunc miserae & infelicis for-
 tem ultro etiam doleo, & eius me miseret. Nam po-
 steaquam se à me segregaret, nec prorsus uellet, aut
 posset carere uiro (id quod plerunq; accidere solet, ut
 cum in omnibus alijs rebus delectus ferè subdifficilis
 esse soleat, tum maxime illa puellarum stulta atq; in-
 epta in deligendo procacitas atq; insolentia, siquando
 euenit, ut plures eandem ambient, illum, qui est incom-
 modior, admiretur, amplectaturq;) Mopso cuidam
 horrido, inhonesto, atq; deformi, seq; prorsus indigno
 nupsit, ubi adeo nulla est similitudo, nullaq; æqualitas,
 ut dicas Gryphes ipsos cum equis, Damasq; cum ca-
 nibus magis conuenire. Age igitur nunc Mopse, age,
 para iugales tædas, atq; alia, quæ fert consuetudo, cura
 ut fiant. Iam enim aduersperascit, iam tibi cum sponsa
 tua lectus iugalis petendus est. ó factum bene cum Ni-
 sa, quod, posteaquam illam mei poenituit, tam inhone-
 stum atq; deformem nacta sit uirum. Digna dignæ eue-
 nerunt

VIII. ECLOGÆ.

verunt, huic nimirum patellæ dignum contigit oper-
culum, similes spero ista labra lactucas habitura. Egre-
gie sane ultus est Deus, atq; gravius quidem deinceps
ulciscetur istam tuam superbiam, atq; istam tam insi-
gnem iniuriam, quæ me insignem licet & egregium
Musicum præ Mopso tamen duro illo & barbaro
atq; incondito homine contempseris, præterea qui non
facile cuius nec formæ præstantia, nec opum excellen-
tia cedam. Memini equidem, cum parvus adhuc ado-
lescens, primum in te ò Nisa deperire ceperim, & in
amorem tui inciderim (Eram enim ferè tum grandius-
culus, sicut arborū ramos attingere à terra poteram)
sepe ego te, id quod probe adhuc recordor, in horto
nostro cū matre poma legere uidi, sepe etiam ego co-
mes uester, introduxi uos. Vbi equidem statim, postq̃
uidi te, amore tui correptus sum. Illud mihi primū ini-
tium fuit huius mei erroris atq; insanix, prima ista in-
teritus mei causa fuit. Ah miser ego ac demens nūc de-
mum maxime meo incommodo, atq; etiam uitæ meæ
dispendio, amoris incōmoda experior. Quicumq; enim
sit iste puer, nō credo istū quidq̃ habere cū homine cō-
mune, nihil humanū, nec humano sanguine natū esse, sed
potius in ultimis & extremis terrarū locis, durissima
quadā & planè saxea stirpe genitū crediderim, ubi nul-
la humanitas, nec ulla pietas culta est unq̃, id q̃ horri-
bilia & inhumanissima exempla satis indicant. Ex isto
enim uesano amore miseræ matri Medæ suus est abo-
minandus ille, & execrandus error, illaq; inhumanis-

PARAPHRASIS

simam inhumanitatem, quod filios suos ferro aggredi, & miserabiliter mortem illis inferre causa sit. Nescias, uter inhumanior sit, & magis crudelis, amor ne, an mater illa, hoc certum est, quod uterque sit ualde crudelis. Cæterum non possum non recordari istius impiissimi Nisæ puellæ facti. Nam iuxta commune prouerbium, ubi quis dolet, ibi manum habet. Semper mihi in animo, & ut sic dicam, in mentis oculis Nisæ nuptiæ cum spurcissimo & ad prodigium usque monstruoso & deformi homine Mopso uersantur. Cum rei indignitas perinde inepta & absurda mihi, atque monstruosa esse, atque planè contra naturam uideatur, atque si lupus fugiat oues, qui tamen natura infestus est omnibus, & potissimum eas sibi in prædam expetit, uel si inter se rerum natura, aureis pomis redimitæ atque ornate quercus exultarent, alni narcisso flore insolescerent, Humiles autem, fragilesque & aridæ myricæ pingue ex sese emitterent, uel, si naturæ ordine mutato, ignobiles Vulture cum oloribus, quorum cantilena dulcissima esse & suauissima fertur, cantando certarent. Denique quia mihi tam infeliciter meus amor succedat, ut mihi in eo sit pereundum, omnia naturali sua conditione exuta & immutata pessum eant optem, omnia obtegat & absorbeat mare. Hoc munus extremum à me ò Nisæ habeto, quod à te tam indigne spectus & contemptus, ultro mihi mortem accersam, inque mare præcipitem me dem. Hoc Damonis funestum & miserabile carmen, hæc illius iam iam morientis super infelici suo

amore

VIII. ECLOGAE.

amore fuit querela. Nunc quæ ipse Alpheſibæus contra cecimerit, ò Maxime Auguſte Cæſar accipe.

SEQVITVR RESPONſIO ALPHEſIBOEI.

NON dubito, quin ea ſis pietate prædita Amarylli, ut ultro memineris, quantum mihi debeas, apud quã ſcis quã fuerit ſemper tibi iuſta, clemensq; ſeruitus, Tamen officij te admonere uiſum eſt, ut intelligeres ueniſſe tempus, quo mihi abunde magnam gratiam reddere queas, ſi id negocium, quod fidei tuæ committam, probe curaueris. Scis enim, quanto amore Daphnidis flagrem, quem non niſi incantationibus, Pharmaciſq; peruertere, & in amorem mei allicere poſſum. Effer igitur aquam fluuialem potiſſimum, qua me lauem, ut ſine omni immundicia & pollutione ſacrificem. Deinde uictimam circunda uitta uenerea, cui hoc ſacrum fiet. Quod ubi feceris, incende (ut fiat fumigatio) uerbenam, qua perunctos Magi putant impetrare amatores, quæ uelint, amicitiaſq; contrahere, uerbenæq; adde thura, quæ intus ſunt pinguia, & cum frangantur, ſuauem odorem edunt. Nam Magorum lex eſt in amore, bencuolentia, & aliquo bono opere, bona, redolentia, & pretioſa fieri ſuffumigia. Hæc omnia à te fieri uolo, ut magicis iſtis ſacrificijs Daphnidis animum, qui hæctenus nondum expertus eſt uini amoris, immutem adeo, ut poſthac me ita amet, quem admodum me antea ſpreuit. Atq; ad hanc rem, ut uideo, conficiendam tantum opus eſt carminibus,

P A R A P H R A S I S

imprecationibus, & consecrationibus. Tanta enim vis inest carminibus, ut homines ijs Lunam è cœlo deduci posse credant. Deinde Vlyſſis ſocij, quia inſcati dulcedine cibi & poculorum Circes, neq; patriæ, neq; coniugis, neq; ſuaviſſimorum liberorum memores, turpiſſime deſerto principe procul à patriâ perſistere uoluerunt, & immutati ſunt incantationibus Circes in beluas, urſos, apros, canes. Præterea uideo angues, qui propter uenerem hominibus noxij ſunt, Tamen ſæpe incantatri, ut rumpantur. Cum itaq; res ſe ſic habeat, addo aliam ligationem, quæ fit numero & imagine. Vt enim poſſim implicare & obturbare mentem Daphnidis, circundo altaria tribus licijs, quorum quodlibet habet diuerſum colorem, & effigiem Daphnidis ceræ impreſſam circû altaria ter ſero, eam præſertim ob cauſam, quod quæ ter facta ſunt aut dicta, à priſcis rata & firma habeantur. Deinde connecte Amarylli fila triplicis coloris, & ſingulis, adde ternos nodos. Sic deniq; opto animum Daphnidis molleſcere, ut ceram, Deinde quoq; iudicari (ut in amore perſeueret) ut igni admotus limus dureſcit. Non enim ſatis eſt conciliare ſibi alicuius amicitiam, ſed danda eſt etiam opera, ut amicitia alatur & confirmetur. Aſperge etiam molam, & lauros diuino igne conſume. Laurus enim incantamenti adhiberi ſolet (ut ſcis) quod ſcilicet amorem ſemper uegetum, & efficacem eſſe uelint, perinde ac laurus perpetuo uirens. Atq; ut me excruciat & urit Daphnis, ſic ego hanc laurum in

Daph=

IX. ECLOGÆ.

Daphnidis imagine uram, ut retraham eum in mei amore, siquidem laurus in maleficijs amatorijs incendi cōsuevit, quasi quæ crepibus suis amantiū querimonias representat. Utinam autem sic capiatur mei amore Daphnis, ut bucula tauri, cū passim peruagando nemo-
 ra & quærendo taurū, fessa in herba prope aquam procumbit, nec cogitat præ desiderio redire domū. Crede mihi, si uoti compos fierem, non uellem Daphnidi incantādo mederi, eumq; incātationibus liberare. Quod si hæc nō sunt efficacitæ, exuuias, quas ipse tanq̄ testes sui erga me amoris reliquit in ipso limine mearum ædium suffodiam, ut mihi eum restituant. Has autem herbas, ex quibus facile fiant Philtæ, atq; Venena hæc in ponto lecta, mihi dono dedit Moeris summus in Magia artifex, quæ tantā uim habent, ut omnia inferiora peruicere & permutare possint. Vidi enim sæpe his Moerim mutatū esse in lupū, uidi his animas sepulchris excitas, uidi deniq; sæpe his aliò traductas messes. Ut igitur meum sacrificium finiam, fer Amarylli cineres in riuum fluentem, qui in sacrificio seu suffumigatione superfluerunt, & uide ne respexeris, cum transcaput ieceris. His incantamentis experiar, an possim Daphnidis amorem mihi conciliare, qui neq; Deos, neq; incantationes curat. Sed bonum est omen, quod cinis sua sponte succensus sit, priusquam à te effertur, Tum etiam latrat Hylax canis in limine, sub quo Daphnidis uestes reconditæ sunt. Nec dubito, quin adsit Daphnis, nisi putem id esse, quod non est.

PARAPHRASIS

Sed desinam, quoniam Daphnis ardentissimis uotis exspectatus iam redyt.

PARAPHRASIS NO

NAE ECLOGAE, QUAE INSCRI

bitur Moeris. Interlocutores autem sunt

Lycidas & Moeris.

LYCIDAS. Nisi me animus fallit, non abs re est, quod ita prosternato animo incedas Moeri. Quare si non molestum est, uelim ut mihi aperias, quo tendas, aut ita properes? MOERIS. Quia te ex amicorum meorum numero non immerito uel imprimis & colo & ueneror, durum mihi admodum uidetur tibi iusta petenti non obtemperare, meiq; doloris rationem ostendere, partim ut meo malo iuxta afficiaris (Sunt enim κοινὰ φίλων ἄχθ), partim ne me neglectæ aut prorsus oblitæ amicitiae insimules. Scis autem Lycida in ueterum colonorum exturbatione & Virgilium suas possessiones amisisse, & intercedentibus multis bonis pro ipso apud Augustum, eas iterum recuperasse. Quæ res mira me, herumq; meum leticia affecit, adeo ut nunq̄ cogitauerimus huic gaudio aliquam ægritudinem interuenire posse. Profecto enim est, ut puto, omnibus nobis ut res dant sese, ita magni atq; humiles sumus. Sed quid fit? Licet herus meus commendatione ingenij suas agros recepit, Tamen nescio, qui fit, quod

IX. ECLOGAE.

quod in ciuilibus diffensionibus honestis studijs penè nullus locus relinquatur. Nam Arrius Centurio, cui prius heri mei agri ab Augusto assignati erant, aegreferebat Virgilio esse restitutos, & tentabat omnibus modis, ut eum interficeret, quod sanè factum esset, si non Arrio cedere de agrorum possessione, quam cum eo in iudicio contendere maluissimus. Hic igitur præter opinionem ciec̄to Virgilio possidet eius bona, idq; mandauit, ut sibi hœdos muneris uice aliquot Mantuanam afferrem. Hinc ego perturbor, hinc crucior grauius, quod ista calamitas impræmeditatum oppressit. Non enim tam moleste ferrem hanc seruitutē Arrij, si (quoniam omnibus hominibus commune periculum est secundas & aduersas res habere) in secundis rebus aduersa prospexissem, & uitam humanam considerassem, ne mihi inopinanti aliquid accideret, siquidem perturbationes etiam grauiiores fiant, si impræmeditantes nos subito inuadunt. Iam uero mi Lycida quis conuictus, quæ amœnitas, quæ consabulatio esse poterit, quæ mihi dolorem animi mei uel lenire saltem, non dico tollere possit. Et uel inde æstimari potest, quam grauißime hoc malo afficiar, quando tam ineptus sum, tam prolixè conquerendo. Vides enim querelarum improbarum nullum finem fieri. Sed quæ tuæ humanitas & necessitudo animorum nostrorum uetus est, condonabis credo mihi facile, nec uicio uertes. Neq; enim ignoras, quid ille dixerit, Amicus alter ipse. LYCIDAS. Merito quidem dolori tuo indulges, qui tan-

P A R A P H R A S I S

tius est, ut nemo facile eum tecum aestimet. Sed æquo animo ferendum est, quoniam id, quod factum est, infectum fieri non potest. Audiui quidem amicorum precibus Virgilium suas possessiones iterum ab Augusto recepisse. Quod uero addis in querela, herum tuum penè ab Arrio Centurione occisum fuisse, nisi cessisset bonis, hoc mihi sollicitudinem non exiguam parit. ò scelus, potest ne in quenquam cadere tanta audacia, ut interficere Virgilium diuinum Poetam statueret, quod prorsus ab omni humanitate est alienum. Manifestum enim est Poetas res grauissimas in suis Poematis complexos esse. Id uero ita esse, licet experiri quoq; in nostro Poeta Virgilio. Quid enim in Georgicis agit, quàm quod tradit præcepta agriculturæ, & Physico modo res in natura admirabiles depingit? Nam sæpe causas naturales tempestatum & aliarum rerum commemorat. Quid in Aeneide proponere uoluit nobis, nisi hominum mores & exempla quædam, quibus nos ad uirtutem accenderet. Depingit magnum quendam uirum Aencam, & in eo magni animi uim, qui casus fortunæ, & res aduersas ratione regere norit, quiq; uirtute & consilio uincat fortunam. Quis igitur claros uiros carminibus celebraret, quis doctos extolleret laudibus, si Poeta ab isto scelerato interfectus fuisset. Periissent quoq; illa carmina, quæ olim Poeta, cum iret Romam, in itinere lusit, in quibus imperabat suis, ut rem eo absente tuerentur, ac prouiderent, ne ulla in re Arrium possessorem suorum agrorum læderent.

IX. ECLOGÆ.

MOERIS. Imo hæc carmina cum Poeta intercidissent, in quibus aliquando promittebat Varo, se effecturum esse (si sibi agri restituerentur), ut Varus ab omnibus excellentibus Poetis posteritati commendaretur. **LYCIDAS.** Opto, ut tibi omnia prospere eueuiant, ut cupio, ut si qua præterea habes Virgilij carmina, nobis recites. Ego ipse aliquid in medium proferrem, si non esset insignis impudentia agere in scena gestum spectante Roscio. Cuius enim uicia in commouendo ille non uidet? Quare cum ingenij mei imbecillitatem perpendam, auscultare tibi malo, quam meas ineptias prodere. **MOERIS.** Ibi sum, & id sedulo ago, ut tibi recitem ea, quæ Poeta ex Theocrito de Galathea & Polyphemo dicit. Fingit enim, quomodo Polyphemus ab amœnitate loci & temporis Galatheam in sui amorem pertrahere conatur. **LYCIDAS.** Cur non cõmemoras potius illa, quæ nuper nocte quadam audiui. **MOERIS.** Hoc certe darem nostræ amicitiae, ut plures uersus recitarem, si non memoriæ effluxissent. Non ignoras enim senum memoriam propter diuturnitatem temporis imminui, ac facile eorum, quæ rudibus annis percæperunt, obliuisci. Exemplum de me capio, puer olim tam fœlicis memoriæ eram, ut integros dies recitando carmina consumerem, nec tamen uel ordine uel numero destituebar. Sis igitur his, quæ narraui, contentus. Reliqua ubi uenerit Virgilius, ipse commemorabit. **LYCID.** Miror, cur hunc laborem desfigias, cū te ad canendum inuitet loci amœni=

P A R A P H R A S I S

amicenitas & tranquillitas coeli. Depone hœdos, quos humeris gestas & cantâ. Aut si times futuram pluuiam, eamus, & inter eundem canamus, & ne tibi causam dem recusandi, onere, quod gestas, te leuabo. MOERIS. Noli mihi multum esse molestus. Pergamus potius Mantuam, ut Centurionem Arrium his hoedis, quos fero, placemus. Munera enim, crede mihi, placant hominesq; deosq; , placatur donis Iuppiter ipse datis.

A L I A P A R A P H R A S I S I N E A N = dem Eclogam.

LYCIDAS. Cum uideam te planè fracto & demisso animo incedere, uelim hoc des mutuae amicitiae, ut quæ sit uel causa tui istius doloris, uel quorsum ita properes, paucissimis exponas. MOERIS. Nonne ò Lycida deplorandus est status rerum, cum nostris temporibus eò redierit res præter omnem nostram spem, & opinionem, ut Arrius Centurio tanquam aduena possideat agros Virgilij, qui mandauit nobis, ut cum bello uicti simus (fortuna sic uolente) illi hos hoedos Mantuam loco muneris afferamus. LYCID. Quid? Audiui tamen Virgilium Poetam uestrum suis uersibus recuperasse agros, qui habeat inuictos colles, & porrigunt se usq; ad Mincium fluuium. MOERIS. Te hoc audiuisse non pernego. Verum literæ, disciplinæ, leges, & similes pacis artes tantum ualent in bellis ciuilibus, quantum columbæ imbecilles inter aquilas ualent. Et nisi auguria prohibuissent nouas concitare

contro=

IX. ECLOGAE.

controuersias agrorum, uterq; nostrum periisset. LYCIDAS. Heu cadit ne in quenquam tantum scelus, ut talem, tanq; diuinum Poetam occidere in animum inducat suum. Profecto ò Virgili maximus prouenisset moeror ex tua morte. Te enim interfecto, plurima carmina una periissent, nec ullus restaret, qui prouerberet claros uiros & doctos extolleret, quiq; caneret Bucolica & alia. Præterea nemo esset, qui caneret carmina, quæ aliquando tibi cuncti Romam licet inuito subduxi, in quibus mandabas tuis, ut te absente rem tueantur, nec tamen aduersus Arrium aliquid moliantur, ne sibi ipsis accerferent malum. MOERIS. Imo & hæc una periissent carmina, quibus Quintilio Varo Alphæno Cremonensi promittebat, se daturum operam, ut ab omnibus Poetis celebraretur, modo salua sit sibi Mantua, quæ propter uicinos Cremonenses magno periculo est obnoxia. LYCIDAS. Opto tibi quidem prosperum successum in mellatione & pastione, idq; facio, ut alia Virgilij, si quæ habes, carmina pergas recitare. Etsi uero ego in me furorem Poeticum sentiam, non tam ex institutione, quam diuino afflatu. Deinde carmina quoq; condiderim, & uulgus ea approbet, Tamen nondum iudico me Poetam, quoniam nondum uideor mihi canere, quæ Varus & Cinna possint approbare. MOERIS. Id quidem ago, ut carmen recitem non indignum, quod noscatur, in quo Poeta rogauit Augustum, ut ex bello maritimo redeat in Italiam, ubi omnia sint amœna & pacata, & quie-

PARAPHRASIS

tam uitam studiorum anteferat turbulentis negocijs publicis. LYCIDAS. Quid taces? cur non commemoras carmina, quæ in nocte serena toties audiui, ut numeros etiam edidicerim, si non uerba excidissent. MOERIS. Cum ita urgeas, alteram auspicabor cantilenam de Iulio Cæsare. Nil profecto opus est ad arandum, serendum, metendum, obseruare posthac ueteres illos & consuetos ortus atq; obitus syderum, ut arietis, Vergiliarum, Coronæ, Caniculæ, sufficit pro illis omnibus una stella Iulij Cæsaris. Nec opus est, ut alia imploremus numina, præter numen faustum & propitium Augusti, sub quo procedent nobis omnia feliciter. Eo enim uictore fruges felicius prouenient, magna erit copia uini, artes pacis reflorescent. At pergerem recitare reliquam partem istius carminis, si senectus non languescisset, uires meas, adeo ut planè iam memoria destituar. Puer olim tam tenaci eram memoria, ut æstiuis diebus à matutino tempore usq; ad occasum Solis cantarem, nec tamen ordinis uel numerorum obliuiscerbar. Nunc igitur non solum memoria, sed etiam uox mihi deficit, ita ut propter raucedinem credam, quod lupi uiderint me priores. Si quæ tamen carmina reliqua sunt, Virgilius ipse, ubi uenerit, resitabit tibi. LYCIDAS. Dum ita te excusas, ut subterfugiar hunc laborem recitandi, nihil aliud mihi facere uideris, quam amicum suæ petitionis non facere compotem, cum tamen in tanta pace Italiæ possis optime uacare studijs Musarum. MOERIS. Vrgentibus negotijs

X. ECLOGAE.

negotijs familiaribus, omittamus cantilenas. Tum enim commodius canemus, cum Virgilius recuperatis agris domum redierit.

PARAPHRASIS DE
CIMAE ECLOGAE, QVAE INSCRI-
bitur GALLVS.

CUM descripturus sim, quomodo perierit amore Cornelius Gallus Poeta præstantissimus, nec non præfectus Aegyptiacus amicus summus tam Augusti, quæ meus, idque absque auxilio diuino efficere non possim, rogo et obsecro uos Musas, quarum facilitatem et beneuolentiam hætenus prolixè sum expertus, ut et in hac postrema Ecloga mihi adsitis, neque ea de causa tantum, ut amici calamitatem deplem, sed ut etiam ostendam, nullum tantum robur, nullam tantam uim animi esse etiam in summis hominibus, quæ non possit eneruari et dissolui amoris illecebris, nullum impetum tantum esse, qui non elanguescat, qui non domari et subigi possit captus amoris dulcedine, quæ in speciem uidetur iucunda, delectabilis, et grata, cum tamen re ipsa nihil nisi meram fel subsit. Quod si hoc dabitis necessitudini, quæ mihi uobiscum studiorum gratia intercessit, efficiam profecto, ne pietas et gratitudo in me desiderari possit. Priusquam autem incipiam commemorare, quomodo Gallus præ impatientia amoris extinctus sit, non possum mihi temperare, quin uobiscum exoptulem. Nam cum Gallus Cytherim,
à qua

P A R A P H R A S I S

à qua maxime se amari putabat, Antonium in Galliam cum exercitu proficiscentem sequi uideret, ipseque eius absentiam ægreferret, præ nimio desiderio contabuit. Ante autem extremum spiritum omnes eius uicem doluerunt, arbores, arbusta, montes, pecudes, pastores, Dijs syluestres, nec non illum consolati sunt. Vos uero præsertim nullis negocijs impeditas abfuisse miror. Nam non dubium est mihi, quin uos, si affuissetis, eius dolorem egregijs præceptis haustis ex reconditis & abditis philosophiæ fontibus, si non tollere, at certe mollire potuissetis. Ne putetis me declamatorio more apud uos ἠγορεύειν, sciatis ad Gallum uenisse opilionem & bubulcos, deinde Menalcam, omnesque causam istius amoris rogasse. Tandem accessit & Apollo, ut qui uim aliquando amoris expertus erat, admonuit Gallum, ut furorem pro uirili ex animo eijceret suo. Frustra enim se excruciare propter Cytherim, quæ amantem non redamet, sed Antonium in Galliam cum exercitu proficiscentem secuta sit. Venerunt Sylvanus & Pan deus pastorum, qui quoque adhortabatur Gallum, ne se adeo excruciaret, imò sibi temperaret. Quia amorem solitudines & moerores nibili facere, & ut maxime lachrymatus fuerit, tamen illum non mitigari, non saturari. Nam ut gramina non saturantur deriuatione, ut neque oues Cythiso, quo immodice se oblectant, ut neque capellæ frondibus salicum, quibus ferè insultant, ita neque lachrymis satiari amorem. Quæ consolatione audita Gallus cum magnis suspi-

X. ECLOGAE.

suspirijs ex imo pectore ductis sic effatus est. Pro uestra erga me uoluntate, animiq; inductione pastores, gratias, quas possum, maximas ago, & si propter imminuentem mortem promerendi non datur facultas, spero tamē Deos, quibus res humanæ curæ sunt, uobis pro tali officio pietatis paria relaturos esse. Etsi uero absentis meretriculæ amore contabescam, tamen rogo, ut hoc officij meæ postremæ uoluntati detis, ac aliquid de meo amore tibijs canatis, quo futurum est, ut tandem aliquando ab æstu amoris liberer et postea molli-ter conquiescam. Atq; utinam fuissē pastor, ac pacem amassem, à qua non fuissē sic contemptus. Sed quæ est ista uesania mentis? quæ inconstantia? Antea a te spretus sum ò Cytheri, tamen non possum non te adhortari, ut me potius, quam Antonium sequi uelis. Ne quid enim aduersi tibi inter hostes, & in aspera regione Gallia accidat, non dici potest, quàm ego metuam. Verum enim uero experiar subinde alia atq; alia, ut amoris obliuiscar. Ibo, & carmina, quæ olim ex Euphorione Chalcidensi Poeta traduxi, Theocritico stylo canam, & me in Sylas abdam. Nam in lustris uitam degere malo, quàm in conspectu hominum uersari. Quod si hæc non animi mei furorem sedabunt, ad Venationem animum applicabo, ut quoquo modo uis amoris temperetur. Quasi uero amor sit talis affectus, qui facile ex animo eijci possit. Quid multis opus est? Neq; Musæ, neq; Sylæ me delectant, adeo mihi omnia superiora consilia displicent, nihilq; meum

PARAPHRASIS

dolorem mitigare uidetur. Certum enim est amorem, quo captus sum, non mitescere posse, etiamsi in frigidissima regione ueluti in Thracia agerem, & e contra in maximo aestu uersarer, quantus est apud Aethiops, apud quos etiam interior cortex ex nimio Solis ardore moritur. Tanta est amoris potentia, ut qui omnia uincit. Hæc habui de amore Galli summi mei amici, cui spero meum officium gratum futurum, licet hoc meum Bucolicum carmen tenui orationis genere sit conscriptum.

ECOPHRASIS ALLEGORICA IN Decimam Eclogam. Interlocutores autem est solus Poeta Virgilius.

Cum sim descripturus, quomodo Cornelius Gallus Poeta clarissimus se ipsum interfecerit, sentiens Augustum animo à se esse alieno propter defectionis suspicionem, rogo uos Musas, ut in hac postrema Ecloga uestrum auxilium mihi præstetis, quo possim paucis uerbis eius mortem deflere, ita tamen, ut et Augustus, qui Gallum tantopere complexus fuit, ista qualiacunq; sint, legere non dedignetur. Non enim licet hoc postremum officium humanitatis tali Poetæ propter commune uinculum studiorum denegare. Atq; si sensere in hac re uestram erga me beneuolentiam & facilitatem, in id profecto incumbam, ne istius uestri beneficij uos poeniteat. Priusquam autem aggrediar interitum Galli deplorare, non possum non uobiscum
expo=

X. E C L O G A E.

expostulare Musæ, quod non accurristis ad morientem
 Gallum opem laturæ. Mihi enim non est dubium, quod
 si in studio Poëtices, peruenisset Gallus, non tantopere
 amicitias potentum affectasset, nec ea negotia succe=
 pisset, quæ illi necem attulerunt. Omnia enim Græca
 studia degustauerat Gallus. Non fuit igitur illi impe=
 dimento cognitio literarum & Poëtarum Græciæ, quo=
 minus in studijs tam feliciter ceptis perseueraret. Om=
 nes autem non solum Poëtæ ac studiosi, uerum etiam
 infimæ notæ homines, sanè pro eo ac debent, grauiter
 molesteq; tanti uiri mortem tulerunt. Præterea hoc
 meum Bucolicum carmen, quod lætissimo animo tra=
 ctandum suscepi, testatur quoq; quantum uulnus ex
 eius morte meo pectori fuerit inflixum, ac licet Gal=
 lus tantus in Poëtica sit, & tam admirabilis, ut diuinus
 merito existimari possit, tamen qui semper illius men=
 tis candor fuit, spero hoc Bucolico carmine me mag=
 nam apud illum initurum gratiam. Incredibile autem
 uisum est omnibus proceribus & toti plebi, tantum
 uirum, tam prudentem & Augusto tam amicum, ali=
 quid contra uoluntatem Augusti excogitare potuisse.
 Ac tandem Apollo, cuius erat arcanum detegere, præ=
 monuit Gallum, ut ad omnes casus expectandos esset
 paratus, propterea quod inuidi ita planè exulceras=
 sent animum Augusti, ut summa inuidia laboraret ip=
 se. Accessit alius quidam amicus, qui à Gallo, ut sta=
 tueret mœroris modum, petijt, præsertim cum Augu=
 sti animus sit ita offensus, ut nulla re sedari queat.

P A R A P H R A S I S

Qua consolatione audita Gallus mœstus de amissis, amico & uita & iam mori certus, commendauit studiosis memoriam sui, quando ea sola restat ex tanta fortuna & hæc uerba iam iam moriturus subiēcisse fertur. Utinam mansissem in studijs literarum & uita priuata, fuisssem uel eruditus, uel si hoc consequi non esset datum, studiosorum affecla. Certe non defuissent mihi in uita illa oblectamenta, si non tam speciosa, ut in hoc splendore dignitatis, at non minus suauia. Adesset honor ingenij & cantarem, ut Augustus ueniret ad delectamenta Italiae suæ, ueniret ad triumphos & fructum suarum uictoriarum. Ita sanè ego in tanta pace & quiete uixissem. Nunc uero ex amicitia Augusti uiuo, inter hostes capitales, qui mihi conflagrant hanc calamitatem, & inter media arma, quæ caput, & uitam meam impetunt. Iam quidem ò Auguste non sum de me sollicitus, sed de te, ne immutato ingenio isto tuo clementissimo & mansuetissimo, ex carissimo fias inuisus. Hoc autem persuasum habeas, me rediturum ad uitam priuatam, & acturum procul ab urbibus & congressu populorum, inter literas & Syluas. Et quocumq; me recepero, solabor desiderium, quod me semper de te sequetur, & Poematis mandabo, amores meos, qui crescent simul cum ipsis carminibus, nec meas delectationes impediunt uenena detractorum & insimulationum. Quasi uero sic possem mederi huic meo casui. Nulla enim res hanc Augusti cupiditatem domimandi poterit mitigare. Hæc satis erit ò Musæ me de

X. ECLOGAE.

*de Galli interitu scripsisse, dum ago in otio literarum,
& pastoriciam materiam tracto. Sunt hæc quidem
per se parua & exilia, sed si uos aspiratis operi, &
additis genium, quem liber uicturus debet habere,
fient maxima in laudem Galli.*

FINIS PARAPHRASEOS IN
omnes Eclogas Virgilij.

PROLEGOMENA
IN BUCOLICA VIRGI

LII προλεγόμενα διδοσκαλικά.

I.

VBI SVNT INVENTA BUCOLICA?

Consentaneum est in Sicilia primum scripta esse Bucolica, cum Theocritus Siculus Poeta præcipuus in hoc genere artifex habeatur.

II.

QVAE RES ERGO DEDIT OCCASIONEM Virgilio scribendi carmen Bucolicum?

Cum in bello graui inter L. Antonium & Octavianum Augustum exorto una cum Cremonensibus non ob delictum, sed loci uicinitatem Virgilius etiam suis agris exutus & spoliatus esset, eosdemq; tandem recuperasset opera Asinij Pollionis, Vari, Mecænatis & Cornelij Galli familiarium Cæsaris. qui ingenium, eruditionem & mores eius prædicauerant, cum ipsi Cæsari, tum eius amicis pro receptis agris agresti carminis genere, ut pares beneficio sint gratiæ, pulcherrime seruato decore gratias agit.

III.

CVR POETA INSCRIPSIT BUCOLICA?

Triplex sunt pastores. Alij enim sunt αἰπόλοι hoc est, caprarij. Alij ποιμένες, hoc est, opiliones, ab ouibus, quos pascebant, qui caprarijs paulo putantur honestiores, & honestissimi omnium fuerunt βοῦκόλοι hoc est, bubulci, id quod apparet ex hoc Theocriti uersu Idyll. 4. Βούτας μὲν ἔλεγε. νῦν δ' αἰπόλοι

IN BVCOLICA.

ἀνδρὶ ἕοικας. hoc est, Bubulcus quidem dicebaris, nunc autem caprario viro similis es. Hoc autem uniuersos Theocritum uno uersu complexus est, ἤνθον τῶν βῶται, τῶν ποιμένες, ὧ πόλοι ἤνθον Hoc est, pastores uenere bouum per pascua cuncti, uenerunt teneras soliti pauisse capellas. Vt usus est igitur honestiore appellatione Virgilius, dum Bucolicum hoc carmen inscripsit, seu simpliciter, quod hic res pastorales & rustica tractentur, seu quod non utitur splendidis figuris, longe petitis metaphoris, longis circumductionibus, aut ab optimo animali, quod inter quadrupedes pascitur.

III.

VNDE TRAHIT ORIGINEM?

Græcis Βουκολέω significat pascō, aut curo boues. Inde fit Βουκόλος, h. e. bubulcus, & Βουκολικόν hoc est, pastorale carmen, à materia dicitur, quod sermones, aut colloquia, pastorum contineat. Appellatur etiam ἐκλογὴ, quasi dicat, selectum carmen hoc est, ut germani dicunt, Ein guts boßlen. Appellatur item Idyllium à forma orationis singulari. Nam εἶδος formam significat.

V.

QUOT SVNT FORMAE BVCOLICI Poematis?

Tres. Omne enim Bucolicum carmen uersatur in narratione, aut in actione, aut ex utroque mixtum est. Primum genus uocatur διηγηματικόν, alterum δραματικόν, Tertium μικτόν. Enarratiuum autem est, cum Poeta perpetuam narrationem instituit, ut fit in

EROTEMATA

quarta Ecloga. Actiuum est, in quo personæ loquentes inducuntur, ut fit in plerisque Eclogis. Mixtum genus constat ex personis & Poetæ acclamatione.

VI.

QVAE SVNT VTILITATES

Bucolici carminis?

Eclogarum & Idylliorum lectio conducit ad rerum & uerborum cognitionem comparandam. Nam in Eclogis sunt uenustissimæ allegoriæ, pingentes præsentem Reipub. statum, & ipsos gubernatores quibusdam uerborum inuolucris. Hæ allegoriæ potissimum quærendæ & considerandæ sunt in Bucolicis. Cum enim uel periculi declinandi uel assentationis uitandæ causa non audent Poetæ dicere aperte, quod sentiunt de repub. & gubernatoribus, utuntur tectâ & latentis forma orationis, qualis est & hæc Bucolica. Deinde earmen Bucolicum suppeditat exemplum orationis propriæ, figuratæ, & uenustæ. Sunt autem tria summa decora orationis, proprietas, uarietas figurarum, & uenustas.

VII.

QVEM IMITATVS EST

Poeta Virgilius.

In Bucolicis imitatus est Theocritum summum artificem, ut antea dixi, in hoc genere, sed non affectus est mirabilem illam elegantiam, subtilitatem, & suauitatem, quæ est in græco carmine Theocriti. In Georgicis non solum imitatus est, sed etiam superauit

Hesio=

IN BUCOLICA

Hesiodum. Nam quod attinet ad ornatum, opus γεωργικῶν Virgilij grauius est, & magis elaboratum, quam Hesiodi opus, quod appellauit ἔργα καὶ ἡμέρας. Huius dissimilitudinis hæc ferè uidetur esse causa, quod Virgilius in suis Georgicis uoluit Physico modo res in natura admirabiles describere, unde magis est Physicus quam alter. Hesiodus uero magis est ἠθικός καὶ ἀσρολόγικος. In Aeneide proxime accessit ad imitationem Homeri. Prodest igitur studiosis collatio Græcorum Poematum, de quibus dixi, cum lectione Virgiliana, ut appareat, quam fæliciter Virgilius aliorum uestigia secutus sit.

VIII.

QVID EST ECLOGA?

ἐκλογὴ est paruum carmen, tanquam ab alijs Bucolice selectum & excerptum. Deriuatur enim à Græco ea Virgilio uerbo ἐκλέγεσθαι, quod significat eligere, seu colligere. Quare uehementer errant, qui Eclogas dictas putant tant ἄπο τοῦ αἴγος καὶ λόγον, quasi sit sermo de parua capris. Plinius Iunior lib. 4. Epist. idem dicit esse Idyllia Epigramma, Idyllum, & Eclogam. Verba Plinij hæc magna sunt. Proinde siue Epigrammata, siue Idyllia, siue Eclogas, siue, ut multi, Poemata, seu quod aliud uocare rerum malueris, licebit uoces. Et Virgilius in eodem argumento Theocritum imitatus, suum carmen Eclogas uocauit, quod ille Idyllia.

IX.

EROTEMATA

CONSTANT NE ETIAM ECLOGÆ uno, eodemq; argumento?

Non. Iam enim describuntur amores, iam factum laudatur, iam clari uiri laudantur, alibi continent insectationem æmulatorum, alibi certamen, ut recte Eclogas uocauerint. Cum illis uarijs argumentis uoluerunt tanquam melioribus & grauioribus scriptis suis præludere, & ingenium ad multo grauiores res tractandas præparare & excitare.

X.

QUOD GENVS DICENDI IN Eclogis secutus est Poeta?

Mediocre & humile genus orationis, sicut Poeta ipse testatur, cum inquit, Syluestrem tenui Musam meditaris auena. Quia non utitur hîc metaphoris longe petitis, non atrocibus, sed blandis & rusticis uerbis, proprietatem cum quadam diligentia custodit, non habet crebras interrogationes, nullos habet omnino atroces motus.

XI.

VNDE PERSONAE HVIVS OPERIS magna ex parte habent nomina?

Habent nomina maiori ex parte de rebus rusticis conficta, ut Melibœus dicitur, qui curiosus & sollicitus est de bobus, ἀ μέλειν curare, & Βοῦς boues, ut qui magno desiderio & cura tenetur, ut rursus suis bonis fruatur è quibus expulsus erat. Tityrus uero Λακωνum lingua proprie dicitur aries ille magnus gem ducere solitus. Nostri uocant, den Leithamel. At allegorice sub Tityro Poeta Virgilius intelligitur.

IN I. ECLOGAM.

EROTEMATA IN PRIMA MAM ECLOGAM.

AD QVOD GENVS CAVSARVM

refertur Prima Ecloga?

Ad genus Demonstratiuū. Continet enim laudem facti.

QVIS EST PRINCIPALIS LOCVS

in Prima Ecloga?

Locus de gratiarum actione, qui in hoc Enthimemate consistit, Ego à Cæsare multa beneficia accepi, Ergo mihi loco dei coletur. Integer syllogismus est, Qui benefaciunt nobis, illi colendi sunt, Cæsar benefecit mihi, Ergo Cæsar mihi colendus est. Sunt autem multa ornamenta aspersa orationis ornandæ & amplificandæ gratia, ut est Encomium urbis Romæ, ut est illa collatio cum alijs urbibus, expositio prioris uitæ, quæ omnia faciunt non tantum ad ornatum, uerum etiam ad perspicuitatem, ita ut pleraq; non potuerint quidem omitti. Præterea conclusio quater est repetita, Primū in propositione, Deinde cū dicit, Namq; erit ille mihi &c. Tertio, Bis senos &c. Ultimo, Ante leues ergo.

QVOT HABET PARTES HAEC ECLOGA?

Duas. In altera enim parte huius Eclogæ Tityrus Cæsarem & illius erga se beneficentiã & liberalitatem magnificat, agitq; gratias pro restitutione agrorū. In altera uero parte Melibœus infectatur rabiem & furorem ciuiliū bellorum, & deplorat calamitates, quæ bella sunt secutæ. Hunc locum communem assumit Ecloga, qui præcipue hic obseruandus est. Monet enim uitanda & deprecanda esse dissidia ciuilia.

EROTEMAT.

Ita oratio Tityri est perpetua quaedam narratio de benevolentia Augusti, erga se. Melibœi uero oratio est querela, & ciuiliū bellorum execratio.

QVI SVNT IN HAC ECLOGA

Loci communes digni obseruatione?

PRIMVS est de amore & dulcedine patriæ. Nam quod Melibœus inquit, Nos patriæ fines & dulcīa linquimus arua, alludit ad locum communem, Nihil patriæ esse amabilius, adeo ut in patriā malimus tenuiter uiuere, quam apud exteros omnibus facultatibus affluere. Hinc Homerus 9. Odyss. fingit Vlissēm potius teneri amore patriæ, quam Calypsus, cum ait, ὡς οὐδὲρ γλυκίος ἢς πατρίδος, οὐδὲ Ἰθάκῃ γίνεσθαι. ἔπερ καὶ τῆς ἀπόπροδι πύονα οἴκου γαίῃ ἐν ἀλλοισθα πῆ νολεῖ ἀπ' ἀνευθε Ἰθάκῃων.

Hoc est.

Quam nihil est patriæ, charisq; parentibus usquam
Dulcius, atq; magis gratum, licet omnia plena
Sint tibi diuitijs, patriæq; sit usq; carendum,
Nonnè domi malis pauper, tenuisq; uideri.

Item in primo Odyss. dicit de Vlisse,

αὐτὰρ ὀδυσσεύς

ἰέμενος, καὶ κἄπνὸν ἀποθρῶσκοντα νοῆσαι
ἢς γαίης, θανέειν ἰμείρεται.

Quod Ouidius sic reddidit, lib. 1. de Ponto Eleg. 4.
Non dubia est Ithaci sapientia, sed tamen optat,
Eum de patrijs posse uidere focis.

Idem

IN I. ECLOGAM.

Nescio, qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non sinit esse sui.

Euripides.

ἡ πατρις ὡς ἔοικε φίλτατον βροτῶν
οὐδ' ὀνομάσου δ' ὠαμ' αὖ ὡς ἔστι φίλον.

Ad hunc locum commode referri potest tota oratio Lycurgi contra Leocratem desertorem patriæ, in qua differit orator suauissime de pietate, quam suæ quisq; patriæ benemorate debet. His & similibus sententijs admoniti merito ingemiscere debemus nostro periculosissimo tempore, cum uidemus patriam, quæ a quibusdam & propugnari & omnibus officijs tanquam mater foueri debebat, misere afflictam & uastatam. Ut interim nihil dicam, quantum periculum impendat Ecclesiæ, quæ potius est cuiq; patria, quam hoc solum, quod nascentes excepit. Melibæus igitur merito afficitur dolore, cum illi suauissima patria sit carendum. Atq; utinam nos Germani, qui hætenus titulo libertatis non parum superbiuimus, salutem patriæ nostræ, hoc est, totius Germaniæ, imò uerius Ecclesiæ, priuatis commodis, honoribus, & uitæ nostræ prætulissemus, in tuto res omnes essent sitæ, nec tantis malis fuisset patria obnoxia. Hæc extorsit mihi communis luctus, in quo omnes sumus causa patriæ & eorum, qui uere de se prædicare possunt hos ipsos Euripidis uersus,

ΕΡΟΤΗΜΑΤΑ

ὦ πατρίς, εἴθε πάντες, οἱ ναίουσι σε
 οὔτα φιλοῖεν, ὡς ἔγω, καὶ γε ῥαδίως
 οἰκοῖμενεν αὖ σε, κούδ' ἐν αὖ πάσχοις κερκον.

SECUNDVS locus est de præstanda gratitudine ijs, qui bene de nobis sunt meriti. Nam quod ait, Deus nobis hæc otia fecit, primū testatur æquum esse, ut Augusto, à quo agros suos receperat, & tranquillitatem studiorum erat consecutus, memoriam suorum meritorum erga se summa cum benevolentia perpetuo præstet. Atq; alludit ad uctustissimum morem referendi bene merentibus gratiam. Antiquitas enim, ut est apud Plinium lib. 2. cap. 7. Deum, inquiebat, nihil aliud esse, quam mortalibus prodesse, hoc est, iudicabat illū esse Deum, qui tametsi sit mortalis, tamen maximis beneficijs afficit homines, quemadmodū Vespasianus, qui afflictō & laboranti Imperio opem tulit, & sua uirtute collapsam rempub. restituit. Cicero lib. 1. de natura Deorum sic definit Deum, Quoniam plurima homini ab homine uel commoda uel incommoda solent oriri, & Dei proprium est uel seruare uel benefacere, Idcirco, qui in graui periculo succurrit, quiue ingenti quopiam afficit beneficio, quoniam Dei quasi uice fungitur, ei, cui prodest Deus dicitur extitisse. Huc alludit Ouidius lib. 2. de Ponto, Conueniens hominum est hominem seruare uoluptas, Et melius nulla quaeritur arte fauor. Deinde quod addit, Erit ille mihi semper deus, alludit ad locum communem de gratia referenda. Hinc Hesiodus maiore mensura, quæ acceperis, utenda.

IN I. ECLOGAM.

si modo possis, reddere iubet, ἔν μὲν μέτρῃ δὲ παρὰ γείτονος ἔνδ' ἀποδοῦναι αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λῶϊον, ἃ κε δύνηαι.

Ita Græci pinxerunt tres χηρίτης, ut una aduersa, reliquæ duæ aduersæ starent, quod scilicet officium in nos collatum officio duplici compensandum sit. Inprimis enim decet hominem gratitudo, societas, & mutuum studium erga quosuis, erga illos maxime, qui profuerunt, alioqui non esset suaue uiuere renumeratione beneuolentiæ, uicissitudine studiorũ, officiorũq; sublata, quibus nihil est iucundius, ad quæ uel sola natura nos cõdidit, qbus solis à feris & reliquis bestijs differimus.

TERTIVS locus est de defensione literarum. Nam quod ait ludere, quæ uellem, calamo permisit agresti, potest commode detorqueri ad locum communem, studiosos literarum non posse florere absq; fauore, & defensione magnorum principum, & doctos uiros indigere præsidio summorum ordinum.

QVARTVS locus est, quod Melibœus dicit, se non Tityro inuidere tantam felicitatem recuperati agri, & ocij scribendi. Vult enim ostendere candidi hominis esse, alterius felicitati non inuidere. Sacræ literæ testantur ad tale officium præstandum in amici fortuna uel prospera uel aduersa nos obligari ex lege naturæ seu charitatis, quã Christus Math. 7. refert, Quicquid uolueritis, et uobis homines faciãt, hoc idem facite uos eis, In hoc pendent lex & Prophetæ. Nullus autem nostrum

E R O T E M A T A

nostrum est, qui non cupiat ut alij nobiscum gaudeant, cum res nostræ sint in prospero statu sitæ. Non inuideamus igitur & nos alterius felicitati. Huius regulæ exemplum habemus illustre in Christo, qui in nuptijs & conuiujs gaudisus est cum gaudentibus. Tempore luctus, ut cum Lazarus mortuus est. Ioan. 11. Fleuit cum flentibus. Ergo laudandus est quoq; in Melibœo pastore hic affectus bonus, cum diuinitus illi sit insitus, quod, ut est tempus, ita se erga Tityrum gesserit.

Q V I N T V S locus est de perniciofa hominum negligentia, qui sæpius imminenti malo præsens remedium inuenire possent, si aut amicorum fidelibus consilijs, aut Dei omnipotentis crebris præsagijs obsecundarent. Hinc ait hoc loco Poeta, sæpe malum hoc nobis, si mens non læua fuisset, De cælo tactas memini prædicere quercus. Quot autem & quanta paucis ab hinc annis ostenta uidimus, quæ nos ad ueram penitentiam merito debuissent uocare, qua acta imminentiæ Germaniæ pericula euitare potuissemus. Quid dicam de Sole, qui Dominica Misericordia M. D. XLVII. circa matutinum tempus totus sanguineus apparuit, procul dubio præsagens cladem horribilem, quæ secuta est à meridie è regione Mulburgij oppidi inter Cæsareanum militem, & pijsimum Principem D. Ioannem Fridericum primum Electorem Saxonie. Verum quia quadam securitate animi fascinati contemnimus talia signa cælestia, fit sæpe, ut nostræ securitatis & negligentie postea poenas luamus. Deus faxit.

IN I. ECLOGAM.

faxit, ut deinceps ei, qui tam per uerbum suum in prophetis & Apostolis traditū, quā per signa nos ad meliorem rationem uitæ uocat, obtemperemus. Hanc securitatem deplorat etiam elegantissimo carmine Clarissimus Poëta, IOHANNES STIGELIVS, piæ memoriæ, cum ait,

Conscia mundanæ rerum natura ruinæ,
 Ostenso toties mœsta dolore gemit.
 Ipsa etiam offēsi declarant numinis iram.
 Mensa suas dubijs uiribus astra uias.
 Et tamen admissæ cumulat sibi pondera culpæ
 Dirus homo, & præceps in sua fâta ruit.
 Crebra notabilibus præbet spectacula signis
 Et cœlum, & cœlo terra ciente dolens.
 Exequias ducto monstrarunt funere nubes,
 Clanguit à cœli clâssicus orbe sonus.
 Est, ubi puniceo sudauit sanguine tellus,
 Et maduit pigro tacta cruore seges.
 Ipse tegi uidi nigro uelamine Solem,
 Ut tegit absconsam parua tabella facem.
 Tempore, quo piætæ facies metuenda Chimæræ,
 Ausa est in Christi sede tenere locum.
 Vidimus & plures, uelut uni illudere Soles,
 Bellaq; signorum per simulachra geri.
 Tempora nonnè etiam præsentis nouimus anni,
 Noxia per terras mille fuisse locis?
 Fulmine pugnantibus & tempestatibus atris,
 Irati pluuiæ signa dedere dei.

E R O T E M A T A

Cum stabulis pecudes, cum tecto & prole parentes
 Missa repentinis sorbuit unda uadis.
 De cœlo tactæ perierunt fulmine uillæ,
 Irritaq; agricolæ spesq; laborq; fuit.
 Et quotus emendat uitioso in pectore sordes?
 Et ueniam culpæ corde dolente petit?
 Vndiq; dum largo petulantia gramine florens,
 Luctifico spicas gignit odore graues,
 Vnde seges miseris mortalibus ampla malorum,
 Messis & assiduo plena dolore uenit &c.

S E X T V S locus est, quod Tityrus ait, postquam nos Amaryllis habet, Galathea reliquit. Vult enim primum quasi ob oculos ponere uerum usum peregrinationis, quæ reddat uitam prudentiorem, unde Vlysses apud Homerum celebratur, quod in ipso scientia rei militaris coniuncta fuerit cum prudentia & bonis consilijs. Ideo non Aiacem, non Achillem Poeta Homerus, sed Vlysses πολίπορθον, hoc est, euersorem urbium uocauit, uolens indicare plus illum consilio, quam ui in euertendis urbibus, in gerendis bellis ualuisse, ita etiam plurima effecisse. Ita rectissime Germani dicunt, Ein heimgezogen kind, ist bey andern leuten zwic ein rind. Admonetur igitur hoc loco iuuentus, ut peregrinationes honestas suscipiat, in quibus perlustret celebres urbes, aliorum hominum mores cognoscat, indeq; uitam suam prudentius instituere discat. Deinde testatur Tityrus hoc loco se Romæ plus ingenio affectum esse, quam bello amiserit in patria, unde

IN II. ECLOGAM.

unde rectissime dixit Lucianus, principium grauioris mali plerunq; esse gradum melioris fortunæ. Exempla habemus in Ioseph, Daniele, Dauide & alijs sanctis, qui quamuis pessima quæq; fuerunt primum perpeffi, tandem tamen ad summos honores sunt euecti. Inde Germani habent sua prouerbia, Nach einem trüben Wetter kompt gemeiniglich ein schöne Sonne. Ea enim est uicissitudo omnium rerum.

SEPTIMVS locus est de contemptu literarum perniciosissimo. Nam quod Tityrus dicit, Quamuis nulla meis exiret uictima septis, uidetur attingere locum communem, studiosorum ingenia tum primum excitari, cum honos artibus habeatur. Iuxta illud Poetæ, Honos alit artes. Item sint Mecanates, nõ decurrit flacce Marones, Virgiliumq; tibi, uel tua rura dabunt.

OCTAVVS est de præcipuo ornamento ciuitatum. Quod enim Melibœus dicit Poetam à tota Roma expetitũ, & ab omnibus tribus ordinibus, in quos populus Romanus diuisus erat, uocatiũ, refertq; quod poma, hoc est, ingenia præmia, quæ uirtuti Virgilij debebantur ab Amaryllide, Romano nempe populo, ad ornandum Virgilium conseruata sint, procul dubio significare uoluit, quod homines cognitione literarum exculti sint uera ornamenta ciuitatum. Nec tam opes, nec fundi, neq; arces ornant ciuitates, q̄ fama doctorum.

NONVS est de studio cuiuslibet hominis. Quod enim ait, Hinc alta sub rupe canet frondator ad aures, alludit ad locũ communem, suum cuiq; dulce esse. Iuxta illud Ouidij. 1. Trist. Eleg. 6. N 2 Sci

E R O T E M A T A

*Scilicet est cupidus studiorum quisq; suorum,
Tempus & assueta ponere in arte iuuat.*

DECIMVS est de reuerentia fluminibus & fontibus exhibenda. Cum enim fontes uocat sacros, sentit uim quandam numinis esse infusam in omnes res. Hinc est pulcherrimum præceptum apud Hesiodum, *μηδ' ἐπὸτ' ἀεὺκ' ἴω ποταμῶν καλῖθ' ὄορ ὕδωρ πῶδ, περᾶν, πρὶν γ' ἔνξῃ ἰδῶν ἐσκόλα ῥέεθρα.*

Quod scilicet nunquam debeamus transire flumina, quin cogitemus Deum esse causam efficientem, et mandasse, ut hoc flumen perpetuo fluat. Nulla enim Physica ratio sufficiens potest reddi, cur fontes perpetuo scaturiant, aut flumina perpetuo fluant, nisi quod est diuina ordinatio.

VNDECIMVS est de calamitatibus ciuiliū bellorum. Inquiens enim, En quo discordia ciues perduxit miseros, alludit ad incommoda bellorum ciuiliū, in quibus milites infantes sæpe à complexu matrum abstractos mactare solent, nulla ætatis, aut sexus discrimina obseruant, miseras puellas, pueros, mulieres abstrahunt ad fædißimas libidines, omnia æquant humo. Hinc Cicero recte dixit, se malle iniquißimam pacem, quàm iustißimum bellum. Delectantur quidam bello, sed factò periculo postea timent, iuxta illud Pindari, *γλυκὺ δὲ πῶλεμος ἀπείροισιν, ἐμπίρων δὲ πῆς παρεβῆ προσιονταῖν καρδίᾳ περιδῶς.*

DVODECIMVS est de tranquillitate studiorum.

IN II. ECLOGAM.

orum. Conquerens enim Melibœus se in tanta rerum confusione nulla amplius scripturum esse carmina, indicat studia literarum requirere imprimis ocium & tranquillitatem, iuxta illud Ouidij, Carmina proueniunt animo deducto sereno. Item, Carmina secessum scribentis & ocium quærunt.

FINIS PRIMAE ECLOGAE.

EROTEMATA IN SECUNDAM ECLOGAM.

QUARE POETA HVIC ECLOGÆ
Alexin nomen fecit?

Sunt, qui nomen sortitam esse putant ab Alexandro puero, quem Poeta ab Asinio Pollione dono accepit. Verum alij propterea Alexin inscriptam esse arbitrantur, cui sententiæ & ego suffragor, quod cum Corydon ad isse redamandum inuitat Alexin, ille ardentè amanti nihil respondeat.

VNDE DERIVATUR ALEXIS?

Deducunt Grammatici à priuatiua particula, α, sine & λέξις dictio. Inde ἄλεξις. e. d. mutus, & qui non dignatur respondere. Conqueritur enim rusticus Corydon se non respici, sed negligi & contemni ab Alexide.

QVO CONSILIO CONSCRIPTA
est hæc Ecloga?

EROTEMATA

Quia Virgilius parum adhuc erat notus & familiaris Augusto Cesari, conatur hic cum in sui amorem pellicere. Neq; enim incommoda erit allegoria, si sub Corydonis persona Virgilium, per Alexin uero Augustum Cesarem intelligas.

RESPEXIT NE ETIAM POETA
ad græcam imitationem in hac Ecloga?

Maxime. Sumpsit enim locos ex Theocriti Cyclope, & tertio, & postremo Idyllio.

AD QVOD GENVS CAVSARVM
refertur Secunda Ecloga?

Ad genus deliberatiuum. Utitur enim hîc locis suasorijs, dum ad amorem Alexin inuitare conatur, hoc est, in gratiam Augusti se insinuat. Etsi uero argumenta sunt etiam sumpta ex genere demonstratiuo ubi seipsum laudat, suamq; artem deprædicat.

QVAE EST PROPOSITIO CARMIMIS?

Propositio Eclogæ est, Ego uehementer te amo, sed me à te contemni uideo. Quare rogo, ut amantem redames. Hanc autem orditur ab exclamatione propter amoris impatientiam.

QVOMODO AMPLIFICATUR
Propositio?

Primo collatione ex Minori, Omnes pecudes, imò & lacerti uenenata animalia, & ipsi messorum nunc propter meridianum istum æstum, quo Sol flagrantissimus est, quiescunt. Quanto autem magis mei amantem quiescere oportebat, qui propter meum

con-

IN II. ECLOGAM.

contemptum nunc curis maceror et conficior. Secundo amplificatur propositio alia comparatione, Melius erat in ueteri amore perseverare, quam nouum suscipere, ubi non redameris.

QUOMODO CONCLVDIT Propositionem?

Eleganti epiphonemate, quo extenuat precium formæ, Etsi excellis forma, tamen possum alia plura bona opponere.

QUIBUS ARGUMENTIS VTITVR in persuadendo Alexide?

PRIMUM argumentum ductum est ab opibus, Magna est mihi copia pecorum, Ergo dignus sum, quem plurimum ames. SECVNDVM tractum est ab arte, sum egregius Musicus, Ergo æquū est, ut me tuo amore complectaris. Integer Syllogismus est, Qui arte aliqua præditi sunt, digni sunt, ut amentur, Ergo magnam periciam canendi habeo, Ergo dignus sum, qui à te redamer. Hoc argumentum amplificatur ab exemplo & authoritate Panos, si Pan artem Musicam coluit, Ergo neq; te eius pudere debet, TERTIVM à forma, sum excellenti forma præditus, Ergo merito sum amandus. QVARTVM à donis, Auferes et præmia nostri amoris fistulã, qua me unum dignū putauit Damætas. Addã capreolas, lilia, narcissū, uiolas, castaneas, et pruna. Ergo inique faciēs, si me nō redamaueris

QUI SVNT LOCI Communes in Secunda Ecloga?

PRIMVS est, quod non nisi inter pares firma coire & coalescere possit amicitia. Pares enim facillime cum

E R O T E M A T A.

paribus congregantur. Hominis autem dissimilitudo, animorum diffensionem facit. Alexis enim adolescens est, Corydon natu grandior : Hic deformis, ille formosus : Alexis eloquens, Corydon inconditus : ille urbanus, hic rusticus : Alter rerum ciuilium, alter agriculturæ studiosus.

SECUNDVS est de natura amantium. Nam quod ait, Nonne fuit satius tristes Amaryllidis iras &c. depingit Poeta naturam amantium, quomodo presentibus non possunt esse contenti, sed semper de negata expetunt. Vnde Horatius recte dicit, Dum uitant stulti uicia, in contraria currunt, *ἄωεν einer meiner net, er ἄωolle es gut machen, so vorderbt ers am ersten.* Proinde recte Cyclops Theocriti admonet, *τὴν παρῆς οὐραυ ἄμελεγε, πὶ τὸν φεύγοντα διοκείς?*

TERTIVS est de fragilitate formæ, qua plerimi insolescunt. Nam quod ait, ὀ formose puer, nimium ne crede colori, alludit ad locum communem, formam esse bonum fragile & statim deformari accessu temporis & morborum. Iuxta illud Ouidij. 2. Amorum,

Forma bonum fragile est, quantumq; accedit ad annos,
 Fit minor, & spacio carpitur illa suo.
 Nec semper uiolæ, nec semper lilia florent,
 Et riget amissa spina relicta rosa.
 Et tibi iam uenient cani formose capilli,
 Iam uenient rugæ, quæ tibi corpus arent.

Deinde

IN II. ECLOGAM.

Deinde admonet etiam Poeta per hæc uerba, nimium ne crede dolori, omnes reipub. gubernatores, ne nimium insoleſcant propter honores, ad quos euecti ſunt. Fieri enim ſtatim poteſt, ut ſit Iruſ, qui modo Cræſus erat. Propterea Lucianus ſplendorem aulicum comparauit ſepulchris, quæ foris deaurata ſunt, intus autem propter cadauera foetent. Et uulgare alioqui dictum eſt, uitam priuatorum optimam eſſe.

QVARTVS eſt de commendatione nobiliſſimæ artis Muſices. Nam quod ait Amphionem Saxa & pecudes ſuis cantilenis & arte Muſica ad ſe pertraxiſſe, alludit ad Muſicam, prudentiam, & eloquentiam, qua homines feri & agreſtes ad humaniorem uiuendi rationem reuocantur. De eo ſic ſcribit Horatius in arte Poetica,

Sylueſtres homines ſacer, interpreſq; deorum,
 Cædibus, & uictu fædo deterruit Orpheus.
 Dictus ab hoc lenire Tigres, rapidosq; leones,
 Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis
 Saxa mouere ſono teſtudinis, & prece blanda
 Ducere quo uellet &c.

QVINTVS eſt de amœnitate ruris & uoluptatibus uenationis. Cum enim dicit, ò tantum libeat mecum tibi figere ceruos, ſignificat Venationem non tantum afferre uoluptates, ſed etiam infinitas utilitates, quas recenset Xenophon in libello ſuo de Venatione conſcripto.

SEXTVS eſt, quod Muſica ſit ars digna,
 N 5 que

E R O T E M A T A

quæ discatur à principe. Quia enim ait, Nec te pœniteat calamo triuisse labellum, significat principi discendam esse Musicam, non tantum, ut inter infinitas Reipub. & Ecclesiæ curas, afferat illi aliquam uoluptatem, sed etiam illius animum à ferocitate & seueritate ad quandam humanitatem, morumq; suauitatem traducat, siquidem Musica profit, teste Aristotele, ἢ πρὸς ἡδονὴν, ἢ πρὸς παιδείαν, ἢ πρὸς καὶ θάρσιν. Primum enim Musica conducit ad liberalem uoluptatem, qua nos recreemus & resocilemus. Deinde conducit ad Pædagogiam, hoc est, ad mansuefacienda ingenia. Quia expolit feras naturas, & efficit homines commodiores. Prodest deniq; πρὸς τὴν καὶ θάρσιν. h. e. ad leuandum animum in presentibus affectibus. Scribunt enim Alexandrum tibijs à Timotheo ad diuersum habitum traductum esse, ita ut modo incitatus cantu occæperit ardere cupiditate pugnae, modo desistere etc.

SEPTIMVS est, quod stultum sit principem uelle flectere muneribus, quibus abundat, aut principi offerre carmina legenda, quibus non afficitur. Nam quod dicit, Rusticus es Corydon, nec munera curat Alexi, Primum ostendit absurdissimum esse principibus aut Regibus offerre munera, quibus nos indigemus, & ipsi abundant, iuxta illud Isocratis ad Nicoclem, ἰὸ μὲν εἰωθότες ὦ Νικόκλεις, ὑμῖν τοῖς βασιλεῦσιν εἶθ' ἡ τὰς ἀγείν, ἢ χαλκόν, ἢ χρυσὸν εἰργασ μέλιον, ἢ ἄλλοιζ τῶν βιόοντων χρημάτων, ὧν αὐτοὶ μὲν εἶν

IN II. ECLOGAM.

δενεῖς εἰσιν, ὑμεῖς δὲ πλουτῆτε, λίαν ἔδδξαν δὲ μοῖ
κατὰ φανείς, οὐ δόσιν, ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι,
καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ, πωλοῦντες τῶν ὀμολογούντων καπηλέειν, Hoc est, Qui uobis regibus
ò Nicocles soliti sunt offerre uestimenta, siue aes,
siue aurum elaboratum, aliudue rerum earum quippiam,
quibus ipsi sanè indigent, uos abundatis, apprime
mihi uisi sunt esse conspicui non munus, sed mercatum
facere, ac longe artificiosius uendere, quam illi solent,
qui Caupones se confitentur. Deinde quod dicit, Alexin
non curare munera Corydonis uilissimæ personæ,
Procul dubio alludere uult ad contemptum non tantum
literarum, sed & Poëseos, quæ in tanto contemptu
sunt apud plerosq; principes, ut non tantum non
respiciant literatos, sed & fame eos serè perire patiuntur.

OCTAVVS est de stulticia amatorum, qui cum
uideant uoluptatē escam esse malorum, Tamen indulgent
affectibus, nec sequuntur id, quod ratio rectum
pronunciat. Hinc recte Medea inquit, uideo meliora
proboq; Deteriora sequor. Elegans locus de uoluptate
est apud Ciceronem in senectute, Quocirca nihil
esse tam detestabile tamq; pestiferum, quam uoluptatem.
Siquidem ea cum maior esset, atq; longinquior,
omne animi lumen extingueret.

NONVS est de natura hominū, qui sine amicitia
et cōsuetudine mutua amicorū uitam planè acerbā putant.

E R O T E M A T A

tant. Alij enim alijs rebus capiuntur, iuxta illud, Quot homines, tot sensus. Plinius ait, uaria sunt hominum iuditia, uariæ uoluntates.

DECIMVS est, quod nullus sit modus amoris. Cum enim ait, Quis enim modus adsit amori, indicat facile esse præscribere amanti præcepta, sed sibi ipsi temperare difficilimum esse. Hinc est, quod Tibullus ait, Verus amor nullum nouit habere modum.

VNDECIMVS est, quod ait, Quin tu aliquid saltem potius, quorum indiget usus, & subindicans nullo modo uacandum esse amori turpi, cum propter illum assequendum & damna & dedecora plurima eueniant. Poetæ idem uolentes docere, confinxerunt Cupidinem puerum clâculum ex alueolo suffurari mella, atq; interim dum se oblectat puer, dum uoluptatem suam edendo melle egregie explet, tandem pungi ab apibus, atq; ita afflictum statim dolentem discedere. Quid aptius, melius, & elegantius ab optimis hominibus pungi potuisset de Amoris uoluptate, ut is suis illecebris nos sollicitet ac inescet, utq; nos uarijs modis titillet, ut nil nisi mel in ea appareat, sed sub hoc melle Venenum, & dolores non paucos nec modicos tandem subesse, nihilq; in eo constans & perpetuum, Tum nos fallera maxime, cum minime omnium falsurum esse confidebamus. Quia autem Theocriti uersus sunt suauissimi, haud grauatus sum eos adscribere.,

IN II. ECLOGAM.

τον κλέψαν ποτ' ἔρωτα κακὰ κέντασε μέλισσας
 κηρίον ἐκ σίμβλων συλέυμενον ἄκρα δὲ χειρῶν
 δάκτυλα πάνθ' ὑπένυξεν. ὁ δ' ἄλγεε καὶ χεῖρ' ἔειπε
 καὶ τῶν γὰρ ἐπάταξε, καὶ ἄλατο. τᾶ δ' ἀφροδίτη
 (τα

Δῆξεν τὴν ὀδύω' ἄν. καὶ μέμφετο δ' ἤιγε τὺτθον
 θηρίον ἐντὶ μέλισσα, καὶ ἀλίγη τραύματα ποιεῖ,
 χ' ἀμάλω γελᾷ σασα, πῖδ' ὄνκ' ἴσον ἐδὶ μέλισσας
 χ' ὡ τυτθός μὲν ἔης, τὰ δὲ τραύματα ἀλίγη ποιεῖ
 Hunc locum ita uerterunt doctissimi quique nostro (ἔς.
 tempore.

PHILIPPVS MELANTHON.

E paruo alucolo furantem mella procacem
 Fixit apispuerum Veneris, digitosq; tenellos,
 Vulnere non uno lacerauit, faucia læso
 Intumuitq; manus. Verum puer ipse doloris
 Impatiens, plodensq; solum pernicipibus alis,
 Subuolat ad matrem, digitos monstratq; cruentos,
 Quantula ait uolucris mortalia uulnera fecit?
 Mater ait ridens, Tantillus qualia sepe
 Vulnèra das puer, ac apibus non corpore præstas.

IDEM.

Fixit apis puerum Veneris dum roscida mella
 Furatur. Sic sunt dulcia mixta malis.

EOBANVS HESSVS.

Melle Pharetratur: a furantem nuper Amorem,
 In digitis inanuum parua momordit apis.

EROTEMATA

Ille dolet, terramq; ferit pede, dumq; dolorem
 Conqueritur matri quem pateretur, ait.
 Cū sit apis tam paruum animal, quibus artibus utens,
 Viribus exiguis uulnera tanta facit.
 Cui Venus, haud quanquam mirabere, si tua spectes,
 Quæ puer exiguis uulnera tanta facis.

GEORGIUS SABINVS.

Dum puer alucolo furatur mella cupido,
 Furanti digitum cuspide fixit apis.
 Sic etiam nobis breuis & peritura uoluptas
 Quam petimus, tristi mixta dolore nocet.

Huc referre licet totam illam quoq; fabulam, quæ est
 apud Hesiodum de Pandora, quæ in speciem bellissima
 apparet, utpote ita cempta, ita exquisitissime exorna-
 ta, ut ad consummatissimam formam nihil proorsus de-
 esse uideretur. Nam quod quisq; Deorum habuit &
 pulcherrimum & optimum, id fingitur in eam contu-
 lisse. Sed ea simi! atq; excipitur ab imprudente & cu-
 pido Epimetheo, aperta pixide, quam in manu gesta-
 bat, omnia omnium morborum genera euolarunt. Hic
 scilicet finis est, hic exitus uoluptatis, aut amoris, cui
 (ut Plautus inquit) mœror comes nonnunquam esse
 solet. Theocritus autem in Cyclope dicit amoris nullū
 esse remedium præsentius, atq; studia bonarum artium.
 τῶν καλῶν, quia sunt elegantissimi, subijciam.

οὐδὲν ὡς τὸν ἔρωτα πεφύκει φάρμακον ἂλλο
 Νικία, οὐτ' ἔγχριστον (ἔρωι δοκεῖ) οὐδ' ἐπίπαστον.
 ἢ τὰ ἐπερίδεις, κοῦφον δὲ τὸ τῷτο καὶ ἀδύ-
 γινετ' ἐπ' ἀνθρώποις εὐγεῖν δ' οὐ βιάσθων ἐστὶ. ΕΘ=

IN III. ECLOGAM.

EOBANVS HESSVS GRAECA
carmina sic reddidit.

Arte Phœtrato factum graue uulnus amoris
Si medica curare uoles, seu puluere sicco
Nicia conspergis, seu puluere collinis udo,
Haud quaquam prodesse queas, nisi Pharmaca Muse.
Quæ læsis adhibere solent apponere cures,
Iucunda illa quidem mortalibus esse uidentur.
Vulnereq; affectis attactu lenia molli,
Qua tamen inueniant multi ratione laborant &c.

DVODECIMVS est de uaria conditione doctorum hominum. Cum enim ait, Inuenies alium, si te hic fastidit Alexis, consolatur se ipsum, quasi sibi sit facile conciliare alicuius principis fauorem, etiamsi contemnatur ab augusto, sicut solet Germanice dici, *Es wil der nicht, so wil ihener.*

EROTEMATA IN TERTIAM ECLOGAM.

QVARE POETA INSCRIPSIT
hanc Eclogam Palemonem?

Hæc Ecloga ob eam causam uocatur Palemon, quia primas tenet partes, & inter hos duos pastores huius certaminis iudex est.

SIMILIS NE EST HAEC ECLOGA
superioribus duabus?

Non. Superiores enim sunt magis oratoriae, & constant perpetua quadam unius propositionis expolitione, ut fit in
integris

EROTEMATA

integrīs oratorum causis. Hæc autem tertia Ecloga non constat uno perpetuo argumento.

QVID FUIT POETAE IN CON-
silio, dum hanc scriberet ?

*Videtur hoc consilio scripta hæc Ecloga, tum ut uertendo Græco carmine per ludum copiam exerce-
ret, tum ut Pollionis, cuius laudes hîc quoq; leuiter
attingit, gratiam captaret. Nam & illius opera in
captandis agris usus erat Virgilius.*

IMITATUS NE EST POETA

Theocritum in hac Ecloga ?

*Maxime. Est enim imitatus quartum, quin-
tum, & septimum, pleraq; etiam alia Theocriti I-
dyllia.*

CVIVS NAM GENERIS EST

Tertia Ecloga ?

*Tertia Ecloga non unius tantum generis est, si-
cut nec uno perpetuo argumento constat. Prima fuit
generis Demonstratiui. Secunda uero generis Deli-
beratiui. In hac, quia non unum tantum argumentum
est, ideo non potest apte uni tantum generi causarum
subijci. Neq; enim tota est generis Iudicialis, quanq̃
lites habeat, sed partim generis est Iudicialis, nempe, a
principio, ubi contendunt inter se pastores. Huic loco
subijcitur prouocatio ad certamen, quæ ferè cadit in
genus deliberatiuum. Proinde mixta est Ecloga, sicut
& multæ Epistolæ Ciceronianæ Mixtæ appellari
possunt, quæ non totæ suasoriæ, non totæ exposula-
toriæ,*

IN III. ECLOGAM.

toriae, non totae gratulatoriae sunt, sed partim constant adhortationibus, partim narrationibus, partim gratulationibus, partim expostulationibus, id quod est cer- nere in Cicerone.

QUOT HABET PARTES hac Ecloga?

Tres. PRIM A pars est exordium, quod satis longum est, nec habet benevolentiae captationem, sed iurgia, rixas, & crimina pastorum, quae alter in alterum ingerit, complectitur. SECUNDA est prouocatio ad certamen canendi. TERTIA pars est ipsum certamen pastorum, in quo Deorum laudes, amores, encomia clarorum uirorum, insectatio aemulorum, & indoctorum textitur.

QUI SVNT LOCI COMMVNES in hac Ecloga obseruandi?

PRIMVS est, Quod ait, seruum suffurari lac, dum herus indulget amoribus. Significat enim Poeta nihil temere committendum esse alijs, quod curare ipsi possimus. Nam Aeschylus in Tragedia Pensa uocat domini praesentiam, oculum domus, cum ait, ὄμμα καὶ δόμων, νομίζω δεσπότην παρουσίαν. Idem dicit Aristoteles, 1. libro οἰκονομικῶν, ὡς οὐδὲν οὕτω πικρὰ τὸν ἵππον, ὡς τοῦ δεσπότης ὀφθαλμῶς. Quare Plato in 6. de legibus prudentissime inquit, οὐκ ἔστι οὐδὲν ψυχῆς δούλης οὐδεὶς γὰρ οὐδὲ πᾶσι βίβηαι αὐτοῖς τὸν νότον κερταλίον. Hic locus com-

E R O T E M A T A

mode detorqueri potest in reges, principes, & omnes rerumpub. gubernatores, qui ab Homero ob eam causam optimo titulo notantur ποιμένες λαῶν, quod omnia sua studia, omnem operam, curam, industriam, cogitationem, mentem deniq; omnem in eo figere & locare debeant, ut populus, quem gubernandum susceperunt, non tantum salutaribus legibus instituat, sed etiam contra iniustam vim defendatur. Id autem fieri potest, si gubernatores ipsi omnium negociorum, quae se offerunt, sint inspectores, nec ea efficienda consiliarijs suis tantum relinquunt. Fit enim saepe, si principes aut alij gubernatores rerumpub. indulgeant nimium uenationibus, aut nocturnis commessationibus, posthabitis negocijs aulae, consiliarij multa praepostere agant, unde subditos magnum detrimentum sentire necesse est.

SECUNDVS est, quod ait, Parcius ista uiris, tamen obijcienda mementa. Indicat enim illius temeritatem merito reprehendendam esse, qui cum ipse uicia non careret, paratus est tamen alijs sua uicia obijcere. Qui enim pergit, quae uult, dicere, ea, quae non uult, audit. Germani dicunt, Ein guter gruß findet eine gute antwort. Huc alludit Sophocles,

Φιλῆ γὰρ γλῶτταν ἐκχέας μοί τ' ἴω
 Ἀκῶν ἀκούειν οὐς ἐκῶν εἶπ' ἡ λόγους.

TERTIVS est, quod ait, Etsi non aliqua nouis-
 sisses, mortuus esses. Primum enim indicat, quomodo
 gliscente ira rixae augeantur, & in acerbitate animi

non

IN III. ECLOGAM.

Non tam sui defensionem querant commoti, quam in-
 famationem alterius; Deinde perstringit inuidos &
 uirulentos homines, qui planè contabescunt, cum ui-
 dent alijs omnes res feliciter succedere, iuxta illud O-
 uidiij in 2. Meta.

Pallor in ore sedet, macies in corpore toto,
 Nusquam recta acies, liuent rubigine dentes,
 Pectora felle uirent, lingua est suffusa ueneno,
 Risus abest, nisi quem uisi mouere dolores,
 Nec fruitur somno uigilantibus excita curis,
 Sed uidet ingratos, intabescitq; uidendo
 Successus hominum, carpitq; & carpitur una,
 Suppliciumq; suum est.

QVARTVS est, cum ait, Non ego te uidi Da-
 monis pessime caprum. Vult enim, ut is careat uicijs,
 qui in alienis uicijs notandis ualde est oculatus, iuxta
 illud Ciceronis in Salustium, Carere debet omni uicio,
 qui in alterum dicere paratus est. Is demum maledicit,
 qui non potest uerum ab altero audire. Item Horatius
 lib. 1. sermo: Satyr. 3. Deniq; teipsum.

Concute, num qua tibi uiciorum in seuerit olim
 Natura, aut etiam consuetudo mala. nanq;
 Neglectis urenda filix in nascitur agris.

Deinde indicat hic uersus Virgiliij, quomodo non so-
 lum bellorum certamina de paruis inuicijs sepe fiant
 ingentia, sed uerborum etiam rixæ, nisi statim repri-
 mantur, progressionem fiant acriores & seuiiores. Itaq;
 Menalcas erumpens præ iracundia aperte Dametani
 accusat furti.

E R O T E M A T A

QVINTVS est, cum ait, Tityre coege pecus. Vult enim perstringere eos, qui sæpius aberrant à scopo, nec dicunt aliquid, quod ad rem facit.

SEXTVS est, quod ait, Non tu in triuijs indocte solebas &c. Loquitur enim de insulsis scriptoribus, & significat deficiente causa non sequi effectum. Impossibile enim est, ut is bonum carmen canat, qui non habeat fistulam satis aptam ad hanc rem, nec unquam ab artifice aliquo artem canendi didicerit. Conuenire igitur potest hic uersiculus in barbaros & indoctos, qui omnia intempestiue faciunt. Ludere, qui nescit campestribus abstinet armis, inquit Horat.

SEPTIMVS est, quod ait, Est mihi nanq; domi pater, est iniusta nouerca. Ostendit autem duo obseruanda esse præcipue. Primum, ut liberi nihil suscipiant agendum, quod non natura præclarum & pulchrum est, contra uoluntatem parentum, ut hac in re obedientiam debitam, & à Deo mandatam, summa cum obseruantia præstent. **SECUNDO**, quod omnibus nouercis sit natura innatum fatale & irreconciliabile odium in priuignos, iuxta illud Euripidis in Alcestide,

ἔχθρὰ γὰρ ἢ πατρὸς καὶ μητρὸς τέκνοις
τοῖς πρὸς θ' ἐχθροῖς οὐδὲν ἢ πατέρᾳ. Hoc est,
Hostis nouerca est ante natis liberis,
Nihilq; mitior nocente Vipera.

OCTAVVS est, quod Menalcas dicit, De grege non ausim quicquam deponere tecum. Subindicat enim

IN III. ECLOGAM.

enim Poeta, mentiri & furari adeo inter se esse cognita, ut rarissime à se diuellantur. Nam supra dixit, gregem esse Aegonis. Hinc recte Fabius lib. 5. Inst. orato. monet, Mendacem memorem esse oportere. Et Germani dicunt, *Døer do gerne leuget, der stilt auch gemeiniglich gerne.*

NONVS est, quod ait, *Audiat hæc tantum uel qui uenit, ecce Palæmon.* Prouerbialis autem est figura, quoties scilicet nobis altercantibus interuenerit iudex minime accersitus, ne cui suspicionem moueat.

DECIMVS est locus communis de uicissitudine omnium rerum. Quod enim inquit, *Alternis dicetis, amant alterna Camœnæ, subindicat eam esse rerum naturam, eiusmodi sensus humani fastidium, ut nihil esse possit tam suaue, quod non abeat in nauseam, si paulo diutius utare, Nihil tam egregium, quod idem diu placere possit.* Iuxta illud Euripidis in Oreste, *μετὰ βολὴν πάντων γλυκύν.*

VNDECIMVS est, quod ait, *Res est non parua.* Indicat enim, quæ cuiq; cordi sunt, ea maxime curari, unde ille ait apud Euripidem, *Quod quisq; uehementer expetat, id esse pluris illi quam expugnauisse Ilium.*

DVODECIMVS loquitur de prouidentia deorum, cum dicit, *Ab Ioue principium, Iouis omnia plena.* Alludit autem ad locum communem, omnia nostra negocia & consilia auspicianda esse à Dijs. Nisi enim ipsi aspirent, & faueant studijs, infeliciter omnia susce-

E R O T E M A T A

susceperimus. Deinde significat dotes omnes ingenij
Iouis consilio nobis contingere, Iuxta illud,
Est Deus in nobis, agitante calescimus illo,
Impetus hic sacrae semina mentis habet.

Hinc Lucianus rectissime scribit Pallada nasci ex cerebro Iouis. Quia potestas politica non tantum est ordinatio Dei, sed etiam sine Deo nec felix, nec salutaris est, iuxta illud Salomonis pro. 8. per me reges regnant & principes constituunt iusta, per me domini dominantur, & regnant omnes iudices terrae. Pallas autem haud dubie significat Politicam sapientiam reatricem Politiarum, in cuius clypeo est Gorgon seu caput Medusae representans auctoritatem, qua Deus armavit gubernatores rerumpub. in ferendis legibus, earumque executione.

*Pallas carna-
ta ex cerebro
Iouis fingat*

*Pallas politi-
cam sapien-
tiam sigt.*

DECIMVS TERTIVS est, cum ait, Parta meae
Veneri sunt munera. Testatur autem Poeta, amorem
non esse stabilem & firmum, nisi semper muneribus
confirmetur. Iuxta illud Ovidij, Plurimus auro uenit
honos, auro conciliatur amor. Et Hesiodus uocat α-
φροδίτην χρυσήν, de quo eleganti carmine quidam lusit.

Hesiodus pulchre, quod sit Venus aurea, lusit

Et peream siquid rectius esse potest.

Nunc auro solo quia conciliantur amores,

Vtq; puto a turpi est foenore dicta Venus.

Senserat hic magnus siquidem Saturnius olim,

Cum Deus humano captus amore fuit.

Atq;

IN III. ECLOGAM.

Atq; per impluuium tecti delapsus, auaros
 Impleuit Danaei uirginis hymbre sinus.
 Huius ad exemplum quoq; nunc dum munera mittet,
 Tantisper dominæ gratus amator erit.
 At nihil attulerit cum pauper, sepe reclusas,
 Est opus infelix excubet ante fores.

DECIMVS QVARTVS est, quod ait, Partem aliquam uenti diuum referatis ad aures. Indicat enim tam suaue colloquium se habuisse cum amica, ut dignum sit diuorum auribus, & possumus illo uersu prouerbialiter uti, ubi loquimur de rebus egregijs, quas etiam Deorum auribus dignas iudicemus.

DECIMVS QVINTVS est, cum ait, Dum tu sectaris apros, ego retia seruo. Admonet autem nos uersus, quod amici procul seiuncti non sunt amici. Quia mutuae consuetudinis fructu carent.

DECIMVS SEXTVS est, quod precatur Damas, ut mella fluant illi, ferat & rubus asper amomum, qui fauceat eloquentiae Pollionis. Innuit enim illum non solum esse dignum immortalitate, sed & omnium rerum copia, qui literas complectitur, earumq; studiosos summo prosequitur amore.

DECIMVS SEPTIMVS est, quod irridet indotus & ineptos Poetas, cum ait, Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui, qui ut sibi aliquam existimationem pararent, carpsent Virgilij &

EROTEMATA.

Horatij optimorum Poetarum famam et eruditionem, ad quam ipsi aspirare nequiverunt. Est autem aptissima comparatio, quod Poeta suos aduersarios Vulpibus, deinde hircis comparat. Significat enim eos Vulpium naturam habere, nempe, fraudulentos, mendaces, furaces, & calumniatores esse. Hircis autem ideo confert, quod quemadmodum id animal prorsus nullum lac præbet, Ita quoq; nullum bonum carmen sui aduersarii possint conscribere.

DECIMVS OCTAVVS est prouerbialis uersus de fucatis amicis, cū dicit, frigidus o pueri fugite hinc, Latet anguis in herba, & significaturi alicui rei multum subesse periculi, aptissime eo utimur.

DECIMVS NONVS est, cum ait, A flumine reiice capellas. Est enim admonitio seu præceptum, ne quid contra alicuius uoluntatem ministerio importuno fiat.

VIGESIMVS est, cum ait, Cogite oues pueri. Est enim monitio, ut malo edocti detrimentum uitemus cauendo.

VIGESIMVS PRIMVS est, cum ait, Idem amor exitium est pecori, pecorisq; magistro. Indicat enim multum incommodi asferre amorem non solum hominibus, sed & brutis animantibus. Homines enim cum indulgent amori, nulla cura pecoris tanguntur, & ita, quæ ad rem domesticam pertinent, negligunt, dum alienis rebus occupati sunt.

VIGESIMVS SECVNDVS est, cum ait, Clau-
dite

IN IIII. ECLOGAM.

dicite iam riuos pueri sat prata biberunt. Vult enim Prouerbiali figura monere, desistendum esse ab opere, cui satis magna nauata est opera. Sumpta est autem metaphora ab illis, qui solent irrigare prata, & claudere riuulos, per quos deducitur aqua.

EROTEMATA IN

QUARTAM ECLOGAM.

QVARE HAEC ECLOGA

Pollio inscribitur?

Quia Asinio Pollioni Oratori ualde Eloquenti natus erat filius, cui decantatur hinc Genethliacum, hoc est natalicium carmen, quo bene ei precetur.

CVIVS NAM GENERIS EST

quarta Ecloga?

Generis Demonstratiui est haec Ecloga. Continet enim Pollionis & eius filij laudes, qui est Eclogae status. Videntur autem haec non tam ob Asinij Pollionis & eius filij laudes, quam in gratiam Augusti Caesaris scripta, per quem publica pace parta & profligatis diuturnis bellis civilibus, aureum seculum quasi restitutum putabatur. Sunt itaque multi in hac Ecloga loci, quibus per allegoriam Augustum commendat.

QVOT HABET PRINCIPALES

partes haec Ecloga?

Tres. PRIM A pars est exordium, in quo rogat Musas Sicilienses, ut ueniam sibi dent, quod le-

E R O T E M A T A

ges Bucolici carminis hîc transgrediatur, neq; intra eius limites sese continent. Huic exordio subiicitur ratio, Quia uaria sunt hominum ingenia, nec omnes pariter tenui orationis genere delectentur. SECUNDA pars est narratio, quæ continet expositionem & amplificationem felicitatis aurei seculi, quod iterum futurum Poeta uaticinatur ætate filij Pollionis. TERTIA pars est peroratio uel epilogus, in quo dicit Poeta fataliter ordinatum esse, ut redeant aurea secula regnante Pollione, seu, ut alij malunt figurate, Augusto.

QVARE IN HAC ECLOGA REPE=
tit quædam uaticinia Sibyllæ.

Ideo repetit Poeta uaticinia de pulcherrimo statu Romanæ Monarchiæ prodita, ut significet omnia Imperia habere quædam uaticinia, quomodo crescere, florere, & iterum debilitari debeant. Stant autem aliquantis per imperia, donec Dei beneficio dantur gubernatores uirtute præstantes. Deinde sequitur interitus, Quia posterius seu natura, seu disciplinæ neglectione sunt deteriores. PLATO in 8. lib. de Repub. inquit causam esse, cur mutantur imperia. Quia sequitur tertia radix iuncta quinario, duas efficiat harmonias, Ultra quas cum natura postea deteriores gignat circumactam periodum finire imperia. Quod dictum etsi est obscurius Sibyllæ folijs, Tamē hanc simplicissimam interpretationem esse iudico, ut consonantiarum finis natura ordinatus est, cum ad διαπρωσων
uentum

IN IIII. ECLOGA'M.

mentum est, Ita legibus fatalibus ait subinde noua imperia exoriri ruentibus prioribus, propterea quod præstantiora deficiant, donec rursus fatali aliqua lege fiat instauratio. Quæ ipsa sententia tamen adfirmat, diuina prouidentia sic ordinatam esse & rerum & hominum naturã, ut ruentibus imperijs alia constituantur. Sed causam ruinæ monstrat doctrina Ecclesiæ, quæ adfirmat mutationes imperiorũ pœnas esse scelerum, quæ populi & reges perpetrarunt. Sæpe hoc uerum est, Quicquid delirant reges, plectuntur Achivi. Sed illud etiam sæpe accidit, ut principes propter populi delicta puniantur, ut ait Salomon, propter peccata Populi crebræ sunt mutationes principum. Hanc moralem causam præcipuam esse sciamus. Hætenus P. M. in disputatione de loco Platonis, quæ habetur in Tertio tomo Declamationum.

QVOS HABET HAEC ECLOGA locos communes dignos memoria?

PRIMVS, non omnes arbusta iuuant, humilesq; myricæ. Indicat enim Poeta diuerso modo tractandos esse homines, & alio orationis genere. Quid non omnes humili genere capimur. Alia igitur oratione compellendus est princeps, quam subditus, aut ciuis.

*Decorum in oratione
hinc seruan-
dum*

SECUNDVS, Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia regna. Nam quod fingit Poeta Astræã, h. e. Iusticiam,

EROTEMATA

tiam, quæ genus humanum omni uiciorum, & scele-
rum genere in postrema ferrea ætate corruptum reli-
querit, & ad superos in cœlum migrarit, sub optimo
& iustissimo Augusti imperio, è cœlis in terram re-
dituram, nihil aliud uult, nisi bono principe, qui uere
heroicis uirtutibus est præditus, reipub. gubernacula
tenente, omnia bella extinguere, optimas artes florere,
ingenijs dignum honorem haberi, plurimum posse in
Repub. qui optimi sunt, uirtutes coli, uiciaq; profli-
gari.

TERTIVS, Toto surget gens aurea mundo.

*descriptione
ætatum quæ
significat
Poete.* Descriptione enim quatuor ætatum Poetæ significant,
mores olim synceriores et incorruptiores fuisse, quam
nunc sunt. Subinde aulescunt, & intenduntur uicia.

QVARTVS, Te duce, si qua manent scelertis
uestigia nostri &c. Hæc sententia monet, proprium
hoc esse officium boni principis, ut publicis malis me-
deatur, bonos defendat, malos puniat. Alioqui non
uenit appellatione patris, sed potius serui ac ministri
sedicionum.

QVINTVS, Ille Deum uitam accipiet, diuosq;
uidebit &c. Testatur autem Poeta Heroas, qui bene
meriti sunt de genere humano, ab hominibus in nume-
rum Deorum relatos esse, ut significet magistratum
esse ordinationem diuinam. Deinde ingentibus etiam
præmijs & honoribus cumulari, si fideliter fungantur
suo officio, qui præesse debent.

SEXTVS, Pauca tamen suberunt prisca uesti-
gia

IN IIII. E C L O G A M.

gia fraudis. Hic uersus pulchre indicat, quod etiam si bonus princeps aut magistratus conetur pro uirili tollere omnia mala, quæ ab hominibus malis Reipub. impendent, Tamen non possit in tanta sæuicia Diaboli, tantaq; hominum malicia.

SEPTIMVS, Concordes stabili fatorum numine parca Dixerunt &c. Nam Poeta figmento de tribus Parcis nihil aliud uolunt, quàm quod inuitabilis sors & euentus sit eorum, quæ fati destinantur, & distribuuntur cuilibet.

OCTAVVS, Incipe parue puer, risu cognoscere matrem. Indicat autem Poeta firmæ ualetudinis indicium esse risum. Deinde nulla alia ratione matribus adimi molestias, quas cum grauidæ essent, habuerunt, quàm si infantes illis arrideant, & ita spem longioris uitæ ridendo de se præbeant. Non iniuria autem hoc loco perstringit Seruius Politianus ausum contra omnem ueterum auctoritatem fabulam de Vulcano confingere, & quanquam in locis obscurioribus non est temere iudicandum, Tamen laudem ingenij habet ea scrutatio atq; indagatio, quæ ad ueritatis cognitionem pro uirili conatur accedere. Itaq; pluris hic faciamus iudicium Politiani, qui etsi obiter hunc locum interpretatur, auctoritate tamen, quantum fieri potest, nititur. Negat autem legendum esse, Cui, sed, Qui, in nominatiuo plurali, idq; auctoritate Quintiliani, quod is in 9. libro dicat esse hoc loco figuram in numero, sic ut plurali singularis subiungatur, quam Enallagen

E R O T E M A T A

*nallagen numeri potes appellare. Sic enim construit,
 ò parentes, scilicet, Asinij pueri, in Vocatiuo casu,
 Hunc, scilicet, ex illis, qui non risere, hoc est, qui non
 arriserunt parentibus, uel, Hunc, hoc est, hos, per
 enallagen numeri, qui non risere, Nec Deus, hoc est,
 Genius, subaudi, dignatus est mensa, hoc est, communi
 Victu, Nec Dea, hoc est, Iuno, scilicet, dignata est
 cubili, hoc est, alijs rebus, quæ ad uitam sustentandam
 pertinent. Genium & Iunonem peculiare Deos ac
 præfides uitæ singulis hominibus attributos fuisse
 idem eodem loco autoritate Plinij & Senecæ affir-
 mat cap. 49. Miscell. Etsi autem bona est hæc expo-
 sitio, tamen facilius esset constructio, si legeretur, ut
 Usus obtinuit, Cui non risere parentes, hoc est, quem
 puerum statim natum non exceperunt parentes ap-
 plausu & gaudio, hunc nec Genius, nec Iuno uitæ præ-
 fides dignati sunt diu superstitem conseruare. Dicun-
 tur enim puerperæ quodam naturæ mysterio statim,
 simul ac natum infantem, eumq; incolumen aspexerint,
 melius habere, ac rectius ualere. Infantes autem, qui
 monstrosi nascuntur, parentes non læticia, sed mœro-
 re afficiunt, nec diu sunt superstites. Precatur
 igitur Virgilius, ut Asinius fœliciter na-
 tus parentes læticia ac gaudio afficiat,
 quasi hinc omen concipiatur fore, ut
 diu sit uicturus. Nec uideo, an
 ulla commodior clausula
 addi huic carmini
 potuerit.*

EROTEMATA IN QVINTAM ECLOGAM.

QVARE HAEC ECLOGA *inscribitur, Daphnis?*

Ad imitationem Græcam. Sicut enim Theocritus in primo Idyllio fingit Daphnidem formosissimum pastorem amore misere cruciatum tandem periisse, ob idq; secutum esse summum moerorem, Ita Virgilius in hac Ecloga deplorat Daphnidem misere confossum.

QVEM NAM POETA VVLT *intelligi sub persona Daphnidis?*

Alij quidem sub Daphnide accipiendum putant Quintilianum Varum Cremonensem Virgilij & Horatij familiarissimum, ut ostendere uideatur Horatius primo libro Odarum, cuius mortem immoderatus iusto ferebat Poeta. Alij uero fratrem Flaccum intelligunt, cuius immaturam mortem deploret. Sunt deniq;, qui C. Iulium Cæsarem à Bruto & Cassio cæsum potius intelligunt, quam quemuis alium.

AD QVOD GENVS IGITVR *Causarum hæc Ecloga commode refertur?*

Pertinet partim ad genus Demonstratiuum, partim Deliberatiuum. Quatenus enim laudat Cæsarem miserabiliter à coniuratis interfectum, est generis Demonstratiui.

EROTEMATA

Demonstratiui. Cum uero precatur C. Iulium Cæsarem à populo Romano in numerum Deorum relatum, ut sit suis ciuibus propitius, est generis Deliberatiui.

QVOT SVNT PARTES HVIVS

Eclogæ præcipuæ ?

Tres. PRIM A pars est exordium Eclogæ planè Dialogicum propter colloquium pastorum, qui amanter & familiariter se complectuntur. SECUNDA pars est Mopsi Epicedium siue Epitaphium in Cæsaris mortem. TERTIA est ἄποθέωσις, qua gratulatur Poeta Daphnidi diuinitatem.

QVIBVS ARGVMENTIS

tractatur exordium ?

Quia alter alterum ad canendum inuitat, alter uero se modeste excusat, ne offendat Menalcam, egregijs Enthymematis utitur.

PRIMUM A Personarum facultate.

Ambo sumus periti Musici, Ergo canamus aliquid, unde iudicium fieri potest, uter præstet arte canendi.

SECUNDVM ab opportunitate temporis.

Conuenimus in tempore, Ergo proferendum est aliquid nostris studijs dignum, ut temporis rationem habuisse uideamur.

TERTIVM ab amœnitate loci.

Nunc est amœnißimum tempus, cum arbores proferant fructus, erumpant semina, & aues in aëre concinant, Ergo fruamur ista amœnitate loci.

Quartum

IN V. ECLOGAM.

QUARTVM ab ætate.

Tu es prouectior ætate, Ergo æquum est, ut tibi potius honorem incipiendi Epicedion tribuam.

QVO ORDINE CONSTAT

Epicedion ?

PRIOR periodus Epicedij continet propositionem, fuisse publicum luctum, & mœrorem extincto Daphnide. Amplificata autem est distributione, Nymphæ, pecudes, feræ, & agri suo luctu significauerunt mortem Cæsaris sibi peracerbam esse. SECUNDA Periodus habet laudem personæ Cæsaris, quæ sumitur à rebus gestis. Multa ingentia beneficia extant in uniuersam Rempub. Ergo summa ingratitude, & impietas esset, memoriam uirtutum & meritorum eius non conseruare. TERTIA Complectitur argumentum à consequentibus, seu utili, Quæ tempestates, quæue commutationes rerum secutæ fuerint amisso tali principe, tot prædito uirtutibus, tanto pacis studio, tanta bonitate erga suos, ut non minus uere pater, quam princeps dici possit.

QVIBVS ARGUMENTIS CONA-

tur Mopsus persuadere Menalcæ, ut

canat Apotheosin ?

PRIMUM est ab honesto, Honestum est diuinis laudibus efferre principem optime de Repub. meritum. SECUNDVM est à facili, Quia habes QUOMODIS & QUOTIDIANIS, facile erit tibi componere carmen,

E R O T E M A T A

in quo prædices *Cæsarem*. TERTIVM est à iudicio doctorum, à quibus eius carmina iamdudum sunt colaudata.

QVÆ EST DISPOSITIO ALterius cantilenæ, quæ uocatur ἄ ποδῆς σις?

PRIMUM ueluti per distributionem indicat totum mundum exultare gaudio, quod *Daphnis* sit in coelum sublatus. SECUNDO. Precatur, ut sit suis ciuibus propitius, quoniam commertio *Dcorum* iam fruatur. TERTIO. Propter beneficia in se collata pollicetur non modo eas res, quæ ad diuinum cultum pertinent, uerum etiam perpetuam gratitudinem.

QVI SVNT LOCI COMMVnes notandi in hac Ecloga?

PRIMO, quod ait, Tu calamos inflare leues, ego dicere uersus, admonet Poeta, ut hanc quisq; artem exerceat, quã didicit. Præterquam enim, quod stultissimum est profiteri artem, cuius planè nullam habeas cognitionem, absurdissimum est sibi id tribuere, quod non est, & in alicnam conditionem irrumperere.

SECUNDO, In uersu, Boni quoniam conuenimus ambo alludit non tantum ad commune prouerbium, ὡς καὶ ὁμοιοὶ ἀγαθὸς, ὡς τὸν ὁμοιον, sed etiam docet amicitiam, studiorumq; coniunctionem interdum plurimum habere ponderis ad præstandum id, quod amici pro suo iure à nobis postulant.

TERTIO, Versus, Tu maior, tibi me est
æquum

IN V. ECLOGAM.

æquum parere Menalca, proponit elegans præceptum iuuentuti, quæ ultro uiris ætate prouectiore summa cum reuerentia debeat procedere, iuxta illud Iuuenal. Saty. 13. Credebant hoc grande nefas & morte pian- dum, si iuuenis uetulo non assurrexerat. Ita potest hic uersus ἄδικός pro uerbij loco usurpari.

QUARTO, inquiens, Montibus in nostris solus tibi certet Amyntas, ironice quidem perstringit æmulum Virgilij. Attamen indicat nos plurimum ac- cendi, si habeamus studiorum socium. Sicut enim in alijs rebus prodest habere aliquem interdum, cum quo de arte certes, Ita in præcipuas habet partes συζητη- σις, iuxta illud Homeri, σὺν τε δὲ ἐρχομένηω. Item Hesiodi, καὶ κερᾶ μὲν κερᾶ μὲι κοτέει &c.

QUINTO, Per uersum, Quid si idem certet Phœbum superare canendo, procul dubio indicat su- perbos & iactatores sibi plus iusto semper tribuere. Exemplo sint his nostris temporibus. Eccius, Cocleus, Vuicelius, & alij eiusdem farinae, qui tantam doctri- nam religionis sibi arrogant, ut ausint etiam cum Deo ipso conferre de dignitate operum, posthabita Iusticia, qua nos Deus reputat iustos, nedum cum præceptori- bus nostris uiris memoriæ posteritatis dignissimis, quibus nunquam pares erunt.

SEXTO, Diligenter notandum est Epicædion

E R O T E M A T A.

Iulij Cæsaris, qui Romæ in senatu tribus & Viginti uulneribus confossus est à coniuratis C. Cassio, Marco & Decio Bruto & alijs omnibus à Cæsare rebus (ut Cicero inquit) ornatis, qui omnes, quod legitimum magistratum occidissent, crudeliter extincti poenas parricidij persoluerunt. Suetonius in uita Cæsaris Iulij. Plutarch. Florus lib. 4. de rebus gestis Romanorum. Valerius Max. lib. 1. Ouidius 3. Fasto. Deplo- rat igitur Poeta mortem Iulij Cæsaris, uideturq; id fa- cere in gratiam Augusti, qui à Iulio adoptatus fuerat, & ad quem summa Imperij & omnium rerum post mortem Iulij redijt.

S E P T I M O, *Cum Poeta significare uelit gra- uissimum luctum incidisse in repub. extincto Iulio Cæsare, dicit eum deploratum à Nymphis, hoc est, à numinibus & Dijs, quibus fletus non attribuitur, nisi in rebus deploratissimis ac calamitosissimis. Deinde obiter monet, ut subditi suorum principum interitum lugeant propter gratam memoriã uirtutis et bonitatis eius, & propter Reipub. pericula, quæ bono aliquo principe extincto plurima impendere solent, Iuxta il- lud, Nouus rex, Noua lex.*

O C T A U O, *Etsi in hoc uersu, Nulla neq; annem libauit quadrupes, nec graminis attigit her- bam, significare uult Poeta, quod etiam Suetonius scri- bit, proximis diebus, qui præcesserunt interitum Cæ- saris equorum greges à Cæsare ad Rubiconem fluui- um custodiæ traditos pertinacissime pabulo abstinu- isse,*

IN V. ECLOGAM.

isse, ubertimq; fleuisse, Tamen allegorice significat nullam rationem neq; legum, neq; iudiciorum haberi, sed omnia confundi, & turbari in Imperio, ubi extinetus est princeps optimus, & succedit Tyrannus.

NONO, Cum inquit, Daphnis & Armenias curru subiungere Tigres Instituit, alludit primum ad pulchrum figmentum Poeticum. Fingunt enim Lynces & Tigres Bacchi currum trahere, uel quod hominum mentes, quæ tam uariæ sunt, quam horum animalium pelles uarijs coloribus sunt sparsæ, per uinum patefiant, uel quod ebrij homines parum distent ab illarum bestiarum feritate. Deinde etsi hic uersus, si simpliciter eum intelligas, ad Orgya Bacchi referri potest, quæ à Iulio Romæ instituta dicuntur. Tamen suauior erit sententia allegorica, ut Poeta ostendat per exclamationem fatendum esse Cæsarem Armenias Tigres, hoc est, tam barbaros, quam Romanos principes & potentes in ordinem redeuisse, & Thyasos induxisse, hoc est, domitis potentiorum animis Monarchiam, in qua pacis ac uoluptatum studia maxime florent, inchoasse, idq; exemplo Bacchi, quem triennio totam Indiam subiugasse scribit Theodorus Sículus.

DECIMO, Similitudo, ut gregibus tauri, segetes ut pinguibus aruis, Tu decus omne tuis, eleganter subindicat, qua gloria bonus princeps suam ditio-nem ornet. Et e contra, quam notam ignominie malus & impius princeps suo populo inurat. Huc alludit Virg. l. Aene. Letos oculis afflarat honores.

E R O T E M A T A

Item Demosth. in 2. Olynth. ubi describit corruptissimam uitam Philippi Macedonis.

V N D E C I M O, Pro molli uiola, pro purpureo Narcisso Carduus & spinis surgit paliurus acutis. Hic per allegoriam ostendit tempore bellorum civilium pro optimo principe sepe succedere malos & sediciosos, agros nec coli, nec iuuentutem, quæ opus habet institutione, informari posse. Quia ut testatur Hesiodus, *πᾶξ ἐστὶν κούρησις*, non bellum.

D V O D E C I M O, Spargite humum folijs, Poeta ex decoro Bucolico adhortatur populum, plebemq; Romanam, quæ indignissime ferebat cædem Iulij. Alludit autem ad ueterum, sepeliendi morem, qui in lucis, hoc est, nemoribus inceduis & opacis, Dijsq; consecratis loca sepulturis constituebant. Tumulatus autem est Iulius Cæsar in Campo Martio, qui ad Tyberim fuerit, præter naturam loci, pratorumq; ac nemorum amoenitatem, insignibus ac statuis illustrium uirorum ornatus.

X I I I. Et tumulum facite, & tumulo superad-
dite carmen. Hic uersus admonet omnium gentium iudicio religionem sepulchrorum sacrosanctam fuisse, uel quia admoneat nos communis conditionis ac mortalitatis, cuius recordatione afficimur, cum honorem mortuis tribuimus, uel publice testamur restare sensum aliquem in his, qui decesserunt, & nos bene sentire de resurrectione mortuorum. Sic laudatur Ioseph, quod
Iacob

IN V. ECLOGAM.

Iacob patrem suam sepelijt. Sic laudantur illi, qui sepelierunt Stephanum. Præterea sciendum est, sepulturam Christianorum non esse locum, ubi sepeliantur canes, aut feles. Nam Hebræi uocant Bethaim, hoc est, domum uiuorum, quod ibi sepulti iaceant, non qui mortui sunt, sed qui uiuunt. Græci uero κοιμητήριον, hoc est, dormitorium, ein schlaffhaus uocant, quod ibi dormiunt pij, & quiescunt ab illis calamitatibus terrenis, ut postea ad uitam æternam sint aptiores. Germani deniq; uocant agrum Domini, ein Gottes acker. Quia ibi iaceat sparsum Dei semen. Sicut autem semen non in terra manet, sed erumpit, efflorescit, & fert fructum, Ita statuendum etiam est, quod Christiani, etiamsi sepulti sint, tamen in terra non relinquuntur, sed resurgent clarificati.

XIIII. Versus, formosi pecoris custos, formosior ipsis, significat allegorice, principes debere officio pastorum in administratione Reipub. fungi, hoc est, ciuium potius, quam suam utilitatem spectare.

XV. Daphnin ad astra feremus, amauit nos quoq; Daphnis, Docet, ut memoriam uirtutis ac beneficiorum optimi principis conseruemus, & in ea re pietatē et gratitudinem, quā Deus imprimis præcipit reddere principibus bene de nobis meritis, præstemus.

XVI. Candidus insuetū miratur limen Olympi. Apotheosis Iulij Cæsaris est, quā canit Menalcas sub Theocriti persona figurate significans tēpore Iulij Cæsaris in Deorū numerū ascripti futurū sub Augusto imperi-

E R O T E M A T A

non quietius & tranquillius. Ratione autem decori ea plerumq; usurpat, quæ apud Græcos in usu fuisse animaduerto, ut in parentatione uinum Aruifium, Cantores Damoetam & Aegonem Græcos, saltaciunculas deniq; & sacrificia Græcis usitata. Porrò Cæsarem in numerum Deorum fuisse ascriptum, Suetonius annotat his uerbis cap. 34. Fuit ei pro rostris aurata ædes ad simulachrum templi Veneris genitricis collata, intraq; lectus eburneus, auro ac purpura stratus, & ad caput trophœum cum ueste, in qua fuerat occisus. Scribit & Appianus Cæsari non secus ac Deo templa decreto publico statuta esse. Hinc inquit Ouidius in 3. lib. Fastorum, Ille quidem cœlo positus Iouis atria cernit, Et tenet in magno templa dicata foro. Idem meminit in lib. 15. Metamorph.

XVII. *Amat bonus ocia Daphnis. Ostendit bono principi in nulla re perinde elaborandum esse, quàm ut ciues in summa tranquillitate uiuant, Qua desperata, nihil tam fugiat, quam arma ciuilia. Malus autem princeps propter leuissimas res sæpe mouet bella, partim ut expleat animi sui libidinem, partim etiam, ut suos ciues infinitis malis accumularet.*

XVIII. *Sis bonus, ò fœlixq; tuis &c. Describit, quod sit boni principis officium, nempe, de ciuibus bene mereri, ut ipsi uicissim debitam obedientiam præstent.*

XIX. *Ecce duas tibi Daphni &c. Poeta uidetur alludere ad parentalia festa, quæ in honorem parentum,*

IN VI. ECLOGAM.

rentum, amicorumq; defunctorum annua religione celebrabantur sacrificijs, oblationibus, conuiujs, ac editis spectaculis. Ritus huius sacrificij describit Ouidius lib. 2. Fastorum, & attingit Virgilius lib. 5. Aene. quo in loco inducit Aeneam Anchisæ patri editis ludis parentalia celebrantem imitatus Homerum, qui 23. libro Iliados describit ludos defuncto Patroclo ab Achille celebratos. Quod autem meminit cantionum & saltationum hoc loco Virgilius, id non citra decorationem fieri intelligendum est. Nam Græcis usitatum fuit sacrificia facere adhibita Musica & in conuiujs & commestationibus choreas ducere, ut apud Alcimoum lib. 8. Odyss. Homeri. Porro cum hæc omnia sub Theocriti persona dici uelimus, commode mutuatus est Damoætæ Cantoris personam ex Idyllio Theocriti. Recte uero & Aegonem inducit Cretensem, hoc est, Græcum. Nam Lyctus oppidi nomen fuit in Creta, quod à Q. Metello in bello Mithridatico expugnatum Florus scribit.

EROTEMATA IN

SEXTAM ECLOGAM.

CVR POETA HVIC ECLOGÆ

Titulum Sileni indidit.

Quia putant quidam in hac Ecloga à Virgilio describi sectam Epicureorum, quam ipse & Varus à Syrone quodam, quem hic Silenum fingit, didicerit.

EROTEMATA
VNDE NOMEN HABET

Silenus ?

Interpres Nicandri ἀπὸ τοῦ σιλαινεῦ deriuatum existimat, quod est maledictis proscindere, & dicitur caciter illudere, id quod proprium est ebriosorum. Per metaphoram autem hodie omnes temulentos & uoluptati deditos licet appellare Silenos, Trunckenboltze, Schlemmer, Brasser, Schwelger. Alij uolunt nomen Sileni à torcularibus factum esse. Nam ληνός est torcular. Et Silenus aut significat idem, quod quatiens torcular, aut idem, quod Deus torcularis. Sed in omnibus iocosis descriptionibus significat hominem uoluptati deditum, & tamen ingeniosum & facetum, ut sunt in aulis antiqui parasiti, qui ingenijs antecellunt.

IN CUIVS GRACIAM CON=
scripta est hæc Ecloga à Poeta ?

Fuit Varus, cui ab Augusto Cæsare cura emendandorum carminum Aeneidos demendata est, ad quæ non puto scribi hanc Eclogam, sed uidetur potius conscripta esse in gratiam illius Quintilij Vari Romani, qui cum in Germaniam Druso interempto cum exercitu missus esset, superbiaq; & libidine sibi odium Germanorum conciliaret, ab Arminio Germano iuvene, qui libertatis tuendæ causa ciues ad arma coegerat, inter Amisiam & Luppiam V Vestphaliae annes inopinato prelio oppressus, & tribus deletis legionibus fusus ac superatus mortem ipse sibi consciuit, amisso toto exercitu, amissis signis, et duabus Aquilis, Quam

Legit Cornelium Tacitum de moribus Germanorum, et Dialoquum Heroniani qui inscribitur Arminius. cladem

IN VI. ECLOGAM.

cladem adeo indigne tulit *populus Romanus*, ut publico luctu nihil peius se perpeſſum eſſe fateretur. *Augustus* uero *Cæſar* adeo conſternatus eſt hac cæde, ut præ dolore ac metu frontem ſæpius parieti illiſerit, clamore dolorem faſſus, *Vare* redde legiones, *populumq;* *Romanum* die ac noctu *Romæ* in excubijs continuit, ueritus, ne *Germani* cœptum urgentes *Romam* inuaderent. Commiſſa hæc pugna eſt ab urbe condita anno 762. A nato *Chriſto* 11. Lege *Strabonem* lib. 7. Apud *Sueto.* de *Tiberio Cæſare.* Apud *L. Florum* de geſtis *Roma.* lib. 4. in fine cap. 12. qui hac clade factum eſſe ſcribit, ut imperium *Romanum*, quod ante in littore marino terminatum erat, in ripa *Rheni* fluminis conſiſteret. Porrò *Arminius* patrem habuit *Sigimerum* Ducem *Cheruſcorum*, qua appellatione apparet eos *populos* dictos, qui nunc partem *Saxonie* *Veſtphaliam* ad ripas *Viſurgi* incolunt. Is cum à pueris Heroicã indolem ac uirtutis ſtudia exercuiſſet, eò promouit adoleſentiam, ut iuuenis adhuc tantum negocij *Romanis* faceſſeret, quantum alius nemo unquam. Itaq; paſſim à ſcriptoribus magnis laudibus celebratur. Nam *Tacitus* eum celerem ſenſu, et optimè armis, *Velleius paterculus* liberatorem *Germanie* appellat. Nos in eius laudem ſentimus *Virgiliũ* cõpoſuiſſe eos uerſculos, qui ſunt in 11. *Aeneid.* *Catillus* *Iolam*, *Ingentẽq;* animis, ingentẽ corpore et armis *Deicit Herminiuũ*, nudo cui uertice *fulua Cæſaries*, undiq; *humeri*, nec uulnera terrèt, *Tātus* in arma patet. Apparet autẽ

Virgi=

EROTEMATA

Virgilium tanto Heroi, cuius laus ac uirtus eo tempore fuit celeberrima, uaticinari uoluisse interitum à Romanis imminere, in gratiam Augusti Cæsaris, dum à Catillo eum interfici uelit, Cæterum de proceritate corporis, uirtute, fortitudine Germanorum lege Cæsarem lib. 1.

CVIVS GENERIS EST

Sexta Ecloga?

Generis est Demonstratiui. Hæc enim Ecloga continet laudes Vari, & Epicureæ uitæ, seu sectæ.

QVID EST SENTIENDVM DE
doctrina Epicuri, qui dixit mundum &
uniuersam naturam extitisse casu
ex atomis?

R. Quod Epicurus sentit corpora temere ex atomis nasci. Item, infinitos esse mundos sic conflatos, quorum semper aliqui intereant, aliqui nascantur, absurdissimum est delyramentum.

QVOMODO PROBATUR HOC?

Singulæ res in natura ad certos usus, & fines nascuntur. Ergo non est consentaneum casu id fieri. Casus enim non habet certos, & determinatos fines.

QVOT HABET PARTES
hæc Ecloga?

Tres. PRIM A pars huius Eclogæ est exordium ab occupatione, in quo ostendit se ideo amicorum Cæsaris, qui de ipso bene erant meriti, egregia facta non celebrare suis carminibus, quod iussus sit ab ipso

Augu=

IN VI. ECLOGAM.

Augusto Bucolica scribere. Præterea utitur egregia excusatione rerum & temporum per translationem, in qua fatetur se quidem de Theocriti, quem in omnibus imitandum suscepit, simplicitate recessisse, sed tamen excusari aliquo modo posse, quoniam Theocritica illa simplicitas ubiq; præstari non potuerit. Tandem per reiectionem proponit se tamen in hoc Bucolico carmine laudes ipsius Vari prædicaturum esse. **SECUNDA** pars est Narratio pulcherrima exornata Hypotyposi Sileni, in qua fingit primum Silenum ebrium, cui adiungit duos Satyros in Venerem proclives. Adijcit & Nympham, cui ipse minatur stuprum. **TERTIA** pars est ipsa cantilena de rerum primordijs & mundi ortu. Hæc autem sumpta sunt ex doctrina Epicureorum.

QUI SVNT LOCI PRINCIPALITER in hac Ecloga obseruandi?

PRIMO, Quod ait Poeta, se ab Apolline admonitum fuisse, ut diceret deductum carmen, uult nos monere nostrarum uirium, ut scilicet uarijs & leuibus argumentis tanquam melioribus & grauioribus scriptis nostris præludamus, & ingenium ad multos grauiores res tractandas præparemus & excitemus.

SECUNDO, quod addit Poeta acceptissima esse scripta, Apollini, dedicata Varo, significatur summum hunc fautorem Poetarum & patronum optimorum studiorum fuisse. Per Apollinem autem intelligitur

tur

EROTEMATA

tur Octavianus Augustus Cæsar, cuius iussum in componendis carminibus Poeta sequatur.

TERTIO, quod Poeta conuertat orationem ad Musas, inquit, pergite Pierides, significat eas esse largitrices facultatis Poeticæ, sicut nos Christianos decet inuocare Deum æternum patrem Domini nostri Ihesu Christi, ut ipse felicem successum studiorum nostrorum largiatur & tueatur.

QUARTO, uersus, Et grauis attrita pendebat cantharus ansa, est ueluti emblema omnium potentium, quorum Dominus est Silenus. Nam insignia ipsorum sunt cantharus ceruisiæ, aut uitrum Vini.

QUINTO, Quod ut Bacchi comitem & quasi magistrum Silenum semper fingunt Poetæ, Ita quoq; Sileno adesse Nymphas, significant ebrietatem & crapulam semper comitari libidinem, iuxta illud Comici dictum, sine Cerere & Baccho friget Venus.

SEXTO, quod Poeta per Hyperbolem dicit etiam feras ad Sileni cantum duxisse choros, & arbores, quasi audirent & iucundo sensu illorum tangerentur, commotas fuisse, commendat Musicam, cuius tanta est uis, ut non moueat solum agrestia & irrationalia, sed etiam immobilia.

SEPTIMO, Quod fingit ex lapidibus Pyrrhæ iactis renatum genus humanum, alludit ad duriciem atq; feritatem. Nam Soboles eorum, à quibus gignitur naturam imitatur, iuxta illud Horatii, fortes creantur fortibus, & bonis. Item Virg. Inde homines nati durum genus.

Octa

IN VI. ECLOGAM.

OCTAVO, Quod fingunt Poetæ Promethea propter ignem, quem à Dijs furatus sit è cœlo, in monte Caucaſo à Mercurio alligatum, ut ibi Aquila eius iecur renaſcens perpetuo exederet, ſignificant Promethea rerum Mathematicarum apprime ſtudioſum fuiſſe & quia in Caucaſo monte Scythiæ ſyderum motum, ortum & occaſum obſeruabat, fingunt eius iecur ab Aquila, hoc eſt, ſtudio & cura harum rerum cognoscendarum exedi & confici.

NONO, Quod Prometheus fratri ſuo Epimethæo diſſuaſerit recipere Pandoram à Ioue miſſam, indicatur, quomodo ratio humana ſæpe moneat recta & utilia, & tamen appetitus ſeu affectus non obtemperent rectis conſilijs. Quia uoluptas recta & honeſta conſilia peſſundat, atq; opprimit.

DECIMO, Fabula de Hyla alludit ad Herculis ſacra, in quibus, qui ea celebrabant, diſcurrendo in Herculis gratiam ſubinde clamabant Hyla Hyla, uide Theocri. Idyll. 13. & Valerium Flaccum lib. 3. Item in Argonauticis Orphei.

XI. Fabula de Paſiphæ Minois Cretæ inſulæ regis uxore, quæ Taurum bellorum Minois ducem adamauit, & ex mixto & adulterino concubitu puerũ ſuſcepit, execratur aut adulterium, aut indicat uulgi furorem, aut pertinet ad locum communem, quod amor adigat ad inſaniam, iuxta illud, Amor eſt amaror & error. Vide Plutar. in uita Theſei & palephatum

in

E R O T E M A T A

in libello de non credendis historijs, & Ouid. 6. Meta.

XII. Quod Proetides Argiuorum regis tres filiae excellenti forma praeditae Iunonem praese contempserint, ob eamque impietatem in insaniam prolapsae sunt, ut se uaccas crederent, uoluerunt Poetae ostendere, quam horribiliter soleat semper a Deo puniri impietas.

XIII. Quod Hippomanes Martis filius malis aureis a Venere acceptis cursu uicit Atlantam puellam, uidetur penè innuere, quod auro plerumque omnia expugnentur, iuxta illud, Auro pulsa fides, auro uenalia iura, Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor. Ouid. 10. Meta. & Hesiodus in Theogonia.

XIIII. Fabula Phaethontis uidetur nos detertere a negotio maiore, quam ut uires nostrae sufficiant. Ouid. 2. Meta.

XV. Encomium Cornelij Galli, qui in monte Helicone hauserit spiritum quendam, ex quo factus sit Poeta, indicat neminem in ullo studij genere aliquid dignum laude & admiratione efficere posse sine inclinationibus naturalibus, iuxta illud, Impetus hic sacrae seminae mentis habet.

XVI. Fabulae de duabus Scyllis ostendunt exemplum impietatis erga parentes a Deo punita.

XVII. De Philomela & Tereo fabula nihil aliud nobis ob oculos ponere uidetur, quam Deum grauissime punire fidem matrimonij uiolatam.

EROTEMATA IN SEPTIMAM ECLOGAM.

QVOS INTELLIGIT POETA

*sub persona Daphnidis, Thyrsidos &
Corydonis ?*

Quidam putant non inepte Iulium Cæsarem intelligi posse, Cuius interitum supra sub Daphnidis persona deploravit, ut is quasi ex apotheosi apparens, tanquam numen quoddam decertantes audire uideatur. Per Corydonem, Virgilium. Per Thyrsim, qui à Corydone canente uincitur, Virgilij æmulos et aduersarios.

CVIVS GENERIS EST

hæc Ecloga ?

Hæc Ecloga eiusdem generis causarum & argumenti est, cuius fuit superior tertia Ecloga. Continet enim quoque contentiosum & ἀμωσιβαίων duorum pastorum carmen de laude ingenij.

QVAE IDYLLIA THEOCRITI

Poeta hic imitatur ?

R. Idyllion 6. 7. 8. 9. id quod facile cernet, quem non pigeat conferre locos.

QVOT HABET PARTES ?

Tres. PRIMA pars est occasio certaminis, quam orditur à prosographia duorum Arcadum, quos laudat primum ab ætate adulta. Secundo à natione. Tertio ab usu artis, idque facit eo consilio, ut attentius futurum certamen audiretur. SECUNDA pars

est

E R O T E M A T A

est ipsum certamen, quod conflatur sex argumentis. I. Inuocatio est Musarum, qua utitur, Quia cupit ad Poeticen aspirare. Triplici autem nomine inuocatur eas, Primum ab honesto, Quia ò Musæ, uos summo amore complector, honestum est uestri studiosum fieri uoti compotem. Secundum à facili, uobis erit facile mihi aspirare in carmine, siquidem hoc est uestrum officium. Tertium ab exemplo Codri, Cum Codro in uersibus faciendis concesseritis felicitatem, æquum est mihi uos quoq; non deesse. II. Dona adduntur, quibus inuicem certant. III. Citantur amores. IIII. De tempestatibus solliciti sunt. V. Conferunt suos amores. VI. Conferunt arbores. TERTIA pars est Conclusio, in qua Corydoni defertur palma uictoriæ.

QVI SVNT LOCI COMMV=

nes in hac Ecloga ?

PRIMO, quod ait, Etsi quid cessare potes, indicat modestiam adhibendam esse in rogando, iuxta illud Homeri, ἤ ξείνον παρέρONTα φιλεῖν, ἐθελον= τα δὲ τῶμ πειν.

SECUNDO, Versus, Posthabui tamen illorum mea seria ludo, torqueri potest prouerbialiter in eos, qui serijs sæpe rebus posthabitis nugas agunt. Exemplo sunt quidem patresfamilias, qui in rebus parui momenti sunt solliciti. Ea uero, quæ rei familiari maxime obfutura uidentur, ne semel quidem respiciunt. Item exemplo poterunt etiam esse magistratus, qui in=

terdum

IN VII. ECLOGAM.

terdum ~~omnia~~ errata ciuium grauiſſime puniunt, ſurta
autem, adulteria, aut homicidia uix olfaciunt, nedum puniunt. Et ſic ad omnes ſtatus uitæ cōmode referri poteſt.

TERTIO, quod per *μῦθον* deridet illud carminis pastoralis certamē, inquiens, Certamen erat, Corydon cum Thyrside magnū, indicat, quomodo hæc studia Muſica neq; uulguſ admiretur, neq; locupletes magnifaciant, ac potius pleriq; derideant, et ſpernant.

QUARTO, cum ait, Alternos Muſæ meminisse uolebant, reſpicit ad uiciſſitudinem, quæ in omnibus rebus gratiſſima eſt. Vide ſupra in 3. Eclog. Amant alterna Camœnæ.

QUINTO, cum ait, Nymphæ, noſter amor, nobis concedite carmen, alludit per iſtam inuocationem ad Poeticum ſpiritum, qui cœleſtis eſt, id quod ſatis apparet ex Platone in Ioue, qui de Poetico furore dialogus eſt, et ex oratione Ciceronis p̄ Archia Poeta.

SEXTO, cum ait, Aut ſi non poſſumus omnes, Hic arguta caua pendeſcit fiſtula Pini, ſubindicat certa quadam ingenij fælicitate ad facultatem ſcribendi carmina opus eſſe. Et ſi enim quidam ſtudium & diligentiam adhibent, Tamen non Poetæ excellentes euadunt, niſi ad hoc ſunt à natura ficti & appoſiti. Deinde uidetur hic uerſus innuere etiam, ut nihil ſuſcipiamus repugnante natura, iuxta illud, Tu nihil inuita dices, faciæſue Mimerua.

SEPTIMO, quod ait, Inuidia rumpantur ut ilia Codro, prouerbialiter dici poteſt de ineptis

EROTEMATATA.

Et inuidis, qui felicitate aliorum marcescunt.

OCTAVO, quod ait, si foetura gregem suppleuerit, aureus esto, alludit ad locum communem, amicorum munera animo, non dignitate ponderanda esse.

NONO, quod ait, Hic Boreæ tantum curamus frigora, quantum Aut numerum lupus, aut torrentia flumina ripas. Prouerbialiter dicitur de ijs, qui superbe rem aliquam contemnunt, ut improbi nihil curant leges et religionem. Potest etiam dici de fure, cui nihil neque clausum, neque obstignatum est. Tertio dicitur de malis, qui perrumpunt leges, sicut flumina intumescencia extra ripas erumpunt. Item de indoctis et cupidis, qui tantum curant ordinem et leges, quantum lupus numerum ouium.

EROTEMATATA IN

OCTAVAM ECLOGAM.

QVARE HAEC ECLOGA

inscribitur Pharmaceutria?

Hæc Ecloga dicta est Pharmaceutria à secundo Theocriti Idyllio, cui idem nomen est, quod hic imitatus est Virgilius. Incantatrix autem habet primas partes in hac Ecloga.

VNDE NOMEN HABET

Pharmaceutria?

Φαρμακείτρια dicitur uenefica, uel uel incantatrix,

IN VIII. ECLOGAM.

tatrix, ἀ φαρμακένω, hoc est, incanto, & ueneno inficio. Et φαρμακείς, hoc est, incantatores, & qui sic conuincuntur, φαρμακευθέντες sunt ipsis Graecis. φάρμακα dicuntur etiam ueneficia, quia sunt etiam λυγρὰ.

CVIVS GENERIS EST

Octava Ecloga?

Generis Demonstratiui. Est enim querela perpetua amantium suam uicem deplorantium.

QVOT HABET PARTES?

Tres. PRIM A pars huius Eclogæ est exordium, in quo conciliat sibi Augusti fauorem. Hanc enim Eclogam in eius gratiam scripsisse uidetur. SECUNDA pars est querela pastoris contempti à puella alteri collocata, a qua tamen se amari sperauerat. TERTIA pars est Narratio recitans, quomodo mulier ueneficijs quibusdam & incantamentis animum uiri peruertere, & in suum amorem allicere conatur.

QVAE THEOCRITI IDYLLIA

imitatur in querela?

Comasten seu Amaryllida. Deinde Cyclopen, ubi conqueritur similiter Cyclops se sperni à Galathea.

QVARE IN TERTIA PARTE

Eclogæ imitatur Pharmaceutriam

Theocriti?

Duplici de causa hoc fecit Poeta. Primum, ut

EROTEMATA

Stylum exerceret. Deinde, ut derideret Magicas artes, quas hic significat inanes esse.

QUI SVNT LOCI IN HAC

Ecloga digni obseruatione ?

PRIMO, quod ait, quomodo Damon & Alphesibœus cantilenæ suauitate coegerunt etiam ea animalia obliuisci pascuorum, quæ alioqui sunt pascendi auidissima, commendat iterum studium Musices, de qua supra in secunda Ecloga dictum est.

SECUNDO, quod Poeta optat sibi contingere hanc felicitatem, ut possit res gestas, uirtutem, sapientiam, eruditionem literarum digna celebratione prosequi & toti orbi declarare, indicat, quo animo debeant esse affecti docti erga principes optime de reipublicæ meritis. Aequum enim est, ut docti celebrent bonos principes, sicut etiam Theocritus indicat Idyllio 16. inquit nos, qui mortales sumus, decere, ut homines celebremus mortales.

TERTIO, quod inquit, Hanc sine tempora circum Inter uictrices hederam tibi serpere lauros, significat allegorice, bonorum principum esse officium, ut gloriam Musarum connumerari inter triumphos patiantur. Nisi enim celebrarentur res gestæ magnorum Ducum literis Poetarum, facile inobscuraret eas obliuio. Rectissime igitur dixit Theocritus Idyllio 16.

Ipsos præcipue Musarum sacra ferentes

Præcipuo Vates colat, & ueneretur honore.

Vt secun Stygias laudem ferat ipse sub umbras,

Nec tristes peragat luctus Acheronte sub imo. Quar

IN VIII. ECLOGAM.

QUARTO, quod allegorice queritur alterum sibi præferri & in delicijs esse potentibus et commodis & uoluptatibus frui, egregie depingit affectum amantium, quos etiam amoris potentia in tedium uitæ rapit, si uiderint se excludi & contemni. Verisimile autem est, Poetam uoluisse quorundam magnorum & iudicia peruersa de eruditione & uoluntatem abhorrentem à studijs humanitatis notare.

QUINTO, cum ait, Mopso Nisa datur, quid non speremus amantes, multa complectitur. Primum enim egregie describit puellarum stultam atq; ineptam in deligendo procacitatem atq; insolentiam, si quando euenit, ut plures eandem ambient, illum, qui est incommodior, admirentur & amplectantur. Deinde prouerbialiter designat, non satis esse aptum matrimonium, ubi sit dissimilitudo, iuxta illud, Aequalem tibi uxorem ducito.

SEXTO, cum inquit, Mopse nouas incide faces, tibi ducitur uxor, alludit ad ueterem consuetudinem, quæ in nuptijs obseruabatur. Et submonet honestum esse, ut ordo quidam sit in ceremonijs nuptialibus, quod attinet ad templum, mensam, choreas, & repotia.

SEPTIMO, cum ait, ò digna coniuncta uiro, dum despicias omnes, alludit ad commune prouerbum, similes habent labra lactucas. Accidit enim sepe, ut puella spretis multis honestis adolescentibus postea nubat sordido cuidam Mopso. Itaq; indicat Deum grauisime punire superbiam, & contemptum iuramentorum.

E R O T E M A T A

OCTAVO, cum inquit, ut uidi, ut perij, ut me malus abstulit error, attingit locum communem, quod amor sit amaror & error, iuxta illud Musæi, ἦ δὲ καὶ γλυκὺ πικρὸν ἐδέξατο κέντρον ἐρώτων, hoc est, iam & suauamarum suscepit stimulum amarum.

NONO, cum inquit, Nunc scio, quid sit amor, describit, quàm uehemens affectus sit amor, & quantos cruciatus adferat animo. Et hoc obseruandum est, quod hic locus in hac Ecloga præcipuus est de uehementia & sæuicia amoris.

DECIMO, quod amorem fingit Thracium, aut Garamanticum, indicat barbariem, immanitatem, feritatemq; amoris. Nam talis est affectus, ut qui omnia uincat, id quod repetit Poeta in 10. Ecloga.

XI. quod inquit, sæuus amor docuit natorum sanguine matrem commaculare manus &c. indicat, quomodo sæpe amor sit causa maximorum facinorum committendorum. Exemplum habes in Scylla Nisi regis Megarensium filia.

XII. quod ait, omnia uel medium fiant mare, est imprecatio furentis, ut tota rerum natura immutetur. Sic enim amantes solent æstuarè amore, ut præ dolore & desperatione mortem sibi uelint consciscere, quemadmodum Xerxes apud Herodotum ait, multa accidere homini, ubi malit non esse, quàm esse.

XIII. Versus ille, Non omnia possumus omnes, indicat fieri non posse, ut omnis felicitas uni contingat,

IN IX. ECLOGAM.

tingat, iuxta illud Liuij, Non omnia eidem Dij dede-
runt, uincere scis Hannibal, Victoria uti nescis. Item
Theognis, πᾶσι τοῖς ἀνθρώπων ἀρετὴ καὶ κλέος
ὁπιδεῖ, ὄλβιος ὅς τοῦτων ἀμφοτέρων ἔλαχε.

XIIII. Quod dicit socios Ulyssis carmini-
bus, hoc est, incantationibus à Circe immutatos esse
in beluas, ursos, apros, canes, indicat, quàm prorsus
omnem humanitatem exuant illi, qui libidine & luxuria
diffluunt. Vide Homerum Odyss. κ. & Ouidium Me-
tamorph. 14.

XV. Versus ille, An qui amant, ipsi sibi som-
nia fingunt, est prouerbum, quo significatur uehemen-
ter aliquid cupientes ὄνειροποιεῖν τὸ ἐπιθυμού-
μενον. Et pertinet huc id, quod aiunt Græci, ἀλκί-
δος εἶναι τῶν γρηγορότων ἐνυπνια. Amantes igitur
sibi cupiditatis & desiderij sui inanes species quasi
somnia effingere dicit.

EROTEMATA IN NONAM ECLOGAM.

IN CUIVS GRATIAM HAEC

Ecloga conscripta est?

Tota hæc Ecloga in honorem Augusti & ami-
corum pro Virgilio intercedentium conscripta est, si-
cuti reliquæ ferè omnes.

QVA OCCASIONE
scripta dicitur?

Q 5

Quod

EROTEMATA

Quod Centurio quidam conatus fuerat expellere Virgilium ex prædio, quod Augustus Virgilio restituerat.

CVIVS GENERIS EST

hæc Ecloga?

Oratio est generis Demonstratiui. Est enim querela, quod rursus sit eiectus agris, Inseruit etiam laudes quasdam Menalce ob ingenium & felicitatem scribendi carmina.

QVOT HABET PARTES?

Duas. PRIOR pars continet querelam, in qua Mœris deplorat uicem ueterum colonorum, qui agris & possessionibus suis à ueteranis, quibus illi assignati erant, quæ alteri pastori recitat Mœris, & hic multa sunt inserta de laudibus Virgilij.

QVÆ THEOCRITIDYLIA

imitatur Poeta?

Partim imitatur Thalysia & Cyclopem, partim Comastem, & Thyonichum.

QVI SVNT LOCI COMMVNES

insignes in hæc Ecloga?

PRIMO, quod ait, Quod nunquam ueritumus indicat homines sic natura comparatos esse, ut omnes in rebus secundis nunquam aduersa prospiciant. Quamobrem sæpe impræmeditati opprimuntur in calamitatibus, quæ quidem quanto magis improuise sunt, tanto magis offendunt, iuxta illud Ciceronis in i. Tusc. Perturbationes grauiores etiam fiunt, cum cala-

IN IX. ECLOGAM.

calamitates impræmeditantes nos subito inuadunt.

SECUNDO, cum ait, *Hæc mea sunt, ueteres migrate coloni, elegans sarcasmus est designans, quam calamitosa res sit bellum ciuile, in quo ciues plerunq; ex paternis bonis expelluntur.*

TERTIO, cum ait, *Nunc uicti tristes, quoniam fors omnia uersat, perstringit inconstantiam humanarum rerum, & indicat, quod Respub. habeant fatales uicissitudines & poenas. Testatur etiam Poeta, quomodo fortuna in omni re dominetur, iuxta illud Demosthenis, 2. Olynth. μεγάλη γὰρ ῥοπή, μάλλον δὲ ὅλον ἢ τύχη παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πρᾶγματῶν.*

QUARTO, cum ait, *Moeris, sed carmina tantū Nostra ualent Lycida tela inter Martia, quantū Chaonias dicunt aquila ueniente columbas, indicat, quod bella ciuilia maxime noceant literis, disciplina, legibus, & similibus pacis artibus, & efficiant barbariem ac uastitatem, iuxta illud, silent inter arma leges, & omnia humanitatis studia.*

QUINTO, cum ait, *Heu tua nobis penē simul tecum solatia rapta Menalca, alludit ad officium Poetarum, quod non debeant in suis Poematis tantum honestissima uitæ præcepta, & optima exempla*

EROTEMATA

*empla proponere, Verū etiam illam asperitatem præceptorum fabulis iucundis tanquam acerbum Pharmacum melle conditum & dulcoratum degustandam & amplectendam proponere, iuxta illud Horatij,
 Aut prodesse uolunt, aut delectare Poetæ,
 Aut simul & iucunda & idonea dicere uitæ.*

SEXTO, Cum ait, Cantantes sublime ferent ad sydera Cygni, ostendit Poetas insigni cruditione præditos, quorum cantio cum Cygnea conferri solet, immortalitati mandare res clarorum uirorum. Quod autem Poetæ commode cum Cygnis conferantur, uide carmen duabus Tragedijs Euripidis Hecubæ & Iphigeniæ ab Erasmo præfixum, quod quia est perelegans, subijciam.

*Scite Poetas doctus appellat Maro
 Cygnos, Guilielme præsulum eximium decus.
 Res mira dictu, ut cuncta consensu nouo,
 Vati atq; olori congruant diuinitus.
 Niueus utriq; candor, alter lacteis
 Plumis, amico candet alter pectore.
 Musis uterq; gratus, ac Phœbo sacer.
 Etlympidis uterq; gaudet amnibus,
 Ripis ad æque uterq; gaudet herbidis.
 Pariter canorus uterq;, tum potissimum,
 Vicina seram mors senectam cum premit.
 Sed, qui tenent arcana naturæ, negant
 Audiri olorem, ni sonent fauonij.
 Nil ego mirum, barbaro hoc si seculo*

CANORUS

IN IX. ECLOGAM.

Canorus olim obmutuit uatum chorus,
 Quum tot procaces undiq; obstrepant noti.
 Boreæq; tristes inuidorum & pinguium,
 Nulli fauentum prouocent fauony &c.

SEPTIMO, Cum ait Lycidas, Me quoq;
 dicunt Vatem pastores, sed non ego credulus illis, in=
 dicat uerecunde sentiendum esse de dotibus ingenij, qui=
 bus nos Deus ad nominis sui gloriam illustrandam or=
 nauit. Deus enim superbis resistit, humilibus uero dat
 gratiam.

OCTAVO, Cum ait, Digna, sed argutos in=
 ter strepere anser olores, docet prouerbialiter, quo=
 modo indocti sæpe Poetæ inter doctos garriant, iuxta
 illud, Graculus inter Musas.

NONO, Cum ait, Hic uer purpureum &c. fi=
 gurate Poeta indicat quietam uitam in studijs litera=
 rum anteponendam esse aulicæ uitæ, & turbulentis ne=
 gocijs publicis.

DECIMO, Cum ait, Inscire Daphni, pyros,
 carpent tua Poma nepotes, significat iam gubernante
 orbem terrarum Octauiano Cæsare, tanquam Deo,
 rempub. iterum pacatam fore, & pacis artes resflo=
 rescere.

XI. Cum ait, Omnia fert ætas, alludit ad lo=
 cum communem de ingrauescente ætate, quæ languet=
 facit omnes uires, iuxta illud Horatij in arte Poetica.
 Multa ferunt anni uenientes commoda secum,
 Multa recedentes adimunt. Item Iuuenalis,

Circum=

EROTEMATA

Circumsilit agmine facto Morborum omne genus.
Item, Ipsa senectus est morbus.

XII. Quod ait, Minus uia ledet, indicat comitem facundum in uia pro uehiculo esse.

EROTEMATA IN DECIMAM ECLOGAM.

CVIVS GENERIS EST

hæc postrema Ecloga?

Generis demonstratiui est. Continet enim *que-*
relam de Galli amore & insania, qui Cytherin mere-
tricem deperierat, quæ Gallo spreto Antonium in
Galliam cum exercitu proficiscentem secuta est.

QVOT HABET PARTES?

Quatuor. PRIM A pars Eclogæ est exor-
dium, in quo inuocat Musam, ut aspiret sibi uolenti
scribere ultimam Eclogam. SEC V N D A pars est
expostulatio cum Musis, quod non affuerunt Gallo,
neq; eum consolatae sint. T E R T I A pars est *µετὰ τὸ*
Βασις, qua respondet Gallus pastoribus, qui ad eum
consolandum confluxerant, & ostendit illorum offi-
cium sibi gratum esse. Q V A R T A pars est epilo-
gus omnium Eclogarum.

IMITATVS NE EST ETIAM

Theocritum hoc loco?

Imò. Plerosq; enim locos mutuatus est ex Thyrsi-
side, Ergatinis, & Thalyssis Theocriti. Qui

IN X. ECLOGAM.

QVI SVNT LOCI COMMVNES?

PRIMVS est memorabile exemplum aulicæ fortune. Nam cum Gallus fuisset Augusto familiarissimus, Tamen uenit tandem in suspicionem defectio- nis, & iudicatus est hostis.

SECUNDVS est, quàm uehemens affectus sit amor, & quod non possit uinci, si quis indulgeat desiderio. Nam quod Poeta fingit, Gallum periisse a- more, indicat nullum tantum robur, nullam tantam uim animi esse in summis hominibus, quæ non possit eneruari & dissolui uoluptatum illecebris, nullum im- petum tantum esse, qui non elanguescat, qui non doma- ri & subigi possit captus uoluptatum dulcedine, quæ in speciem uidetur.

TERTIVS est, Atq; utinam ex uobis unus, uestriq; fuissim &c. Vbi significat uitam priuatam dulciorem esse administratione reipub.

QUARTVS est, quod fingit Gallum non superatum fuisse amore, si Musæ affuissent, procul du- bio nihil aliud significare uoluit, quam amorem uehe- mentissimum affectum egregijs præceptis haustis ex reconditis et abditis Philosophiæ fontibus, si non tolli, at certe molliri posse.

QUINTVS est, Vestra meos olim si fistula dicat amores, ubi testatur Musicam amoris & iræ ardores componere, id quod supra in 2. Ecloga di- ctum est.

EROTEMATA

SEXTVS est, quod fingit Gallum subinde
alia atq; alia consilia capere, ut obliuiscatur amoris,
significat inconstantiam eorum, qui amant.

FINIS QVAESTIUNCULARVM

in Bucolica Virgilij.

M. D. LXV.

MISCEL-

MISCELLA: NEA STEPHANI

RICCII, IN QUIBUS VARIAE

*historiae & fabulae lectu dignae re-
citantur.*

I.

HISTORICA NARRATIO

de Apelle.

*Celebrata est Apellis pictoris in multorum tam
Graecorum, quam Latinorum literis insignis peritia
artis pingendi. Praeter caetera uero suae artis monu-
menta egregia fertur pinxisse imaginem quandam.
Perfecta autem imagine proposuit eam transeuntibus
spectandam. Ipse interim, ut fuit magna in homine
prudencia post tabulam latens, multorum diuersas de
imagine sententias audire uoluit, ut uitia, quae nota-
bant, auscultaret, atq; si quid audiret, quod digne re-
prehenderent, immutaret ac corrigeret. Spectatum
uenere multi, placuit pictura. Accessit etiam praeter
reliquos non paucos Sutor quidam imaginem itidem
spectaturus. Homo simul atq; imaginem contemplatus
est, calciamenta reprehendit. Apelles audito Sutoris
iudicio non inepto, (Nam artifex de sua arte iudica-
rat) immutauit calceos. Postero autem die rursus ex-
hibuit imaginem & pro more post tabulam abdebat
se, auditorus num & aliud reprehensionem mereretur.*

R

Redijt

MISCELLANEA.

Redijt idem Sutor. Verum eodem emendationem pristinæ admonitionis cauillante circa alias imaginis partes, Apelles indignatus prospiciens scommate acerbo hominem imperitium iugulans dixit, Ne Sutor ultra crepidam. Iudicauit uir ille sapientissimus earum rerum quæq; iudicem esse idoneum, quarum est eruditus, reliquos iudicare non minus inepte, quam cæcos de coloribus.

II.

NARRATIO, QUOMODO GRÆCI
 ci pinxerint χαρίτας, & quid spectauerint illa pictura.

Vt doctissima illa Græcia omnimoda rerum omnium cognitione & eximia eruditione cumulata fuit, ita multa præclare & scite consinxit, inter quæ non postremum locum ineretur figmentum illud περι τῶν χαρίτων, quas Romani Græcorum in omnibus fere Simiæ, Gratias appellarunt. Breuiter autem sic sunt commenti, esse tres Gratias perpetuas Musarum comites, nunquam non illis familiariter uti, Quo figmento haud dubie aliud nihil indicare uoluerunt, quicumq; tandem huius fabulæ auctores fuerunt, quam bonas literas adferre secum & requirere suauitatem quandam morum & φιλεθρωπίαν, ac insigne quoddam gratitudinis studium in illis, qui literas discunt, ne ferocia & insolentia imperitiæ multitudinis fiant similimi,

MISCELLANEA.

millimi, neue morositate tanta laborent, ut uix ulli cum illis conueniat atq; hoc est, quod Senarius Græcus habet, ἀπ᾽ αὐτῶν ἢ παίδευσίς ἢ μέγους ποικί. Ad hoc situm erat templum Gratiarum Athenis in media urbe, ut testarentur, nihil nos tam decere, nihil tam necessarium esse in rebus humanis, quam, ut nos inuicem beneficijs perpetuis deuinciamus, & utcunq; atq; ubi- curq; opus sit, obsequamur, Alioqui cui futura est hæc uita uitalis? ut cum Ennio dicam, sicut & Theocritus dicit in Gratijs, τὴ γὰρ χάριτων ἀγαπᾶτον ἀνθρώποις ἀπ᾽ ἀρεθθεν. Nam mutua hominum societate ac animorum coniunctione sublata, quid à feris differimus? Atq; hoc est, cur putem M. Ciceronem rectissime dixisse, Solem è mundo tollere, qui amicitiam è uita tollunt. Nam ad hanc uel imprimis confinxit nos & genuit natura, neq; ulla etiam re propius ad deos accedimus, quam beneficia ultro, citroq; dando et accipiendo, id quod uult etiam Græcorum prouerbium, ἀθροῦτος ἀνθρώπου δαμόνιον. Et Aristoteles censet nulla re alia sustineri res ac uitam mortalium, quam necessitudine mutua hominum. Extat hac de re elegantissima ad Philippum epistola. Χάριτος ἀμοιβὴ καὶ δόσις συνέχει τοὺς τῶν ἀνθρώπων βίους.

Præterea pingebantur nude, ut docerent bene-

R 2

ficia

MISCELLANEA.

facienda libere collocanda esse, beneficijs adstringendos esse homines, non ideo, quod antea sunt de nobis benemeriti, Neq; etiam in hoc, ut beneficia maiori fœnore ad nos reditura esse speremus, id quod illi faciunt, qui amicitias utilitate probant, sed ideo, ut homines nos esse comprobemus, ut naturæ indita nobis semina proficimus, quibus ad iuuandos alios incitatur, id quod docent nos etiam sacræ literæ. Atq; hæc omnia mira quadam concinnitate et mira arte complexi sunt Græci in nominibus Gratiarum, quæ neq; Germanæ neq; Latinae linguæ penuria feliciter satis pro rei dignitate reddere potest, sicut & pleraq; alia Græcæ linguæ uocabula, quæ in fingendis elegantibus compositionibus serè regnat ubiq;. Postremo sic erant pictæ, ut una auersa, reliquæ duæ aduersæ starent, quod scilicet officium in nos collatum officio duplici compensandum sit, id quod etiam indicant multæ passim Græcorum elegantissimæ sententiæ. Nullum enim est officium referenda gratia magis necessarium. Hesiodus maiore mensura, quæ acceperis utenda, si modo possis, reddere iubet, Quid nam beneficio prouocati facere debemus? Et M. Cicero satis belle putat referre, ut agros fertiles initemur, qui multo plus afferunt, quam acceperunt. Hesiodi Versiculi ij sunt,

ἔν μιν μετρεῖσθαι παρὰ γείτονος ἔν δ' ἀποδοῦναι
 αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λῶϊον, αἴεκε δύνηαι.

Ita scilicet pulchro isto figmento eruditi illi uiri
 indica=

MISCELLANEA.

indicare uoluerunt, quantum alij alijs debeamus, quomodo inuicem affectos esse conueniat, quid proprie hominem deceat, nempe, gratitudo, societas, & mutuum studium erga quosuis, erga illos maxime, qui profuerunt, Alioqui non esset suaue uiuere, remuneratone beneuolentiæ, uicissitudine studiorum, officiorūq; sublata, quibus nihil est iucundius, ad quæ uel sola natura nos condidit, quibus solis à feris & reliquis bestijs differimus. Istis haud dubie ductus rationibus Plato Philosophus cum hominem definiuit esse sociale & πολιτικόν animal. Romani item humanitatem uocauere commoditatem & suauitatem morum in homine, procul dubio à uocabulo hominis uocabulum humanitatis deduxerunt, ut significarent proprie humanitatem hominis esse, appellatione hominis non uenire, qui ab humanitate sint alieni.

μορῆσεται τῆς μαλτοῦ, ἢ μιμησεται.

III.

NARRATIO DE FIDE ROMANORUM & de perfidia punita.

Romanum Imperium ab exigua omnino ac parua origine supra modum creuit, & ad tantam amplitudinem emicuit, ut uix ulla Monarchia cum illa sit conferenda, neq; uero immerito. Nam præterquam quod militari disciplina Respub. Romana reliquas omnes facile uicit, etiam omnia uirtutum genera in ea exercebantur & colebantur, quæ uel una uia est ad

MISCELLANEA.

imperia & paranda, constituenda, & retinenda.
 Maxime uero & præcipue fides uiguit, Hanc optimus
 quisq; princeps & ciuis tam priuatim, quam publice
 in omnibus negotiorum contractibus neuitquam uiolanda,
 sed sanctissime habendam & præstandam omnibus modis censuit. Hinc redijt ad atrocissimos
 cruciatus Regulus, cum Romam à Pœnis missus esset,
 ut conditionem de commutandis captiuis latam senatui
 proponeret. Erat enim à Pœnis captus, & seruatus
 fuisset redditis captiuis Pœnorum, id quod ipse fortissime
 dissuadebat, ne scilicet conditionem acciperet senatus Romanus. Verum enimuero, ut fidem religiosissime
 semper coluerint Romani, & flagitium summum semper arbitrati sunt, fidem datam fallere, Ita &
 acerbissimas & atrocissimas pœnas in perfidos leges
 12. tabularum statuerunt & horrida exempla in fœderum
 ruptores facta sæpe legimus. Præclare constitutum fuit legibus 12. tabularum, ut si quis falsum
 testimonium dixisse conuictus esset, è Saxo Tarpeio deijceretur. Præclare item eadem leges ciues obæratos,
 quia non soluerant, nexos creditoribus faciebant, donec creditam summam opera compensarent. Sic &
 insigne documentum omnibus mortalibus datus est Metius Suffetius Albanorum rex, qui quoniam pactis
 atq; condictum Tullo Romano regi non seruauerat, fœdissimo spectaculo perfidiæ pœnas dedit. Nam
 duabus admotis quadrigis corpus illis distentum alligatum est, Deinde equis in diuersum concitatis, distra-
 ctum

MISCELLANEA.

Etum atq; laceratum est. Dignum putabant, ut is corruptus suum passim distrabendum daret, qui paulo ante animum ancipitem inter Fidenates, Romanosq; gesserat, nec iudicabat tum Tullus Rex, aut populus Romanus se indignum esse tam seueriter in perfidum regem animaduertere, ut qui tanta religione fidem semper & domi & foris etiam erga hostes sanctissime colendam & seruandam esse censuerant.

IIII.

LOCVS COMMVNIS DE OFFICIO Regis, quod est ἀρχὴν καὶ ἀρχεῖον.

Inter multas egregias uirtutes, quibus illorum animos præditos esse conuenit, qui imperant, nulla tam admirabilis tamq; necessaria est, quam ut aliorum quoq; sanis amicorum consilijs obaudiant, neue animi sui libidini semper indulgeant. Est enim non minus admirabilis illa uirtus in Imperatoribus, quam si illorum animi multis ad gerendas res magnas uirtutibus sint præditi, id quod sensit etiam Agesilaus optimus princeps, qui traditurus liberos suos Xenophonti docendos, interrogatus a Xenophonte, quid nam illos doceri uellet, respondisse fertur, ἀρχὴν καὶ ἀρχεῖον. Digna uox, quæ omnium principum aulis, omnibus foribus inscribatur. Nam quid præclarior est & quid sanctius in Imperatore seu principe, quam ut ipse sit optimus princeps, qui præuidere

MISCELLANEA.

possit, quid ex usu sit Reipub. breuiter, qui teneat totam administrandarum Rerumpub. rationem, Deinde, ut & alios audiat, nihil temere uel per iram uel per incogitantiam admittat, cuius eum postea poeniteret. Has duas uere regias uirtutes expressit etiam prudentissimus senex Nestor apud Homerum, lib. 9. Iliados, quando in concione Agamemnonem regem sui officij admonet satis magnifice predicando maiestatem regiam, decere (inquiens) regem, ut ipse prior prae reliquis omnibus sententiam dicat, sed tamen & alijs debere relinquere locum bene uel melius consulturis. Versiculum, quia supra modum elegans est, subiicio, τῶ,σε χρὴ πᾶσι μὲν φῶσθαι ἔπος, ἢ δ' ἔπακουσθαι
 Hoc est, Quapropter & ipsum
 Te decet & multos audire, & dicere multa,
 Cedere deinde locum uerba opportuna uolenti
 Dicere & utilibus pensare negocia dictis &c.

V.

HISTORIA DE IMPERATORE Antonino Pio, est exemplum clementiae.

Præclarum clementiae exemplum esse poterit Imperator Antoninus Pius, contra quem cum multi ciues immerito coniuuissent, & iam disseminata coniuurationis fama inter multos fuisset, iussus est à patribus, ut coniuurationis complices inquirerentur, utq; de illis supplicium sumeretur, ipse adeo mansuetus fuit, ut non tantum duriter in illos statuere noluerit, sed

MISCELLANEA.

sed & quæstionem compresserit, sic præfatus, sibi non uideri opus esse, pertinaciter inquiri illos, quos sciebat istius flagicij perpetrandi ac maturandi cupidos fuisse, ne si plures reperirentur, quantis odio esset, intelligeretur. Ferunt etiam cum solitum dicere, satius esse unicum seruare, quam mille hostes perdere, id quod etiam re ipsa comprobauit. Nam cum ob inopiam rei frumentariæ populus Romanus falsa suspitione concepta lapides in illum stringerent, maluit potius exposita ratione placare & sedare multitudinis impetum, quam ulcisci seditionem.

VI.

FABULA DE CICADIS

& Formicis.

Elegans fabula est de Cicadis & formicis, quæ hortatur iuuenes ad laborem, ut ætate utantur tum, cum licet. Neq; enim iuuat usq; *veoxi Zep.* Fabula autem sic habet. Cicadæ olim æstate integra cantibus perpetuis indulgebant. Formicæ autem Hyemis futuræ memores messem exercebant, in percipiendis, conuenendisq; frugibus operam ponebant, quæ uictum illis suppeditare possent, colligendi ex agris potestate sublata. Ineunte igitur Hyeme, Formicæ de collectis per æstatem frugibus alebantur. Cicadis uero assidua illa canendi uoluptas fraudi fuit. Nam in extremum discrimen coniecti sunt, adeo ut fame omnes conficerentur. MORALE. Monere uoluerunt Græci prudentissimi uiri hac fabula, idem euenire solere adoles-

MISCELLANEA.

centibus, qui suauia in presentia quæ sunt, prima habent quicquid; omisso animo in longitudinem non consulant, ad nullum studium animum adiungunt, quo uicium cum senectuti comparare possint, ut postea egeant non aliter, atque cicadæ, ut senibus periculum sit famis, atque sint alijs pro ridiculo ac delectamento.

VII.

LOCVS COMMVNIS DE ebrietate.

Magnam perniciem esse ingeniorum ebrietatem, item multorum flagitiorum occasionem præbere apparet passim in omnibus historijs. Ea uero, ut in pueris tanquam nocentissimam pestem optimi quicquid; execrandam esse censuerunt. Hinc amplissime laudatus est mos Lacedæmoniorum, qui ebrios seruos aliquando in conspectum liberorum suorum conuiuia agitan-tes exhibere solebant, ut cum ineptijs & scurrilitate ac insulsis moribus turpiter se darent serui, essent adolescentibus exemplo, quo ab ebrietate deterrerentur, ut sic uel seruorum uitijs docti, ipsi in posterum tanquam presentissimum malum, ebrietatem auersarentur. Dignum exemplum, quod sequantur quoque nostri parentes, ut denuo retrahi possint pueri ab immodica & im- mensa ingurgitatione, quæ simul & corporis uires debilitat, & meliorem ingenij spem atque frugem in tenerioribus adhuc annis uelut in herba enecat &, quod extremum malum est, quæ multis & maximis uicijs alimenta quoque præbere solet, quæ uitia per omnem
uitam

MISCELLANEA.

uitam postea nullo negotio uel elui uel corrigi possint. Neq; enim dubium est, quin ea quoq; uitia, quæ pueri uel ex malis exemplis aliorum, uel ex domestica institutione corrupti contraximus, pertinacissime hæreant, senesq; prosequantur. Adeo natura sumus tenacissimi earum, quæ rudibus annis percepimus. Non enim temere dixit Virgilius, multum esse in teneris cōsuescere.

VIII.

LOCVS COMMVNIS DE Voluptate.

Quod & de moribus & de uniuersa Φυσιολογία præceperunt ubiq; in suis libris Philosophi & per scripserunt, hoc totum etiam Poetæ in suis Poematis sunt complexi, atq; ita apposite, ita uenuste, ut longe etiam Philosophos præstare uideantur penitus inspecti, ut ut utriq; utranq; Philosophiam uoluerint complecti. Agunt autem hoc diuerso modo Poetæ, diuerso Philosophi. Nam Poetæ nusquam ferè aut raro admodum de moribus præcipiunt eo modo, quo Philosophi præceperunt, sed plane tanquam aliud agentes totam Philosophiæ rationem in suis scriptis tanquam in pictura quadam depingere uoluerunt, quæ Philosophorum præcepta ita exprimit, ita ob oculos ponit & exhibet, atq; si fieri omnia uideas, idq; faciunt iucunda quodam & picturato (sicut habent cum Pictoribus multa communia) orationis genere, non ita rigida & aspero, quali uti Philosophi uoluerunt. Proinde si orationis genus utrinq; spectes, uidentur esse inter se & Poetæ & Philosophi, quam dissimilimi,

MISCELLANEA.

si rem & consilia consideres, omnino idem consilium, idem iudicium de omni officio et de tota natura utrisq; fuisse egregie persentisces. Libet uti exemplo, quo ista comprobentur.

Extant passim in Philosophorum libris multa de uoluptate scripta, quam sit pernitiōsa, quamq; in speciem blandiatur nobis (sicut & Plato uoluptates uocauit blandissimas dominas), ut nos ab honestate & à reliquis uirtutibus auocet, retrahatq;, & eam postea comitem mœrorem subsequi, malaq; innumera, quibus nos affligat, ac diuexet, & tanquam stulticiæ nostræ pœnas grauissimas repositat. Poetæ idem uolentes docere inseruierunt suo foro, & egerunt hoc suo quodam modo, diuerso quidem à Philosophorum præceptis, sed tamen eodem respicientes, quo illi respexerunt.

Confinxerunt igitur Cupidinem puerum clanculum ex alucolo suffurari mella, atq; interim dum se oblectat puer, dum uoluptatem suam edendo melle egregie explet, tandem pungi ab apibus, atq; ita afflictum statim dolentem discedere. Quid aptius, melius, & elegantius ab optimis hominibus pingi potuisset de uoluptate, ut ea suis illecebris nos sollicitet ac inescet, Utq; nos uarijs modis titillet, ut nil nisi mel in ea appareat, sed sub hoc melle uenenum & dolores non paucos, nec modicos tandem subesse, nihilq; esse in ea constans & perpetuum, Tum nos fallere maxime, cum minime omnium falsuram esse confidebamus. Hoc to-

MISCELLANEA.

tum quidam ex doctissimis, elegantibus sanè uersiculis
perstrinxit,

Fixit apis puerum Veneris dum roscida mella

Furatur, sic sunt dulcia mixta malis.

Eum imitatus quidam ex discipulis sic lusit,

Dum puer alucolo furatur mella Cupido,

Furanti digitum cuspide fixit apis.

Sic etiam nobis breuis & peritura uoluptas,

Quam petimus, tristi mixta dolore nocet.

Huc referre licet totam illam quoq; fabulam, quæ est
apud Hesiodum de Pandora, quæ in speciem bellissima
apparet, utpote ita compta, ita exquisitissime exorna-
ta, ut ad consummatissimam formam nihil prorsus de-
esse uideretur. Nam quod quisq; Deorum habuit &
pulcherrimum & optimum, id fingitur in eam contu-
lisse, sed ea simul atq; excipitur ab imprudente & cu-
pido Epimetheo, aperta pixide, quam in manu gesta-
bat, omnia omnium malorum genera euolarunt. Hic
scilicet finis est, hic exitus uoluptatis, cui (ut Plautus
inquit) mœror comes nunquam non esse solet.

IX.

DE FABVLIS POETARVM.

Poetæ doctissimi uiri res grauissimas fabulosis
quibusdam figmentis adumbrare in suis Poematis no-
luerunt. Neq; enim uerba tantum, aut friuolas quas-
dam nugas secuti sunt, sed honestissimæ uitæ præcepta,
optima exempla, quibus animi hominum ad uirtutem,
& ad omnes res præclaras incitarentur, & à uitijs
abster-

MISCELLANEA.

absterrerentur, proposuerunt. Et quod Philosophi, ac legum publicarum conditores seueris præceptis ac legibus, aspero orationis genere præceperunt, id Poetæ dulcedine quadam argumenti ut eò facilius ad studium & amorem sui pertrahere homines possent, perscripserunt ut illam asperitatem præceptorum fabulis illis iucundis tanquam acerbum φάρμακον melle conditum & dulcoratum, degustandam & amplectendam proponerent. Nam qui nescit Poemata omnia, uel ad Φυσιολογίαν, uel ad historiam rerum gestarum, uel ad mores pertinere, is infelicissime in illorum lectione uersatur, operamq; male collocat. Est enim, ut Plutarchus inquit, τὸ γλυκὺ ποικιλιῶν οὐκ ἀφιλόσοφον. Neq; enim paruifaciendum est Horatii iudicium, qui pronuncians de Homero dicit eum in Poemate complexum esse uniuersam honesti rationem multo melius, quam ullos Philosophos. Versiculi digni sunt, qui adscribantur,

Qui quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid nõ,
Plenius ac melius Chrysippo & Chrantere dicit.

Et quod de Homero dicimus, idem de singulis dictum uoluimus. Si quid autem est præterea in Poematis, quod uel ad mores, uel ad naturam, uel ad historiam referri non potest commode, id ornandi argumenti gratia & delectandi lectoris tanq̄ parergum quoddam in elegantissima pictura additum esse credamus, id quod idem Horatius alibi quoq; indicat, cum inquit,

Aut

In lectione
poetarum
tria spectan-
da

Horatii iudicium de Homero

Ornamenta
in poematis
ut de le. cla.
no.

MISCELLANEA.

Aut prodesse uolunt, aut delectare Poetæ,
Aut simul & iucunda & idonea dicere uitæ.

Neq; enim & historia, in qua hoc ex professo agitur, ut omnia quam uerissime describantur & uirtutes uel expressæ uel neglectæ proponantur, suis ornamentis caret, nedum illud Poetarum picturatum genus orationis, quod cum pictura non pauca habet communia. Proinde quia serijs rebus iucunda & ad delectationem comparata interseruerunt Poetæ, merito omne punctum tulerunt, sicut rursus Horatius inquit. Id uero ita esse, licet experiri in multis exemplis, Nos unum atq; alterum proponemus, in quibus uidebimus, quam sit pernitiōsa & exitialis res hominibus summis etiam uiris, VOLUPTAS.

Confinxerunt Poetæ pulcherrimo sanè & uenusto commento Herculem fortissimum principem sedere in Gynæceo tenentem colum & tractantem lanam, duraq; ut ille dixit, trahentem mollia pensa manu, & nescio quibus alijs muliebribus officijs esse intentum & occupatum, itaq; captum amore Omphalæ reginæ, ut prorsus seruum se dedat illi, ornatusq; muliebri, depositis armis ac claua, induatur, sicq; tantum Heroa tam fortissimum bellatorem, qui tot immanibus monstris domitis, potentissimis etiam hostibus semper superior euaserat, mulierculæ per dedecus & turpitudinem obnoxium fieri. Iudicare fortassis indoctus aliquis lector possit, nullum eius

Fabula de Hercule Omphalæ seruienti

MISCELLANEA.

eius rei usum esse, nec retulisse ista à Poetis scribi, & præter hoc nihil minus decuisse, quàm tanto principi tam mollicula, leuissimamq; studia tribuere. Sed magno consilio ista luserunt optimi uiri, ut scilicet indicarent nullum tantum robur, nullam tantam uim animi esse etiam in summis hominibus, quæ non possit eneruari & dissolui uoluptatū illecebris, nullum impetum tantum esse, qui non elanguescat, qui non domari & subigi possit captus uoluptatum dulcedine, quæ in speciem uidetur. Nam iucunda, delectabilis, & grata uidetur uoluptas, cum tamen re ipsa nihil, nisi merū fel subsit.

*Interpretatur
fabulæ
de Hecubi.*

Nota sunt, quæ passim scripta extant in omnibus Poetarum libris de Sirenibus & de Pandora apud Hesiodum. At præterquam quod uoluptatibus obscenis homo prorsus ex homine tollitur, fit etiam, ut adeo demens, adeo uecors, adeo prorsus omnis humanitatis expers sit, ut nihil à bestijs differre uideatur, naturamq; penitus dediscat, id quod etiam indicare uoluit haud dubie Homerus bello isto figmento de Ulyssis socijs, qui inescati dulcedine cibi & poculorum Cyrces, neq; patriæ, neq; coniugis, neq; suauissimorum liberorum memores, turpissime deserto principe procul à patria persistere uoluerunt. Ideo fingit doctissimus Poeta immutatos fuisse incantationibus Cyrces in beluas, ursos, apros, canes, ut indicaret, quàm prorsus omnem humanitatem exuant illi, qui libidine & luxu diffluunt. Quid elegantius, quid aptius & melius conungi potuisset de uoluptate, quàm est à Poetis fabuloso isto

*Interpretatur
fabulæ de
socijs Ulyssis in beluas.*

MISCELLANEA.

isto commento confictum? Quis Philosophus aptius
 & accommodatius de uoluptate disputare potuisset,
 quam illi scripserunt? Neq; enim dubium est, quin hoc
 spectarint tum, cum ista scriberent.

Est & hoc satis Venustum, quod de iudicio Pa-
 ridis ab ipsis confictum est, quem Paridem fungunt ar-
 bitrum & iudicem constitutum, qui de forma trium
 Dearum Palladis, Iunonis, & Veneris pronunciaret,
 decretamq; esse Veneri pulchritudinis palmam, spretis
 alijs duabus & amplissimis earum muneribus. Altera
 enim summam sapientiam, altera maximas opes &
 potentissima regna pollicebatur, Venus autem, quia
 formosissimam uxorem pollicita erat se daturam illi,
 pulcherrima est iudicata. Ista fabula quid aliud indi-
 care uoluerunt, quam natura nos ad uoluptatem rapi,
 præ illa, quantumuis pernitiosa sit, quantumuis & no-
 bis & patriæ, parentibusq; exitij causa sit formosa illa
 Helena, tamen fastidiri optima alia bona & sapienti-
 am, quibus nihil est in rebus humanis amplius ac ma-
 gnificentius. Verum cur & quomodo id fiat, ut ita
 tanquam cæci ad uoluptates sectandas nos præcipite-
 mus, non potuerunt ipsi peruidere, sicut nec remedium
 aduersus furiosissimos & concitatissimos affectus il-
 los excogitare potuerunt. Ut enim Ulysses obtura-
 tis auribus Syrenum uoces contemnat, tandem tamen
 per Cyrcem capitur & irretitur. Et Aeneas quantum-
 uis alioqui fortis, tamen apud Didonem commoratur,
 oblitus fatalis patriæ, & fractus amore succubisset,

*Fabula de Pa-
 ridis iudicio*

*Interpretatio
 fabule de iudic-
 io Paridis*

MISCELLANEA.

nisi denuo numinis increpatione ad maturandam cæptam in Italiam navigationem, ab instituto fuisset retractus. Et certe numinis auxilio opus est, quo te in tantis malis conclusum expedias.

Eius rei nec Philosophi ullam rationem indicare potuerunt, qui tamen fiat, cur homines, cum per rationem uidere turpitudinem uitiorum, & de re recto iudicare possint, tamen non sequantur id, quod rectum & honestum esse iudicant, Imò etiam ne legibus quidem ac horribilibus pœnis coerceri posse hominum libidinem, ne peccent. Eius autem causam indicant sacræ literæ, fieri hoc partim per peccatum originis, quod singulis per lapsum Adæ innatum est, partim per insidias Diaboli imbecillitatem nostram exagitantis ac uexantis, ut nos præcipites in pessima & horrenda quæuis uitia. Et sanè etiam respondent illi omnes omnium consiliorum euentus, & succedunt omnes insidiæ, quas nobis struit, Deo non custodiente & seruante nos. Ea enim est potentia Sathanae, tantæ sunt insidiæ, ut nulla tanta sit sapientia etiam in sanctis, quæ, si relinquatur à Deo, non incidat in uaria flagitia. Omnino enim non temere dictum est, Circumit, sicut leo rugiens, querens quem deuoret.

X.

PRAEFATIO ANTE DISPVTATIONEM
habita VVitebergæ 1533.

Ego antea expertus hæc certamina sensi, quantum habeant difficultatum. Itaq; non prodij huc ingenij

MISCELLANEA.

nij aut doctrinae fiducia. Quare uos oro, ne existimetis me oblitum meae imbecillitatis imprudenter hanc provinciam disputandi mihi depoposcisse. Ego uero officio adductus suscepi eam, cum arbitrarer mihi turpe esse auctoritatem praceptorum detractare. Nam ut in exercitu milites oportet sine ulla exceptione ducibus parere, Ita conueniebat in hac nostra militia summa uoluntate ac studio praceptoribus obsequi. Ut enim in acie Reipub. interest, ne quis miles recuset imperata facere. Ita uelim existimetis, & in his studijs nostris Reipub. interesse, ut rite exerceamur. Non enim magis illa militia, quae armis tuetur publicam tranquillitatem, ad Rempub. pertinet, quam haec nostra, quae religione & iure societatem hominum inter se deum etiam retinet. Vulgus in his studijs existimat se priuatum agere negocium, & ad suam uoluptatem haec studia, non ad utilitatem communem refert. Et existimat scholam ab ocio nomen habere, quia ibi nullis legibus, nullo imperio teneantur. Hac persuasione nihil est perniciosius, quae utinam radicitus ex animis euelli posset. Non minus enim periclitatur Resp. si literae non rite discantur, quam si in acie parum strenue res geratur. Schola habet uacationem omnium munerum, & nomen habet ab ocio, q̄ ne quem decipiat, prudenter interpretandum est, ut in castris milites omnibus occupationibus domesticis omissis uni rei perpetuo uacant. (Semper enim expectandus est hostis, semp̄ obseruandus ne opprimat imparatos), Ita in his scholis ocium habetis

Elepans Com.
p̄cipio ucy
s. h. uoluntatis
iura iura mi
litari.

MISCELLANEA.

*domesticis negocijs, ut religionem, & omnes discipli-
nas utiles Reipub. discatis, quas olim ex umbra in so-
lem ac pulverem proferetis. Sed quid agitis? Tocies
iam imperant nostri Duces, ut disputemus, hic quantus
quisq; obtemperat, quotusquisq; meminit officij sui,
quotusquisq; expendit, quid præceptoribus, quid Rei-
pub. debeat? finge castra, in quibus milites omnia suo
arbitrio faciant, non ducum. Hic dices corruptam esse
disciplinam castrensem, Talis planè nunc est hæc scho-
lasticæ disciplinæ perturbatio, quæ haud dubie magnã
perniciem afferet aliquando Reipub.*

*Non est ludus, sed tumultus, ubi nihil ad arbi-
trium præceptorum discipuli faciunt. Latini enim
Scholas ludos uocarunt. At uidetis, quàm diligenter in
ludis unusquisq; suæ persone decorum obseruare stu-
deat. Tota res perturbatur, si una persona non obeat
suum officium, non peragat suas partes. Vnus chora-
gus gubernat totum Theatrum. Hunc obseruant om-
nes personæ, in hunc habent defixos oculos atq; men-
tem, ne quid contra præscriptum faciant. Talis ludus
etiam Schola esse debebat. Sed hæc diu iam frustra uo-
bis decantant præceptores. Verum erratis optimi cõ-
miliones, si putatis uobis licere uestro more potius,
quàm ad illorum præscriptum uiuere, Deus in hoc ui-
tæ genere Reipub. causa, imò in his castris nos collo-
cauit. Huic profecto dabitis pœnas contempti imperij.
Duces, qui arma tenent, capitale supplicium sumunt
de his, qui discesserunt ex præsidio, nihilo minus pu-
niet*

MISCELLANEA.

niet Deus, si quis hæc præsidia literaria deseruerit, aut perturbauerit: Nam illum existimare debetis Imperatorem esse, qui & præmia reddet pro studijs, & pœnas in ignauos constituet ac improbos. Scitis Deum esse uindictam aliorum publicorum scelerum, latrocinij, furti, & similibus. Nam magistratus in tanta malicia hominum non posset cohercere tantam malorum multitudinem, nisi diuinitus adiutus. Sic existimate & istos Deo pœnas duros esse, qui nullis præceptorum monitis obtemperant. Nullum latrocinium, nulla furta sic nocent Reipub. ut literarum interitus. Ideo Paulus hortatur Timotheum, ut depositum bona fide custodiat, Idem ad uos pertinere sentiatis, debere uos hæc studia religionis & aliarum bonarum artium summo studio retinere, ac præstare: ut ad posteritas transmittantur atq; propagentur. DIXI.

*Interdicitur libris
vanis non
Reipub.*

XI.

GRACIARVM ACTIO VITEBERGÆ habita 15 3 3. in promotione Doctoris Medicinæ.

Cum mihi in hoc ornatissimo consessu doctissimorum hominum dicere difficillimum sit, gaudeo mihi potissimum eas partes datas esse, in quibus magis officium, quam eloquentia requiritur, præsertim cum semper optauerim occasionem mihi aliquam contingere declarandæ meæ gratitudinis erga præceptores nostros optime de nobis meritos. Quamquam autem hæc gratiarum actio in præsentia nihil, nisi commemora-

MISCELLANEA.

tionem quandam habet officij nostri, tamen ideo plurimum debet habere ponderis, quod religione quadam, ut ego quidem interpretor, nos obligamus in his auspicijs nostri honoris ad perpetuam erga præceptores gratitudinem, de qua ita nobis præcipit Hippocrates, optimus non solum Medicæ artis, sed etiam humanitatis atq; officij magister, ut iurare coegerit studiosos, inter cætera, ut doctores suos non secus ac parentes colerent, & cum eis fortunas omnes suas, si ita res postularet, communicarent. Et quidem addit gravissimam comminationem, Ita eos in omni uita atq; exercenda arte felices fore, si pietatem debitam præceptoribus præstarent. Quare gaudeo mihi oblatam esse occasionem declarandæ meæ uoluntatis erga præceptores nostros, maxime in hoc loco, ubi plurimum habet hæc oratio authoritatis. Ego enim cum sciam homines maiora beneficia nulla hominibus tribuere posse, quam doctrinæ communicationem, sentio nemini plus quam debere, quam discipulos doctoribus. Cum autem hæc nostra ars uarietate rerum atq; obscuritate ita uincat cæteras, ut aliæ ab hominibus repertæ, hæc à superis primum monstrata esse uere dicatur, multo flagitiosius fuerit nos ingratos esse, quam cæteros in alijs professionibus. Ac primum quidem Deo Optimo Maximo gratias habemus toto pectore, eum precamur, ut nostra studia, nostraq; consilia, atq; operam in exercenda arte gubernet, ad salutem hominum, cum ipse & uitæ author sit, & medicinæ monstrator. Deinde agimus

MISCELLANEA.

mus gratias Illustrissimo principi Duci Saxoniae Iohanni Friderico Electori, qui singulari beneficentia hanc scholam ad Reipub. utilitatem tuetur. Agimus etiã gratias Illustrissi. principi Duci Saxoniae Iohanni Ernesto, qui, quod est dignum principe, ut ornaret studia literarum, interesse huic Pompae dignatus est. Agimus gratias & Magnifico D. Rectori, & nobilibus uiris D. Iohanni Mesth praesidi Ducatus Saxoniae & Christophoro Gros, qui cū cæteris egregijs uirtutibus praediti sunt, tum uero hoc nomine à nobis colendi sunt, quod studia bonarum artium & amant & benigne tuentur. Deinde agimus gratias clarissimis uiris omniũ facultatum Doctoribus, praecipue uero Medicinae Doctoribus, nostris D. Augustino Schupff praecceptoribus, quos predicamus de nobis optime meritos esse, & confirmamus, nos per omnem uitam eis gratiam habituros esse, quantum maximam animis concipere possumus, relaturos etiã omni officij genere, ubicũq; erit occasio, nosq; eis tanq̃ parentibus commendamus. Postremo agimus gratias uenerabilibus uiris Magistris & scholasticis, qui sua frequentia hanc Pompam celebriorem reddiderunt. XII.

GRACIARVM ACTIO VVITTENBERGAE habita in Promotione Doctoris Iuris, 1533.

Etsi sentio me ab ea dicendi facultate quam longissime abesse, qua in praesentia gratias agere possim ijs uiris, quorũ benignitate ac fauore, cum antea saepe, tum uero hoc praecipue die usus sum maxime, Tamen cum

MISCELLANEA.

nostra hæc Iurisprudencia Iusticiæ tutelam maxime profiteatur, & gratitudo uel præcipua Iusticiæ pars sit, hoc imprimis decere istam personam uidetur, quam sustinemus, ut & gratitudinem tueamur in alijs, & ipsi quoq; pro nostra uirili eam studeamus præstare. Quæ licunq; igitur infantia mea animum gratum & agnoscentem illa summa ac immortalia beneficia uestra, decreui in præsentia declarare, ut me cum iam aliter non possim, saltem ista uoce, quæ testis est uestræ in me beneuolentiæ, ab ingratitude uindicem. Primum igitur gratias habeo, atq; ago, quam possum maximas Deo Opt. Max. qui nobis hanc uitam & infinita gratiæ suæ munera largitur, & qui, ut Demosthenes testatur, istas nostras leges pacis ac publicæ tranquillitatis instrumenta, & propugnacula primus adinuenit, hominibusq; sapientibus donauit, à quibus nos deinde eas tanquam per manus accepimus, & precor, ut ille tranquillitatem hanc & pacem publicam ad ista studia colenda, ac dona sua tam præclara retinenda & ueneranda uelit conseruare, atq; ut mea studia & totum uitæ cursum ad suum honorem, meamq; & Reipub. salutem prouehere uelit ac gubernare.

Deinde gratias ago quoq; immortales Illustrissimo & clementissimo principi nostro ac Domino D. Iohanni Friderico Duci Saxonie Electori, cuius prudentia, publica pax, quæ cum omnium honestarum artium, tum uero imprimis Iuris ac legum alumna est, conseruatur, & cuius sumptibus ac liberalitate hæc

Schola

MISCELLANEA.

schola, atq; hic Doctissimorum uirorum tam celebris conuentus ad communem Christiani orbis utilitatem fouetur ac sustentatur. Deinde etiam gratias ago, & habeo maximas eius clementiæ fratri Illustrissimo & clementissimo principi nostro ac Domino D. Iohanni Ernesto Duci Saxoniae, cuius beneuolentia & studium erga liberales disciplinas & nostrum ordinem uel hinc perspici potest, quod ipse nostri honoris causa huic Pompæ interesse non est dedignatus. Postea gratias agimus Magnifico Domino Rectori, clarissimis & fortissimis equestris ordinis uiris Christophoro Gros & Iohanni Metsch aulæ, urbisq; Præfectis, Reuerendoq; Domino ac patri nostro Doctori Martimo, Dominis præceptoribus nostris, & seorsim Domino Promotori D. Hieronymo Schurpff, præceptoris nostro, ac patrone obseruando, cuius in nos beneficia multo sunt ampliora, quam ut ulla oratione à nobis pro dignitate possint commemorari. Cum enim Alexander Magnus mutum magistrum Homerum tanti fecerit, ut nunquam dormiret, quin eum sub capite positum tanq̃ thesaurum haberet, facile apparet, quantum nos illi uiuæ præceptorum nostrorum uoci debeamus. Deinde etiam gratias ago maximas cæteris clarissimis ac doctissimis uiris Dominis Doctoribus, Magistris, & cuiuscunq; dignitatis ac ordinis uiris optimis & integerrimis, Totiq; adeo studiosorum gregi, qui sua præsentia nostram hanc Pompam ac ceremoniam celeberrimam reddiderunt, Quibus ego quocunq; uicissim offi-

MISCELLANEA.

cij genere gratificari potero, polliceor me summa & voluntate & studio semper fore paratissimum. Dixi.

XIII.

LOCVS ELEGANS EX PRIMA

Questione conuiuiali Plutarchi explicans fabulam de Vulpe & Grue alter alterum conuiuio excipientibus.

Refert autem aliò, quàm retulerit eam, qui supra illam ipsam fabulam uertit, inscripsitq; eam de Vulpecula & Ciconia. Adcommodat autem ad Philosophos Plutarchus, qui in conuiujs quoscunq; inter homines de rebus aut difficillimis, aut non necessarijs argutissime disputant, nulla habita uel loci uel personarum ratione. Et ad imperitos e contra, qui nihil in conuiujs ueriti, nugis ineptissimis omnia perturbant, ut omnis conuiuij gratia pereat; cum sic proferantur utrinq; ἀπρος δίουσα. Vult enim Plutarchus κοινὸν τὸν οἶνον εἶναι καὶ τὸν λόγον subijcio uerba Plutarchi,

Δεῖ γὰρ ὡς τὸ μ οἶνον κοινὸν, εἶναι καὶ τὸν λόγον, οὐ μεθέξουσιν. οἶδὲ τοιαῦτα προβλήματα καθιέντες, οὐδὲν ἀν τῆς Αἰσωπείου, γέρανον, καὶ ἀλώπεκος ἐπιφέρεται πρὸς κοινανίαν φανέντων ἢ μὲν ἔτνος ἑλιπαρὸν κατὰ λίθου πλάτειας καὶ ταχέα μὲν, ἐδέξατο τὴν γέρανον γέλωτα πασχουσιν. ἐξέφενγε γὰρ ὑγρότητι τὸ ἔτνος τὴν λεπρότητα τὸν σώματος αὐτῆς. ἐν μὲν τοῖς νυκτὶ γέρανος αὐτῆ κατὰ γέλασα δέπνον, ἐν λαγυ

MISCELLANEA.

λαγυνίδι προύθηκε λεπτόν ἔχουσα καὶ μακροὺς
 τράχηλον, ὥστε αὐτὴν μὴ καθιέναι τὸ σῶμα ῥα-
 δίως καὶ ἀπολάθειν. τὴν δὲ ἀλωπεκα μὴ δωα-
 μένλω κομίζεσθαι σύμβολος πρεπούσης. ἐπιμύ-
 θιον. οὕτω τὸν ἴω ὅταν αἱ φιλόσοφοι παρὰ πότον
 εἰς λεπτά, καὶ διαλεκτικὰ προβλήματα κατὰ
 δυνάμεις ἐνοχλῶσι, τοῖς πολλοῖς ἔπειθαι μὴ δωα-
 μένοις. ἐκείνοι δὲ πάλιν, ἐπώσας ἴνας καὶ δι-
 γήματα φλυαρώδη, καὶ λόγους βαναύσους καὶ
 ἀγοραίους ἐμβάλωσιν ἐαυτοῖς, οἷχεται τῆς συμ-
 πολικῆς κοινωνίας τὸ τέλος καὶ καθύβριται ὁ
 δίκτυος.

Sententiam utcumq; uersam subijcio.

*Vt enim commune iuxta omnibus in conuiuio
 Vinum est, ita etiam communia omnibus colloquia esse
 oportet, quæ intercedant, ut conuiuio homines capian-
 tur. Qui uero talia problemata (non omnino scilicet
 familiariter nota) in medium adferunt, Aesopica grue
 & Vulpe nihilo ad conuersationem commodiores esse
 uideri queant, Quarum uulpes Pulce quadam liquida
 in lapidem latum diffusa, hospicio excepit gruem,
 quam eluderet disfluebat enim præ liquiditate puls
 ex rostro gruis exili, Neq; ita multo post eandem uul-
 pem ad cænam uocat grus, obsonium in lagena arcti,
 longiq; gutturis proponit, ut ipsa rostrū facile inserere
 posset,*

*Sermones
 οἱ μὲν ἴσως
 αἰετῶν
 εἶναι δοκεῖ*

MISCELLANEA.

posset, atq; ita uesceretur obsonio, Vulpeculae uero uide-
dere quidem epulas licuit, gustare non item. Abijt i-
gitur famelica. Accommodatio fabulae. Non aliud ui-
dentur mihi agere Philosophi illi, qui argutissimas &
Dialecticas quaestiones proponentes multis stuporem
inijciunt, qui argutias ipsorum assequi non possunt.
Econtra iuxta peccare etiam alij uidentur, qui nulla
conuiuij habita ratione ipsi sub praestigijs quibusdam
& ineptis nugis molesti sunt, ut omnis conuiuij gratia
pereat, & iniuria fiat Baccho, cum sic utring; profe-
rantur ἀπεὸς δίουσα.

XIIII.

PRAEFATIO IN LECTIONEM

statutorum Academiae VVittebergensis

à Magnifico Domino Rectore Iacobo

Milichio habita Die 20. Augu-

sti Anno Domini

1536,

ANTE LECTIONEM Statutorum.

P. M. Quotannis solent publice recitari leges
Academiae nostrae, ut hij, qui eas antea non audierunt,
discant, quibus legibus in hac nostra repub. uiuere de-
beant. Nulli enim cætus hominum sine legibus congre-
gari, teneri, aut gubernari possunt. Quare & ego pro
officio uos modo ad audienda statuta conuocaui, uosq;
adhortor non solum, ut audiatis Publicas leges, sed eti-
am, ut eis obtemperare summa cura & diligentia stu-
deatis. Quam in re hoc primum considerabitis, leges in
Imperijs

MISCELLANEA.

Imperijs & rebus pub. non humana authoritate existere, sed esse uere Dei uocem sonantem in ciuitatibus & continentem, ac gubernantem hominum cætus. Quare cum Deo debeamus obedientiam, profecto oportet nos etiam legibus ab ipso traditis obtemperare. Huius officij quanta uis sit, quanta dignitas, maxime nos intelligere decet, qui ideo in literis uersamur, ut uirtutum fontes & causas inquiramus, & ad illam normam, mores & uitam dirigamus. Nam adolescentia natura ægre patitur legum uincula, licentiam cupiditatibus suis permitti cupit, & quorundam tanta est ferocitas, ut contemptum disciplinæ & legum, fortitudinem quandam esse putent. Sed hæc Cyclopica uita indignissima est scholasticis. Nos enim eruditi optima doctrina intelligere debemus Dei uoluntatem esse, ut omnes homines certo iure regantur, ut adolescentia coerceatur & alieno iudicio gubernetur, ut frenum cupiditatibus iniiciatur.

Ad hæc persuasissimum nobis esse debet, has ipsas leges & hæc uincula honestorum officiorum non solum tradita esse diuinitus hominibus, sed etiam ope Dei in ciuitatibus conseruari & retineri, ac diuinitus ad pœnas retrahi omnes, qui authoritatem legum, ac magistratuum contemnunt. Quam multos uidimus his proximis annis hæsisse in pœnis, qui se effugisse antea arbitrati sunt, qui septi exercitiis uim humanam nullam pertimescebant. Sed Deus est custos ciuili disciplinae, is ad pœnam retrahit fontes, huius numen ue-

reri

MISCELLANEA.

veri & metuere debemus. Etsi autem natura est amans libertatis, tamē nos, qui in optima doctrina uersamur, intelligamus libertatem non esse scelerum licentiam, sed iuris æquabilitatem. Ita amemus libertatem, ut meminimus eam astrictam esse diuinitus certis uinculis. Hæc propter Dei uoluntatem amemus, & libenter patiamur. Tyrannis est sumere sibi libertatem non concessam legibus, furor est, non fortitudo, disciplinam & publica iura contemnere. Est enim contemptus Dei.

Cum has causas obedientiæ, cum authoritatem legum, cum Dei præsentiam in Imperijs considerabitis, intelligetis, quam non deceat nos illa Cyclopicæ libertatis cupiditas, ac statuetis pietatem esse honorifice, ac reuerenter sentire de legibus, easq; amare, tanquam cæleste donum, in quo Deus lucere suam sapientiam uoluit, eisq; libenter, et magno studio parere. Atq; hæc ipsa de dignitate legum, de Imperiorum ordinationibus quotidie auditis in scholis. Quare non existimaui mihi iam longiore oratione opus esse. Ut enim illæ pulcherrimæ uices temporum, & cursus syderum, ortus, occasus, congressus errantium stellarum & discessus, maximarum utilitatum causa diuinitus ordinatæ sunt, Ita scitote & Politicos mores magnarum utilitatum causa diuinitus ordinatos esse, uidelicet, quod certo iure connubia iunguntur, quod educatur & instituitur soboles, quod coluntur religiones, quod iudicia exercentur, ut argumentis & oratione disceptetur,

MISCELLANEA.

tas, possessiones discernantur, prohibeantur iniuriæ,
 ut pœnæ constituentur in improbos, quod in scholis
 artes utiles uitæ propagantur, ac ueluti mira pulchri-
 tudo est in illo ordine motuum coelestium, Ita in hoc
 ordine Politico, si recte considerabitis, mirificans
 pulchritudinem esse animaduertetis. Nec uero ulla
 harmonia est suauior ac uitæ utilior. Quare hunc
 ordinem & hanc harmoniam conturbare immanitas
 quædam est indignissima homine.

Hæc eò sum præfatus, ut commonefacerem uos,
 ut quemadmodum decet homines literatos, huius offi-
 cij causam, quare leges amandæ & colendæ sint, di-
 ligenter consideretis. Deinde hoc scitote primam esse
 uirtutem, assuescere ad disciplinam, & ad obedienti-
 am. Hæc obedientia non eò tantum prodest, quia
 confirmata ferocia ætate, postea nullas patitur leges,
 sed ideo etiam necessaria est, Quia nullus in his hone-
 storum officiorum intellectus esse potest, qui non sunt
 assuesfacti. Doctrina per se non satis ualet ad forman-
 dos animos, sed necesse est accedere disciplinam &
 hanc assuesfactionem, sicut & Aristoteles inquit, ut
 terra non fouet accepta semina, nisi sit subacta &
 mollita aratione, Ita ad doctrinam percipiendam opus
 est ab adolescentia animos assuescere & molliri, ut a-
 mare honesta, & fugere turpitudinem discant. Itaque iure
 deplorant omnes boni uiri hoc tempore nimis laxatam
 esse disciplinam. Sed cum querelæ nõ multum proficiant,
 illis

MISCELLANEA.

illud est reliquum uobis, ut bona ingenia, quantum possimus, nostris cohortationibus iterum in uiam reuocemus & inuitemus, ut moderari impetus animi, & hæc communia officia ciuilibus consuetudinibus colere discant. Et quantum animaduertere possum, in medicis naturis hæc cohortationes aliquid profecerunt.

Quare nunc etiam uos adhortor, ut ad obtinendum & ad disciplinam uos assuefaciatis. Aristoteles ait, summam esse Tyrannidem immoderatam uulgi licentiam, & profecto quid aliud sunt, quam Tyranni isti, qui nullos gubernatores, nullas leges pati, nullo iure teneri uolunt, qui suis cupiditatibus omnia concedi postulant. Est autem inimicissima generi humano Tyrannis, Quare & licentiam illam existimate inimicam esse societati humanæ. Cyrus apud Xenophontem narrat, se puerum plagas accepisse, propterea quod cum iudex esset gregis puerorum more Persico, sententiam tulisset iniquam. Cum enim duo essent pueri, quorum alter grandiusculus & procerior breuem habebat tunicam, alter uiribus & statura minor, qui habebat longiorem tunicam, maior longiorem tunicam sodali minori eripit, is cum affectus iniuria esset, defert rem ad Cyrum iudicem. Cyrus cognita causa pronunciat æquum esse, ut longiorem tunicam habeat procerior: Postea cum prouocaretur ad senem, qui præerat pueris, damnata Cyri sententia suum cuique redditur, & senex Cyrum uirgis cædi iubet, Cumque Cyrus disputaret, sibi æquum esse uisum, ut longior haberet

MISCELLANEA.

haberet longiorem uestem, respondit senex, Iusta esse non, quæ nobis uiderentur æqua, sed quæ legibus constituta sunt. Hac narratione significat nos legum arbitrio, non nostro uiuere debere, atq; ea demum honesta & præclara esse, quæ legibus probantur, non quæ priuatis, uel cupiditatibus uel iudicijs geruntur. Ideo in omni uita uobis proponite leges, tanquam duces, & gubernatrices omnium consiliorum atq; actionum, eaq; in re uos Deo gratum facere scitote. Hanc obedientiam Deus multis magnis præmijs ornabit. Econtra dubitare non debetis, quin contumaciam grauibus pœnis puniturus sit. Sic enim inquit scriptura, Calamitas & confusio accidet his, qui nolunt pati disciplinam, & qui obtemperat correctioni, honore afficietur.

POST LECTIÖNEM STATVTORVM.

Non addam longiorem Declamationem. Nullius enim ratio plus authoritatis habere debet, quam ipsa uox legis, quam scitis, ut antea dixi, ipsissimam Dei uocem esse sonantem in Imperijs ac gubernantem hominũ cætus, sicut ait sapientia Dei, per me reges regnant, & iudices iustas leges ferunt. Et quàm necessarium officium sit, uereri leges, & eis obtemperare, iam dictum est. Illud autem ut adiiciam, magnæ & graues causæ sunt. Crebræ dicuntur esse nocturnæ in plateis discursationes & uociferationes, interdum etiam aliqui ex nostris gerunt arma. Audiuistis autem edictum grauissimum & optimo consilio propositum à

T lauda=

MISCELLANEA.

laudatissimo Principe Duce Friderico, quo et nocturne illæ discursationes & arma prohibentur. Quare auctoritate magistratus, quem gero, mando, ut huic edicto obtemperatis, quod ad communem urbis tranquillitatem & defensionem uestram maxime necessarium est. Quantum enim periculi esset, si irritati aliquando, quod Deus prohibeat, paucorum culpa, ciues arma caperent? Primum igitur in hac re & communis & uestri periculi rationem habete. Deinde etiam cogitate ægrotis has uociferationes admodum molestas esse, Interdum etiam perterrefieri grauidas mulieres his Vlutatibus, cogitate etiam, quantum hij mores, & hæc exempla graues & honestos uiros offendant, quorum iudicia contemnere plus quam barbaries est. Postremo mementote uos in schola uiuere, & cogitate, quantum reuera dignitatis habeat uita scholastica, & quanta uicissim moderatio in omni officio requiratur. In nullis castris tanta licentia militibus conceditur, quantum nunc in omnibus rebus sibi sumunt scholastici, atq; in scholis decuit esse sanctissimam disciplinam. Quæso enim considerate uitæ genus. Quanquam enim alij ordines hominum in speciem titulos habent splendidiores, tamen reuera magnitudine professionis antecellit uita scholastica omnibus ordinibus. Non plus dignitatis est, si res æstimentur, non tituli, in regnum, Principum, Pontificum, Episcoporum functionibus, quam in scholastica. Nos enim ueritatis et Iusticiæ inquisitionem profitemur, quibus bonis nihil diuinius habet humanum genus & harum rerum ope regitur,

MISCELLANEA.

Et cōtinetur uita uerius, quā armis, aut ullis alijs mimentis. Et harū tantarum rerum studiū & explanationem flagitat à nobis Respu. Et quidem in hac schola præcipue floret doctrina religionis & aliarum artium, quæ uos ad uirtuem hortantur.

Cum igitur in tam sublimi gradu collocati simus, in quo studia ueritatis, iusticiæ, & cæterarum uirtutū uigere debent, cogitate quæso, quā indignum sit hoc ordine, uelut furiosos omnia disciplinæ repagula per rumpere, nullas moderari cupiditates, certare Antonianis belluationibus, grassari latronū more in locis publicis. Hæc si facerent aliqui destinati uitæ monasticæ, aut sacerdotes nonnè omnes clamitarēt indignissima esse illis professionibus. Nunc à uobis hæc fiunt, qui multo augustiori uitæ generi consecrati estis, uidelicet, p̄fessionem ueritatis & iusticiæ, An nō respicitis uos? An nō uenit in mentem aliquando, quo in gradu uos Respu. collocauerit? Quæ officia Deus in hac uocatione à uobis requirat? Quantū scelus sit, uos istis scandalis infamare honesta studia. Nam, ut sciatis, honestissimi homines aliquot ciuitatum nobis questi sunt, remitti donum scholasticos talibus assuefactos moribus, ut nemo eos ferre possit, & literæ ipsæ in odium ueniunt. Nec uero dubitandum est, quin tales propter hæc scandala Deo poenas daturi sint.

Multa nunciata sunt his annis Prodigia, consp̄cti intra triennium tres Cometae, Concussæ Alpes terræ motu, quassata terræ motu & ripæ Rheni.

MISCELLANEA.

Omitto alia multa. Hæc Prodigia existimantur magnas calamitates & mutationes Reipub. portendere, sed certissimum præsagium est impendentium calamitatum, hæc horro.olis dissipatio disciplinæ. Omnium enim ætatum historiæ testantur soluta disciplina, & palam confirmata licentia statim secuta esse excidia ciuitatum & imperiorum interitus. Vt quemadmodum tempestates certo uenturas denunciant nubes, Ita disciplinæ perturbatio, & contemptus certo significat, impendere Rebuspub. ingentes calamitates. Nemesis enim castigat petulantiam, & Deus his poenis domitos homines reuocat ad moderationem, ut disciplina restituatur. Quare uos adhortor adolescentes, ut sitis modestiores, ne irriteis Deum, ut publicis calamitatibus puniat hanc effrenem contumaciam.

Prohibeo itaq; authoritate magistratus, quem gero, & de sententia Academia, nocturnas uociferationes & tumultus. Prohibeo item geri arma, & si qui hoc edictum contempnent, illos cum Academia seuerè puniet, tum etiam, si opus erit, cohercebit eos Illustrissimus princeps. Postremo monendos uos duxi de uestitu, in quo quotidie excogitantur nouæ ineptiæ, quod significat magis, magisque crescere leuitatem animorū. Pontanus in Dialogo quodam interrogat alium, quid sentiat de Rege Gallico Carolo gibboso, qui tunc occuparet Neapolin, an iudicet eum esse sapientem. Ille respondens inquit, quomodo esset sapiens, cum tantæ curta ueste utatur. Quo consilio hoc à Pontano dictum

estum

MISCELLANEA.

Etum est? Etsi uestis non affert sapientiam, tamen affectatio indecori uestitus significat stulticiam & leuitatem, offendit honestos & graues uiros hic histriorum habitus, & horum iudicia decet uos uereri. Præclare inquit Seneca in Tragædia, Leuis est, nec illum stimulat gloriæ decus. Monet enim uere leuitatem esse, non uereri prudentum & honestorum iudicia, non habere rationem existimationis. Quid? quod hæ ineptiæ magna uitia alunt. Sed desino. Tantum enim uolui uos monere. Hortor autem, ut in omnibus uitæ partibus officium uestrum diligenter faciatis, & modesti sitis & scholas cogitetis non tantum doctrinæ, sed etiam uirtutis officinas esse debere, cumq; in gradu uitæ summo & laudatissimo collocati sitis, præstate & in studijs & in componendis moribus diligentiam dignam illo honestissimo uitæ genere, ut olim ad Rempub. afferatis & doctrinam utilem uitæ, & mores probatos, & ut uestra eruditio, & moderatio in moribus ornet gloriam Dei. Sapientia Dei in scriptura inquit, Ludo in orbe terræ & deliciæ meæ sunt uersari cum hominibus. Quam suauiter hic Deus testatur se nobis impertire suam sapientiam, & quidem uoluptati ei esse, ut nobiscum uersetur, ut nobis suum munus impertiat, Idq; extat in scholis, Hij cætus sunt, quos uocat suas delicias. Quare gratulemur nobis hanc Dei familiaritatem, nosq; ita comparemus, ut nobiscum libenter uersetur, & studia nostra ad utilitatem communem prouehat. DIXI.

MISCELLANEA.

XV.

INTIMATIO P. M. DE ETHICIS
Aristotelis prælegendis.

Sicut hætenus tradidi Epitomen Philosophiæ
Moralis die Mercurij, quod ea pars doctrine huma-
nioris cum ad formandum iudicium de moribus perne-
cessaria sit, tum ad alias professiones utilis præparet
studiosos, ita cum propemodum eam absoluerimus,
nunc retexere institui, hodieq; de integro ordiar. Ac
spero me pleraq; tractaturum accuratius, quam an-
tea. Sunt enim *δὲ ὑτέραι φρονήδεις σοφωτέραι*. Hoc
duxi studiosis significandum esse. Quanta autem sit
utilitas harum disputationum, non ignorant hij, qui
liberaliter educati et instituti sunt. Nec inquisissent ista
summi uiri tanta diligentia, nisi indicassent ea ad iudi-
cium formandum prodesse. Etsi est iucunda gemmæ a-
licuius cognitio, quæ sunt in nobis ipsis, atq; in animis
nostris pulcherrimæ, atq; optimæ uidelicet, uirtutum
causæ ac fontes.

XVI.

INTIMATIO P. M. DE HOMERO
prælegendo, 1 5 3 1.

Decreui aliquot libros Homeri interpretari
Deo uolente, In eam rem collocabo deinceps horam
sextam die Mercurij, & prælego, ut soleo, gratis.
Quod autem dicunt Homerum mendicasse uiuum, id
accidit ei etiam mortuo. Oberrat enim optimus Poe-
ta

MISCELLANEA.

ta & rogat, qui se audire uelint. Pecuniam polliceri non potest, sed pollicetur magnarum & honestarum rerum doctrinam. Rogat autem non illos *Βορραύους* qui quæstuosas artes sectantur, non solum nulla instructi liberali doctrina, sed etiam ex hac una re sapientiæ famam captantes, quod magnifice ausint contemnere alias omnes honestas disciplinas. Quod si casu in horum aliquem inciderit *Homerus* (, Est enim cæcus,) orat se ciuilitèr dimitti, sicut à *Platone* ex ciuitate demittitur. Verum hos ad se uocat audiendum, qui conlunt studia liberaliter & uirtutis amore. Ego memini quondam non potuisse talium scriptorum copiam fieri studiosis, quamlibet magna mercede proposita, nunc tantus est contemptus optimarum rerum, ut nisi gratis offerantur, & quidem prælegantur à peritis, mendicare *Homerus* auditores cogatur. Incipiam autem proxime à nono libro *Iliados*.

XVII.

INTIMATIO P. M. DE EPISTOLA

la *D. Pauli ad Romanos prælegenda,*

1536. ad 14. Septemb.

In secessu *Ienensi* aliquot capita *Epistolæ ad Romanos* pro mea mediocritate tractaui. Postea cum huc rediissem, quia schola nondum conuenerat, duxi aliquantisper differendam esse reliquorum capitum enar-

T 4 ratio

MISCELLANEA.

rationem. Quare interim prælegi Colosenses, & quidem locum de Iustificatione integre tractavi, & quantum potui sine Sophistica. Nunc redire ad epistolam ad Romanos scriptam constitui: Et ut hijs, qui priora capita non audierunt, tamen seriem disputationis intelligant, breuiter repetam superiora & iterum ab initio exordiar. Αευτέρου φρονήδης σφωτέρου, inquit Euripides. Ideo repetitiones sunt utilissimæ. Ac uidetis in quibusdam horridioribus materijs, quam multa mollierint et explicauerint repetitiones nostræ, & crebræ agitationes. Me quidem non pœnitent easdem materias sæpe retexere. Et hunc morem in studijs plurimum prodesse scitote. Deo dante cras horas. incipiam prælegere epistolam ad Romanos. Vitebergæ.

XVIII.

RECTOR ACADEMIAE

VVittenbergenfis Lectori

S. P.

Sex menses nunc ferè præterierunt, cum in Arce magna cum grauitate iussu Illustrissimi principis nostri sunt recitatae uniuersæ multitudini scholasticæ aliquot leges, partim nouæ, partim ueteres reuocatae & confirmatae, omnes procul dubio honestissimæ ac Reipub. imprimis utiles. Inter has est etiam, quæ de uestitu nostrorum præcipit, maxime necessaria, præsertim hoc tempore, quo discessum est à ueteribus moribus Germanorum quam longissime in hac parte frugalitatis

MISCELLANEA.

tatis. Quia uero pleriq; sine magno incommodo non potuerunt statim uestes mutare, concessum est hoc semestri liberum, & hæc feriæ statutæ sunt eius temporis terminus, ut posthac nemini permitteretur uti alio uestitus genere, quàm quod uisum est literatos homines pro suo quenq; ordine decere. Sed ascribamus ipsam legem, Singulariter autem cupimus, ut quàm primum prohibeatis, quemadmodum & nos, ut princeps, pro nostra parte præceptū uolumus, ne posthac quisq; scholasticus Academiæ VVitebergensis, non solum plebei, sed etiam equestris ordinis uestes breuiores, quàm quæ minimum genua tegant, nec tibialia, quæ aut obducta quouis Panno, aut subducta serico foris sunt discissa, nec aureas catenas, nec gladios cuiuscunq; generis, qui à nobis alioqui sunt uetiti, uaginis uel bona parte, uel in uniuersum deargentatis inclusos gestent, Præterea uestium oras holoserico, aut ullo serico ne ornanto, multo minus interulas, aut thoraces ex illis fieri sibi curanto. Qui tamen sunt ex equestri ordine, ijs thoracem sericum non dissectum gestare, & alias uestes in extremitatibus holoserici, aut serici angusta & conuoluta portiuncula, & non amplius ornare licitum esto. Comites & barones hac in parte, quantum decet, ac ordini honestum est, excepti sunt. In summa, Quisquis uolet esse Vitebergæ scholasticus, moderatis uestibus, quæ iustam longitudinem habeant, proq; eo, ac est in alijs Academijs consuetum, utitur. Et in hac re Doctores & Magistri honestum in se dis-

MISCELLANEA.

*cipulis exemplum contra quam est hactenus à nonnul-
lis factum; statuunto. Hæc est integra lex, quam ut
multorum uiciorum emendatricem & magnam uirtu-
tum commendatricem uenerari, eiq; religiose parere
debemus, idq; ut faciant omnes nostri, præcipimus &
principis Electoris, & nostro nomine. Præcipimus
etiam, ut ne quis ex nostris posthac in Pagos, aut Syl-
uis exeat cum bombardâ eaq; utatur quocunq; modo.
Quod si quis uel in hanc, uel in illam legem deliquerit,
faciemus, ut uel ipsum pœniteat suæ petulantia, & re-
liqui à peccando absterreantur, Vale.*

XIX.

EPITAPHIUM PAULI TER-

tij Pontificis Romani.

*Puluis eram terræ, tenuisq; in puluere uentus,
Fæmineo suetus uiuere lacte senex.
Attamen Italicis non doctior artibus alter,
Quiq; Deum uberius ludere posset, erat.
Namq; meo summi fatuati numine reges,
Cæperunt ipsi bella mouere Deo.
Non satis æqua meæ nuper Germania Romæ,
Ingenij sensit subdola tela mei.
Quicquid id est inter fælices gaudeo manes,
Quam uolui, auspicio est alea iactameo.
Nunc gratare mihi partos post funus honores,
Roma mea, ad Stygios dum uagor umbra lacus.
In culicem uersus segnes afflige Tyrannos,
Qui furere in summum non potuere Deum.*

Hæc

MISCELLANEA.

Hæc mea nunc merces, hoc grato letor honore,
Pro meritis uitæ præmia quisq; capit.

XX.

IN ELEGIAM OVIDII DE
nucẽ Dispositio Phil. Melanth.

Hæc Elegia est planè Rhetorica plena affectuum & figurarum. Itaq; tametsi in dispositione omnia membra nõ possunt apte comprehendi, tamen utcunq; annotabimus dispositionem & principalia membra. Est autem elegans prosopœia Nucis, quæ continet perpetuam & grauem querelam de iniurijs, quibus à populo afficiatur. PROPOSITIO est, se iniuste lapidari. RATIO, Quia bene mereatur & proferat fructus. Hæc ratio amplificatur uarie. Primum thest, quod fecunditas semper fuerit laudi in mulieribus. Hinc nascitur noua iniuriæ amplificatio per Inuersionem, At ego plector propter fecunditatem, cui addita est translatio. Hoc si scirent aliæ arbores, non ferrent fructus. Accedit collatio, steriles arbores sunt tutæ, Et clauditur hic locus epiphonemate, quod hij plerunq; sint iniuriæ obnoxij, quibus aliquid auferri possit. Inferitur & dilutio obiectionis, quod non sit grauis colono. Deinde amplificat fructus à iucundo, & recenset aliquot genera ludorum, qui nucibus constant. Clauditur & hæc amplificatio Epiphonemate, felicem esse arborem, quæ prope sit remota à publica uia. Postea exaggerat iniurias per collationem causarum,

Alij

MISCELLANEA.

Alij alijs de causis me existimant læsam, sed populus lædit me propter beneficia. Hic repetitur locus communis, quem supra quoq; addidit, opes sæpe esse fraudi dominis, Quia inuitent prædones. Hæc exemplis declarat. Porro commemorat & alia beneficia sua, quibus additur breuis conclusio, Ergo iniuste lapidor. Accedit πᾶσι, Miseram me, cui soli perpetuo hys ems erat optanda, qua alioqui nihil est acerbius. Ad data est & confutatio, Atq; in publico licet fructus colligere, & hæc diluitur instantia uel contrarijs exemplis, Non omnia ex publico loco rapere licet, Iura enim prohibent. Postremo adduntur & alia πᾶσιν, quæ commodissime in ipso authore cognoscentur. In fine claudit querelam dilemmate, siue nocens, siue innocens sum, quæso me liberetis tandem hac iniuria. Potest igitur hæc Elegia referri ad statum Iuridicalem, qui confirmatur ex loco à natura & si uoles in hunc Syllogismum redigere potes. Bene meriti iniuste læduntur, Ego sum benemerita, Ergo iniuste lædor. Versabitur igitur tota Elegia in explicatione & amplificatione Minoris à circumstantijs & affectibus, sicut ostendi.

Consilium Poetæ est, quod ingratitude uulgi notare uoluit. Vt enim Nux benefica queritur, se in publica uia à populo prætereunte lapidari, Ita sæpe fit, ut hij, qui in Reipub. administratione bene de alijs merentur, à multitudine malam gratiam reportent, sicut Athenis Milciades, Themistocles, & similes de
 Repub.

MISCELLANEA.

Repub. optime meriti urbe sunt pulsi. Romæ Scipio maior quo in illo imperio non alius extitit uir præstantior animi magnitudine, & alijs uirtutibus, optimæq; meritis de repub. tandem improbitate ingrati populi coactus urbe cecidit. Cicero item & alij multi magni uiri, quorum summa extant in repub. merita, indignissime ab improbis uexati & lacerati sunt.

XXI.

RECTOR SCHOLAE VVITEBERGENSIS Scholasticis.

Intelleximus iuuenes quosdam in hac exundatione Albis ludentes nauigare. Quare duximus admonendos esse uniuersos, quantum ea res habeat periculi. Multis funestis exemplis cognouimus, quam sit infidum flumen Albis. Eripuit enim nobis non solum incautos adolescentes aliquot, sed etiam natu grandiores. N E S E N V S enim uir optimus, minimeq; temerarius non alto in flumen inuectus, sed tantum extremam legens ripam, tamen periit & ripa uix socios ornatisimorum hominum liberos seruauit. Nunc autem hoc plus est periculi, quia in ripa passim iacent arbores ac trunci, in quos cum impingunt cymbæ euertuntur. Quanquam autem suo quæq; periculo absterreri oportuit, tamen & nos cupimus, quantum auctoritate ualemus, imperitis consulere. Ideo mandamus, ut deinceps hoc genus lusus omittatis. Siqui deprehensi fuerint, si tamen sæuiciam fluminis euaserint, exempli causa seuerè punientur. Non est de nihilo,
quod

MISCELLANEA.

quod fertur demones in undis habitare, qui uitæ hominum insidiantur. Et sciant se minus tuto nauigare, qui contempta authoritate sui magistratus nauigant. Hæc expendant Iuuenes, ne se ipsi temere in discrimen conijciant, 1530.

XXII.

INTIMATIO P. M. DE QVIN= to libro Ethicorum Aristotelis repetendo.

In editione scholiorum Ethices præscripsi ea, quæ in tertio libro traditurus eram, & sunt loci quidam non inutiles, cumq; nihil restet, in quo dictando proffit admodum collocare tempus, & his, qui nullos habent textus, neq; Græcos, neq; Latinos, interpretatio illa Græca, quam institui, nihil neq; uoluptatis, neq; utilitatis afferre queat, decreui repetere Quintum Ethicorum, & cum Græca lectione conferre, ut & hij, qui Græcos libros habent, collata nostra interpretatione melius intelligant authorem Græce loquentem, & alij habeant interim, quid agant, dum legunt Latinum Textum, & eruditissimas cogitationes tanti scriptoris diligentias expendunt. Ac profecto nullus est inter libros Aristotelicos suauior Quinto. Ego tamen interim domi apparabo ad eundem modum ex reliquis libris optimum aliquem, ut paulatim reliquos etiam explicatos & illustratos adipiscamini.

XXIII.

DECANVS COLLEGII PROFESSORUM ARTIUM LECTORI, S. D.

His

MISCELLANEA.

His, qui olim studiorum Iuuenilium gradus fecerunt, haud dubie hoc in consilio fuit, ut scholam in classes distribuerent, & certum discendi ordinem constituerent, & per gradus quosdam teneras mentes à primis elementis literarum ad fastigium usq; ducerent. Nam uidemus eos, qui, priusquam maturuit ingenium, ad summa properant, plerunq; operam perdere. Fieri enim nō potest, ut illa feliciter tractentur, nisi ordine perceptis ante puerilibus disciplinis. Quare & nos ordinem prælectionum præscribemus his, qui ipsi iudicare non possunt, qua uia facillime solidam eruditionem consequantur, ut nostris legibus moniti, suis studijs melius consulant.

Principio adigant Pædagogi pueros ad audiendam Latinam grammaticen, quam Pædagogus ita tradit, ut addat Terentium & Epistolas Ciceronis, Item ad Virgiliū discendum. Ad Dialecticam, Rhetoricæ elementa, & Copiam Erasmicam. Ad Sphæram. Procli, & similia Mathematicum elementa. In his tantisper commorandum censemus, dum Grammaticen perdidicerint, & latine loqui & scribere audeant, & sermo puerilibus uicijs careat. Hoc qui consecutus erit, tum demum admittatur ad alias prælectiones. Et, quia olim iudicio præceptorum publice in superiorem classē transferebantur, additus est Baccalaurei titulus, qui distingueret classē à cætu imperitiorum, quos oportebat detineri diutius in primis illis progymnasmatis.

MISCELLANEA.

Si quis autem hoc titulo uti uolet, huic ita demum concedetur, si hoc modo quem præscripsimus, se exercuerit.

Ab his initijs gradus fit ad superiora. Porro, qui uolet utiliter discere, danda opera est, ut totam ἐγκυκλοποιιδία cognoscat, ut et scientiam de tota natura, ac moribus recte ac certo iudicandi, et facultatem quandam dilucide explicandi et illustrandi res abstrusas, et de grauioribus causis clare dicendi, sibi comparet. Nam quid attinet attingere literas, nisi earum tractatione tum iudicium acuamus, tum assuescamus obscuris rebus adferre lumen dicendo, ut et rectius uera peruideamus, et imperitis commodius exponamus, et in aspectum, lucemq; proferamus. Ergo proponitur Quintilianus, ut inde Dialectica et Rhetorica absolute discantur.

Ad naturæ scientiam conducent Mathematicæ et Physicæ prælectiones.

Ad iudicandum de moribus traduntur priuatim et publice pleriq; libri oratorum ac Poetarum, qui pleni sunt honestis præceptis ciuilis uitæ. Est enim uerissimum illud, quod scripsit Horatius, Et prodesse uolunt et delectare Poetæ. Plurimum autem ad hanc partem eruditionis conferunt libelli Ciceronis de officijs.

Et quæ pleraq; de natura et moribus à Græcis authoribus petenda sunt, debet ad hæc accedere etiam studium eius linguæ. His uero, qui sacras literas

recte

MISCELLANEA.

recte tractare uolent, est utraq; tum Hebraea, cum Graeca perneccessaria.

Qui praeparauit ingenium hoc genere doctrinae, & his artibus, quas recensuimus, is demum uiam ad sacras literas recte tractandas, & ad ius publicum si bi muniuit. Quomodo enim iudicabunt hij, qui in Theologicis literis uersari uolent, de sermone sacrorum uoluminum, si linguas, si figurarum uim ignorauerint? quomodo exponent sacra dogmata, si nullam scientiam recte disponendae, contexendaeq; orationis scierint? At haec nulli sine magno usu harum artium, quas diximus, contingit. Quid autem efficiunt in templis hij, qui in docenda religione nullam ad explicandum rationem certam adhibent, nisi ut tenebras offundant auditorum oculis, non ut dimittant auditorem, aut eruditorem, aut meliorem. Quid in foro causidicus, si honesta oratio eum de aequo ac bono, deq; omni natura uirtutis destituet, praestabit aliud, quam quod in Comaedijs, quae uocant, κῶφα πρόσωπα. Qui uero se ad Medicinam contulerit, nisi eò hoc adferet instrumentum φυσιολογίαι & Mathemata, habebit ubiq; tanquam in luto, in eius artis disputationibus.

Haec monere adulescentiam uoluimus, non modo ut sciret, quem in discendo ordinem sequi conducatur, sed etiam ut expenderet, quantam utilitatem priuatim omnibus & rebus pub. adferat haec, quae uocantur, puerilia studia.

MISCELLANEA.

Siquis Magisterij titulum ambit, is sciat sibi in his artibus operam esse ponendam. P. M.

XXIII.

RECTOR ACADEMIAE VVITEBERGENSIS.

Scimus Dei beneficio maximam partem scholarum ea modèstia præditam esse, ut non delectentur tumultibus, sed studeant suis officijs etiam tueri cõmunem tranquillitatem. Speramus & reliquos admonitos in officio futuros esse. Et hac in re hortamur uos, ut cogitetis primum, quàm sit necessarium in civili societate mores accommodare ad pacis conseruationem. Tyrannicum est omnibus priuatis uoluptatibus laxare frenum, nec uelle seruire communi utilitati. Deinde scholasticos certe maxime decet ornare studia, præsertim religionis, bonis moribus, & metuere caelestem iram, si Euangelij gloriam contaminarunt nostri mores. Turpe etiam est hospitij iura non satis colere, nec uereri iudicia & uoluntates præceptorum, & aliorum grauium uirorum, qui se huc Reipublicae causa contulerunt, quos mirum in modum offendit quorundam tum insolentia, tum ferocia, καὶ ἀδίαττον. At quouis potius concessuri uidentur, quàm ut sint spectatores talium tumultuum. Postremo ratio communis & publici periculi habenda est, ne qua occasio promiscuis cædibus præbeatur. Siquis etiam ciuium non satis colit ius hospitij, magistratus non defuturus est suo officio

MISCELLANEA.

officio. Vt igitur pax facilius retineri possit, hæc tria interdicta proponenda esse duximus. Prohibemus uociferationes nocturnas & tumultus. Item mandamus, ne quis in his hybernis noctibus post horam nonam sine lychno incedat in plateis, neue in cauponis conuiuium agitet post horam nonam. Hæc monendos uos esse duximus. Nam contumacia non erit impunita. Magnopere etiam hortamur scholasticos, ut singulari diligentia curent lychnos & ignes, & caueant, ne quod incendium ipsorum negligentia oriatur. Ienæ 10. Nouembri, Anno Domini 1535.

XXV.

PHILIPPVS MELANTHON Lectori, S. D.

Debent adolescentes in incessu, uestitu, sermone, & gestu, modestiam summa diligentia conseruare. Pertinet enim ad animum, si quid in his ineptiarum fuerit, non modo quia dissimilitudo, & nouitatis affectatio, sunt indicia uanitatis. (Capti enim his nugis mirifice sibi placent, ac sese mirantur) sed etiam, quia leuitatem animorum & pleraque ingentia uitia alunt. Nam cum incio in paruis rebus discesserint à communibus moribus & adsueuerint iudicia grauium uirorum contemnere, fit, ut paulatim omnem pudorem ac uerecundiam, Deinde publicarum legum metum,

MISCELLANEA.

prorsus ex animo eijciant. In Tigellio taxat huiusmodi uarietatem Horatius, cum ait, Nil æquale homini fuit illi &c. Sed multo grauius huiusmodi uicia notauit in Iuliano Imperatore Gregorius Nazianzenus, coniecturam ex illis faciens de animo. Qui locus pueros admonere potest, ut maiorem curam adhibeant, ne quid in motu, statu, sermone ornatu, tanquam in actione, indecorum admittant, quodq; ab approbatione oculorum atq; aurium in bonis uiris abhorreat. Idem præcipit Paulus 1. Theß. 4. cum ait, περιπατεῖτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω &c.

EX GREGORIO NAZIANZENO.

Ταῦτα τοῖς μὲν ἄλλοις ἢ πῆρα παρέστησε. καὶ ἡ διωκθεὶς προλαβούσα τῆν ἐξουσίαν, ἔμοι δὲ καὶ πόρρωθεν τρόπον πινάεωρα το. ἐξ οὗ τῶ ἀνδρὶ συνεγεγνόμην ἀθήνησιμ. ἦλθε γὰρ καὶ κείσε, ἀρτὲ τῶν κατὰ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ νεωπεριοθέντων τὸν βασιλέα. τοῦτο αὐτὸ παρατησάμενος. Δίπτος δὲ αὐτοῦ τῆς ἐπισημίας ὁ λόγος. ὁ μὲν εὐπρεπέστερος, καθ' ἰστορίαν. τῆς ἐλλάδος. καὶ τῶν ἐκείσε ποιιδευθρίων. ὁ δὲ, ἀπὸρρὴ τὸ πρὸς καὶ οὐ πολλοῖς γνώριμος, ὥστε τοῖς ἐσκεῖσε θυγαῖς καὶ ἀπατεῶσι περὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν συγγενέων, οὐπω παρρησία μεχούσης τῆς ἀσεβείας. τότε τοίνυν οὐ φάνυλος ἐγὼ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνης οἶδ' ἀγενέος μινος.

MISCELLANEA.

μνος. καὶ ἴσχε οὐ τῶν εὐ πεφυκότων πόδι τὰ
 τα εἰς ὧν. ἀλλ' ἐποίησεν με μανικὸν ἢ τῷ ἥδους
 ἀνωμαλία καὶ τὸ περιττὸν τῆς ἐκστάσεως. εἴπωρ
 μανίς ἀριστος ὅστις εἰκάζει οἷόν τε καλῶς, οὐδένος
 γὰρ ἐδόκει μοι σημεῖον εἶναι χρυσῷ, ἀνχὴν ἀπα=
 γής. ὧμοι πολλοὶ μνοιοὶ καὶ ἀνασκηκόμενοι. ὕφ=
 θαλμος σοβούμνος καὶ πειφερόμνος καὶ μανι=
 κὸν βλέπων πόδες ἀστατοῦντες καὶ μετακλά=
 ζοντες. μυκτὴρ ὕβρις πνέων, καὶ περιφρόνησις.
 προσώπου σχηματισμοὶ καὶ ταγελασοὶ τὸ αὐτὸ
 φέροντες. γέλωτες ἀκρατεῖς τε καὶ βρασμοὶ τῶν
 δεῖς νέυσεις καὶ ἀνανεύσεις, σὺν οὐδενὶ λόγῳ λό=
 γος ἰσάμνος, καὶ κηπτόμνος πνεύματι. ἐρωτή=
 σεις ἀτακτοὶ καὶ ἀσύνητοι. ἀποκρίσεις οὐδὲν ἴσ=
 των ἀμείνους, ἀλλήλους ἐπεμβαίνουσαι καὶ οὐκ
 εὐσταθεῖς. οὐδὲ τάξει προϊούσαι ποιιδύσεως. ἵα αὐ=
 τὰ καὶ ἔκαστον γράφοιμι. Ἰὺθρ πρὸ τῶν ἔργων,
 ἔαρεασάμνη, ὃν καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων ἐγνώρισα. καὶ
 ἔμοι παρῆσάμνη τῶν τῆναι αὐτὰ σωόντων καὶ
 ἀκουσάντων, οὐ χαλεπῶς αὐτὸν ἐμαρτύρησαμ. οἷς
 ἐπειδὴ ταῦτα ἔαρεασάμνη εὐθὺς ἐφθερχάμνη,
 οἷον κακὸν ἢ ῥωμαίωμ τρέφει. καὶ. Hoc est,

*Hæc alij experientia cognouere et naturam eius
 licentia declarauit, qua uti cepit, postquam imperio
 potitus est. Ego multo ante præfensi, cum Athenis cum
 uiderem. Nam cum aduersus fratrem nouarentur res,*

MISCELLANEA.

illo uenerat se purgaturus. Duplex autem ferebatur causa eius peregrinationis. Altera honesta, ut lustraret Græciam & scholas, Altera arcana, & paucis nota erat, ut cum Idololatriæ de sua uoluntate communicaret, cum nodum liceret admodum consuetudinem habere cum gentilibus. Tum ego de Iuliano probe diuinaui, tametsi non sum uates, sed fecit uatem morum Iuliani inconstantia & magnitudo admirationis. Est enim ille, ut aiunt, optimus uates, qui bene coniectare nouit. Itaque mihi minime bonæ mentis iudicia mihi uidebantur, uersatile collum, uibrantes humeri, & uicissim exultantes, aspectus tristis, oculi passim uagantes, & truculentiam præ se ferentes, pedes instabiles & alternis geniculantes, Nasus contumeliam spirans & fastidium. Habitus oris ridiculus, quoquo modo se componeret, cachinni immoderati, hiatus ingens, nuere, renuere tacitum, sermo interruptus, interrogationes confusæ ac stultæ, responsiones nihilo suauiores, & ad irridendum auditorem compositæ, nullo ordine incogitanter effusæ. Quid singula depingam? Talis mihi antequam accederet ad Rempub. uisus est, qualem postea res gestæ ostenderunt. Et si qui adessent eorum, qui ibi uel audierunt uel animaduenterunt illa, hos testes facerem, me postquam illa uidi, dixisse. O quantum malum alit Respub. Romana.

XXVI.

HISTORIA DE INSIGNI pietate filie erga patrem.

Cum

MISCELLANEA.

Cum Triumviri Octavius, Antonius, & Lepidus fœdere inter se facto Rempub. oppressam post interfectum C. Cæsarem tenerent, & ciues diuersarum partium caperent atq; necarent, forte accidit, ut quendam captiuum præstanti loco & fortuna, miserrimo mortis genere, uidelicet famæ necare constituerent. Mandatum custodibus datum est, ne quicquam cibi ad eum inferri permitterent. Hoc ubi resciiuit captiui filia, ad custodes uenit lachrymans, rogansq; ut ad patrem sibi liceret accedere, quem extremum uidere, complecti, & salutare pro sua pietate cuperet, quando nullum aliud officium tali eius tempore præstare posset. Mouit pietas custodes, ut concederent filia aditum ad patrem, præsertim cum appareret eam nihil cibi afferre. Illa postridie ac deinceps redit, quæ res suspicionem attulit custodibus clam sub ueste aliquid cibi afferri. Itaq; explorant eam, & excutiunt uestem, ubi cum nihil reperissent, non prohibent, quominus ad patrem pro more accederet. Tandem secreto speculantur, quid in hoc congressu fieret, Ibi uident patrem à filia mammam præbenti ali. Perculit hæc noua mulieris tum pietas, tum calliditas custodum animos, & subijt eos miseratio, quod tanta uirtus neutiquam hac calamitate digna uideretur. Rem deferunt ad Trium uiros. Hij quoq; admirati insignem filia pietatem, patrem filia donant, eiq; insuper amplissima præmia decernunt.

*Pietas filia
erga patrem.*

MISCELLANEA.

XXVII.

HISTORIA DE CAMBYSE

continens locum communem de

Iusticia, P. M.

Rex Cambyses præfectum imposuit Hellespon= to Sisannem, quod prouinciam domini singulari uir= tute ac iusticia rexit. Sed uix ulla tanta animi constan= tia est, quam non aliquando uincere atq; expugnare pecunia queat. Nam etsi hic uir magnam sibi laudem ex alijs rebus gestis peperisset, tamen aduersus pecuniæ cupiditatem non satis firmo animo fuit. Nam in ali= quot iudicijs pecunia corruptus tulit iniustas senten= tias. Hæc res ubi ad Cambysen delata est, sentiens rex, id quod res erat, lædi existimationem regni Persici, nec posse exteras nationes in officio retineri, si iusti= ciæ opinionem amisisset, grauiter illi succensuit, & genus poenæ constituendum esse iudicauit, quod exem= plo esset omnibus prouincialibus magistratibus, & apud omnes gentes auget existimationem iusticiæ Persarum, quæ maxime solet regibus conciliare uo= luntates hominum. Iussit igitur Sisannem occidi & mortuo detrabi cutem, eamq; in tribunal præfecti in= tendi, ut futuri iudices multis postea annis hac pelle admonerentur sui officij. Verum quo magis moueret homines nouitas exempli, filium Sisannis Otonem pa= tri successorem dedit, quem necesse erat magis commo= ueri supplicio patris, sedentem in patria pelle, quam quenquam alium. Hoc exemplo Cambyses mirifice sibi

MISCELLANEA.

sibi deuinxit omnium nationum, studia & uoluntates. Quod quidem nostris temporibus etiam documento esse debet, tum iudicibus, ut sciant Deum punire iniusta iudicia, & principibus, ut discant nullam esse commendationem principum ad populum efficaciorē, quā iusticiæ famam.

XXVIII.

HISTORIA DE CYRSILO

ex Demosthene, P. M.

Cum Xerxes in Europam traiecisset, ut bellum Græcis inferret, legatos misit Athenas, qui peterent, ut Athenienses se atq; suam urbem regi Xerxi dederent. Additæ sunt & minæ, Xerxen eos terra, mariq; opugnaturum esse, nisi imperata facerent. Cum autem intelligeret senatus maximum Reipub. impendere periculum. Iudicabat enim periculosum esse ciuitati, si se in seruitutem barbaris daret, qui disciplinam omnem & religiones delere solebant, & tamen uires Regis metuebant, qui infinitam multitudinem secum adduxerat, & haud dubie summa ui bellum illaturus erat. Quare uocant in concionem uniuersum populum, ac iubent pro more ciues de re maxima deliberare, ac sententias dicere. Fuit autem Cyrsilus quispiam, qui magnitudinem copiarum Xerxis considerans desperabat Rempub. aduersus tantas uires defendi posse. Censet igitur tutiora consilia præferenda esse, libertatem potius quā uitam ac salutem amittendam esse, hortatur Athenienses, ut se atq; ciuitatem Regi Per-

MISCELLANEA.

farum dedant, Themistocles diuersum suadebat, ne se
 ultro in turpem seruitutem darent, sed ut deceret for-
 tes uiros, libertatem tueri conarentur, Atq; is fateba-
 tur consilium suum periculosum esse. Norat enim ui-
 res ciuitatis suæ non esse pares infinitis illis copijs Per-
 sarum, ideoq; ostendit ad uires etiam consilium adden-
 dum esse, iubet ut ipsi ciues cum coniugibus ac liberis
 deserta atq; incensa urbe conferant se in naues. Quod
 si facerent, futurum esse, ut rex cogeretur mari bellum
 gerere. Hic ostendit eius copias posse uarijs in locis
 a paucis classibus uexari, ac distractas paulatim absu-
 ui. Hæc sententia etsi plurimum habebat incommo-
 di & periculi, uicit in consilio, quia erat honestior.
 Iudicauit enim ciuitas uniuersa nullum quamlibet ma-
 gnum periculum propter libertatem defugiendum esse.
 In Cyrsilum uero, quia dedisset turpe consilium &
 indignum hac Repub. atrocem poenam constituit, ut
 lapidibus obrueretur. Ac mulieres etsi miserum erat
 deserta urbe in naues fugere, tamen quia Persarum
 libidinem oderant, adeo probauerunt Themistoclis
 consilium, ut & ipsæ nouum & inauditum exemplum
 constituerent in uxorem Cyrsili, quod is dedisset con-
 silium pudicitia ipsarum periculosum esse. Non enim
 contentæ Cyrsili pæna etiam coniugem eius lapidibus
 obruerunt.

XXIX.

HISTORIA DE ZOILO.

Zoilus Poeta mediocri, sed maligno ingenia,

MISCELLANEA.

sum uirtute non posset inclarescere, aliud consilium cepit. Quia enim animaduertit compendiarium uiam esse ad colligendam admirationem apud uulgus, si quis præstantiores reprehendat, ac insectetur. Inuidet enim uulgus natura excellentibus ingenijs. Quare gaudet eorum existimationi detrahi. Scribit igitur Zoilus longum Poema contra Homerum, cuius fama cum esset clarissima, sperauit se breui consecuturum esse ex huius reprehensione maximam admirationem. Sed prolatus liber nihil habuit præter uanissimas calumnias, ut plerumq; in magnis uiris reprehendendis accidit, ut per maleuolentiam, aut leuia quædam errata notentur, aut uirtutes per inuidiam deformatur, Cumq; ille calumniator librum exhibuisset in Olympijs coram tota Græcia legendum & premium flagitaret, quasi pro præclara nauata opera, totum concilium iudicauit in hoc nebulone exemplum omnibus seculis memorabile proponendum esse, ut in posterum alij de magnis uiris reuerenter & honorifice sentirent, ac prædicarent. Decernunt igitur, ut ultimo supplicio afficiatur, uidelicet, de altissima rupe in flumen præcipitatus.

XXX.

HISTORIA DE QVODAM

milite ingrato.

Homo quidam rei militaris peritissimus & in bellis admirabili quadam scientia præditus sub Imperatore Aureliano stipendia fecit, qui ut plerumque fieri solet, cum in quodam loco apud eisdem

MISCELLANEA.

dem urbis ciuem uirum honestum ac probum diuerteret, illius hospitis coniugem propter eximiam pulchritudinem & formam bonam mirum in modum amare cepit, & cum amor indies magis magisque cresceret, is, ut erat impatiens & militum more audax, molitus est insidias mulieri, & cogitare cepit, quomodo ea potiri posset, Primum sollicitat animum mulieris omni blandiciarum genere, postea aperte ostendit, quid uelit, & precibus miscet minas, donec expugnet illam. Fama flagicij, ut fit, breui diuulgatur, & ad Imperatorem summa constantia & grauitate præditum, & pudicitie uindictam acerrimum profertur. Is propter magnitudinem sceleris, ira commotus, & quanquam alioqui militem istum propter scientiam suam militaris rei plurimi faceret, ac ualde amaret, Tamen cum non solum contra ius hospitij peccasset, uerum etiam id, quod maximum erat, pudicitiam, quam sanctissime, religioseque semper ipse colebat, & a suis coli uolebat, uiolasset, ipsum impunitum dimittere, neque uolebat, neque uolens poterat. Verebatur enim, si ille peccatum hoc condonaret, alius idem committens crederet sibi etiam id impune licere. Itaque ut conueniens supplicium & dignam tanto scelere poenam statueret, & eius exemplo cæteros à tali flagicio absterreret, nouum quoddam supplicij genus excogitauit, ac duas arbores simul manuari & ad unam minus, ad alteram uero pedes allegari iussit. Itaque cum se arbores rursus erigerent, miles utrinque summa ui discerpitur ac dilaceratur.

MISCELLANEA.

XXXI.

HISTORIA DE ALYRO TAO

Neptuni filio.

Poetae ut ostenderent, quantum facinus ac peccatum esset uirginem uitiare, finxerunt fabulam quandam non minus elegantem, quam mortalibus utilem, in qua significauerunt, non minus flagitium in stupro, quam in homicidio esse, quod tamen facinus præ omnibus alijs, maxime puniri solet. Fabulae autem ferunt Neptuno Alyrotaum filium, Marti Alcypem filiam fuisse. Hij cum pariter adoleuissent, Alyrotaus perditte Martis filiam amare cepit, & ut uirgine potiretur, multa ac uaria tentauit, Postquam autem non potuit blandicijs expugnare uirginis animum, uim adhibendam esse censuit. Opprimit itaq; iuuenis audax & ualidus illam miseram ex insidijs, eiq; pudicitiam per uim eripit. MARS autem forte clamore filiae suae accersitus ex improviso interueniens, illumq; in facto comprehendens, filiae pudicitiam uindicaturus Alyrotaum occidit. Neptunus dolens filium suum tam miserabilis mortis genere extinctum esse, Martem capitali iudicio coram Dijs accusat. Vbi autem omnes Dij, Deaq; in arce Atheniensi conuenerunt, sententiam dixerunt, iudicaueruntq; Alyrotaum per hoc facinus, quod illam ui stuprasset, merito ac optimo iure interfectum esse, Martemq; laudarunt, quod filiae suae pudicitiam ultus esset. Vide Epito. P. M. in quaestione, Iure ne interfecerit Mars Neptuni filium propter stuprum Alcypes filiae Martis.

HIS

MISCELLANEA.

XXXII.

HISTORIA DE DVCIBVS SAXONIAE, Friderico & Ioanne fratribus.

Anno Domini 1517. quo primum mense Nouembri, editæ sunt Reuerendi D. Lutheri Propositiones de Indulgentijs, cum ex templo V Vimariæ in natali Christi duo fratres, & filius Dux Ioannes Fridericus una, post mediam noctem, ut magna in utroq; erat reuerentia erga res diuinas, egrediuntur cum frequenti comitatu, uident supra arcem, cælo sereno, fulgentem crucem purpuream, satis magnam & perspicue expressa figura. Ibi cum diu starent attoniti spectatores, fratres colloqui de religione cæperunt, & eo signo portendi futura certamina de doctrina & domus Saxonicae pericula, uaticinati sunt. Accidit etiam illis annis, ut cum ex Argelia in Albi nauigarent Vuitbergam in ipsa bruma, nauis duriter quassata sit glacie, ut non paruas moles interdum uelit Albis. Nolunt tamen principes nauim ad ripam prius adplicare, quam huc ad arcem uentum esset, quanquam tabulae nauis iam debiscere incipiebant. Cum autem huc uentum esset, & iam principes ex nauis egressi essent, priusquam reliqua multitudo in ripam ascendit, dissoluitur tabulae, & passim in Albi natant, stant simul fratres in ripa, & fatentur se diuinitus seruatos esse. Fridericus etiam addit utinam hæc nauis non significet naufragiam domus Saxonicae &c.

XXXIII.

IVDI.

MISCELLANEA.

IVDICIVM PHILIPPI MELAN-

thonis de suo libro locorum communium

recognito, factum 1542. Vite-

berge, 5. Iulij.

Hæc editio plus proderit studiosis Theologiæ, quam prior. Præterquam enim quod D. Iustus Ionas in priore uersione multa negligenter reddiderit, quæ a me ipso iam maiori cum diligentia recognita sunt, dedi etiam operam, ut quantum fieri posset, terminos Theologicos siue de fide, siue de alijs articulis, quibus Iunior Theologus in publicis concionibus uti debeat, quam propriissimè redderem. Sentio enim, quantum utilitatis asserat proprietates sermonis, præsertim si de religione populus docendus est. Quare consulo, ut emas, legas, adeoque familiarem tibi reddas, ut aliquando uersatus in sacris literis hunc librum locorum communium non solum uorasse, sed etiam concoxisse, ac in succum & sanguinem conuertisse tuum uidearis. Id autem spero te assequi posse, si in concionibus semper unum certum aliquem locum communem tractaueris, hocque tamdiu feceris, quoad omnes tibi perinde ut digiti tui noti fuerint. Præterea decem ferè locos correxisti, hoc est, totos alios feci, sicuti apparebit, si cum priore editione contuleris.

consilium pro
iunioribus the-
ologis.

MISCELLANEA.

DE UTILITATE PRIVATAE

Confessionis Historia tremenda & inaudita de incestu matris erga filium & filij erga filiam suam.

Confessio priuata mordicus retinenda est uel ea de causa, (etiãsi & aliæ causæ, quæ adducantur, non sunt negligendæ) ut turbatis conscientijs possimus mēderi, ne ad extremam desperationem redigantur. Hoc enim modo multos retineri in uiuis, & conuerti ad Deum, qui alioqui sibi ipsis mortem inferrent & mancipia Sathanæ essent. Protulit autem Martinus Lutherus in lectione Genesis historiam quandam, quæ Erphurdie accidit tum temporis, cum ibi degerit uitam, cuius hæc est summa. Fuit Erphurdie uidua quædam magnæ fortunæ, cui erat unicus filius, alebatq; in domo sua etiam adolescentulam agnatam, quam perditæ amare cæpit filius, qui cum sæpe multumq; sollicitasset puellam, & eius concubitum tentaret, ea semper respuebat, suamq; Zonam illæsam retinebat, illum uero magis magisq; stimuli Venerei uexarunt. Tandem cum ille impurus à proluuio rei Venereæ non posset abduci, defert iuuenula totum negocium ad matrem. Mater autem hac horrenda re audita, age (inquit) agnata, promitte nebuloni te facturam ei copiam tui corporis, indicata tamen mihi prius hora. Ego enim pro te in stratum tuum descendam, cumq; ille nebulo explere suam libidinem uoluerit, ego tractabo eum, prout dignus est. Quid fit? filius iterum accedit puellam

MISCELLANEA.

ellam obsecrans, ut sibi morem gerat, quo possit prauum ritum carnis extinguere. Iuuenula promittit & constituit certam noctem, de qua facit matrem certio- rem.

Constituta autem hora noctis uenit ille captus prauis libidinibus ad lectum, amplectens magno cum ardore matrem falso creditam iuuenulam. Mater tacet cupiens experiri, quid sibi filius uellet. Quid tum postea? Incurrit interea mater proh dolor in eadem illecebras, polluunturq; mater & filius incestis libidinibus. Mater redditur grauida, gignit infantulam ex filio, filius prorsus ignorat se esse patrem. Non enim certior factus erat, se rem habuisse cum matre, filius peregrinatur, infantula educatur, Cumq; aliquanto post. rediret ad ades maternas filius, uidet adolescentulam aliam forma egregia in domo sua, quam cum summo etiam amore prosequeretur, rogat matrem, ut sibi eam det in uxorem. Mater pertristis recusat nuptias. Illius uero cupiditas incensa comprimi atq; restringi nullis modis potuit, sed etiam atq; etiam sollicitat matrem, quæ tacita uaria, imò in pectore uersans agnoscebat, quantum commississet cum filio flagicium, metuebatq; suam & filij uitam fore in periculo re manifesta. Tandem dat uxorem filio, qui est pater uxoris. Furie ultrices interea misere exercent compressam conscientiam matris, sicut fit. Illa uero tandem mota credo suo genio accedit sacerdotem, confitetur ex animo peccata, petitq; consilium & consolationem conscientie procellis Diabolicis exagitatae. Cum uero mi-

MISCELLANEA.

nister ille miseram mulierem explicare aut sedare non potuit, nedum mederi ei in re inaudita, permisit se delaturum rem ad superiores, curaturumq; ne diffametur. Interea conueniunt Doctores, interrogant uiduam, num certum sit, filium ignorare filiam esse suam, quam habet uxorem. Deinde utrum mutuo amore sese complectantur, sintq; unanimes. Dum mater affirmaret omnia ita esse, req; deliberata satis magna, remittunt mulieri peccata, monent & hortantur eam, ne aperiatur filio in posterum uxorem esse filiam suam, sed in nomine Domini utantur matrimonio. Hac confessione demum liberata est mulier ex suis ærumnis & tentationibus ingentibus, quæ nisi extitisset, sine dubio mulier desperasset, sibiq; ipsi mortem intulisset, 1544.

XXXV.

INTIMATIO P. M. IN PRIMUM librum Ptolomei de Iudicijs.

Et si prudenter dictam est illud, Quam quisq; artem didicit, eam exerceat, tamen præceptores delibare aliquid interdum coguntur ex alijs artibus, quibus non sunt prorsus dediti ut excitent studia Iuuentutis, Id facio non raro, profecto non ad ineptam & ridiculam ingenij ostentationem. Meo enim me pede metior. Sed præmonstrator esse cupio, ut sciant adolescentes, pleraq; quæ olim defuerunt in scholis, expectanda esse sibi ingenti animo, & ut occasiones habeant, authores proponere optimos studeo. Hoc consilio & animo

MISCELLANEA.

animo institui interpretari Ptolomei librum de Iudicijs in quo nihil, nisi grammaticam interpretationem pollicor, cuius certe non sum planè rudis. Id autem eò facio, ut optimus author fiat notior, ac familiarior adolescentibus. Et ut aliqui felicioribus ingenijs præditi accendantur ad studium illarum præstantissimarum artium. Et multa sunt Physica in his, quæ assequi omnes studiosi facile possunt, & sunt utilia in uita. Incipiam autem hodie Deo iuuante hora prima, Ienæ 14. Octobris 1535.

XXXVI

PRÆFATIO P. M. IN SECVNDUM librum Ptolomei de Iudicijs.

Quo consilio susceperim enarrationem Ptolomei, antea sepe exposui, ac nondum me iudicij mei poenitet. Nam huiusmodi libri sunt inuehendi in scholas, & cum erunt in manibus, paulatim obscuris locis lumen accedet, cum agitari cæperunt, & ars ipsa studiosis erit gratior. Sed illud mihi permolestum est, quod quosdam tam cito fastidium tam boni authoris caput. Etsi enim non omnia explicare possum, & quedam confragosa loca parum habent uoluptatis, Tamen est operæ precium uidere in summa, quas res præcipue tam grauis author tradiderit. Id certe hæcenus intelligi potuit. Habuit primus liber utilissimas de fato, de causis Physicis, deq; alijs quibusdam

MISCELLANEA:

locis sententias, quæ ad multas res iudicandas in uita
 conducunt, & habent usum in reliqua Philosophia.
 Idq; ualde miror, quosdam potuisse hæc abijcere. Dis-
 cipulus prioris est posterior dies, ut ait uetus uersicu-
 lus. Quare etiamsi nunc non omnia assequimur, at ali-
 quid boni auferre possumus. Cætera deinde usus pa-
 tet faciet. Memimerimus hanc scholasticam uitam ue-
 rissimam militiam quandam esse. Nec uero decet mili-
 tes statim frangi & deficere animis, etiamsi non om-
 nia ex sententia successerint. Quare adhortor studio-
 sos, ut redeant ad audiendum Ptolomeum. Hodie enim
 Deo uolente secundi libri enarrationem incipiam, qui
 habet gentium discrimina, causas tempestatum, Eclipsi-
 um & Cometarum significationes. Harum tantarum
 rerum admiratio profecto debebat inuitare studiosos.
 Ego ut cum in plerisq; alijs multa erui immorando,
 Ita in hoc genere spero mihi constantiam aliquid alla-
 turam esse utilitatis. Quare gratiam habeo his, qui me
 non deseruerunt. Et spero hos fructum quamlibet exi-
 guum, non tamen aspernandum suæ facilitatis cepisse,
 Certe studium eorum meretur laudem, 1536.

XXXVII.

INTIMATIO P. M. IN SECVN- dam Olynthiacam Demosthenis.

Pollicitus sum me rursus aliquid Demosthenis
 enarraturum esse. Quare ut fidem meam liberem, de-
 creui Deo uolente cras incipere interpretationem se-
 cundæ Olynthiacæ, & certam habeo consilij causam,
 cur

MISCELLANEA.

cur ab illa exordiendum duxerim. Quanquam autem non ignoro, qualia fiant iudicia de toto hoc genere studiorum Latinæ & Græcæ linguæ, tamen spero aliquibus nostram operam in hac re gratã fore. Quod si hæc nostra studia uere sunt uirtutis studia, meminerimus ea expetenda atq; colenda esse propter dignitatem, & adhibendam esse constantiam, ac patientiam aduersus agrestium quorundam & barbarorum iudicia. Nulla enim uirtus sine fortitudine coli ac retineri potest, Bene Vale. 1533.

XXXVIII.

INTIMATIO P. M. IN QUARTAM Philippicam Demosthenis.

Speraui me suauitate secundæ Olynthiæ inuitaturum esse auditores ad Demosthenem cognoscendū. Quid enim dulcius at melius ea oratione cogitari potest? sed ut uideo, surda est hæc ætas ad hos authores audiendos. Vix enim paucos retinui auditores, quibus mei honoris causa deserere me noluerunt, quibus propter suum erga me officium habeo gratiam. Ego tamen meum officium pergam facere, uel in uicis dicetur in conuiujs, adhuc prælegi ueteres ac laudatos scriptores. Cras incipiam Demosthenis quartam Philippiam. V Vittebergæ ad 6. Calend. Maij, 1533.

XXXIX.

INTIMATIO P. M. IN PROBLEMATATA Aristotelis.

Memini uirum optimum & excellenti doctrina

MISCELLANEA.

præditum Iohannem Stofflerum, cum Tubingæ Mathematicen profiteretur, deplorantem ignauiam Iuuentatis & Philosophiæ contemptum, dicere solitum se, si unius horæ spacio semel infundere uniuersam Mathematicen scholasticis posset, tamen sic affectos esse Iuuenes, ut uideretur ægre exoraturus, ut usuram sibi huius unius horæ tribuerent. Non dicam autem, quanto iustius queri possimus de huius ætatis iuuentute, quæ superbissime contemnit eas literas & artes, quibus adoléscentia maxime perpoliri debet. Sed omittam in præsentia querelam, tantum rogabo moderatos scholasticos & rogabo propter Deum, qui certe offenditur contemptu literarum, ut dent nobis operam enarraturis Deo uolente, ex Aristotele primum problema partis seu sectionis Tricesimæ. Cum satis multi sint hic Græci codices, non deest facultas describendi. Prælegam autem ea hora, qua Demosthenem hactenus interpretatus sum. Ideo enim Philippicas omitto, quia breui prodibunt conuersæ. Et M. Franciscus Vinariensis nunc eam orationem prælegit, quæ est longe optima. Nos & aliquando ad Demosthenem redibimus. Tamen tribuemus aliquid etiam operæ Philippicis & curabo quædam breui excudi. Porro in hoc Problemate non solum Physica quædam sunt digna cognitione, sed etiam tanta suauitas orationis, ut nihil dici possit dulcius, & uel hic unus locus satis testari poterit Aristotelem elegantissime locutum esse, 1 5 3 4.

XXXX.

IN

MISCELLANEA.

INTIMATIO P. M. IN ORATIONE

nem Isocratis de actione illa transfere-
rendi muneris publici.

Cras Deo dante inchoabo enarrationem orationis Isocrateæ πρὸς τὴν συνέλευσιν ὁμοῦ, in qua utilis est commemoratio, quod genus literarum & studiorum præcipue profit civitatibus, ac multa ibi grauiſſime dicuntur de honestis & iustis officijs. Quare spero eam orationem studiosis profuturam & placituram esse. Proinde hortor auditores, ne pigeat eos operam collocare in cognoscendo scriptore imprimis utili & Eloquentiæ & continente res dignas cognitione.

XLI.

INTIMATIO P. M. IN ORATIONE

nem Isocratis πρὸς Ζεύονα.

Oratio quædam Isocratis est πρὸς Ζεύονα, in qua est defensio Alcibiadis. Hanc pollicitus sum me interpretaturum esse. Continet enim exemplum magni & præstantis ciuis, qui per inuidiam ciuitate pulsus magna postea uarietate consiliorum & fortunæ usus est, Quo in exemplo cerni potest non solum expositam uirtutem inuidiæ, sed etiam quantum referat ea ciues esse moderatione, ne quid irritati iniurijs secus faciant. Argumentum iucundum est, & lectu dignum. Ideo cras deo dante hora Septima interpretationem eius orationis Isocraticæ inchoabo, & tribuam ei bi-
duum singulis septimanis. Adiungam etiam cæteras
meas prælectiones usitatas. Idus Nouembris, 1536.

MISCELLANEA.

XLII.

INTIMATIO P. M. IN LIBRVM Aristotelis de Mundo.

Absolute hoc capite Problematum, in quo hactenus uersati sumus, proxime incipiam Deo uolente enarrare Græcum Aristotelis libellum, cui titulum fecit de Mundo. Breuis est & elegans Epitome de Planetis, Aëre, Meteoris, Terra, & partibus Terræ, ideoq; enarrare decreui. Quia propemodum Methodus quædam est, quæ Physicæ in breuem summam contracta est. Libellus ad Regem Alexandrum scriptus est. Quare si Aristoteles hoc scriptum dignum putauit rege omnium, qui unquam fuerunt, ingeniosissimo, nos quoq; dignum esse nostra lectione putemus. Nec uobis turpe est tanti regis condiscipulos esse. Versionem pro more dictabo, & ubi uidebitur, aliquid addemus.

XLIII.

INTIMATIO P. M. DE PRAE= legendo Nicandro.

Nicandrum ideo enarrare decreui, quia pluri-
mas habet herbarum descriptiones plenas frugiferæ e-
ruditionis. Est autem non infima pars Philosophiæ
consideratio plantarum. Cum enim describuntur ea-
rum naturæ, cum usus ostenditur in remedijs multa
Physica simul commemorari necesse est, mirificam
plantis uim inesse diuinitus insitam, ad salutem corpo-
ris humani tuendam, & cum grauiter urimur, ple-
runq;

MISCELLANEA.

runq; respondent euentus in medicando. Huius rei testes plurimos allegare possem. Ruta arcet pestilentiam & ueneficia. Quare ab homero Moly tantopere prædicatur, quod rutam syluestrem significat. Chameleon & Carduus Benedictus præsens suppeditant remedium in Pleuritide, cūq; hæc efficacia & rerum uarietas ostendunt non casu extitisse naturam, sed ab aliqua æterna mente ordinatam ad usus humanos, admonet nos hæc consideratio de prouidentia. Estq; & ob hanc causam bonis ingenijs parata hæc doctrina, quod mentes humanas ad agnitionem, admonitionem, & amorem Dei opificis traducit καὶ ὁδηγεῖ. Quare studiosos adhortor, ut frequenter audiant. Etsi enim non omnes Plantas monstrare potero, tamen plerasq; indicabimus, ita ut agnosci possint. Siquibus deerunt codices, facile poterunt singulis septimanis paucos uersiculos describere. Cras hora tertia incipiam enarrationem.

XLIIII.

DE MOLY HERBA CELEBRATA ab Homero 10. Odiss.

ὡς ἄρα φωνήσας πῶρε φάρμακον ἄργει φάντης
 ἐκ γαίης ἐρύσας καὶ μοι φύσιν αὐτοῦ ἔδειξε.
 ῥίζη μὲν μέλαρ ἔσκε γάλοκτι δὲ εἴκελον ἄνθος.
 μῶλυ δὲ μνηκείουσι θεοὶ χαλεπὸν δέτ' ὀρύσσειν
 ἀνδράσι γε θνητοῖσι. θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται.

MISCELLANEA.

IOANNES PRASSINVS

sic transtulit.

Dixit, & auulsa pratis e' mollibus herba,
Me bonus aduersus munijt ista mala.
Nigra fuit radix herbae, flos candidus ipse,
Vel lac uicisset, Sythianamue niuem.
Moly uocant superi, raro mortalibus aegris
Cernitur, haec diuis copia sola datur.

HELIVS BOBANVS HESSVS

in Homericis Iconibus sic lusit de

Moly herba celebrata.

Meonida sacro celebratum carmine Moly,
Cur adeo rarum tempora nostra ferunt.
Sic ego, castalidum sic reddidit una sororum,
Quod nunc more hominum uiuere nemo cupita
Bellua ne fieret sapiens praecauit Vlysses,
In cuius natum pectore Moly fuit
Qua nocuas possis uitare Cupidinis artes,
Non nisi de superis ista medela uenit.
Tradidit ergo uiro florem Cyllenius album,
Radice longae uirgula nigra fuit.
Moly uocant superi, mortalibus ipsa salubris
Herba, sed in raris inuenienda locis.
Illud baket praesens contra data Philtra uenenum,
Si proprio fuerit tempore Moly datum.
Quod quia tam pauci norunt, tam plurima monstra
Vultibus humanis, tempora nostra ferunt.
De Moly uide etiam Plin. lib. 25. cap. 4. & Dios-
coridem

MISCELLANEA.

coridem lib. 3. cap. 49. sic Ovidius in Meta: pacifer
huic florem dederat Cyllenius album Moly uocant su-
peri nigra radice retentum. Theophrast. lib. 9. de hist.
plantarum. Galenus dicit Homericum Moly appella-
ri etiam Armela lingua barbarica uocant, & Armo-
ly. Est autem proprie ruta syluestris, zwilde oder feld-
rauten. Naturaliter amat ficum & grassante pestilen-
tia est presentissimum remedium. Est etiam res effi-
cax contra uenenum. Nicander uocat σκύρορ ἐχθρόρ
Tberiacis.

XLV.

DE NEPENTHE EX

4. Odis. Homeri.

Αὐτὴν ἄρ' εἰς οἶνον βάλε φάρμακρον οὐβερ ἔπινον
 Νηπερθέστ' ἀχολόν τε κακῶν ἐπὶ ληθορ ἀπαύτωρ,
 ὅς τὸ κατὰ βρέξιερ ἔπιρ κρητῆρι μυγῆν,
 οὐκ ἄρ' ἐφημέριός γε βάλοι κατὰ δάκρυ παρειῶν
 οὐδ' εἰ σὶ κατὰ πεθναίη μήτηρ τε πατύρ τε,
 οὐδ' εἰ οἱ προπαροῖβερ ἀδελφῶν, ἢ φίλον υἱὸν
 χαλκῶ δ' ἠϊόωερ, ὅδ' ὀφθαλμοισιρ ὀρώντο,
 τοῖα δὴ οὐ θυγάτηρ, ἔχε φάρμακα μνηζόνεντα
 εἶδ' ἅ τ' αἰοῖ Πολύδαμνα πῶρε θῶνος παρὸ κοινοῖς
 Αἰγυπτῆϊ τῆ πλείεσσ' ἀφείρει ζείδωρος ἄρουρα,
 φάρμακα παλλὰ μὲν εἶδ' ἅ μ' ἐμίγμνα παλ-
 (λα δὲ λυγρὰ,
 ΗΟΣ

MISCELLANEA.

Hoc est,

Statim in unum iniecit medicamentum, unde bibebant
Luctum expellens & iram sedans, malorum obliuio=

(nem inducens omnium,
Quicumq; hoc deglutiuerit, postq̄ in cratera immixtæ
(fuerit.

Nequaquam per diem integrum effundere posset la=
(chrymam a genis,

Neq; si coram ipso fratrem, uel charum filium
Ense trucidarent, hic autem oculis uideret.

Talia Iouis filia habebat medicamenta prudentia
Bona, quæ ei Polydamna præbuit Thonis uxor
Aegyptiæ, ubi plurima producit fertilis Æruam
Medicamenta, multa quidem bona mixta, multa autem
(mala.

HELIUS EOBANVS HESSVS

in Homericis Iconibus sic lusit de
Nepenthe herba nobilissima.

Nubila tristitiæ Nepenthes inertia pellens,
Moeonio notum carmine nomen habet.

Hanc Helene formosa mero commiscuit herbam,
Hospitibusq; alijs, Telemachosq; dedit.

Protinus & curæ, seuiq; abiire dolores,
Protinus & rursus & rediere ioci.

Pulchri lætifico Nepentheos ebrius hausti
Hei mihi, non iterum sobrius esse uelim.

Tunc mea non aliquos sentiscent pectora motus,
Non dolor in nostris sensibus ullus erit.

Non

MISCELLANEA.

Non si chara parens, non si fraterue, paterue,

Occumbat nostros mortuus ante pedes.

Dic age, num talem uim talibus esse sub herbis

Credis? an his mulier uiribus esse potest?

Nam mulier satis herba potens, sed tristia lætis

Miscet, & hoc uitio, quam loquor, herba caret.

Quicquid id est, ego mitte Helenas mihi talia mille,

Sæpe uelim facili fundere uina manu.

BVD A E V S sic scribit in posteriobus

Annotat: in Pandectas. fol. 324.

Locus ille Homeri celebratus est à Græcis ob Nephthes illud, quod Helena cum Thelemachum cum Pisytrato hospicio suscepisset, in conuiuium attulit, in uinumq; iniecit, cuius medicamenti erat ea uis et facultas, ut omnium malorum obliuionem ingeneraret, siquidem usq; adeo letificum erat atq; exhilarans potiores, ut qui uinum eo temperatum hausisset, nullam inde lachrymam eò die emittere posset, non si ambo eius parentes mortem eo die obiissent, non si liberi eius in ipsius conspectu contrucidati fuissent, propterea eiusmodi Pharmaca $\mu\eta\tau\iota\omicron\epsilon\nu\tau\alpha$ uocat Homerus, hoc est, $\kappa\alpha\tau\alpha\ \tau\eta\upsilon\ \delta\epsilon\omega\rho\eta\lambda\kappa\eta\rho\ \tau\epsilon\chi\nu\eta\rho\ \epsilon\sigma\theta\epsilon\nu\alpha\varsigma\ \mu\epsilon\lambda\iota\alpha$.

De illo remedio Homericò est apud Theophrastum lib. 9. de historia Plantarum cap. 15. inter alia, Inter quæ uel illud medicamen luctus & mœroris esse autumant, omnium ita ut malorum obliuionem, atq; indolentiam facere possit. Hinc Plinius fortasse non
apud

M I S C E L L A N E A.

apud Theophrastum ἀπαθεία, quasi indolentiam & impatibilitatem malorum, sed ἀπένθεια legit, quasi luctus ueniam. Nam Plinius lib. 25. cap. 20. & lib. 2. facit mentionem Nepentheos.

Macrobius lib. 7. Satur:

Non minus autem, quam dulcedo uini hilarant uerba conuiuium. Nam si Homeri latentem prudentiam inscruteris altius, delinimentum illud, quod Helena uino miscuit, non herba fuit, non ex India succus, sed narrandi opportunitas, quæ hospitem moeroris oblitum flexit ad gaudium. Meminit & Philostratus in uita Apollonij lib. 7. Eustathius.

ἡπένθεις dicitur ὀνμόνον ἔσειν μάλιστ' ἰώνθους, αἷμα καὶ σερίσκου ὃ ἐστὶν ἄλυτον. Deriuatur a steritica particula νε & ἰώνθος, quod tristitiam significat.

D. VITVS VVINSHEMIVS ENAR-
rans Homerum sic declarauit hunc locum.

Dicunt Homericum Nepenthes esse Helenium & denominatum ab Helena, propterea quod ex Aegypto traduxit in Europam, & propagauit, sicut sunt multæ herbæ denominatæ ab inuentoribus, ut Teucricum à Teucro. Deinde dicunt esse, Inulam Campanam, Alatdourtzel, cuius in Campania magna copia nascitur. Si hoc uerum est, tunc nos etiam habemus Nepenthes. Porro Enula Campana reddit uina sana. Dioscorides lib. 1. cap. 27. uocat Helenium, sive à lachry-

mis

MISCELLANEA.

His Helenæ, siue, quoniam contra serpentes ex eo pri-
mum à muliere illa remedium inuentum fuerit.

XLVI.

DE SPERMOLOGO.

Budeus in commentarijs Græcæ linguæ ait σπερ-
μολογῆν significare idem, quod nugari & uerba lo-
quaciter fundere & deblaterare, unnützig gewesch trei-
ben, Hinc σπέρμολογος dicitur nugator, loquax,
uani loquus, blaterator, ein letterbub, landfarer, Ty-
riacks kremer, zambrecher, speier, vnd des gesundes,
das mit unnützigem gewesch hin vnd wider im lande sich
neret. Sic in Actis cap. 17. Paulus contemptissimo no-
mine spermologus uocatur, hoc est, seminum collector,
quod genus hominum abiectissimum erat, quales apud
nos habentur Myrropolæ, ac Pharmacopole circum-
foranei & quos uulgo uocamus, dentium extractores.
Ita Demosthenes in oratione πρὸ τῆς φάρον, Aeschin-
em contumelioso uocabulo appellat spermologum,
quod ad quæstum quiduis diceret. Athenæus σπερμὸς
λόγος auem describit, quam nos uocamus, denstaren,
ubi Græci maximo consensu aiunt esse auem ex genere
coruorum, quam nos dicimus garrulum, ein höher.
Marcolfus, holtschreier. Gaza græcam uocem ex-
pressurus frugilegam uertit, cum ab Aristotele inter
σικωληπόφαλα rectificatur, & fructibus arborum
ut glandibus, plusquam frugibus uescatur.

MISCELLANEA.

XLVII.

DE GENERE SERPENTVM,

qui uocantur Hæmorrhoides P. M.

Nicander in Theriacis ait genus esse serpentum, quod appellat Hæmorrhoidas. Sunt autem exiguæ bestiolæ, unius longitudine pedis, sed ueneni tanta uis est, ut ab illis icto sudor erumpat cruentus toto corpore, ut ex ore, naribus, auribus, uesica large profluat sanguis, ut sanguineas lachrymas extillent oculi, ut ardeat incredibili inflammatione totum corpus. Huius generis bestia cum in Aegypto necasset Nauclerum Helenæ, Heroica mulier pede illam contriuit, unde & posteritas Hæmorrhoidum dicitur claudicare amissa spina.

Porro euentus ostendit hanc nouam Sophisticam interpretandarum traditionum Venenum esse nõ dissimile Hemorrhoidum. Indocti etsi sunt nobis infesti, tamen pertinacia & odio pugnant, non pugnant authoritate. Istæ Hæmorrhoides propter doctrinæ opinionem, propter Sophismata, & ut uocat Paulus, propter speciem sapientiæ, sunt in admiratione, incitant animos potentum ad opprimendam ueritatem. Hoc ueneno accensi principes flammæ odij concipiunt, fiunt cruenti & furenter crudeles. Sed Christus non sinit obrui lucem Euangelij. Proinde Ecclesia, in qua lucet uera doctrina, tandem illis Hæmorrhoidibus spinas exeret. Non opprimet ueritatem Sophisticæ ille interpretationes, & astuta & crudelia consilia impiorum. Hactenus P. M. in Epist: Pauli ad Ro. ca. 14.

MISCELLANEA.

XLVIII.

DE DOCTORE IOANNE ECCIO.

Columen Papistici gregis & murus ille æneus sacrificulorum Eccius Anno 1543. die decima Martij grauitèr decubuit, & quatuor morborum generibus intra septem dies misere distorsus & uexatus est, nempe febri, phrenesi, epilepsia, & tandem apoplexia uitam finijt, semel atq; iterum clamitans, Dwer nu die vier taussent gulden hette, so stunde es alles zwol. Id quod D. Philippus Melanthon de summa illa pecuniarum interpretatus est, quàm illi in Comitijs Ratisbonensibus sacrificuli polliciti fuerunt, ut deliria & figmenta eorum de transsubstantiatione in Eucharistia defenderet. Hinc P. M. fecit de Eccio distichon, Multa uorans & multa bibens, mala multa locutus Eccius, hoc uentrem condidit in tumulo.

XLIX.

DE VOCE BAAL ET BULA

M. Lith.

Baal punici uidentur dicere Dominum, ein hausherrn oder hauswirt. Bula autem dominam, ein hausfrau, quæ uox Bula facta est nunc Germanica, sicut dicimus Mein holder Bula, & Ich mus einen bulen haben. quæ olim honesta appellatione significabat uirginem aut puellam, quàm ambibat adolescens, & in uxorem expetebat. Nunc autem aliam significationem nacta est illa uox.

L.

MISCELLANEA.

iv παρθενόωδ' ἄλφ'.

At tu tui pura fecit de uirgine nomen,
 Virginea uirtus simplicitate potens.
 Sic age perge Deo inuisos arcere Tyrannos,
 Et Christi pura mente tuere decus.
 Iam feret eternam tibi gloria uera coronam,
 Ante homines uirgo stabis & ante Deum.

I. S.

LI.

DE FORTITVDINE D. PHILIPPI

Melanthonis, qui oppressus à Sicario Polono
 multis ictibus à uenabulo exceptis Vi re=
 pressa, incolumis euasit.

EPIGRAMMA IOANNIS

Stigelij.

Affera nocturno dum feruet rixa tumultu,
 Impiaq; effrenis concitat arma furor.
 Agmine pro Phæbi solitus uigilare Melanthon,
 Accurrens monitis triste diremit opus.
 Audijt eloquio uincentem & pondere ueri,
 Et posuit fremitus cætera turba suos.
 Vnus & is tetri captus Cacodæmonis æstro,
 Strinxit in augustum barbarus arma senem.
 Hoc scelus ut fertis generosi infame Poloni?
 Ille etenim è uestra Sarmata gente fuit.
 Quid caput hoc senem tibi barbære fecerat hostis,
 De quo iure potest nemo fauente queri.
 Non tamen aut animus, firmæ aut in corpore uires,
 Musarum oppressum destituere decus. Rep=

MISCELLANEA.

Reppulit obiecti uim tantam uerbere pili,
 Obuiaq; innumeris ictibus arma tulit.
 At tua te Nemesis merita te in tempora pœna,
 Impulit iniustis quæ solei esse Comes.
 Ergo omni à populo damnatus iure fuisti,
 Dum ferme saxi obrutus exul abis.
 Gratia sit Christo, qui paruo in corpore Magnus,
 Militiæ seruat membra dicata suæ.
 Quod si uim reprimens uirtus in corpore tanta est,
 Prælia si fortis talia dextra facit.
 Quid facies animo blasphemæ ac impiæ liuor,
 Hic plenum inuictæ numinæ robur habet.

Anno 1555.

LII.

INTIMATIO P. M. DE PRÆ- legendo Thucydide.

Fortassis aliquis dicet mihi me sine causa labo-
 rem accersere, quod prælego qualiacunq; sed tamen a-
 nimo supplici hanc assiduitatem hæcenus præstiti, &
 duxi inuitandam esse iuuentutem ad ueterum scriptorū
 etiam difficilimū cognitionem. Enarraui græca Poem-
 mata utcunq; ut authores optimos iuuentus in manus
 sumeret. Cras Deo iuuante enarrationem inchoabo
 Thucydidis historici, quem Demostenes descripsisse
 octies, & memoriter tenuisse dicitur. Siquem & lin-
 guæ & ueterum historiarum studium delectat, is for-
 tassis alicubi nostra opera adiuuari in eo authore po-
 terit.

MISCELLANEA.

LIII.

INTIMATIO VITI VVINSHE=

mij de prælegendo Homero.

Ad diem Mercurij proximam auxiliante Deo incipiam interpretari librum 18. Iliad. Homeri, quem cum propter alios multos insignes, ac prælucentes locos, quos continet, tum uero, præcipue propter descriptionem Clypei Achillis, quam omnium ætatum magni & ingenio, & doctrina excellentes uiri penè ad stuporem usq; sunt admirati. Quemadmodum enim cælum toto corpore suo lucidum est, & stellis insuper ueluti ignibus accensis illuminatur, quædam tamen in eo præ cæteris lumina fulgent, Ita totum quidem Poema Homericum luculentum est, & infinitis insuper uelut præfulgentibus astris illustratum, sed tamen habet sua quædam ceu luminaria magna, Inter quæ recte nominatur iste 18. liber, qui in Iliade Homeri uelut Sol præluceat, ut cæteros quidem omnes in alijs, in hoc autem libro seipsum superasse Poeta uideatur. Proinde eum studiosis commendamus. Nam uel iste unicus liber potest esse illustrissimum exemplum ingenij, doctrinæ, uenustatis, ac sapientiæ, quibus diuinis dotibus hæc natio eximie cæteris omnibus præpolluit. Ego etsi scio me huic authori pro dignitate enarrando, non posse satisfacere, dabo tamen operam, ut quemadmodum antehac feci, assiduitatem meam, fidem, ac diligentiam probem auditoribus, Bene Valete.

LIIII.

MISCELLANEA.

INTIMATIO P. M. IN FVNERE

Illustrissimi principis Ioannis Ducis Saxoniae, VVittenbergæ ad 14. Calend.

Septemb. Anno Domini

1 5 3 2.

Exemptus de rebus humanis, Princeps Opt. Ioannes Dux Saxoniae, cui uolumus, ut hoc postremum officium hodie præstatis, ut funus deducatis circiter horam septimam ante meridiem. Conuenietis autem omnes ad templum arcis. Quod Xenophon dixit bonum principem bono patri simillimum esse, id uere in hunc principem conueniebat. Vere enim paternum animum erga suos habebat. Tanta humanitas mereatur, ut nos quoq; humani animi officia præstemus, & eius funus pro studio deducamus, & nostris precibus salutem uniuersæ Reipub. Deo commendemus, quæ profecto hoc extincto magno in periculo est.

L V.

RECTOR ACADEMIAE

VVittenbergenfis.

Significatum est nobis iussu Illustrissimi principis nostri Iohannis Friderici, quod sua Celsitudo, crastina die à concione D. Doctoris Martini suam uoluntatem ac sententiam de conseruanda ac constituenda schola nostra publice recitari uelit, omnesq; Academiæ alumnos ob eam, causam in arce conuenire cupiat. Proinde iubemus, ut omnes Magistri, Doctores, Licentiati, scholastici, præceptores, ac discipuli crastina

X 3

die

MISCELLANEA.

die concioni interfuit, eaq; finita ad arcem in aulam
quandam confluant ad audiendam sententiam Illustris-
simi principis nostri, idq; mandatum nullo modo ne-
gligant. Nam & hoc pietas ipsa exigit, ut debitam
obseruantiam principi diuinitus nobis dato, omniq;
genere uirtutis excellenti praestemus, & studia nostra
postulant, ne nos obedientia erga optimum principem
ab idiotis superari patiamur. Si qui nobis, imò Illu-
strissimo principi hac in re non paruerint, acerrime
multentur, 1532.

LVI.

DE VRI.

Cum in Thessaliam e saltibus, qui illam cingunt
undiq; in agros pabulatum Vri magno numero excur-
rere consueuissent, & in agris primum segetem depas-
cerent, & in pecudes, post in agricolas etiam, ubi pa-
bulum defecisset, impetum facerent, paulatim agri in
tota regione deseruntur, nec coluntur amplius. Nam
coloni se ex agris in urbes recipiunt, ut moenibus ac
tectis se aduersus uim belluarum defendant. Verum a-
grorum uastitas non multo post in urbibus famem pe-
perit. Et aliunde importari nihil potuit, cum uias om-
nes belluæ obsedissent, quarum seuiam fames etiam
auxit, cum ex agris non suppeteret pabulum. In tantis
difficultatibus cum diu consultatio tenuisset, qua arte,
aut quibus machinis expellerentur Vri, Tandem rex
Ixion edictum proposuit, iuuentuti praecipit, ut fre-
quentes conueniant, quo quisq; genere arcum aut teli
possit,

MISCELLANEA.

possit, pollicetur bene gerentibus rem amplissima præmia & interea de publico uictum. Erant inter iuuenes, qui sentiebant plenam rem periculi fore, si cominus cum uiolentissimis bestijs confligerent, & nuda & infirma corpora illis dilanianda obijcerent. Videtur itaq; bestiarum ope aduersus bestias uti, capiuntur & donantur, assuefiuntq; equi. Ex his cum adsequi propter uelocitatem fugientes bestias poterant, tum etiam effugere, si qua uis ab illis parabatur, breui adeo tempore repurgata Thessalia est, & partim fugati, partim interempti sunt Vri, uerum dum studio rei equestris subinde multi capiuntur, paulatim numerus equitum creuit, & uires ferociam auxerunt. Tandem publico munere persuncti, à Rege præmia poscunt, Rex pro facultatibus suis persoluit mercedem iuuenibus, sed ut in tanta turba parcius, quam ut satisfaceret eorum animis. Porrò illis elatis uirium magnitudine, dum omnium explere libidinem Rex non potest, noua ratio imitur, unde luxuriam atq; ocium sustentent, ex agris undiq; prædas agunt & rapto uictitant. Id malum propemodum grauius adflixit Thessaliam, quam antea Vri.

L VII.

FABVLA DE GALLO GALLINACEO.

Forte leuem pedibus uerrit dum gallus arenam,
 Splendida de formi sub puluere gemma iacebat.
 Quam cum uidisset, Quid in isto stercore, dixit,
 Candida gemma iaces rutilo pretiosior auro.

MISCELLANEA.

*Latior hoc nullus si te mercator haberet
Esset, ubi magno quondam te uenderet are.
Ipse mihi longè malim contingere granum
Quo uescar, Nam gemma mihi quem præbeat usum ?*

L VIII.

RECTOR ACADEMIAE VVIT- tenbergensis scholasticis S. D.

*Si qui scholastici in hac urbe sunt nondum pro-
fessi apud Rectorem Academiae, his præcipimus, ut
primo quoq; tempore ad nos ueniant nomina edituri.
Quod ut faciant, necessaria de causa postulatur. Nam
neq; tutum est Rebusp. neq; honestum est quenquam
sine certo magistratu in aliqua urbe uersari. Si quis
autem hac ratione nihil mouetur, ac Cyclopum more
sine legibus, sine magistratu uiuere decreuerit, is sciat
tamen magistratus non defuturos Reipub. si contemni
authoritatem nostram comperiemus. Nonnulli etiam
modo uidentur liberius ludere, tum in plateis, tum in
alijs publicis locis, ueluti omnibus legum uinculis ex-
cussis. Et ea licentia semel atq; iterum periculosos tu-
multus peperit. Quare duximus admonendos esse
scholasticos, ne contemnant legem ab Illustriss. Saxo-
niæ principibus latam ad conseruandam urbis tran-
quillitatem, quæ prohibet arma gerere, uetat noctur-
nas concursationes ac tumultus omnes. Non dubito au-
tem, quin bonos ac studiosos ab his in ciuilibus ac bar-
baris moribus doctrina absterreat, quæ de omnibus
uirtutis officijs, si usquam aliàs, hic profecto diligen-
tissime*

MISCELLANEA.

tiſſime atq; copioſiſſime traditur. Nihil enim efficaci-
 cius mouet animos ad colendam uirtutem, quàm per-
 ſecta uirtutis cognicio. Sed hæc præcepta plus ualere
 debent, poſtquam ad ea principis uoluntas accedit.
 Monemus itaq; omnes ſcholasticos, ut modeltiam eam,
 quàm leges flagitant, diligenter præſtent, præſertim in
 publicis locis atq; conuentibus, nec interturbent cho-
 reas ciuium, aut alios locos.

LIX.

RECTOR ACADEMIAE

V Vittenbergensis.

Sæpe admoniti ſunt ſcholastici cum in edictis
 publicis tum alibi de modeltia præſtanda in geſtu &
 ueſtitu. Sed quidam uidentur non ſolum leges noſtras,
 ſed etiam omnia iudicia bonorum uirorum ac ſuorum
 etiam parentum contemnere ac ridere. Et cum magno
 dolore animaduertimus paulatim crescere petulantia-
 am in omni genere, atq; unâ confirmari religionis, le-
 gum, & omnium honeſtorum officiorum contemptû.
 Si hanc diſciplinam afferent olim ad rempub. quales
 ſint futuri ciues, facile exiſtimari poteſt. Et hæc ipſa
 ædificatio iuuentutis non minus certum prodigium
 eſt impendentis alicuius publicæ calamitatis, quàm illa
 ſigna, quæ Phyiſici colligunt. Neq; uero dubium eſt,
 Deo diſplicere hanc licentiam iuuentutis, cum iuſſerit
 eam ætatem parere iudicio atq; authoritati ſuperio-
 rum. Quare nos non poſſumus hæc uitia diſſimulare
 bona conſcientia. Nec dubitent adoleſcentes, ſe ali-

MISCELLANEA.

quando duros esse pœnas Deo, si nobis recta monentibus non uolent obtemperare. Mandamus igitur, ut præstent modestiam in omni actione, idq; faciant etiam propter gloriam Christi, quam honestis exemplis certe debent ornare. Est etiam ad nos allata querela de choreis, in quibus nonnulli in gyrum circumducunt puellas non sine periculo. Pertinet & ludus chorearum ad disciplinam, & ad discendam reuerentiam, et quædam humanitatis officia. Quare abesse barbariem & inconcinnos mores ab hac honesta Musica oportet. Ideo gyros illos prohibemus in choreis, ac sciant scholastici hanc rem uniuerso senatui Academiæ curæ futuram esse, qui eam seuerè executurus est, Bene Valete.

LX.

RECTOR ACADEMIÆ Vitebergensis.

Edidit Simon Lemnius maledicos uersus plenos mendaciorum & ueneni, in quibus partim eos, qui præsent, sediciose & falso criminatur, partim alios afficit iniuria. Quare publico arresto ei mandatum est, ne discederet, sed ueniret postridie Pentecostes ad Senatum Academiæ. Ille autem uiolata religione iurandi discessit, nec uenit ad Rectorem & cæteros conuocatos. Ideo decretum est, ut rursus publice ad iudices uocetur. Quare nos ex officio citamus hunc ipsum Simonem Lemnium his publicis literis, primo, secundo & tertio, ac peremptorie, ut compareat proxima

MISCELLANEA.

xima die 19. Iunij hora 12. coram nobis & Rectore
Academiae Vitebergensis, & assessoribus, ut res agatur,
& ipse audiat sententiam iudicum. Porro siue
aderit, siue non aderit, in causa procedetur, ut iustum
est. Vtinam studiosi dent operam, ut Musæ seruiant
gloriæ Dei & utilitati publicæ. Ideo enim impertitis
Deus hominibus literas & artes. Sed qui tantum ad
nocendum abutuntur ingenijs, hos agitant non Musæ,
sed Erynnes. Tales odisse & detestari omnes boni de-
bent. Datæ Vitebergæ die Iunij undecima Anno M.
D. XXXVIII.

LXI.

RECTOR ACADEMIAE

Vitebergensis.

EDITUS EST HIC ANTE PAUCOS DIES LIBELLUS NOMINE
SIMONIS LEMNIJ PLENUS MALEDICORUM UERSUM, QUIBUS
MULTI OMNIUM ORDINUM GRAUI & INTOLLERABILI AFFICI-
UNTUR INIURIA, IDEO EI PUBLICO ARESTO PER NOS INTERDI-
CTUM EST, NE HINC DISCEDERET PRIUSQUAM CAUSAM APUD
SENATUM ACADEMIAE DIXISSET. QUARE PUBLICE PROPOSITO
AD UALUAS ECCLESIAE PAROCHIALIS EDICTO PEREMPTORIE A
NOBIS CITATUS EST, UT EI CONSTITUTUS TERMINUS UENIENDI IN
IUDICIUM DIES IUNIJ XVIII. AD DICENDAM CAUSAM UEL
PER SE UEL IDONEUM PROCURATOREM SUFFICIENTER IN-
STRUCTUM CORAM NOBIS RECTORE ACADEMIAE VITEBER-
GENSIS & NOSTRIS ASSESSORIBUS IN TEMPO ARCIIS ADIECTA
HAC

MISCELLANEA.

hac comminatione, quod si neglecturus esset institutum terminum, iudicij, nec per se uel procuratorem compareret, nos processuros in ea causa, quantum de iure possimus. Verum ipse non dubitauit auctoritatem nostram contemnere, nec præfixo per citationem illi termino iudicij comparuit, neq; alium suo loco ad nos misit. Itaq; postquam accessit contumacia ac delictum est notorium, denuo te Simon Lemni peremptorie ad audiendam sententiam his nostris literis citamus, & tibi terminum peremptorium assignamus diem Iulij tertium proxime futurum post diem æditarum harum literarum, ut eo die hora 12. Pomeridiana in templum arcis huc mature uenias ad audiendum & uidentum te relegari ex nostra Vniuersitate, uel ad dicendum causas, quare id fieri non debeat, sciturus quod contra te ad sententiam processuri sumus, etiamsi ad constitutum terminum in loco destinato uenire neglexeris. In cuius testimonium præsentem hanc nostram citationem sigillo Vniuersitatis VVittenbergensis, ut testata esset omnibus eius auctoritas, consignari fecimus, Anno M. D. XXXVIII. die 12. Iunij VVittenbergæ.

LXII.

RECTOR ACADEMIAE
VVittenbergensis.

Edidit Simon Lemnius duos libellos Epigrammatum, ut ipse uocat, plenos mendaciorum & ueneni, in quibus omnium ordinum homines iniuria et contumelia

MISCELLANEA.

lia afficit, cumq; ei mandatum esset, ne discederet, quia postridie ad iudices uocāndus erat, spreta religione iurisiurandi fugere maluit, quā expectare iudicium. Itaq; postquam iterum publice citatus non redijt, neq; cuiquam dedit mandata de suo negotio, sententia aduersus eum lata est propter maledicos libellos, & desertam arestationem, ut perpetua relegatione ex hac schola sit eiectus. Hanc nostram sententiam publice extare uolumus, ut omnes detestētur exempla perfidiæ, periurij, & maledicentiæ. Nulla ullius officij societas cum ullis periuris cuiquam bono esse debet. Quia Deus haud dubie punitet periuros. Deinde ementitis conuicijs lædere bonorum famam, Scelus est, cuius auctores legum uoce sunt infames, Turpiter abutuntur literis & Poetica, qui uel petulantia uel animi morbo mendacia comminiscuntur, qui hoc artificio risus uulgi captant. Musæ ingenuitatem, ueritatem, iusticiam amant, & conferri ad utilitatem communem & gloriam dei debent, & lepos magnum est ingenij & scripti decus, cum illo candido Mercurij sale constat, non cum uenena inspergunt. Non à Musis, sed à furijs agitantur, qui scurrilia & ementita conuicia dicunt in homines honestos, qualia passim in suo libello sparsit Lemnius. Propter has causas grauissimas dignus est Lemnius, quem omnes boni oderint & execrentur. Hæc commemorata sunt non solum, ut extet sententia de Lemnij scelere, uerum etiam, ut cæteri uehementius detestentur periurium & maledicentiam, IIII. die Iulij. Anno M. D. XXXVIII. VICE=

MISCELLANEA.

LXIII.

VICERECTOR ACADEMIAE scholasticis.

Pietas quædam est reuenter sentire de ministris Euangelij & intelligere, quæ eis officia debeantur, eaq; libenter eis præstare propter ministerij dignitatem. Hæc præcipua causa est, propter quam morem offerendi munera ad aram conseruamus, ut adolescentes admoniti hoc uetutissimo ritu discant in omni uita magis amare & uenerari Euangelij ministros. Id enim officium Deo gratissimum est, ut sæpe testantur sacræ literæ. Quare omnibus scholasticis mandamus, ut hodie munera ad aram offerant, eaq; in re declarent suam gratitudinem erga ministros Ecclesiæ, qui nobis cælestia dona impertiunt, & cogitent id exemplum in commune prodesse. Nihil dulcius est moderatis ingenijs, quam patria. Sed uera omnibus pijs patria est Ecclesia, sicut suauissime significat Psalmus, cum Dauid inquit, ut uolucris nidus est tutissimus & dulcissimus receptus, ita sibi Ecclesiam esse gratissimū domicilium, & addit, elegi potius in infimo loco esse in domo Dei, quam in tabernaculis impiorum. Proinde decet nos omni officij genere assuefacere adolescentiam ad amandam atq; ornandam Ecclesiam, id est, publicum ministerium, Euangelij.

LXIII.

Singul-

MISCELLANEA.

SINGVLARI FELICITATE IN-

genij ac suauitate & doctrina eximia præ-
dito Ioanni Stigelio amico suo.

S. D. Quod elegantissimis uersibus tuis me &
meos tam amanter ornas, gratissimum mihi esse scito,
sed multo magis delector amore tuo, quam laudibus
meis. Deinde etiam Reipub. causa gaudeo & hanc
felicitatem ingenij tibi contigisse, et te tali esse uolun-
tate, ut ingenium libenter in materijs tam honestis ex-
erceas, quæ moribus & studijs profunt. Maacte igitur
ista uirtute, perge mi Stigeli & tibi uerum decus pa-
rare & ornare Rempub. & tuo exemplo ad optima
studia alios incitare. Dei beneficio reflorescere hæc
studia aliquantuium caperunt. Hæc ne subito extin-
guantur iterum publicis motibus uehementer metuo,
Nec me ulla cura cogitantem de Repub. magis pertur-
bat. Leuior est iactura omnium aliarum rerum, quam
literarum. Ideo ut semina bonarum artium supersint,
gaudeo te & alios in has exercitationes incumbere.
Habebis à me *avridæpop*. Bene Vale; Anno Domini

1537.

Philippus Melanthon.

In hac epistola P. M. respondet ad carmina Stigelij,
quæ scripsit Philippo 1537. in abitum & reditum
expatria.

LXV.

DOCTISSIMO IUVENI ET ELE-

gantissima Poetæ Ioanni Stigelio Iustus

Jonas D. Rector scholæ Vitebergensis.

Gratiam

MISCELLANEA.

Graciam & pacem in Christo. Legi eruditissimum carmen tuum, mi Stigeli, quod sub initium mei magistratus non solum tuæ illius Musis consecratæ manus pictura ad me misisti, sed & nunc magnificæ immortalitati nostræ consulens edidisti in publicum. Equidem in uersibus eorum Poetarum, qui non facti, sed nati & diuinitus exorti, cælesti etiam afflatu scribunt dijudicandis non sumo mihi iudicium, & inter eos forsitan numerandus sum, qui cum excellentium artificum opera, Apellis aut similium, non eruditissimis oculis inspiciunt, uulgari quodam sensu bona esse dicere possunt, cur tam bona sint, cernere aut dicere non possunt. At quamuis nec per ingenium, nec educationem, nec præceptorum ætate mea tunc florentiori diligentiam mihi tantum collatum sit, ut ad expendendas & introspectendas penitus omnes absoluti alicuius Poematis uirtutes satis abstersos oculos habeam, tamen cū tanto iam tempore in illis cum Philippo nostro colloquijs & deambulationibus (quas non cum Persarum regnis commutarem) uersatus sim, forsitan ex consuetudine hominis eruditissimi non sum redditus indoctor, & qui toties officinas inuisere solitus sum magnorum artificum, de magnis & excellentibus operibus minus stulte iudico, ut interim taceam me singulari quodam naturæ ductu bene natis uersibus delectari. Natura enim à teneris inde unguiculis si non uniuersæ Poeticæ, partis tamen eius artis, id est, pictoriæ finxit studiosum & amantem, Quæ duæ artes ita dicuntur

inter

MISCELLANEA.

inter se esse affines & coniugata, ut alteram sine altera recte percipi nequent.

Quod ad Elegos tuos attinet, qui mihi tam uiuide & exultanter, & miro quodam totius amicissimi animi tui motu nouum gratulantur magistratum, magnis uicissim laudibus hic ueherem caeleste hoc Poema tuum, quod laudant aliàs omnes cruditi, nisi uerere, quosdam morosos dicturos, me non tam docti carminis illius admiratione, quam mearum laudum amore adductum illius Encomij profusi, aliam nouam profusorem laudem canere. Sed dicam tamen, quod res est. Cum primum legerem uersus tuos elegantissimos, in mentem mihi uenit loci illius apud Quintilianum, ubi uir disertissimus maximum orbis terrarum ingenium & lumen ac miraculum illud Eloquentiæ latinæ Ciceronem, quanta omnino fieri possit, nititur prædicare & extollere eloquentia, Cum se (inquit) contulisset ad imitationem Demosthenis, quia nosti cætera, plerasque uirtutes ex se ipso extulit immortalis ingenij beatissima ubertas. Cum primum (inquam) legerem uersiculos tum ad me tum maxime illos aureos & dulcissimos ad Franciscum scriptos, & ipsum flumen elegantissimi scripti me auferret secum, nec desinere possem, cæpi ita tacitus cogitare apud memet. Hem tanta tam effusa laude hic Fabius oratorem principem à scriptis, quæ senex ubertate quadam naturæ adiutus elaborauit, prædicat, quid facturus esset, si hunc adolescentem Stigelium, cui tota adhuc messis in herba est, sub pri-

MISCELLANEA.

nam lanuginem hoc tenerrimo ætatis flore, uiciniorcm adhuc puericiæ, quàm ætati iuuenili simile quamdam uidisset diuinitate, non imitari solum ueterum excellentium scriptorum & Poëtarum scripta, sed & felicissime nihil dilutius, nihil sterilius, aut siccius eodem succo, eadem ubertate referre, adeoq; plerasq; uirtutes ex se ipso promentem & efferentem, sic certare cum ueteribus, ut uicisse sæpissime uersus Stigeliæni ipsi diuinitus nati fateri cogant, uictum esse uix usq; possis dignoscere.

Sed redeo, imò cum à lectione auelli non possim, referor ed tuum carmen. Laudes illas exaggeratas & amplissimas amoris potius erga me tui errore, quàm ueri iudicij calculo mihi tribui nemo non uidet, Et ego quamuis longissime absim à perfectissimo illo gradu sapientiæ, ubi Delphici oraculi authoritate ea primò statuitur uera esse sapientia (ut ipsi nosmet non ignoremus) non tamen adeo mihi ignotus sum, ut illud laudum maximarum sonantissimum præconium, quod tu perfectam quandam Idæam summis alicuius uiri intuens, afflatu quodam Poëtico effudisti, agnoscam. Ex tenuas apud me tuas uires, & precaris mihi, ut contingat calamo Hæsi aut Philippi celebrari, Quasi uero tu meis laudibus ebuccinandis impar, aut parum diuus Encomiastes contigeris. Ego uero me indignum tuo immortalis carmine existimo, & non tam mihi, quàm literis & eruditis omnibus huius temporis gratulor, nostram quoq; adeoq; huius tocus seculi famam

MISCELLANEA.

mam apud posteros clariorem futuram, ubi audierint posteri, nos dispulsis prioribus tenebris in tanta luce eruditionis, & eruditorum, & cum eiusmodi uixisse ingenijs & uel Maronis tempori non aspernandis Per-
gitis.

Gratularis scholæ meum magistratum, & totum populum facis sonore & alacriter applaudentem huic consulatui. Hæ tantæ & tam feruentes gratulationes debentur his, quorum fælix & sapiens gubernatio Reipub. ante saluti fuit, aut adhuc futura speratur. Ego Heroicis his uirtutibus non instructis, præter studium bene merendi de bonis, & uoluntatem propensam erga literas, erga uere doctos, hoc est, tui simillimos homines nihil adfero ad Rempub. hoc magistratu dignum. Tu quidem eiusmodi Rectorem & Principem scholæ, cuiusmodi ipse Plato non aspernetur in sua illa perfectissima politia, adumbras nobis hominem quendam excellentem natura factum ad dicendum, singulari prudentia præditum, & mire ualentem consilij, cuius facundia insignis non domi tantum, sed longe gentium inclaruerit, cuius sermoni ita mira in se sua uitas, ut tamen tantum grauitatis habeat, quantum ad sustinendum nomen, famamq; sapientiæ satis sit.

Eundem facis Theologum, qui incomparabili abundantia spiritus scripturas interpretari, Ecclesiasticum cætum diuinitus cõcionando, erudire et tenere possit. Tribus eidẽ tantã suauitatẽ familiaris colloquij, quãta ipsi-

MISCELLANEA.

Philippo uiro insigniter docto & eleganti, non inuicunda esse possit. Ad hæc eundem inter Philosophos non discipulum solum, non auditorem, sed ut ducem Philosophici gregis sub aliqua etiam, ni fallor, antiqua & eruditissima lauro ac platano aut Mariana quercu, quandiu latinæ loquentur literæ, uictura (ut ille inquit) assidentem facis de rebus secundum ipsam doctrinam ueræ religionis maximis, de tota Philosophia, de rerum causis, de motibus syderum, de uniuersa Oeconomia naturæ, sic erudite & sapienter differentem, ut ipse unus detineat coctum, & ex illius unius ore dependeant cæteri. Statuis eundem curis penè adhuc ingentibus agrum Reipub. repente inter medias Musas, in uallibus, ni fallor, Herni & ingenti ramorum contegis umbra, facisq; Poetam, quem uel Hæssus ipse iure amet.

His omnibus uirtutibus sic accumulatis addis quasi bonum & sanum colorem elegantissimo corpori, tantam comitatem & humanitatem illius tui, optati forsân & non inimiciter cogitati Ionæ, quanta humana mente concipi potest. Ad hanc sic à te non imperitò artifice pictam & graphice expictam imaginem si quis me exigat, facile uideat quandam perfectam Ideam potius ueri & boni magistratus, quam Ionam depingi. Verum cum ipse in pentametro, quasi sentiens quo errore tui erga me amoris & calore scribendi prolapsus esses, subdas, Quamuis in laudes prodiga turba sumus, facile boni consulo, si beatiss. ingenij tui
ubertas

MISCELLANEA.

ubertas quasi ad rigandum prædiolum mei nominis exiguis riuulis ducta, ultra iustum profluens teneri non potuit, sibiq; uiam faciens totis campis spaciata per omnia late inundauit. Maeste autem illius tuæ felicitatis & diligentiae esto, & ad excolendum tuum illud ingenium perge eiusmodi edere aurci partus poemata, quibus studium & admiratio literarum & cognicio optimarum rerum conferuetur ad posteritatē.

Sæpe audiui ex D. Philippo se in omnibus his rebus humanis nulla re perinde delectari, atq; excellentium ingeniorum obsolutis operibus, & bene natis Poematis, ubi diligentiam & curam non modo adiuuet, sed & ita incitet, moueat, superetq; natura, ut ornatus omnis non fucō illius, sed natiuus color & forma uideatur. Et profecto quanto mediocres & quotidianæ illæ formæ fucō & arte coloratæ distant à formis liberalibus & honestis, quas non pixideculæ pinxerunt, sed ubi frontem, oculos, genas natura artificio immutabili produxit, & quemadmodum rubor & color florum uerorum occulta & mirabili ratione picturæ è terra prolatus, longe iucundior est quauis uarietate tincturæ, quàm manus artificis conetur efficere, Ita eorum Poetarum scripta, quorum uersus sic arte & diligentia elaborati sunt, ut naturæ tamen felicitatem suo quodam spiritali uniuerso corpori poematis, uitam & halitum addere agnoscas, longe iucundiora sunt lectu, quàm eorum, qui ad carmen scribendum plurimum curæ & artis quasi cerussam, ad ornandam de-

MISCELLANEA.

formem faciem, naturæ parum aut nihil afferunt.

Sed finem faciam tandem uerbosæ Epistolæ, cui ignoscas. Cum enim carminis tui elegantissimum, & uere eruditum donum me digno unquam remunerare posse munere non spes esset hoc epistolio significatiuam dare uolui meæ erga te propensiss. & amicæ uoluntatis, Et nisi tibi de me & Iustalo Iona meo, quem in fine carminis addidisti, pollicearis semel omnia, quæ ab animo officiorum, ueræ amicitiae, & beneuolentiæ non prorsus rudi proficisci omnino possunt, erras longe de nobis, & etiam si notissimus tibi sim, nondum tamen ex hac parte adhuc nosti me satis. Saluta doctissimum & humanissimum uirum M. Facchum in hac clariss. schola eximium professorem, & bene meritum de tota Repub. ueteranum, Vale.

Mitto tiaram, utinam lauream possem debitam ingenio & uirtuti tuæ, boni consules exiguum Xenium, Anno Domini 1537.

LXVI.

RECTOR ACADEMIAE VVIT-
tenbergenfis 1537.

Multæ & graues sunt causæ, quæ nos mouent, ut hoc potissimum tempore adolescentiam ducamus admonendam sui officij, & Christianæ modestiæ. Primum enim satis scimus ita multorum animis obseruari Bachanalium licentiam, ut parum meminisse temporis sibi uideantur, nisi solutissimis moribus stulticiæ populi & scenæ ebriosorum seruiant. Deinde non fugit nos eas esse talis indulgentiæ illecebras, ut inuitos etiam ad

MISCELLANEA.

impuritatem trahant, & per contagionem sepe omnē uitam hominis semel inescari contaminent. Quare cū scholæ debeant esse publicæ officinæ omnis honestatis, et modestiæ, hortamur studiosos omnes, ut licentiæ Bacchanaliū hunc statuant esse modum, ne uel in congressu aliorum uel in suis commessationibus aliquid indignum liberalibus studijs aut Christianis moribus admittāt, sed ita in omni actione se componant, ut eorum modestia atq; uerecundia à nobis laudari possit. Ferunt Scaeuolam Iureconsultum, cum esset interrogatus, quid in ferijs agi liceret, respondisse, quod prætermissum noceret. Ita planè nobis quisq; credat, & in Bacchanalibus nō esse id licitū, quod stulticia existimet, sed q; honeste intermittere quis nō posset. Requirit autem à nobis & nostra professio & reuerentia, quā uerbo Dei debemus, ut cū principes orbis Christiani sub iam indictam Synodum generalem in grauissimarum & maximarum rerum uersentur deliberationibus, neq; mediocribus curis exerceantur p̄ tota Ecclesia & Repu. nos quoq; geramus, ut publicis periculis moueri uideamur, & p̄pctua hæc uota nostra esse cernantur, ut gloria Euangelijs Christi maxime promoueat, nec ociosis animis nostro genio indulgentes, quasi semi somnes & securi naufragatē Remp. in littore spectemus. Proinde p̄ officio magistratus hortor omnes scholasticos, ut p̄ se quisq; uideat, ne sua petulātia per hos dies nobis præbeat occasiōem seuerius in eū animaduertendi. Nulla enim temporis licentia illū excusabit, qui contra quāuis studiosum deceat, sese gessisse deprehendatur. DE=

MISCELLANEA.

LXVII.

DECANVS COLLEGII FACVL= tatis artium lectoribus S. D.

Consuetudo Promotionum in Philosophia præcipue hoc consilio hæctenus conseruata est, ut adolescentes se dederent Philosophiæ studijs, quorum uim etsi ineruditi non perspiciunt, tamen maximam esse ipso usu. experimur. Nam ignari Philosophiæ de multis magnis rebus in uita admodum absurdas & perniciosas opiniones habent, & in superioribus artibus multo infelicius uersantur. Quid? quod alia nulla est ars efficiendæ illius moderationis atq; æquabilitatis, qua in rebus gerendis & perferendis & in omni uitæ consuetudine nihil est pulchrius aut suauius, quam doctrina de natura rerum, & de causis ac fontibus omnium officiorum. Itaq; tantopere adolescentes ad hæc studia hortamur, & ut præparentur ingenia ad superiores disciplinas, ac multa dexterius iudicent, & ut maiorem animorum moderationem ad omnes uitæ casus & ad Rempub. afferant. Duxi igitur significandum esse ijs, qui hoc tempore gradum Magisterij petaturi sint, me non defuturum esse eorum honori. Nam post nundinas Lipsicas instiuemus examen. Interea illi, qui gradum petaturi sunt, me in habitatione mea, daturi nomina sua conueniant, 1 5 3 7.

LXVIII.

DECANVS COLLEGII Facultatis artium.

Quod

MISCELLANEA.

Quod faustum, fœlixq; sit, die Martis proxima publice de sententia collegij nostri decernetur gradus Magisterij his, quorum nomina adscriptimus. Rogo igitur, ut huius Academiæ Doctores, Magistri & Scholastici sua frequentia Pompan promotionis ornent. Vsitatum officium est, & habet haud dubie graues & honestas causas. Hic gradus à nobis conseruatur. Quia prodest ad conseruanda studia Philosophiæ, quæ cum sint utilissima Reipub. & plena dignitatis, omni officio ad amorem Philosophiæ iuuentus inuitanda, atq; assuefacienda est. Magis autem amabunt & colent hæc studia adolescentes, cum probari ea uobis uestra præsentia declarabitis. Leuia uidentur esse hæc officia, sed tamen ad disciplinam & ad ordinis harmoniam & Rempub. pertinent, 12. Calend. Ianuarij, 1537.

LXIX.

IN NATALI DIE CHRISTI

36. Rector Academiæ VVittenbergen=
sis scholasticis, S.

Sæpe admonuimus, quibus de causis hortemur adolescentes, ut ad aram certis diebus offerant sua munera, & declarent hoc officio se honorifice sentire de ministerio publico Euangelij in Ecclesia. Ac ualuisse admonitionem nostram apud multos honestos iuuenes gaudemus. Sed animaduertimus tamen hoc officium à multis alijs prætermitti. His duxi repetendas causas nostri consilij, quæ merito eos excitare debent, ut pu-

MISCELLANEA.

blicum morem & ipsi amare & conseruare studeant. PRIMVM, ut significationem reuerentiæ & gratitudinis exhibeant Euangelij ministris, diuinum mandatum est. Omnes enim conferre studium & sumptus ad conseruandum sanctissimum ministerium debemus. Ac Deus magna præmia pro hoc genere beneficiorum, quæ in sacerdotes conferuntur, pollicetur apud Malachiam & alibi. Pirtinet autem præcipue ad exemplū, ut noster ordo hoc officio inuitet populum. DEINDE consuetudo iuuenibus prodest, ut hac significatione admoniti atq; assuefacti semper in omni uita honorificentius sentiant de publico ministerio. Quidam hæc officia contemnunt, seu errore quodam, seu barbarie ac feritate morum. Hij sciant talem contemptum non solum indignum esse hominibus doctis, sed etiam Deo displicere. Deinde quæ est arrogantia seu peruersitas potius, cum alij honesti iuuenes sint in officio, fastidire communem morem, & malo exemplo contemptū sacri ministerij uulgo confirmare? Christus laudat uiduam, quæ duos quadrantes in ærarium templi contulit, hoc est, nummulum nostratem unum & dimidium. Probat enim uoluntatem ornandi ministerij, quanquā munus sit exiguum. Ita in nobis probabit reuerentiam erga ministros Euangelij, etiamsi exiguum est, quod datur. Mandamus igitur, ut declarandæ reuerentiæ causa erga Euangelij ministros, singuli scholastici sua munera hodie ad aram afferant.

LXX.

Rector

MISCELLANEA.

RECTOR ACADEMIAE STUDIOVIS. §.

Miserabili fato & casu hodie intra septimanam et octauam nascentis diei horã extinctus est D. VVolfgangus Laurenti Suecus, uir ingenio, doctrina & uariarum rerum experientia pollens. Nam eximia cum laude diu functus est munere Secretarij apud potentissimum Regem Suetiæ. Et cum uere iudicaret plurimum conferre ad tractandas res policias, uidisse multorum populorum mores & urbes, magnam partem Europæ aula relicta peruagatus est. Tandem propter doctrinam Euangelij ad nos etiam concessit, & in omni genere humanitatis ita se annis plus octo apud nos gessit, ut eius mortem merito doleamus. Dignus nanq; fuisset, qui post longam peregrinationem incolumis restitueretur patriæ, si fata id tulissent. Quare agnoscimus hoc officij nos debere pietati, qua credimus in Christo defunctum, post hanc uitam resurrecturum, eiusq; uirtuti, ut nostro conductu eius funus prosequamur. Fiet autem funus circa horam quartam. Itaq; hortamur studiosos omnes, ut sub id tempus frequentes ad ædes uiduæ Longæ Campianæ confluant, & funus nobiscum deducant.

LXXI.

PHILIPPVS MELANTHON AD

scholasticos in renunciatione noui

Rectoris.

Nuper audiuiſtis, quod fauſtũ fælixq; ſit, renuncia-
ri Rectorẽ Illuſtrẽ principem Ioannem Erneſtũ Saxo-

niæ

MISCELLANEA.

nia Ducem Landgrauium Turingiæ & Marchionem Misniæ. Quare ut intelligerent omnes summam esse uoluntatem ipsius erga literas, nunc publice delatum honorē Illustris princeps accipere decreuit. Vt quisq; optimus princeps fuit & maxime salutaris humano generi, ita hanc curam inter præcipuas duxit excitandi & ornandi studia literarum. Intelligebant enim quantum præsidium & ornamentum sit doctrina uitæ humanæ. Nam neq; religiones, neq; iusticia, in Imperijs, neq; humanitas in priuatis moribus, sine literis retineri possunt. Sed depulsis his studijs, necesse est contaminari religiones, existere Tyrannides in potentibus & infinitam barbariem in priuatis. Itaq; magnam laudem merentur Duces Saxonie, quorum hætenus fuit excellens in literis tuendis atq; iuuandis studium. Hæc domestica exempla hortantur & hunc Ducem Ioannem Ernestum, ut iam à teneris discat & intelligere, quod necessariae sint Reipub. literæ, & eas honore afficere. Atq; optandum erat rebus humanis hanc opinionem instillatam & infixam esse omnibus principibus ab ineunte ætate.

A D Principem. Tibi itaq; Illustris princeps primum opto, ut Deus Opt. Max. te seruet & concedat tibi, ut patrium Ducatum feliciter teneas & regas. Idq; mea uoce totus hic cætus Doctissimorum atq; optimorum uirorum Illustrissimo principi fratri tuo et tibi precatur. Deinde tibi gratias ago, quod suscepto hoc scholastico honore beneuolentiam tuam erga
 studia

MISCELLANEA.

Studia declaras, teq; iterum, quod faustum, felixq; sit, Rectorem huius Academiæ renuncio, ac tibi signa magistratus trado, & hæc nostra studia commendo. Erit enim tibi honorificum te quoq; sequentem laudatissima exempla maiorum tuorum amare & uenerari literarum studia. Meministi, quam fuerim optimo principi patri tuo familiaris. Itaq; non dubito te paterni exempli admonere. Erant in eo cum aliæ uirtutes bono & moderato principe dignæ, tum eximia quædam reuerentia erga literas. Hunc ut feliciter imiteris, tibi ex animo opto. Nam quo magis illum propter eximiam ipsius bonitatem amaui, eo & te magis amo, ac precor omnibus uotis, ut Christus te seruet & defendat. Postremo opto, ut auspicijs tuis hæc schola feliciter gubernetur.

AD scholasticos. Vos quoq; scholasticos adhortor, ut cum uidetis principes uiros honorifice de studijs sentire, cogitetis uobis quoq; Reipub. causa magis amandas, & colendas esse literas. Plurimum enim Reipub. interest, qualis ad eam gubernandam doctrina afferatur. Et quoniam Princeps ipse scholasticum magistratum gerit, ut testetur se honore afficere literas, uos quoq; diligentius obtemperate, ne & principem & literas contemnere uideamini. Vestra modestia etiam augebit in Principibus amorem erga honestas disciplinas.

MISCELLANEA.

DEI BENEFICIO IOANNES ER-
nestus Dux Saxoniae, Rector VVitten-
bergenfis.

Cum maiores nostri hanc scholam singulari con-
filiio constituerunt, ego quoq; eam ornare pro uirili
cupio. Nam me hæc ipsa exempla maiorum monent
defensionem literarum ad amplissimos ordines perti-
nere. Quia sine literis, neq; religiones, neq; iusticia in
Imperijs, neq; humanitas in priuatis moribus retineri
possunt. Quare magistratum scholasticum mihi con-
filiio senatus Academiae delatum eò accepi non inuitus,
ut significationem ostenderem meæ erga literas &
hanc Academiam, beneuolentiæ. Curabimus autem
hodie statuta Academiae legi nobis presentibus. Huic
lectioni omnes magistros & scholasticos interesse uo-
lumus. Nullum enim honestius atq; humanius officium
est, quam legum reuerentia. Quare decet uos ad eas
audiendas libenter cenuenire. Erit & mihi duplici
nomine grata frequentia uestra, Tum quia intelligam
uos auctoritatem magistratus uestri non detractare,
Tum quia putabo uos etiam propter obseruantiam
erga principes Saxoniae maiore studio nobis morem
gerere, Bene Valete. 29. Nouembris Anno Domini
1 5 3 4.

LXXIII.

PRAEFATIO IN QUINTVM
librum Ethicorum.

Deo uolente hodie hora prima incipiam iterum
enarrare

MISCELLANEA.

enarrare quintum Ethicorum Aristotelis, propterea quod is libellus utilitate præstat cæteris & ut uidetur, etiam difficultate. Cras hora prima Sophoclis Antigonem incipiam interpretari. Adscriberem etiam adhortationem, si quid in tanta ingeniorum ferocia profecturam arbitrarer. Tantum igitur quibusdam melioribus, qui hæcenus nos audierunt, gratias agendas duxi, quod suo officio ornarunt hæc literas. Ea; in re iudico eos de Repub. bene & præclare meritos esse, cuius interest, ut conseruentur hæc artes. Conticescerent autem in hac quidem schola, & his gentibus, si nos profus desereremur. Itaque auditoribus nostris Reipublice nomine gratias hic publice agere uolui. Heu dolendam uicem literarum ac bonarum artium, quæ non solum iacent sprete, sed etiam in odio sunt, & quidem apud illos ipsos, qui doctrinæ titulo se ad uulgus uenditant. Oro autem moderata ingenia propter Deum, ut Reipublice causa hæc studia diligentius colant. Nam Reipublice opus est linguarum & Eloquentiæ doctrina. Ad hæc ueritas & mores ad suauitatem traducit et ad maximas artes utilis. præparat studiosos, si quos hæc ratio non mouet, hoc saltem moueat quod propter Deum se rogari ad ista audienda intelligant. P. M.

LXXIII.

PRAEFATIO IN ORATOREM

& Dialecticam, P. M.

Intellexi plerumque flagitare à me enarrationem

librorum Ciceronis de Oratore ad Q. fratrem. Ego uero propter

MISCELLANEA.

propter Tyrones, qui recens aduenerunt, putavi in publica schola aliquam etiam partem temporis tribuendam esse Dialecticæ. Nam in scholis artes ipse inculcandæ sunt præcipue ac repetendæ. Quare ut haberem utrorumq; rationem, decreui, quod faustum, felixq; sit, alternis Dialecticæ & oratorem interpretari. Ita coniungemus duas artes cognatas, Dialecticæ & Rhetoricæ. Ac Cicero non solum nobis præcepta, sed etiam egregia exempla in hoc ipso libro utriusq; artis suppeditat. Sed illud adolescentes admoneo, ut sæpe aliàs, ut meminerint sine exercitio disputandi, dicendi, ac scribendi non plus se profecturos esse, quam si audirent præcepta de pictura, nec adhiberent exercitium. Manus, inquit Anaxagoras, est causa sapientiæ, hoc est, usus atq; experientia. Tribuimus autem diem Lunæ Ciceroni, diem Martis Dialecticæ, quam cras Deo uolente auspicabimur.

LXXV.

RECTOR ACADEMIAE.

Huius Academiae leges & statuta hodie Hora 12. Publice in collegio de more recitari curabimus. Quare petimus, ut omnes scholastici ad eam recitationem conueniant. Hoc officij genus imperiti fortasse ducunt esse aspernandum. Sed bonos decet ita inducere animos omnia officia, quanquam in speciem leuia, quæ ad assuesfaciendos ad legum reuerentiam animos pertinent, magni momenti esse, & uim habere maximam, cum in priuatis moribus, tum in Repub. Profecto

MISCELLANEA.

Et hæc est prima uirtus & aliarum omnium nutrix, honorifice sentire de legibus & auctoritatem imperij ac magistratum magnificere & uereri. Ita demum boni uiri & ciues utiles Reipub. fieri poteritis, si hanc opinionem infixam animis tenebitis. Nam hæc ipsa ætas satis multa & grauiam uidit exempla, quæ commonefacere homines possunt, quantum noccant prauæ opiniones, quæ excutiunt animis reuerentiam legum, & alunt contemptum disciplinae. Verum est profecto, quod Poeta sapiens Sophocles inquit, ἀνὰ νόμον καὶ νόμον μέλιτον ὄντι ἐστὶν νόμος. Ideo summo studio assuefacite animos, ut honorifice de legibus & auctoritate magistratum sentiant, ut leges ament, & omnibus paruis & magnis officijs, tanquam res sacras & diuinas orant ac tueantur.

LXXVI.

GRACIARVM ACTIO

authore P. M.

Cum Præceptores nostri mandarint mihi, ut in hoc honestissimo cætu de more agam gratias, gaudeo mihi eas partes datas esse, in quibus officium magis, quam Eloquentia spectatur. Spero enim uos pro uestra summa humanitate uoluntatem meam probaturos esse, etiamsi in oratione multum desiderabit. Quam cuius est tantum flumen ingenij, tanta eloquentia, ut ea beneficia, quæ studiosi à bonis doctoribus accipiunt, pro dignitate prædicare atq; ornare possit. Quæ enim beneficia maiora ac meliora conferre homines hominibus

MISCELLANEA

bus possunt, quam hanc recte doctrinae communicati-
onem, qua tota uita continetur ac regitur, quam habe-
mus duces ad uirtutem & ad immortalitatem. Itaque
semper optaui aliquam mihi occasionem dari signifi-
candae meae gratitudinis erga praecipuos nostros,
praesertim cum uiderem praecipue in hac schola sum-
ma fide, summaque prudentia nobis optimas artes tradi,
atque inculcari. Cumque hi mei collegae testentur se ad e-
undem modum affectos esse, non solum de me, sed etiam
de sua uoluntate a me dici uoluerunt. Etsi autem
haec commemoratio leuius est officium, quam ut ma-
gnitudini meritorum uestrorum respondeat, tamen
quoniam in ipsis auspicijs nostri honoris, & in hoc pu-
blico conuentu Deo & uobis testibus obligamus nos
religione quadam ad habendam gratiam perpetuo,
plurimum habere ponderis haec commemoratio iudi-
canda est. Agnoscimus itaque nos ijs beneficijs affectos
esse, quibus cogitari nulla meliora possunt. Nullum e-
nim maius est beneficium, quam recte de maximis re-
bus, de religione, deque omnibus uitae officijs alios do-
cere. Cumque haec bona uere Dei munera in terris esse
statuamus, Deum uindictam ingratitudinis fore, si quis
ingratus fuerit aduersus eos, quorum opera aditus ipse
patefactus est, ad has optimas ac diuinas artes. Quare
pollicemur nos perpetuo uobis gratiam habituros
esse, ac duros operam, ut quocumque officij genere po-
terimus, cumulate per occasionem referamus, DIXI.

LXXVII.

Rector

MISCELLANEA.
RECTOR ACADEMIAE
VVittenbergenſis.

Intelleximus his proximis menſibus aliquo:ies
propoſitos eſſe libellos famoſos, & ut ſingularis petu-
lantia authorum animaduerti poſſet, uerſus ſimiles
ſcripti ſunt de honeſtiſſimis matronis & puellis Tor-
genſibus. Planè autem animi morbum indicat, qui a-
deo delectatur hoc genere maledicentiæ, ut etiam de-
bachetur in mulieres, quæ literas nesciunt, deinde quæ
hic neminem læſerunt, poſtremo quæ fuerunt hoſpitæ
& interſuerunt ſanctiſſimis ceremonijs nuptiarum.
Certe hoſpicy iura & ſexus, ac nuptiarum reuerentia
debit Momum illum, ſi quid humanitatis haberet, ab
inſano conſilio deterrere. Statim ſecutum eſt ſimile
exemplum ac indignius etiam. Inſulſi Rythmi propo-
ſiti ſunt, in quibus unus ex Profeſſoribus contumelia
affectus, cuius & excellens ingenium, & doctrinæ ua-
rietatem, & ſcribendi facilitatem, & mores magno-
pere probamus. Hæc contumelia aliqua ex parte ad
Rempub. pertinet, Quia profeſſor ille publicum mu-
nus ſuſtinet magna cum laude. Si ipſius uirtutem au-
thor famoſi libelli non uoluit reuereri, cogitare tamè
debit Academiæ parèndum eſſe. Hæc exempla eò
magis nobis diſplicant, quia noua ſunt in hac ſcho-
la. Et arbitramur pauciſſimos eſſe tam præpoſteris in-
genijs, & tanta peruerſitate naturæ, quibus uoluptati

MISCELLANEA.

fit ita ex insidijs furtim adoriri alios. Quid enim hæc res habet ingenuitatis, uirulenta conuicia dicere in bonos, ac ne aperte quidem congregari, nec tam latronum, quam uiperarum more nocere? Merito leges irascuntur talibus lucifugis. Hæc enim sunt uerba Legis, si quis famosum libellum, siue domi, siue in publico, uel quocunq; in loco ignarus repererit, aut corrumpat priusquam alter inueniat, aut nulli confiteatur inuentum. Sin uero non statim easdem chartulas uel corruperit uel igne consumpserit, sed uim earum manifestauerit, sciat se quasi authorem huiusmodi delicti capitali sententiæ subiugandum. Sciant igitur omnes scholastici nunc prohiberi auctoritate legum & Rectoris, religione iurisiurandi, omnes famosos libellos. Quare authores famosorum scriptorum metuant horribiles pœnas, quas Deus periuris minatur. Deprehensos enim pronuntiabimus uiolasse religionem iurisiurandi, & puniemus seuerè. Si qui uolunt alios reprehendere, congregiantur aperte, admoneant ciuilitè, exercent ingenia concessis modis, addant nomina sua scriptis. Nam illa ingenij laus minima est, quæ maledicendo comparatur. Si uolunt ludere, ludant sine contumelia aliorum, nec sint sales ueneno tincti. Nã exempla non ferenda in ciuitatibus iure constitutis, & perniciose moribus, dissimulare non uolumus. Et studia Philosophiæ uos ad humanitatem, ad pudorem, ad mansuetudinem inuitant. Quare minime omnium decet scholasticos nostros ac professores, eiusmodi rabi-

ostis

MISCELLANEA.

οἷς ἔδενταις scriptis accendere ἔκονfirmare im-
 pudentiam. Illa certamina, de quibus in proverbio
 dicitur, ὄφις ἢ μὴ φαΐγη ὄφις, δεξάκωρ οὐ γυνή
 σεταῖ, procul absunt à Philosophis. Atq; in hac re
 illud etiam ad cohibendos tales impetus hortari nos
 debet, quod Homerus inquit, Litem à paruis ortam ad
 immensum crescere. Quare ut habeatur ratio publi-
 cæ tranquillitatis, cauendum est, ne ex priuatis offen-
 sionibus aliquid disfidiorum in Repub. oriatur. Aurea
 est sententia Senecæ, quàm animis infixam teneamus,
 ἔsequamur, Dum inter homines sumus, colamus hu-
 manitatem, non timori cuiquam, non periculo simus,
 detrimenta, iniurias, conuicia, uellicationes contemna-
 mus, ἔ magno animo breuia feramus incommoda,
 dum respicimus (quod aiunt), uersamusq; nos im-
 mortalitatis aderit.

LXXVIII.

QVÆSTIO, VTRVM C. CAESAR
 sit iure interfectus.

Cum sæpenumero hic de laudibus optimarum
 artium dictum sit, in huiusmodi Pompis uisum est do-
 ctissimis præceptoribus nostris credo, ut leuarent tæ-
 dium, ut ego controuersiam aliquam sumptam ex Phi-
 losophorum disputationibus agitarem, in qua studiosi
 adolescentes cernerent in hac Philosophia, quæ iuuen-
 tuti primum traditur, fontes uniuersæ doctrinæ de
 uirtute, de recte ac secus factis existere, ἔ plurimum
 hinc transferri ad grauissimas causas in rebus publi-

MISCELLANEA.

cis. Quid autem honorificentius de artium laude dici aut cogitari potest, quam quod contineant uirtutis doctrinam, & præparent homines & ad humanitatem & ad dijudicanda omnia officia. Vtinam autem, quemadmodum præceptores lædium nouitate argumenti leuare uoluerunt, Ita ego tanta facultate ad dicendum præditus essem, ut me sine molestia audire posses. Sed quoniam honoris nostri causa huc uenistis uiri ornatissimi, illud etiam pro humanitate uestra facile à uobis impetrari patiemini, ut æquo animo me dicentem audiatis non solum, ut honori nostro, sed etiam ut his studijs, quorum hodie ornatur titulis fauere uos, omnes intelligant.

Est autem propofita mihi hæc controuerfia, In re ne C. Cæsar interfectus fit, de quo maximi ac sapientissimi uiri, cum res illæ gererentur, inter se differunt. Nec ego sum tam ineptus, ut me quasi Arcopagitam ac iudicem tam grauis controuerfiæ faciam, sed pauca in utranq; partem colligam. Nam ut uideatur iniuste occisus esse, hæ rationes faciunt, quod magistratus diuino & humano iure sacrosancti & inuiolabiles sint, qui etiamsi quid peccant, tamen sedicio est arma aduersus eos sumere, quibus solis diuinitus arma tradita sunt. Nullum autem scelus seditione grauius est. Quia nihil perinde societatem humani generis dissipat, quam sedicio. Cæsar etsi reprehendi potest, quod bellum ciuile mouerit, tamen postquam hoc fatali bello Respub. defuncta est, unus fuit Imperator, &
 lege

MISCELLANEA.

lege creatus magistratus. Quare vis aduersus illum suscepta sedicio ac parricidium fuisse uidetur, præsertim cum sublato eo ἀναρχία futura erat, quæ profecto est infinita Tyrannis. Cum autem ἀναρχία eo extincto futura esset, facile intelligi potest, unum Cæsare summum illius Imperij magistratum fuisse. Fuit ergo iniusta vis aduersus eum suscepta, atq; hæc sententia diuino iudicio comprobata est. Breui enim percussores omnes dederant poenas parricidij, & amici Cæsaris iterum Repub. potiti sunt. Neq; hic dicam, quam clementer ipse usus sit uictoria, quanta moderatione animi Rempub. collapsam bello ciuili restituere conatus sit, quam legibus, iure, iudicijs fundauit atq; muniuit.

Sed breuis contrariam partem defendebat hac ratione, quod Tyrannos occidere iure naturæ concessum sit. Armata enim nos natura ad iniuriam prohibendam, & ad defensionem societatis humani generis. Hoc quidem recte & uere iudicatur, Tyrannos occidere licere. Nam quod obijciunt magistratus non esse uiolandos, nõ propterea conceditur infinita licentia his, qui imperia tenent, sed natura fines horum officiorum præscripsit. Quis enim reprehendat Harpagum, cum ei Astyages edendum filium proposuisset, quod immanissimi Tyranni factum ultus est. Quantis laudibus ornatur Thrasybulus quod Triginta Tyrannos Athenis deleuit, qui arrogauerant sibi potestatem ciues indicta causa occidendi. Exercitus Romanus abrogauit Imperijs decemuiros, cum Appius uirginem ingenuam falso

MISCELLANEA.

iuris prætextu ad stuprum raperet, nec pater filie pu-
dicitiã, nisi ea interfecta tueri posset, quis non iudi-
cet decemuiris iure imperium abrogatum esse. Apud
Heluetios præfectus Austriacus puero supra caput
pomum posuit pro scopo, & pueri patrem iussit te-
lum ad hunc scopum iaculando dirigere, quod quidem
ille fecit feliciter, & pomum perculit illæso filio. Sed
hoc fecit sapientius ac iustius, quod alterum telum di-
rexerit in Tyrannum. Consulite enim intimos naturæ
sensus, qui longe plus ualent scriptis legibus, Hij pro-
fecto iubent non solum à nostro capite, sed etiam ab
alijs, quorum nobis tutelam natura commisit iniuriam
depellere. Itaq; præclare Traianus, qui de more gla-
dium porrigebat præfecto prætorio, Hoc (inquit)
gladio pro me utaris, si iusta imperaui. Si autem
iniusta imperaui, me ferito. Tyrannus est autem
non solum is, qui cum sit in imperio, contra ius cru-
deliter sæuit in ciues, aut qui priuatus bellum patriæ
infert, sed etiam is, qui ui & populari tumultu præ-
sentem Reipub. statum ac formam mutat. Iam Cæsar
patriæ bellum intulerat, postea uictor etsi clemens e-
rat & iudicijs ac legibus tranquillitatem Imperij mu-
nire studeret, tamen ueterem Reipub. formam muta-
bat, & regio more imperabat in ea ciuitate, quæ iu-
rasset se regnum non esse passuram. Quare sentiebat
Brutus iure Cæsarem interficiendum esse.

Cum autem multæ grauissimæ controuersie hæ-
reant in hac quæstione de iure magistratus, & qua-
tenus

MISCELLANEA.

tenus concessa sit aduersus magistratum defensio, de Tyrannide, de Anarchia, quarum rerum explicatio plurimum prodest ad recte atq; honeste uiuendi rationem peto, ut præceptor meus M. Milichius suscipiat hanc causam dijudicandum. Quod si faciet magnus beneficium addet ad illum cumulum suorum meritorum erga me, & haud dubie rem gratam omnibus scholasticis faciet, Finis.

LXXIX.

QVAESTIO PROPOSITA

à Ioanne Reiffenstein, cum promouerentur Doctores Milichius, Christophorus & Fridericus Lor,
P. M. authore.

Sæpe hic dictum est, quo consilio adhibeantur pueri in spectaculis promotionum, uidelicet, ut mirari hos gradus & suscipere & uenerari artes ipsas incipiant. Cum autem magis intelligat ætas nostra utilitatem Medicinæ, quàm aliarum artium, & sæpe in nostris periculis præsentis medicorum ope iuuemur, equum est nos præcipue honori Medicorum fauere & inscribere. Quare non inuitus suscepi has partes, ut publice meum studium & gratitudinem declararem erga professores honestissimæ artis. Homerus ait, uir medicus multis alijs præstantior unus. Nec leues causæ sunt, cur tantopere Medicos laudauerit Homerus. Nam ipsa naturæ cognitio, quàm ars complectitur, pulcherri-
ma est. Deinde tota ars comparata est ad beneficentiam

MISCELLANEA.

tiam. Postremo ego hoc nomine magis amo Medicos, quia Philosophiæ possessionem maxime retinent. In alijs professionibus pleriq; leuius de Philosophia sentiunt. Propter has causas præcipue nobis duco amandos & colendos esse Medicos. Propono igitur questionē, utrum Astrologicæ obseruationes profint Medicis ad iudicandos morbos & curandos. Primum enim uidetur Medicus non adiuuari astroligicis obseruationibus, Quia iudicia ei sumenda sunt à materia & à causis particularibus & propinquis, non à causis uniuersalibus & remotis. Et certe curatio requirit, ut remedia materialia adhibeamus ipsi. In his etiam multi periti Astrologiæ, qui tamen in iudicandis & curandis morbis non adhibuerunt Astrologum. Econtra primū Hippocratis sententia moueor, ut obseruationem astrorum prodesse medico existimem. Nam & Hippocrates ait sub caniculæ ortum periculosos esse medicatio=nes. Et fuit magni nominis medicus Diocles, qui Astrologiam ad medicinam accommodauit. Et extant adhuc excerptum ex ipsius scriptis, in quo annotauit, qui aspectus quales morbos uel qualia symptomata pari=ant. Testatur & Galenus affici corpora animantium à lumine omnium Planetarum. Iam si constat aliquam uim esse Astrorum in mutandis corporum dispositio= nibus, sequitur obseruationem positus astrorum utilem esse medico. Sæpe enim causas uniuersalium mutatio= num in aëre, interdum & causas particularium muta= tionum in corpore certo prouidere potest, præsertim

MISCELLANEA.

cum sepe oriuntur morbi, præcipue ex causis cælestibus. Doctissimus uir Ioannes Volmarus annotauit historiam de Mathematico Regis Hungariæ Matthiæ. Cum enim Rex subito, & graui morbo laboraret, nec Medici causam morbi inuenire possent, Mathematicus eos admonuit causam morbi esse Eclipsim, quæ fuisset in signo Horoscopi Regis, nec alium morbum esse, nisi cordis debilitatem ortam propter Eclipsim. Ideo hortatus est, ne alijs Medicinis uexarent corpus, sed tantum darent iuuantia cor. Huic consilio cum Medici obtemperassent, experti sunt curationem recte & feliciter procedere & Rex breui conualuit. Existimo itaq; sepe prodesse obseruationes Astrologicas. Ptolemeus cum alia quædam præcepta tradidit pro comperitis, tum hoc quoq; addidit, non esse uenam secandam, cum Luna in signo est, quod illi membro dominatur. Vidimus exempla, quæ testabantur parum felicem esse incisionem Venæ tactam eo tempore, cum Luna esset in signo, quod dominabatur illi membro. Possunt alia multa colligi, sed defero hanc questionem ad uirum Doctissimum uersatum etiam in Astronomia præceptorem meum D. Doctorem Milichium, ac rogo, ut aliquando nobis copiose hanc controuersiam explicet & dijudicet, DIXI.

LXXX.

RECTOR ACADEMIAE VI-
tebergensis omnibus studiosis, S.

Heri

MISCELLANEA.

Heri deceſſit e uita uir integerrimus, atq; doctiſſimus D. Magiſter Volmar ordinatus profeſſor Mathematicum in hac ſcola, cui hodie Hora 12. funus fiet. Quia uero in noſtra Academia multis annis ſumma fide atq; doctrina præſtantiſſimam Philoſophiæ partem, quæ rationem motus corporum caeleſtium continet, docuit, decet nos omnes eius uiri interitū lugere, præſertim cum hoc tempore nobis exemptus ſit, quo & diſcentium & docentium ualde magna penuria exiſtit. Quanta autem fide & doctrina has artes tradiderit, declarant diſcipulorum de ipſo iudicia, qui ipſum uiuentem ſumma beneuolentia atq; obſeruantia nõ aliter, atq; parentem proſecuti ſunt. Docuit autem has artes non ut aliquis ex uulgo, ſed ut perfectus artifex. Vere enim hoc dicere poſſum, me qui in hoc ſtudio etiam aliquantulum opere collocaui, neminem adhuc audiuiſſe, qui in his diſciplinis cum hoc uiro conferendus fuiſſet, & exiſtimo uniuerſam Germaniam hodie nullum habere huic parem. Quare nos omnes decet, non tam morte huius uiri, quam Reipub. ſetiam calamitate affici. Pertinet enim, & hæc Philoſophiæ pars, quemadmodum & cæteræ, ad Rempub. Cumq; ſepulturæ officium adhuc reſtet extremum, quo grati animi erga præceptorem noſtrum ſignificationem aliquam ædere licet, uolumus ut omnes Academiae huius alumni conueniant ad deducendum funus, & exiſtiment id officij non tam publici moris cauſa ſe præſtare, quam etiam, ut declarent ſe ipſius uirtuti ac doctrinae ſummum honorem

MISCELLANEA.

norem habere. Et omnes gentes religiose de funeribus
senserunt, Quia iudicarunt hoc officio sensum reliquū
in mortis esse, decet præcipue nos, qui in pietatis stu-
dijs uersamur, hæc officia talibus uiris & præceptorium
nostris, reuerenter ac religiose præstare, Valete.

LXXXI.

EPITAPHIUM.

Hoc tumulo placida defunctus morte Ioannes
Minguiciæ gentis gloria summa cubat.
Qui generis titulos auxit uirtutis honore,
Quam semper summum credidit esse decus.
Ipsius in grauibus prudentia cognita rebus
Et mens consilio plena, fideq; fuit.
Eloquio flexit magnorum pectora regum,
Artibus & cunctis floruit ille togæ.
Et pius ad patriæ respexit commoda semper,
Atq; author dubio tempore pacis erat.
Quare difficiles aulae moderator habenas
Saxonici rexit, consiliumq; Ducis.
Ergo illum quamuis properantia fata tulerunt,
Virtutis durat gloria magna tamen.
Tu quoq; des ipsi cælestis gaudia uitæ,
Quæ petijt uotis Maxime Christe pijs.

Deceßit uir nobilis Iohannes de Minckwitz
Eques auratus, Consiliarius Ducis Saxonie
Electoris &, Magister Curie, Anno Domini
M. D. XXXIII.

Rector

MISCELLANEA.

LXXXII.

RECTOR ACADEMIAE VITEBERGENSIS.

Quod faustum & foelix sit, hodie hora 12. publice in auditorio Collegij prælegam leges & statuta huius Academiae. Quare mando omnibus Magistris & scholasticis, ut ad eam recitationem conueniant, idq; tribuant legum dignitati. Est enim perspicua significatio bonæ mentis & naturæ, doctrinaq; ad uirtutem incitata, honorifice & reuerenter sentire, easq; colere & libenter ornare. Nam quas ob causas hæc eis officia debeantur, satis norunt hij, qui meminerunt legum præconia, quæ in scholis sæpe repetuntur, uidelicet, quod sint ordinationes factæ diuinitus & quidem sint quædam Dei sapientia lucens in hac hominum societate, & quod maximas utilitates ad uitam afferant, quod sint uincula societatis hominum & pacis publicæ & uirtutis doctrina. Nec uero dubito, quin cogitatio horum præconiorum magnam uim habeat in commonendis naturis non distortis, ut leges magis ament, & uereantur. Quare hoc præsertim tempore, postquam disciplina nimium laxata est, iterum diligenter inculcanda sunt iuuentuti, ut mediocria ingenia ad moderationem & modestiam, quantum possumus, reuocemus. Atq; utinam hij, qui tenent imperia, darent operam, ut restituerent collapsam disciplinam, & se uere adstringent. Nam nimia licentia parit magnauitia & exitiosa rebuspub. ut uere significauit Hesiodus, qui ait, Aten sociam esse Dysnomiæ, hoc est, dissolutioni

MISCELLANEA.

lutioni disciplinae. Sic enim inquit, *δυσνομίην ἄτλω
τε σωθήεας ἀλλήλησιν.* Hortamur igitur adolescen-
tes, ut discant uereri leges & regere mores diligentia-
us, ne quid ipsis & Reipub. aliquando hæc ferocitas
afferat incommodi. Leges etiam recitabimus, quarum
authoritati sciant se eò debere religiosius obtempera-
re, Quia Deus contemptum legum seuerè ulciscitur.
Et rursus non alio officio magis delectatur, quàm obe-
dientia. Sic enim inquit, *Melior est obedientia, quàm
uictima,* 1536. LXXXIII.

DECANVS ARTIVM S.

Quidam ex studiosis cupiunt bene nauatæ suæ
in literis operæ sub nostro Decanatu periculum face-
re, & experiri nostri Collegij de ipsorum eruditione
iudicium pro suscipiendo Magisterij titulo. Pro more
igitur scholæ nostræ duxi hoc publice significandum
Philosophiæ studiosis, ut si qui essent alij, qui idem à
nobis expeterent, hodie sua nomina apud me æderent,
et animi sui uoluntatem nobis declararent. Atq; debent
quidem talia examina non tantum propter maiorum
institutum, sed & propter utilitatem magni à studiosis
fieri. Nam ut nihil aliud inde consequuntur, qui ea su-
beunt, tamen hoc ad eos redit commodi, ut discant de
suis studijs moderate sentire, & intelligant multa plu-
ra restare sibi discenda, quàm quæ didicerint. Est
autem pestis uel maxima studiorum, sibi ipsi multa
de se polliceri, nec agnoscere aliena iudicia. Nam
talis

*Examina pro-
funt ad mo-
destiam.*

MISCELLANEA.

talis persuasio aufert discendi curam. Itaq; à maioribus nostris instituta sunt hæc examina, ut ista exploratione doctrinæ cura discendi in studiosis acueretur. Non igitur tituli tantum causa quod uulgus existimat, sed
propter priuatum etiam commodum talia examina ambienda sunt studiosis, ut per ea assuefiant sua studia non ad stultam suam opinionem, sed doctorum iudicia conferre, nec sibi placeant, nisi alijs suam doctrinam probari sciant, Valete.

*Examina quæ
 rē ambienda*

LXXVIII.

QVAESTIO PROPOSITA A
 Ioanne Reiffenstein, cum promoueretur
 Valentinus Anspach P. M.
 authore.

Quod in his publicis Pompis inter uiros gra-
 uissimos locus dicendi datur pueris, existimo singulari
 consilio, & magna aliqua causa institutum esse, & ut
 ego pro meo captu interpretor, uoluerunt homines
 prudentissimi nostram ætatem in tales cætus honestis-
 simos adducere, ut hæc graduum ornamenta, & ipsas
 artes uitæ utiles mirari disceremus. Quanquam igi-
 tur apud Homerum negat Telemachus decere, ut iuue-
 nis seuiores interpellet, tamen cum non sumpserim mi-
 hi has partes meo consilio, sed iussus sim huc prodire,
 rogo ut mihi ueniam detis. Nam & ipsum Telema-
 chum Pallas hortatur, ut ad Nestorem pergat, & se ei
 non defuturam esse pollicetur. Nobis uero ado-
 lescentibus authoritas publici moris pro diuina uoce
 habenda

MISCELLANEA.

habenda est. Nihil enim nostræ ætati utilius aut honestius est, quam de publicis institutis reuerenter sentire, eisq; summo studio obtemperare. Duxi autem questionem proponendam esse aptam his temporibus de Synodo, præsertim cum à Iureconsultis huius negocij explicatio petenda sit, & nos quoq; à prima ætate propter studium religionis deceat uenerari authoritatem Synodorum & à doctis audire, quale & quam sanctum illud iudicium sit. Nam cum Ecclesiæ nomen plenum sit dignitatis, arbitror supremum Ecclesiæ iudicium non facile reprehendendum esse. Quæro igitur, An in Synodo soli Episcopi habeant suffragationem, seu uocem decisiuam in cognitione doctrinæ, An uero etiam principes prophani. Magna & difficilis quæstio est, cuius tamen explicatione opus est, ut retineri doctrinæ Ecclesiasticæ puritas possit. In Basiliensi Synodo conati sunt nonnulli arcere à suffragatione omnes, qui non essent Episcopi, sed uicit sententia, ut etiam sacerdotes, principum legati haberent ius ferendi suffragij. Vidi nuper Græce descriptam Synodum Ephesinam. In hac quoq; dixerunt sententias presbyteri, qui non fuerunt Episcopi. Sed argumenta sunt in utraq; parte non aspernanda. Requiritur igitur à uobis explicationem. Primum enim Christus uoluit summum esse iudicium Ecclesiæ, cum ait, Dic Ecclesiæ. Complectitur autem Christus in illis ipsis uerbis, Dic Ecclesiæ, non tantum Episcopos, sed etiam reliqua membra, uidelicet, omnium ordinum homines ad iudicandum idoneos, hoc est,

MISCELLANEA.

pios & eruditos principes, & alios. Iubet & Paulus
 cum quidem iudicia doctrinae ordinat, ut omnes pro-
 phetent, & ut prior taceat, si fuerit sedenti reuelatum.
 Ergo in summo iudicio Ecclesiae, quod est Synodus, di-
 cent sententias & habebunt uoces decisivas non tantum
 Episcopi, sed etiam principes, & alij eruditi, & pij. Ita
 & Constantinus subscripsit in Synodo Nicena. Et
 Martianus Imperator ait causas fidei communes esse,
 quare & ipse cognitioni doctrinae interfuturus sit. Sed
 contra haec obijci potest primum consuetudo, quae solis
 Episcopis, & fortassis aliquando sacerdotibus conce-
 dit ius suffragandi, Laicos remouet ab his iudicijs.
 Deinde potestas Ecclesiastica habet mandata cognos-
 cendae doctrinae. Ergo haec cognitio nihil ad propheta-
 nos magistratus pertinet. Sunt enim destinata iudicia.
 Praeterea in Deuteronomio scriptum est, ut ad sacer-
 dotes deferantur quaestiones de rebus ambiguis. Sed
 quid si errent Episcopi, an necesse est horum iudicia
 sequi Laicos? Non opinor. Quia Paulus tantum uolu-
 it esse scripturae Apostolicae auctoritatem, ut etiam an-
 gelos diuersum docentes, tanquam ἀναήμοι & exe-
 crandos esse censeat. Et uniuersale praecipuum est, At-
 tendite a Pseudoprophetis. Item, Oues meae uocem me-
 am audiunt. Iam, si non necesse est Episcopis auscul-
 tare male pronunciantibus, Ergo habent & reliqua
 membra Ecclesiae aliquam iudicandi potestatem. Hanc
 quaestionem ad te clarissime D. Doctor Valentine de-
 fero, & a te explanationem peto. Nam ego quidem
 arbitror

MISCELLANEA.

arbitror Synodos sæpe præclare meritas esse de Ecclesia, & earum authoritatem non temere labefactandam esse statuo. Nam cum Paulus inter beneficia Christi, quæ habet Ecclesia, hæc quoq; numeret, quod spiritus sanctus in Ecclesia pastores & Doctores excitat. Res ostendit talium uirorum congressus sæpe profuisse. Nec tamen malorum Pontificum Tyrannidem confirmari uelim prætextu authoritatis Synodorum. Quare de Synodorum authoritate ita nos doceas, ut & iudicij summi dignitas retineatur, & tamen, quantum fieri potest, Tyrannis malorum reprimatur, Dixi
1536.

LXXXV.

GRATIARVM ACTIO D.

Valentini Anspach Authore P. M.

Magnopere gaudeo aliquando mihi occasionem oblatam esse publice testificandi ac declarandi gratitudinem animi mei erga illos, quorum ingentibus in hac Academia beneficijs usi sumus. Nulla enim maiora beneficia homines impertire hominibus possunt, quam doctrinæ communicationem, præsertim de his summis rebus, de iure ac iusticia, quarum non solum summa est utilitas, sed etiã dignitas tanta, ut non alia sit in mente hominis imago Dei. Quare huius pulcherrimæ uirtutis doctrinã merito facimus plurimĩ, et summo studio colendã atq; ornandã esse ducimus. Deinde cũ sum-

MISCELLANEA.

*mi uiri in hac Academia non solum studia mea adiu-
 uerint, sed etiam me optauerint in superiorem ordi-
 nem, & decreuerint mihi amplissimum honorem. Et si
 enim doctrinae communicatio magnum per sese benefi-
 cium est, tamen id cumulatam collatione honoris mul-
 to fit illustrius, propterea quod in hoc ordine Docto-
 rum magna sit dignitas, & hic honos aditus sit ad
 rempub. Quare merito boni & prudentes uiri de hoc
 gradu honorifice sentire debent. Proinde Clarissimis
 uiris temporibus meis gratiam habeo, quantam maxi-
 mam animo concipere possum. Et quanquam haec com-
 memoratio uidetur esse leue officium, tamen quoniam
 fit in publico confesso, & in his auspicijs nostri hono-
 ris, plurimum debet habere ponderis. Vt enim haec
 nostra auspicia opto fausta ac felicia esse, ita pollice-
 or me gratitudinem & pietatem debitam meis praee-
 ptoribus per omnem uitam praestare uelle. Huius pro-
 missionis uim maximam esse debere, satis intelligunt
 omnes boni uiri. Quare non dicam prolixius uel de
 magnitudine beneficiorum, uel de meo officio. Nam &
 iudicium meum & uoluntas in hac grauissima pro-
 missione facile conspici possunt. Ago itaq; gratias to-
 to pectore primum Deo omnipotenti & domino no-
 stro Iesu Christo, & rogo, ut sancto spiritu studia mea
 ad gloriam suam, ad Ecclesiae & Reipub. utilitatem,
 & meam salutem gubernet. Deinde ago gratias Illus-
 trissimo principi Duci Saxoniae, cuius uirtute ad pu-
 blicam utilitatem haec schola defenditur, & precor
 Deum,*

MISCELLANEA.

Deum, ut ipsum principem ad communem utilitatem seruet. Ago etiam gratias Illustri principi Ioanni Ernesto Duci Saxoniae. Postremo gratias ago Magnifico Domino Rectori Academiae, generoso Comiti in Gleichen, omnium facultatum Doctoribus ac praecipue uiris ornatissimis Doctoribus uiris praceptoribus meis, quorum singulari fide & diligentia studia nostra adiuta sunt. Ago gratias etiam Venerabilibus hospitibus & magistris & nobiles, ac ceteris scholasticis, qui sua frequentia testati sunt se honori nostro fauere, & uicissim omnibus mea officia defero, Dixi.

LXXXVI.

RECTOR ACADEMIAE

VVittenbergensis.

Non est tutum quenquam in aliena ciuitate sine certo magistratu uersari. Ideo si qui scholastici nondum professi sunt suum nomen apud Rectorem Academiae, postulo, ut ad me ueniant, & curent inter scholasticos sua nomina perscribi. Intelleximus etiam quosdam in choreis publicis sibi licentiam permittere quorundam ineptiarum, quae non decent, & interdum periculum adferunt puellis saltantibus. Cum autem choreae non debeant esse barbarici & turpes ludi, sed institutae sint disciplinae causa, ut honesta officia discant adolescentes femineo sexui exhibere, habent honestas causas choreae. Quare non est permittendum, ut mos ad disciplinam & humanitatem institutus deprauetur obscenitate & scurrilitate. Prohibemus igitur inter

MISCELLANEA.

ſaltandum, in gyros circumduci puellas, ut fit à quibusdam. Prohibemus & alia immodeſta exempla. Choreæ nomen habet à choris, qui conſtant non tantum harmonia cantus, ſed etiam geſtuum & morum. Hæc harmonia non eſt perturbanda, ſed mos honeſtus honeſte colendus eſt. Si quis conara hoc edictum fecerit, in hunc ſeuere animaduertemus. Poſtremo petimus, ut memineritis ſcholam debere eſſe officinam & literarum & uirtutis. Et præcipue nos in Chriſtiana ſchola decet præſtare, ne propter mala exempla doctrina religionis male audiat. Ideo mandamus, ut in omni cõſuetudine uitæ modeſti ſitis, & tranquilli, 1536.

LXXXVII.

RECTOR ACADEMIAE VITENBERGENSIS in die Pentecoſtes, 1536.

Exempli honeſtiſſimi cauſa retinemus morem offerendi aliquid ad aram certis diebus. Sunt enim aſuefaciendi animi iuuentutis, ut ſciant ſe cum alia officia, tum uero reuerentiam ſingularem debere Euangelij miniſtris. Nam contemptus miniſtrorum adfert & confirmat impietatem, & religionis contemptum & publice nocet in infinitum exemplo. Plurimum autem & reipub. intereſt dignitatẽ miniſterij intelligi, quod inter cæleſtia munera, quæ diuinitus homini data ſunt, præſtantiſſimum eſt, quo amiſſo & animæ & reſpub. pereunt, ſicut Salomon ait, Cum ceſſat propheta, diſſipatur populus. Cum igitur tam multe ſint cauſæ, quare miniſtros Euangelij uereri, amare, & defendere

MISCELLANEA.

fendere debeamus, sepe eos commendat nobis scriptura. Paulus ait, duplici honore dignos esse, qui bene præsumunt. Et Christus præmia pollicetur his, qui tantum aquæ potum dederint. Et accepimus à maioribus utilem sententiam & dignam memoria. Qui sacerdotes contumelia afficiunt, his impendere exitum vitæ calamitosum, Et huic sententiæ respondent euentus. Ideo veterem morem oblationum conseruamus, ut admoneat scholasticos, quæ officia debeant his qui gubernant Ecclesias. Mandamus igitur omnibus scholasticis, ut munus de more ad aram offerant. Exiguum officium est, sed exempli causa necessarium. Et debentur Ecclesiæ gubernatoribus multo maiora officia, præsertim bonis ac doctis uiris. Deus postulat, ut gratitudinem, quam ipsi Euangelio debemus, ostendamus in colendis ministris. Et debemus ipsis, cuni non solum laborem in discendo & docendo, sed etiam pericula atq; odia pro Ecclesia sustineant, & de humano genere nemo melius mereri potest, quam idoneus Ecclesiæ Doctor.

LXXXVIII.

RECTOR ACADEMIÆ

VVitebergensis.

Illustrißimus Dux Saxonie Elector, princeps noster clementißimus multis in rebus antea declarauit grauißimum iudicium suum de literis. Nam cum sciat defensionem Ecclesiæ, religionis, iusticiæ, & cæterarum uirtutum diuinitus commissam esse summis ordinibus, iudicat ad Principes curam

MISCELLANEA.

conseruandarum & ornandarum literarum pertinere. Quia sine his non possunt retineri religiones, aut ulla ciuilia officia, & extinctis literarum studijs horribilem barbariem sequi necesse est. Quare hactenus Illustrissimus princeps summa uoluntate, & egregia munificentia hæc nostra studia propter utilitatem cõmunem Ecclesiæ & Reipub. defendit & adiuuit. Et ut optima eius uoluntas clarius perspici possit, ac plurimorum studia inuitet, uniuersæ Academiæ quædam significaturus est, quæ ad communem utilitatem pertinent. Quare uoluit, ut omnes Doctores, Magistri, & scholastici, audituri sententiam ipsius in arce conueniant. Virtus ipsa digna est laude, quod propter utilitatem communem literarum conseruandarum curam Illustrissimus princeps suscipit, Nec deesse nostra officia optimæ uoluntati eius debent. Primum igitur præcamur, ut Deus honestissimum consilium eius adiuuet, & gubernet ad ornandam gloriam Christi, & ad communem salutem & tranquillitatem Ecclesiæ & Reipub. Deinde mandamus, ut omnes Doctores, Magistri, & scholastici in arce hodie hora octaua ad audiendam Illustrissimi principis sententiam conueniant post eam concionem, quæ in templo arcis mane de more habitur, 1 5 3 4.

LXXIX.

RECTOR ACADEMIAE VVITENBERGENSIS in die Paschæ, 1 5 3 6.

Constitutum est à senatu nostræ Academiæ, ut
in

MISCELLANEA.

in ferijs Paschæ munusculum aliquod à singulis Professores & scholasticis publice & in templo ministris Ecclesiæ daretur, ut, cum nullus sit, qui non utatur sæpe illorum opera & laboribus, nos etiam aliquo modo nostram benevolentiam erga eos, & gratitudinem testemur. Idq; ut scirent ij, qui subinde noui adueniunt, & ij, qui iam antea affuerunt, eò facilius sibi reuocarent in animum, hoc publico scripto, ut solet fieri, indicare uoluimus. Quam autem libenter omnes huic consuetudini parere debeamus, cum alia multa monent, tum hoc imprimis, quod ut in alijs rebus in=gratitudo est turpis, ita in hac re non tantum turpissima, uerum etiam periculosissima. Deus enim, qui seuerè præcipit Ecclesijs, ut alant & honore afficiant suos ministros, non poterit non grauerè in eos animaduertere, qui tantulũ etiam pecuniæ largiri hominibus tam bene de nobis quotidie merentibus recusabunt. Contra quid uberius & splendidius promitti potuit, quam quod obedientibus huic mandato diuino ipse Christus promittit, ubi ait, Qui accipit, si quem misero, me accipit. Meminisse etiam hoc debent studiosi, quod hæc sit uoluntas & sententia magistratum huius scholæ, quorum authoritatem contemnere nefas est. Sed nihil opus est tam diligenter hoc exigere, cum neminem putemus tam dissolutum, qui non libenter etiam facturus sit monitus tantum in hac re suum officium, Vale.

X C.

b. s

Locus

MISCELLANEA.

LOCVS COMMVNIS, RES

secundas moderate ferendas esse.

Est apud Sophoclem elegantissimus locus, qui nos merito ab insolentia animi, si quando res nobis faeliciter cadunt, inimicis autem male, retrahere debeat, ut cogitemus nos & secundis rebus submissos agere debere. Est autem locus eiusmodi. Ulysses uidet Aiacem inimicum suum furentem, & se inhonestissime pro insanorum hominum more dantem, interrogatus à Minerva, ecquid uoluptatis ex ea re percipiat, cum uideat inimicum suum tantis malis & calamitatibus conclusum ac impeditum, Respondet, nullum sibi eam rem uoluptatem adferre, quanquam suo hosti talia contingant, imò potius se terreri (tantum abesse, ut insolentius iusto se gerat) isto misero spectaculo & admoneri calamitatis humanæ ac inconstantiae fortunæ, ut cogitet breui futurum, ut sibi uel idem periculum, uel grauius etiam impendeat. Ibi respondet Pallas, beatum eum iam esse, si sic perpetuo cogitet. Videbant scilicet prudentissimi homines inconstantiam fortunæ. Igitur rebus quantumq; florentibus, quantumq; secundis & prosperis, tamen moderationem quandam requirebant in animis hominum, Quam moderationem nulla res alia poterit efficere, quam si mobilitatem & leuitatem fortunæ consideremus, cogitemusq; adeo non fidendum esse fortunæ, Adeo non superbiendum esse illa arridente, ut tum maxime omnium credamus esse falsuram, cū amicissima iudicetur. Est enim, ut ille dixit, tantum constans in leuitate sua.

MISCELLANEA.

XCI.

DE MORIONE.

Morio fuit, non ex illo facetorum genere, sed cuius domini sordido opere usus erat, Ligna inferre popinae solebat. Porrò cum è summa strue nullo negotio ligna moueri possint, ille ex infima extrahere solebat, causam rogant familiares, Tum ille se laboris difficultio rem partem primum confecturum ait, superiora illa sua sponte trahentes sequi, hæc reuelli, nisi multo negotio non posse. Nec uidebat homo ridiculus, si summa sustulisset, uiam ad reliqua fieri, quo & ipsa pari facilitate prehenderentur. Idem solemus ferè in studijs difficillima primo loco tentare, cum nihil non sit facile futurum, si suo singula ordine aggrediare.

ordine in studijs procedendum.

XCII.

DE ASINO MOLITORIS.

Ibat aequatum asinus, conscendensq; in nauiculam, eam in medium flumen impellit. Secundo flumine deferuntur in scopolum quendam, impacta nauicula fracta est, asinus in undis perijt. Vocat in ius molitor nauta, quod illius asinus damnum dedisset, qui nauem à ripa impulisset. Contra molitor accusat nauam, se damnum potius accepisse, quod illius nauis cepisset asinum, exceptum abduxisset. Delata res est ad iureconsultos. Ibi uero ne in hunc usq; diem repertum, uter utri debeat.

XCIII.

DE

MISCELLANEA.

DE LEONE ET ASINO.

Certabat de regno asinus cum leone, conuenit, ut decerneretur cursu, essetq; penes eum rerum summa, qui cursu uicisset. Spacium cursui describitur, ut à mola quadam mons proximus traiceretur. Nihil moratus leo à linea. Asinus quia sequi non poterat, ita procul à linea consistit. Vbi uero superauit montem Leo, deprehendit pascentem in ualle alium quendam asinum, quem quia putabat eum esse, qui cum pepigerat, dolet se uictum, neq; cessurus uidetur, nisi rediens eodem spacio rursus præuortat currendo. Placet conditio, & Leo maiora ui contendens ad metam, non procul à mora reperit asinum, qui cum primum factus erat. Hic quia putabat se rursus ab asino uictum, cessit ei regnum, manetq; hactenus summa rerum penes asinos.

XCIII.

DE CICADIS.

Cum Musæ se primum humanis rebus ostendere, ceperuntq; mortalium animos carmine demulcere, fuisse quosdam homines ferunt, qui earum audiendarum studio ita flagrarint, ut obliuio rerum omnium, cibi etiam, potusq; ceperit. Quos cum animaduertissent superi admiratione Musicæ adeo à rerum omnium sensu alienatos, miserti sortem eorum mutarant in cicadas, uocale & canorum genus.

XCIV.

DE LEONE TYRANNO.

Parauit

MISCELLANEA.

Parauit Leo regio more conuiuium reliquis be-
stijs necata magna ui animantium omnis generis, quæ
huius est seuicia, iacebantq; sparsa passim in specu ca-
dauera semessa fæda tabo, nidor teter erat, qui è putri,
corruptaq; materie ortus uniuersum specu complebat.
Nam huius regis hæ sunt deliciae. Venerunt ex officio
ad conuiuium bestiae, in quibus ursus primum ingressus
regem reuerenter salutat. Excipit hospitem Leo prin-
cipio satis comiter, circumducitq; per regiam, appa-
ratum, præterea opes omnes suas, magnum aceruum
cadauerum ostendit. Speculatum omnia, diligenter in-
terrogat, Ecqui oleat regia? Cum ursus pro simpli-
citate sua respondit, id quod res erat, turpissime fete-
re. Ibi Leo interpretatus hanc regio nomini contu-
meliam fieri contemni, quæ ibi lautissime parasset, di-
laniat ursum. Quod ubi cum patrasset, lupum admit-
tit, salutat, circumducitq; per regiam non aliter, atq;
paulo ante ursum. Tandem & ipsum rogat, Ecqui
oleant hæc? uiderat lupus miserabilem urfi necem, &
iam olim seuiciam regis compertum habens, consilium
capit, quo uitam seruet incolumen, orationem apud se
diu meditatur, reputans nihil tam dextre, nihil tam
prudenter dici posse, quod calumniari Tyrannus non
queat, Demum orditur prædicans bestiarum felici-
tatem, quibus talis, tantusq; Rex post multiplicia eo-
rum certamina, qui regnum ambierant, contigisset, re-
cte fortunam ei donasse uictoriam, qui omni imperio
maxime dignus esset, se nunquam aliena uoluntate ab
eorum

MISCELLANEA.

eorum consilio fuisse, qui rem in leonem inclinare uoluerunt. Sed eam esse siue sortem rerum, siue inuidiæ uim, ut gratis contigisse gloriam uideatur, si sine amulo, siue discrimine obuenerit, & aduersis rebus dulcescere secundas, frui leonem præsentibus iubet, & moderatum imperium gerere, habiturum obnoxium omne genus animantū. se uero unice testatur semper studuisse illi, cui tam multis dotibus ingenij coniunctus esset, rogat donare ueniam ijs, qui errore potius lapsi, quam odio aduersati Leonis dignitati, cum regnum ambi-
rent, fuerant. Hæc multis lupus, qua est uafricie ingenij, post & de præsentis apparatu magnifice locutus, iurauit non potuisse liberalius instrui, fordes Deorum accusare, quibus in sacrificijs nihil præter uilia animalcula, tauros & oues, mactetur. Leonem uero prædicare, qui tam uarijs quotidie epulis stomachi nauſeam leuet, Reges quosdam hominū insipido nonnunquam iusculo contentos, nescire se tum homines, tum reges esse. Leonem uero frui regno suo, qui tam laute se curet. Accedere ad hæc suauissimum quendam nidorem totius regiæ, qui Deorum thura & nulla nõ aromata uincat, neq; unquam gentium esse malle, quam in talis regis famulicio, ubi coram perpetuo detur hisce uoluptatibus perfrui. Delectari se hac rerum copia, sed multo magis facilitate & mansuetudine regis, dotibus uere Heroicis. Hæc illa longa oratione uix tandem recensuit. Res arguebat orationem hanc lupo metu extortam esse, neq; id non animaduertit Leo, ut cui lupi

MISCELLANEA.

lupi uafricia & perfidia iam olim fufpecta erat. Quare, excandescens impudentiam lupi taxat, qui tam aperte mentiatur, qui fallere regem, id quod capitale fit, nihil uereatur, expetiturum fe ab eo tanti sceleris poenam. Vix hæc Leo, acceptum lupum difcerpit, & inter aceruos cadauerum proiecit. Secuta lupum uulpes animaduertit urfi ac lupi cafum. Excipitur autē à Leone, circumduciturq;. Tandem & hanc interrogat, Ecquid oleat regia? Tum illa paucaprafata de copia rerum planè regia, modeste locuta eſt. Cæterum de uide iudicare non poſſe, qui multis iam menſibus à piuita laborarit. Leo quia accuſare reſponſum non potuit, incolumen dimiſit. Sic illa diſſimulando ſe uiciam Leonis euafit, quam antea nec cohercere uirtus, neq; placare blandiciæ poterant.

XCVI.

DE MATHEMATICO

Erphurdenſi.

Vere id accidit, ut qui ad literarum ſtudia rerum uſum non adhibent, non modo literas infæliciter diſcant, ſed penè obbrutescant etiam uidemus ſuperioribus ſeculis Philoſophos fuiſſe, qui cum in ſcholis tantum & tanq̃ in umbra de literis nugabantur, nec ferè unquam in lucem prodibant, ut in rebus gerendis ſuarum artiũ periculũ facerent, eorum, quæ didicerant &
uim

MISCELLANEA.

uim & usum ignorarint, ipsi sibi tanquam in alio mūdo esse uidebantur, quoties casus extra scholas ad res gerendas euocabat. Quare non fuerunt parum multi, qui literas penè obesse putarent gesturis respub. Et cū Neoptolemus Ennianus paucis philosophandum iudicauit, alij senserunt uel attingere literas perniciosum esse. Neq; uero uideo, cur horum iudicium improbari debeat, quando & eò literæ docebantur, quæ ad communem uitam, formandosq; mores nihil conducunt, & ab omni rerum usu in scholas tanquam in carcerem includebatur iuuentus, ne ad hominum mores, uitamq; attemperare studia posset. Itaq; obstupere ingenia, ut ne eas quidem artes adsequerentur, quæ sine uulgarium morum cognitionis tractari possunt.

Fuit Erphurdie Mathematicus, is suorum commentarios ac dogmata magna cura, studioq; perdidicit. Cæterum quia rerum communium parum peritus erat, pleraq; sic tenebat, ut magica carmina nonnulli, quomodo cum rerum natura consentiant, quæ à Mathematicis tradita sunt, nihil ad se pertinere putabat, tantum officij sui esse iudicabat sententias tanquam oracula ediscere, eratq; legendi in homine studium, ut nemo in ea esset urbe, qui scientia eorum, quæ de Mathematicis scripta extant, anteiret. Mira uero, ut plerunq; indoctorum omnium, in homine supersticio erat, non mente casta, sed stultis & commenticijs ritibus colebat. Proinde cum accepisset Norimbergæ magnū esse thesaurum sacrorum osium, eumq; statis temporibus

MISCELLANEA.

ribus ostendi solere, simulq; pontificias illic condonationes uendi, instituit illò proficisci. Inuitabant & sacra monimenta, quæ magna uoluptas erat spectare, & condonationes, quibus expiaretur, quicquid unquam contraxisset culpæ aduersus superos statim consulit tabulas, uidet Noribergam paruo spacio, paucis punctis ab Erphurdia distare. Et cum paruo negotio ingentium bonorum cumulum emi posse cernit, adiungit se reliquis ciuibus illò profecturis, Auriga conducto iter ingreditur, uix millia passuum sex confecerat, cum aurigam interrogat, Ecquando cernat Noribergam? Miratur ille, quid sibi uelit Mathematicus, docetq; illò uix intra quatrimum peruenturos, antea & Hercini-um iugum superandum esse, & emetiendam bonam Franciæ partem. Hic contra, proh Iupiter, tamne spaciosus est orbis terrarum? quam cum me fallunt odæporica Mathematicorum, ubi Noriberga uix transuersum digitum ab Erphurdia distat, Tametsi uideam uos neutiquam illò recta uia contendere, Age flecte equos, tam longinquo itineri sumptus nequaquam suppetit, Erphurdiam redeamus. Video nihil usquam mea me domo, Erphurdensiq; Cælia reperiturum iucundius, O stultos mortales, quos tantopere peregrinatio delectat, Me nemo unquam extra hanc urbem, extra hæc moenia reperiet, etiamsi aureos montes polliceatur. Dimittit itaq; comites suos, rectaq; in urbem redit accusans aurigæ impericiam, qui rectam illinc uiam non nosset, quam indicent Cosmographi, docetq; quantum

c

fuerit

MISCELLANEA.

fuert pericli, si passim uagantem aurigam sequi uoluisset. Nonne similes huius uidentur, qui ex scholis ad res gerendas primum accedunt artes suas tanquam Lesbiam regulam sequentes, sed ex suo iudicio sapere reliquos omnes uolunt.

XCVII.

DE REGE GALLORVM ET QVODAM molitore.

Gallorum rex, cum uenatum profectus esset, obiter in molitorem quendam incidit, is præ se agebat asinum oneratum farina quem cum crebrius uerberari animaduertisset rex, admiratus hominis inclementiam rogat, cur miserum pecus tam pertinaciter tundat, respondet molitor maturandum sibi esse, ne pluuia corrumpatur farina, quod animaduertent fore, ut pluat. Rex ubi pluuie mentio facta est, ueritus ne frustra uenationem pararet, Mathematicum accersit. Nam ei generi multum tribuere solent Galli, Is nescio quas friuolas prædictiones adfert, quibus principi serenitatem pollicetur, Mouet non tam ratio, quam hominis auctoritas, qui quia Philosophiæ peritus erat, & rerum causas, signaq; tenere uidebatur, non temere molitori præferebatur. Quis enim credat Apelli de coloribus libentius, quam sutori? Pergit itaq; rex, quorsum instituit plenus bonæ spei, ridensq; molitoris nugas. Nec procul à molitore in nemus uentum est, ibi obduci cæ-
lum

MISCELLANEA.

lum nubibus cæpit, minariq; pluuiam. Iam instructa ad uenatum omnia, retia pendebant à palis, dispositi, qui uenabulis exciperent occurrentes feras, Molossi nemus explorant, nobilitas passim discurret, ut pro se quisq; officio regem sibi demeretur. Ipse etiam Rex ex insidijs feras expectat, Interea large pluere cæpit. Vbi cum maderent retia, abdidissentq; se feræ in sua lu=stra, & cedere imber coegisset, Demum expectatione frustratus rex redijt. Tum demum Rex docuit, quàm uanæ, quàm stultæ sint Mathematicorum prædictiones, & dolorem suum de Mathematico rex ulciscitur, à quo falsus erat. Molitorem ad se uacat, interrogat, quæ secutus argumenta prædixerit pluuiam. Hæc illi præfatus, nihil esse certius tempestatum iudicijs, quæ in rure experimentis cognita, posterisq; tanquam per manus tradita esset à maioribus, obseruariq; non aliter ac gentilia sacra, negabatq; ullam prædicendi artem esse, nisi quæ obseruatione eorum euentuum constat, quos ipsi obseruare soleant, Philosophos, quia explorare res maiore negotio piguit, commentos esse in scholis imposturas quasdam, quibus opulentiorum pecuniæ struant insidias. Deinde commemorat, quod præcipuum pluuiæ signum illo die fuerit, insecta præ reliquis animantibus præsentiscere, si quid mutet aër, adeoq; statim sibi latebras quærere, cum humor immodicus pluuiam minatur. Itaq; muscarum magnum examen asini culum uolatu petijisse, ut illò irreperant, seq; à tempestate defenderent,

MISCELLANEA.

nec abigi potuisse. Præſagiebant hæc, inquit, mihi certiffimam pluuiam. Quod ubi Rex audiuit, miratus induſtriam plebicolæ, meliorem apud ſe retinuit, Mathematicum in piſtrinum mittit, ut philoſophari ibi primum diſcat, ediditq; Rex utile mortalibus exemplum, cum punijt arrogantiam eius, qui quæ male didicerat, profiteri auſus eſt.

XCVIII.

PRÆFATIO IN PROMOTIONE DOCTORATUS.

Seruatur & hoc ex ueteri more, ut has Pompas aliquis è puerorum cætu oratione ſua celebret & applaudat ijs, qui coronantur, ne ſcilicet nihil hic non puerile geratur. Quis enim mitris iſtis, ac titulis reſtius applaudet, quam pueri? Proinde quando in hoc conductus ſum, propicias timeas precor mitris & titulis tales Encomiaſtas, quales alicubi audias. Fauemus enim & nos puerili quodam affectu his ſpectaculis, uidemurq; nuces noſtras tractare, cum has mitras & thecas circumferri uidemus. Valeant itaq; Catones, qui gradibus parum æqui ſunt. Ignorant enim dulce eſſe in loco deſipere. Et ut ſatis fiat ueteri inſtituto, quæſtionem candidatis Doctoralium ornamentorum propono, Ecquid ad Thologiam conferant ſtudia literarum humanarum. Videmus enim hac de re nequam conuenire inter eruditos. PAVLVS certe cum philoſophiæ ſtudijs interdixit Chriſtianis, uidetur à diſciplinis prophanis arcere uoluiffe. Rurſum cum
pios

MISCELLANEA.

pios uelit in eo operam ponere, ut linguis loquantur, non dubium est, quin Eloquentiæ studium probarit. Quanquam enim Theologia ipsa nihil nisi diuinus quidam afflatus sit, tamen ad eam nemo peruenire potest, nisi literas, quibus uerbum Dei conscriptum erat, ceu duces sequamur. Latent in his ueluti in sacrario quodam diuina mysteria, quas nisi cognouerimus, penetrare ad diuina nequaquam possis. Fallitur autem quisquis putat se sermonis uim ac rationem adsecutum esse, nisi multo dicendi, scribendiq; usu, & eloquentissimorum hominum imitatione loqui didicerit. Nam quod Fabius ait. Eloquentiam nullam solidam esse, nisi multo stylo uires acceperit. Nos usu comperimus, ne mediocrem quidem loquendi facultatē quenquam consequi posse, nisi magno usu scribendi ac dicendi. Nunc uidemus quosdam ex ijs, qui sectantur Theologica studia, tam imperitos esse artium dicendi, ut nec sermonem sacrorum librorum intelligant, nec eloqui ullo modo queant, quod sentiant. Nam de moribus interim nihil dico. Hij si perrexerint ad eum modū Theologicari, bone Deus, quæ monstra paulo post Ecclesiæ parient. Quod si superioribus seculis res Theologica collapsa est, quæ spes est staturam esse hoc seculo, nisi ijs artibus conseruetur, quibus restituta est. Neq; enim negari potest elegantio rem erudicionem adiu mento fuisse quibusdam bonis uiris in restituenda re Theologica. Qualis quæso Theologus futurus est, qui sacrorum librorum sermonem non intellexit? An

MISCELLANEA.

hoc agimus, ut omisſis iterum ſacris libris ad quæſtio-
nes redeamus, & de uniuerſalibus audiamus rixantem
aliquem ſophiſtam, cum interim mens ſitiat uerbum
Dei, quo aduerſus omnem iniuriam Sathanæ munia-
tur. Quis non extreme impios eſſe iudicet eos, qui
cum in ſacris literis uerſantur, non hoc agunt omni cõ-
tentione, ut quàm rectiſſime ſacrum ſermonem intelli-
gant, aut fallor ego, aut porcos iſtos ſignificare uole-
bat in Euangelio Chriſtus, cum uetabat margaritum
ſuum porcis obijei. Neq; enim ueriſimile eſt illum pro
conſilio ſacros libros in manus accipere, quem piget ea
discere, per quæ ſacrorum librorum ſermonem intelli-
gat. Porrò, ut antea dixi, ſermonis uim nemo adſeque-
tur, niſi legendis elegantiffimis ſcriptoribus. (Eſt enim
noſtris uerbis uſus Deus) & multo ſtylo loqui didi-
cerit. Proinde mihi quidem uidetur eloquentiæ ſtu-
dium multum conferre ad tractationem ſacrarum lite-
rarũ, neq; ſeparari unquam debere res natura coheren-
tes, uerborum ac rerum ſcientiam. Sed de hac re audi-
am, quid ſentiant eruditi, ne diutius æquo uobis pue-
rili oratione moleſtus ſim.

XCIX.

PROFESSORES ACADEMIAE
Ieneniſis ſtudioſis ſalutem.

Hodie ducetur funus Vinarie Illuſtriſſimæ, &
omni laude digniſſimæ Principi ac Dominae, Coniugi
Inclyti

MISCELLANEA.

Incltyti principis Electoris Iohannis Friderici Ducis Saxoniae, quae quoniam ornamentum fuit illustre atq; praecclarum non modo laudatissimae domus Saxoniae, sed etiam uerae Ecclesiae Christi, statuere omnes boni debent, ad se pertinere considerationem immaturi obitus, incidentis in haec tempora, quae cum fato quodam calamitatum misere conflictantur. Notum enim est experientiae testimonio, quotiescunq; in perturbatione rerum publicarum, e medio tolluntur homines illustres, pietate ac uirtute praestantes, sequi paulo post insignes rerum conuersiones. Decet itaq; nos tum eius memoriam grata mente persequi atq; celebrare, tum preces ad DEVM concipere atq; fundere, ne eius obitu aliquid detrimenti Respub. capiat. Ac illud quidem eius pietas atq; uirtus requirit à nobis, hoc uero postulat quaedam communis necessitas. Erat enim ut omnibus pijs contestatissimum est, thesauro purae doctrinae de filio DEI adeo praecclare donata, atq; instructa, ut specimen fidei suae, & uerae inuocationis, multis praecclaris testimonijs ediderit, quae procul dubio à posteris celebrabuntur, & locos insignes sacrosanctae scripturae ita tenebat, ut quemcunq; uersum in Psalmis nominando inchoares, illa memoriter recensere integrum posset, significato & numero & loco.

Instituerat domesticam Ecclesiam, quam disciplina ita gubernauit, ut singulis diebus aut legere aliquid
aut

MISCELLANEA.

aut canere cum familia soleret, quod ad gloriam Dei, & piam institutionem animorum pertineret. Erat re & uerbo pudoris amantiſſima, ut nec petulantiam in moribus ullam, nec sermones lasciuiores ferre poſſet, quæ duo utinam in multis aulis, hoc ſeculo minus pro delitijs haberentur. Qua tolerantia & caſtitate uicerit deſiderium abſentis in captiuitate coniugis, admiratione rari exempli non tantum his uicinis regionibus, ſed etiam exteris nationibus innotuit, à quibus laus eius illuſtri fama celebratur. Meminerunt multi, eam ſancte adfirmare, ſi daretur ſaltem facultas uidendi maritum liberatum & in patriam reuerſum, ſe, ita Deo uolente, æquiſſimo animo e uita emigraturam eſſe. Superbiam odio proſequebatur, adeo, ut cum honoris cauſa ſplendidiore uestitu utendum eſſet, prope modum indignabunda ſtudio ancillarum & exquisitiorem ornatum admitteret. Erogabat in pauperes quotannis maximam partem census ſui, ſuaq; auctoritate & interceſſione efficiebat, ut in omnibus ciuitatibus, egeni ſubleuationem conſequerentur. Ad DEVM orabat ardentiffime pro auertendis à patria ærumnis & calamitatibus, nec dubium pijs eſſe debet, multa atrocía pericula, toti ciuitati huius provincie impendentia, diuinitus translata atq; amota eſſe, eius precibus intercedentibus, parcente Deo morboſo & ulce-roſo corpori miſeræ multitudinis, ob integritatem ſani capitis.

Tale decus cum nobis ereptum ſit, iure dolemus,

MISCELLANEA.

mus, & ut nos exuscitemus ad ueram pietatem, illius exemplum intueri, & grata memoria celebrare debemus. Petamus autem à Deo unanimi consensu, ut suæ Ecclesiæ constantissimum Heroem, Ducem Iohannem Fridericum Electorem, in his perturbationibus publicis, diu incolumen & ualentem conseruet, ut habeat cœtus piorum exemplum consolationis, quod in ærumnis intueatur. Bene Valete, 23. Februarij, Anno 1554.

EPI T A P H I V M.

*Nata loco excelso, præstanti nupta marito,
 Edita Iuliacæ stirpe Sibylla domus.
 Non generis tumui, non claræ nomine famæ,
 Clara mea uere, sed pietate fui.
 Sincere didici, uiui de munere Christi,
 Et docui sobolem dogmata sancta meam.
 Casta mecum colui sincera mente maritum,
 Nomen ab ingenuo grande pudore tuli.
 Cum meus ob Christi coniunx abductus amorem,
 Hinc procul à patrijs exul abesset agris.
 Pro patria auxilium, patriæq; parente petebam,
 A solo pendens speq; fideq; Deo.
 Hoc mecum & soboles generosa & cætera turba,
 Miliciam mentis testificata meæ.
 Hoc studio uici diuturni tædia lustris,
 Dum mihi placato redditur ille Deo.
 Quiuat patriæ, uestriq; Ecclesia nidis
 Ille diu, ille animis suggerit arma pijs.*

MISCELLANEA.

*Vsuram placidis concessi moribus aui
Ornaui, ingenue simplicitatis amans.
Non mihi lingua Salax, non ulla calumnia cordi,
Omnis erat fastus res odiosa mihi.
Vt mihi mens recti diues, sic prompta uoluntas,
Pauperibusq; fuit semper aperta manus.
Sæpe meis precibus Deus exoratus, ab ira
Impendens, alio iussit abire malum.
Nunc quoniam rerum res est ita uisa parenti,
Extremum clausi morte soluta diem.
Implantata Deo saluantis munere uerbi,
Corde uirens Christo planta fouente fui.
Nunc demum in morem palmæ florebo superba,
Pressa nece, in uitam quando superstes eo.
Hoc Deus est fidei, qua te mens Christe fatetur,
Sic mihi mors lucrum est, tu mihi Christe salus.
Ioan: Stigelius.*

C.

PROFESSORES ACADEMIAE IENENSIS, studiosis, S.

Fatemur nobis deesse uerba, quibus dolorem nostrum exprimamus in publica significatione obitus incliti Principis, & confessoris ueræ atq; inuialatæ doctrinæ de filio Dei IOANNIS FRIDERICI Ducis Saxonie Electoris, qui heri ex ærumnoso iactatione uitæ huius, ad æternam consuetudinem uitæ cælestis euocatus est, Et tamen decet etiam nos, Eccle-
siæ

MISCELLANEA.

sic infantes, hoc ingens & incomparabile decus, quod in hoc organo selectissimo Deus lucere his extremis temporibus mundi uoluit, grata mente recordari, ut ab eius exemplo consolationem capere, & animos nostros ad fiduciam erga Deum, patientiam, constantiam erigere atq; confirmare possimus. Consideremus autem in tanto Heroe Ecclesiae, quantum possumus, dum quantum uolumus, non adsequitur imbecillitas nostra. Amisimus enim uerè summum uirum, hominem quidem & peccato obnoxium, quod & ipse de se in ardentem inuocatione iam animam agens, Deo sincere confessus est, sed tamen si fiat collatio cum multis millibus, hominem amisimus summis lectissimisq; uirtutibus praeditum, praecipue ea sapientia, quae sola est sapientiae nominanda, quam spiritus sanctus accendit in homine renato per uerbum Dei, ut statuat & firmiter credat, non esse aliam rationem, aut uiam, neq; in caelis, neq; in terris, per quam redire in gratiam & conciliari cum Deo possit miser homo, quam gratuitam misericordiam per Christum promissam omnibus, qui poenitentiam agant, & fide hoc beneficium in solo Christo apprehendant, & aduersas ipsas inferorum portas in omni genere afflictionum tenacissime retineant. Hac sapientia illustratum, confirmatum, comprobatumq; Deo cum amiserimus, iusto dolore afficimur, non quidem ipsius causa, qui iam pridem in regione uiuorum acquiescens beatissimus est, sed nostro nomine, qui in hac lachrymosa ualle tenebrarum & mortis, erepta tam illustri luce, relinquimur.

Erat

MISCELLANEA.

Erat in eo natura uerè Heroica, & præstans, ingenium perspicax atq; amplum, amor diligentiae & studij singularis. Itaq; & legendi & cognoscendi, & uero etiam multa commentandi atq; scribendi ardore flagrabat, longe magis quam usitate fieri solet ab ijs, qui excelsò loco nati sunt, Cumq; incidisset eius gubernatio in ea tempora, quibus furor pontificius puram de Iustificatione hominis doctrinam, ferro & igne abolere iam palàm conabatur, existimauit princeps optimus non modo eruditorum iudicijs acquiescendum esse, sed sibi ipsi in causa conscientiae fontes ueritatis perfecte cognoscendas esse statuit. Itaq; cum accersitis ad se Doctoribus Ecclesiae, eo usq; communicauit sententias, donec de singulis articulis controuersiae, ipse certior factus, de tota doctrina exacte rationem reddere posset.

Secutum est postea bellum, cuius causam fuisse ipsum nemo pius unquam adfirmare audebit, id quod posteritas, omnis inuidiae atq; odij uacua, rectius iudicabit. Nec nunc quidquam declarandi locus est, cum in ore, & confesso sit ubiq; gentium, eum nulla alia causa adductum, quam pietate erga patriam et Ecclesiam, defensionem suscepisse. In eo bello, iniquo Marte traditus uictori, ita se gessit, ut & Deo & legitimæ potestati, fidem atq; obedientiam inuiolate præstaret. Nã & patriam & facultates, coniungemq; ac liberos, corpus atq; uitam, non dubitauit extremo periculo exponere, ut gloria Deo per filium debita integre seruaretur

MISCELLANEA.

tur. Et agnouit Imperij dignitatem, eiq; civilem obedientiam, si quis alius, sincere præstitit. Quæ uirtus etiam uictori tanta uisa est, ut clementia motus, ultr o eum ex custodia dimittens in patriam restitueret.

Quod ad ceteras eius uirtutes attinet, similis sibi fuit in omni uiuendi ratione, natura bonus, uerax, castus, grauis, iuris & æqui obseruantissimus, nemini inuidens, nemini obtrectans, tolerans iniuriarum, quod uel eo liquido constat, quod totum quinquennium exilij & custodiæ suæ, ita placido atq; æquo animo sustinuit, ut nulla uox acerba, aut contumeliosa in aduersarios eius unquam ab eo audita sit.

Extremus uero uitæ actus pulcherrimum finem optime certato certamini imposuit. Nam & pientissimam coniugem morituram pie consolatus est, cum & ipse aliquamdiu ægrotasset, addens subinde, se breui subsecuturum, & in æde sacra locum sibi relinqui iussit ad latus coniugis, quasi post paucos dies, ut aiebat, ad Christum profecturo, & ex eo componens se animo & corpore ad emigrationem ex hac uita, ardenti inuocatione & fide expectauit liberationem. Ita confirmatus spe & fiducia, satur uitæ huius, et cupidus æternæ, acquiescens in gratia & pace per Christum adprehensa, heri intra nonam & decimam ante meridiem, cum prius audisset ex grabato sacram concionem, ardentem inuocans Deum, æquissimo animo, & placidissima morte obdormiscens, in sinum Christi commigravit, bonus dum uixit & princeps & pater, nutritor

Eccle.

MISCELLANEA.

Ecclesiæ & Scholarum, confessor constans immotæ ueritatis diuinæ, nunc cum ijs, qui in Domino mortui sunt, uerè beatus, uicturus æternum cùm Christo & angelis & omnibus electis heredibus regni cælestis.

Agamus itaq; gratias Deo, quod tali exitu ministri sui, ueritatem doctrinæ suæ confirmauit, & quoniam Dei bonitate, iusti colliguntur, ne uideant futura mala, conijciamus oculos atq; animos in præsentem perturbationem adflictissimæ Germaniæ, & discessum huius beati confessoris, ueluti seueram concionem de pœnitentia agnoscamus, Deumq; precemur, ut impendentes calamitates & pœnas benigne mitiget ac moderetur. Datæ 4. Martij, Anno salutis, 1554.

C I.

PROFESSORES ACADEMIAE Ienensis studiosis, Salutem.

Est sanè in speciem res tetra & horrenda, eos, qui in coetu Deum uere agnoscentium hinc inde longe lateq; disperso, unanimi consensu ueram de Deo doctrinam retinent, ac profitentur, multo durius exerceri & ærumnis, magisq; expositos esse atq; obnoxios ad afflictionibus, quàm homines prophanos atq; impios, & ab agnitione Dei alienos. Sed eam consolationem habent pij, quod causas quare Ecclesia crucifit subiecta, & intelligunt, & certo sciunt, ærumnas ac miserias huius uitæ, sibi abunde compensari liberatione per Christum, & donatione uitæ æternæ. Etsi igitur lu-
dunt

MISCELLANEA.

clant impij & cauillantur, aut etiam piorum conditio-
nem, cum eos adfligi uident, Tamen effugere non pos-
sunt patrem familias, uniuersi generis humani, circum-
ferentem calicem afflictionum, ex quo feces bibunt ipsi,
posteaquam florem infusi laticis bibarunt pij, nomine
quidem & specie triste ac miserabile uulgus, ut Poeta
inquit, Re autem ipsa, coetus uerè gloriosus in con-
spectu Dei. Manet enim immota ueritas dicti huius,
quod spiritus sanctus in Psalmo protulit, sponse tue
decus ab intus.

Hoc decus cum in domo & familia Incltyti prm-
cipis IOANNIS FRIDERICI Nati Electoris
Saxonie, quem piè defunctum honoris causa nomina-
mus, hactenus floruerit, & floreat nunc quoq;, procul
dubio singulari Dei consilio exercetur ea ipsa familia
cruce & afflictione magis, quàm alia, ut sit uelut
imago publice proposita, quæ & iram Dei monstrat
aduersus peccatum, & inuitet ad pœnitentiam, & te-
stimonia proponat ueræ doctrinæ Euangelij, & im-
mortalitatis animarum uitæq; æternæ. Hac ratione
cum superiori tempore factum sit, ut parentes patriæ
amiserimus, quoq; ita uisum est Deo, ut eos non longo
interuallo sequeretur coniunx laudatissima, Illustris-
simi principis, Domini IOHANNIS FRIDERICI
secundi, quæ heri hora Octaua, ante meridiem,
post conflictationem morbi, quo hactenus laborauit,
fide

MISCELLANEA.

fide & inuocatione in Christum acquiescens, placide ex hac uita excessit. Constat sanè & notum est publice, hoc coniugium eo consilio, eo fine constitutum esse, quæ sint Deo probatissima, quæq; bene precantium uotis late celebrata esse, omnes nouimus.

Proinde cum omnes boni facile intelligant, quo in luctu sit optimus princeps, orbatus maritus, ob immaturam mortem coniugis, quam sincere & pie amabat, decet nos, qui literarum studia optimorum principum hospicio, colimus, & orbi mariti uicem ex animo dolore, & ostendere tum ipsi, tum eius fratribus nos uere affici, ipsorum luctu ac dolore. Et huius quidem adfectionis atq; officij nostri debitam rationem, à nobis exigit optimorum principum pietas & uirtus, quos uidemus nihil omittere, quod ad conseruationem Ecclesiæ & scholarum pertinet. Postulat à nobis idem quoq; & quasi suo iure flagitat, integritas & uirtus ipsius Dominae, cuius mortem lugemus, quæ erat & animo ingenuo ac recto, & prædito luce quadam excellenti intelligentiæ, ac iudicij non uulgaris, Ideo amabat & pietatem & uirtutem, atq; hæc ipsa studia, in quibus uersamur, re & uerbo, quantum poterat, cum commendabat, tum etiam iuuabat. Eratq; omnino talis, ut eam uirtutis nomine omnis Ciuitas ditionum huius tractus Germaniæ celebrauerit. Hoc decus ereptum huic prouinciæ, luctu prosequamur, & simul oremus Deum, ut dolorem mitiget coniugi Orphano, & Illustrissimis fratribus, qui societate dolo-

MISCELLANEA.

ris huius adficiuntur, eosq; regat ac tegat suo spiritu, & si quæ restant his regionibus ærumnæ & calamitates, quas tot prodigia ac ostenta comminari uidentur, clementer à uobis auertat, Bene Valet. V. Nouemb. Anno salutis M. D. L V.

CII.

STUDIOSIS PHILOSOPHIAE S.

Non est dubium, cum, qui Argonautarum fabulam commentus est, humanæ uitæ imaginem adumbrare uoluisse, ut homines intelligerent, hanc uitam esse iactationem continuis laboribus et ærumnis occupatam, quæ uirtute sint superanda. Nos autem & navigationem nostram & portum nobis ostensum rectius agnoscere decet, quibus cursus tenendus est, non ad claram illam Arcton, quam obseruant Phænices in alto, sed ad normam doctrinæ caelestis, qua se Deus nobis patefecit misso filio, in quo & agnosci uult & celebrari, & in uitam æternam transuehi omnes, qui credunt in ipsum. Quod cum ita sit lætemur, nobis perspicue lucere Cynosuram uerbi diuini, & in nostra Argo nobiscum esse ducem navigationis nostræ filium Dei, & ad eius nutum, animos nostros, operas, & labores dirigamus. Deniq; gratias agamus, quod nos tegat presidio pietissimorum Ducum Saxoniae, quibus hoc munus uoluit esse gentilicium, ut ueritatem doctrinæ caelestis pure, integreq; propagari ac conseruari studeant. Et si autem oborta nuper tempestate, nobis procellæ quaedam periculum comminatæ sunt, tamen præsentia nauarchi
d nostri.

MISCELLANEA.

nostri, qui Nobam quoq; medijs gestavit in undis, confirmati, urgeamus nostra studia, & speremus cursum feliciorum. Ego ut meo loco haec feci, sedulo adiuuans discentium studia pro uiribus, Ita deinceps officio meo ad rei literariae profectum, Deo duce non deero. Et cum hoc tempore quorundam negociorum causa, una & altera lectio nobis intermittenda sit, & quo animo ferant studiosi, quod necessitati est dandum, & interim dicendi facultatem imitatione Ciceronianam diligenter exerceant. Finita oratione pro Murena statim inchoabo commentarium de Anima. Breui autem futura spero, ut Physica & Ethica studia ad uberiora exercitia feliciter reuocentur, Bene Valet, Datae Ienae 27. Ianuarij, Anno salutis L X I I.

Iohannes Stigelius.

Reuersus ex itinere Lipsico 5. Februarij, pridie post egrotare cepit, ac morbo isto lethali aggrauescente, tandem die Februarij 11. diem suum obiit, ac quadrante post horam uespertinam 10. pie in domino obdormiuit, Anno aetatis immaturae 46.

CIII.

RECTOR ACADEMIAE IENENSIS
MATTHIAS COLERVS,
I. V. Doctor studiosis S. D.

Quod apud Pindarum Adrastus de Amphiarao uate inquit, Desidero te oculum mei exercitus, qui eras utrunq; & uates bonus & bellator fortis, id nos multo

MISCELLANEA.

multo uerius usurpare possumus de extincto Iohanne Stigelio uiro omni laude pietatis, doctrinae, uirtutis, & eloquentiae clarissimo ac Poetarum huius seculi principe. Desideramus te Stigeli oculum nostri exercitus, qui eras utrunq; & uates bonus & bellator fortis. Tanto autem iustiores causas huius querelae habemus, quanto Stigelius fuit, & uates & bellator Amphiarao praestantior, & quanto grauius uulnus schola nostra ex eius interitu accepit, quam passus est Argiuius ille exercitus, cum inter caeteros duces etiam Amphiaraum in agro Thebano amisset. Vates fuit Stigelius non afflatus Enthusiasmo fanatico, sed agitatus Spiritus sancti numine, quod in ipso habitasse multa ipsius sanctissima poemata testatur, quae non tam ipsi, quam toti Germaniae egregium decus pepererunt. Vel unus Propheta Ioel, quem ante paucos annos paraphrasticè ad numeros redegit, documento est, quantum fuerit in hoc Poeta, uerae pietatis studium. Et editurus erat Psalmos non paucos superiore anno uersibus elegantissimis à se expressos, nisi praematura morte labor ille utilissimus esset interceptus. Sed quenam fuit illa militia, in qua fortis bellatoris munere functus est? Adducit Athenaeus de Posidippi quadam Comedia uersus, qui affirmant nauigantium conditionem omnium esse periculosissimam, & difficiliorem singulari certamine,

ὁ μὲν περὶ λεικῶς ὄνδ' ἔωρακεν κακῶν
τῶν μονομοιχόντων ἔσμεν ἀθλιώτεροι.

MISCELLANEA.

Sed profecto quouis & castrensi labore, & navigationis periculo nibilo mitior est eorum conditio, qui docendo & consulendo gubernant Academias præsertim, si ipsis prima scholarum fundamenta iacienda sunt, aut experiundæ præter cæteras molestias intestinae distractiones, quales aliquandiu hanc Academiam satis duriter exercuerunt. Vt autem Stigelius fuit inter primos Professores, quorum opera schola nascentis feliciter usa est, & propterea ut solent initia plus habere impedimentorum, multos magnos labores sustinuit, Ita in dissidiorum Euripum unâ nobiscum incidit. Hic uere fuit bellator fortis, dum nutantem scholam, non deseruit, sed quibus omnino potuit fulcris exceptit, nihil prætermittens, quo sperauit fatiscentem eius cymbam à submersione posse uindicari. Adhibuit hanc ad rem non modo docendi laborem, sed etiam extimiam prudentiam cum multis magnis uirtutibus coniunctâ. Omnium autem illustrissimum specimen fortis bellatoris in extremo agone edidit. Ibi enim ardenti fide, qua constanter filium Dei τὸ πῆρ τοῦ θεοῦ τοῦ λυτῆριου intuebatur mortem & Diabolum superauit, ac edita confessione plena pietatis placidissime decessit, ita ut non tam animam exhalanti, quàm suauiter obdormiscenti esset similis. Hoc igitur tanto uiro amisso, quid aliud, quàm oculus scholastici nostri exercitus amissimus? Et quanquam cum ipso optime actum, quem constat multis seuißimis malis impendentibus præreptum nunc in cælesti Academia frui complexu filij Dei, ad quem

MISCELLANEA.

quem crebro sua poemata & supremum spiritum direxit, Tamen nobis merito acerbissimum luctum affert ipsius obitus, qui præterquam quod scholam ipsius saluberrima opera priuat, haud obscure iram Dei nobis denunciatur. Orbati sumus breui temporis interuallo aliquot clarissimis Professoribus, quorum fama per totum orbem terrarum uolitat, & nunc is a nostro latere abducitur, cuius merita in hanc scholam summa extiterunt, ac quod uel maxime nos perturbat, incidit eius obitus ferè in illud tempus, quo primum hic docere cepit, siquidem 19. die Martij ante omnes 14. profitentis ipsius uox primum in hoc collegio exaudita est. Abripitur etiam ætate adhuc satis uegeta, cuius ratione multo diutius uiuere potuisset. Deniq; eo tempore nos destituit, quo schola post durissimam iactationem ad Portum aliquem aspirare incipiens ipsius operam uel maxime requirebat. Hoc quid significet cogitate, & sicut singuli ἐπιβὰλλοντες conferendo iram Dei cumulastis, Ita omnes quisq; suo loco, in hoc incumbite, ut seria poenitentia & ardentibus uotis poenam, quam sumus promeriti, possitis auertere. Te æterne Deus pater Domini nostri Iesu Christi supplices rogamus, ne scholam hanc deferas, sed in ira misericordie memor eius cymbam in tranquillo sistas, sane tristissima uulnera, quibus aliquandiu miserabiliter fuit lacerata, & efficias clementer, ut reipsa experiamur ueritatem dulcissime consolationis, quam Ieremias proponit inquitens, Non repellet in sempiternum Do-

MISCELLANEA.

minus, quia si abierit, miserebitur etiam secundum multitudinem miserationum suarum. Non enim animo perdendi nos humiliat, nec filios hominum penitus abicit &c. Reprimas rabiem Diaboli, cui nihil maiori uoluptati foret, quam si uideret hanc Academiam pro optimorum principum studio constitutam funditus euertere. Idq; facias propter gloriam sanctissimi nominis tui, ne eius propagatio ac celebratio in his locis diminuat, Amen. Cum autem hodie hora secunda terræ mandaturi simus Stigelij corpus, hortamur scholasticos, quos certo scimus, ut grates discipulos optime merito præceptori, postremum sepulturæ officium ultro præstituros, ut in deductione funeris huiusmodi præces toto pectore nobiscum repetant & scholam ac salutem professorum, qui adhuc superstites sunt Deo commendent, Bene Valet. 13. die Februarij, Anno M. D. LXII.

CIII

IN VRBE FRANCOFORDIA AD

*Menum pictura est uirginis contextentis fertum
ex floribus, quibus Germanicum nomen
est, Je lenger ie lieber, & addita est
inscriptio uenustissima sententiam
grauissimam continens,
alludens ad nomen
herbæ.*

**Je lenger je lieber ich bin allein/
Den trew vnd warheit ist worden Klein.**

Monet

MISCELLANEA.

Monet uitari turbam & sodalicia, & proprio queng;
muneri seruire. Nomen herbæ nunc usitatū est Amarū
dulce, Græcis ueteribus est Teucrion, aut certe cogna-
tum quiddam est. Nos hoc nomen retinuimus propter
Teucris historiam. De hac Francofordiana pictura
hanc lege Stigelij Elegiam.

Capta domum rediens fortis post Pergama Teucer,
Non qualem optarat repperit esse patrem.

Nam, quia fratre redis, te non ultore, relicto,
Me quoq; te nato posse carere scias.

Quin age fraternas aut mox comitaberis umbras,
Aut cupies celeri rursus abire gradu.

Dixerat hæc genitor, gemit alto ex pectore Teucer,
Mox tamen ad socios talia uerba facit.

Offensus pater est, pater est qui pessima nato,
Qui tamen haud merui pessima, fata cupit.

Ergo uale nostræ nutrix Salamina iuuentæ,
Quam patrem offendam rectius exul oro.

Fata uiam ostendent, forti omnis patria tellus,
Sic ait, & medio uela dat alta freto.

Venerat ad ueteris Cythereia littora Cypri,
Ut placuit tellus, hic habitemus ait.

Condedit hic urbem patriæ de nomine dictam,
Qua tereret uitæ tædia longa suæ.

Temporis accessu præcordia frigida mœror
Rodit, & è salsa pectora bile dolent.

Fortè parat sacrum, positisque sub arbore Diuis
Per uirides herbas exta cremanda locat.

MISCELLANEA.

Mira loquor, splenem medijs ut tangit in extis
 Herba noua, arcana sed ratione potens.
Protinus attactum uideas tabescere, namq;
 Deficit, admota ceu rosa uerna manu.
Splene dolens Teucer, lateri mox adplicat herbam,
 Nec mora presentem sentit, ut optat, opem.
Tum uero, quoniam prodes hac parte dolenti
 Teucrion à Teucro nomen habebis, ait.
Tempora quid faciunt? γλυκὺ πικρὸν nomine dicunt
 Nunc quibus hanc Graia uoce uocare libet.
Nomina ridebis, paulo post carius illam
 More suo, at pulchre Teutona lingua uocat.
Huc, quicumq; fuit, solers allusit Apelles,
 Hæc cuius picta est suauis imago manu.
Ecce procul turbam fugiens uirguncula, sola
 Dum sedet, ex ipsa Teucrude ferta facit.
Quod si consilij causam quis scire laboret,
 Hoc uitæ responsi symbolon esse potest.
Quo diuturna magis, mihi carior omnis Erenus,
 Exulat à uulgo cum probitate fides.
Qui sapias, hinc uitæ præcepta salubria disces,
 Certus in hoc uitæ, carmine gnomon erit.
Viue tibi, stolidæq; caue commercia turbæ
 Consultum uitæ si cupis esse tuæ.
Nil facias, fieri nisi quod debebat honeste,
 Sitq; tuæ uitæ regula certa Deus.
Nec famæ cupidum rebus te ingesseris ullis,
 Ni sinat officij causa probanda tui.

MISCELLANEA.

Congressus caueas, nisi cum tua functio poscit,
Illi autem placidi sint simul atq; breues.
Quos potes officijs orna, nec commoda specta,
Pro meritis reddi gratia rara solet.
Præcipue caueas ulli nimis esse sodalis,
Hic latet in uiridi frigidus anguis humo.
Non ego te iubeam cædam uitare minantes,
Quos tibi coniunctos spes erat esse, caue.
Dulce quidem certe est, & amici nobile nomen,
Sæpe sed huic etiam crimen inesse solet.
Limina præcipue fuge suspitiosa potentum,
Credo mihi hic fucò gratia rara caret.
Cautus ut euitat blandas Syrenas Vlysses,
Illecebris aulæ ne capiare caue.
Hæc uitæ ratio morbosis libera curis
Est homini imprimis commoda, grata Deo.
Hæc addit nostris cœlestes mentibus alas
Ut certa ascendant ad bona uera uia.

IOHANNES STIGELIVS.

CV.

ELEGIA IOANNIS STIGELII

monens, ut pauperes onerati honestis laboribus,
suam sortem boni consulant, etiam
amisi non accipiant iusta premia.

ὁ vos ἐπιτῶνος.

Quondam Asinus rigido iussus seruire colono,
Indoluit sortis fata seuera suæ.

MISCELLANEA.

Exiguumq; cibum accusans, magnumq; laborem,
 Sæpe alium cupide siccus hiabat herum.
 Tunc quodq; ieiuno plenos cum uentre quasillos
 Ferret, in hæc fertur uerba rogasse Iouem.
 Iuppiter Arcadicis multum olim cognite syluis,
 Arcadicum facili ser precor aure pecus.
 Non ego nunc pellem fului mihi posce Leonis,
 Sat premit hæc nostrum fabula trita genus.
 Des alium dominum, dederis sic omnia, tantum
 Seruicij durum deprecor huius onus.
 Annuit, & figulo commendat Iuppiter illum,
 Hæc quoq; fors illi non toleranda fuit.
 Imposito subat Samiæ sub pondere terræ,
 Atterit hirsutum tegula dura latus.
 Sæpe etiam lapsus diffractis uapulat ollis,
 Iunctaq; cum multo uerbere probra tulit.
 Ergo iterum ut dominum misero mutare liceret,
 Multa facit summo uota molesta Ioui.
 Accipit hunc, ueteres solitus deglubere pelles,
 Impuro cerdo qui facit arte lucrum.
 Dic dum sera graues, labor ipsa senecta, labores
 Ingrato minime grata recusat hero.
 Occidit immeritæ pecus ictum uerbere clauæ,
 Fataq; detracta pelle suprema subit.
 Hei mihi quam frustra fato obluetur acerbo,
 Qui meritis poscit præmia digna suis.
 Sis asinus, quemcunq; asinum fors aspera fecit,
 Qui placide sortem ferre scit, ille sapit.

AD CANDIDVM LECTOREM.

Habes, candide Lector, quæ hoc tempore in Bucolica Virgilij edere uolui. Adieci etiam Miscellanea, in quibus multa digna lectu & scitu recitantur. Vbi autem intellexero tibi ista omnia, qualiacunq; sunt, grata esse, dabo operam, ut breui temporis spacio tres Tomi annotationum in omnes Comædias Terentij, quales in Epistolas Familiares Ciceronis mea opera editos habes, subsequantur, Bene Vale.

LEUCOPETRAE EXCVDEBAT,
Georgius Hantzsch, Anno M. D.

L X V.

ERRATA QVAE INTER
relegendum occurrerunt.

B 4. de aliqua re utili, omisso altero, de. BS. sumpta ab
omnibus, non omnibus. C. 2. Recreentur, non rēcrean-
tur. C. 4. Indigno non, indigne. C. 6. sit rustica, non fit.
C. 6. Reijce non reice. CS. separatum, non, seperatum.
D. 1. Baccare, non bacare. D. 2. Augustum, nō, Agustū.
Bene, non bene. D. 7. totius Eclogæ, non Ecloga. E.
4. Necessaria, non, necessario. E. 8. ut si de contentione
Longolij & Erasmi dicas, iure Erasmus antepone-
re possis, Omisissis illis uerbis, iure antepone-
re Erasmi di-
cas. F. 3. Cuius hæc est summa. Conatur, non, coatur. F.
4. decepti. Posterior ueneficia. F. 5. habeant fatales, o-
misso puncto. Disciplina, non, discipline. G. 1. Cytheri-
dis, non Cythretidis. G. 2. Poetæ Asinij, omisso puncto.
G. 4. Tanque fratrem Cremonensem, omisso puncto.
Varo, non, Vro. Cantando sub, non, cantandi sunt. G.
6. Nullam aliam causam huius moeroris, Laborabūt,
non, laborarunt. G. 7. Putemus, non, putamus. G. 8. Di-
riperet, non, deriperet. Iuuenem Octauium, omisso pun-
cto. uota, non Vota, cum magno, Vi ubi assueueris, o-
misso, uel. H. ii. Deferbuerint, non, deferbuerunt. pos-
sint, non, possunt. H. 4. æquari, non æquori. formatione,
non, surmatione. H. 6. Quæ uis dicere, non, siue uis. H.
7. Nullis uerbis consequi possum. Auspicato, non, au-
spicari. I. 1. Nam & meum pecus. Nascamur. Inscri-
pta. Inter uos. I. 2. Deos & clarorum, omisso, præ. Ex-
tuleritis, non, extuleris. Quisquis aut potest, non, au-
tem. Effers, non, offers. I. 3. scribite munera, non mu-
cera.

ERRATA.

I. 4. sed finit te, non sint. Tamen illo, non ille. I. 5. de-
 mentatus, non, demeritatus. principum, non, principi-
 um. De tot, tanque. Decent, non docent. I. 6. Annonæ,
 non amcnæ. ἔσσι non ἔδι. I. 7. Apollinem, non, Apol-
 linem. salinucæ, non, salinuce. I. 8. Tigres, non, Tigros,
 K. 1. In quibus æreis, non, æris. prosequabantur. K. 4. uc-
 stigia inueniat. Crinem, non, crimen. crimen, non, cri-
 mem. K. 5. cædebat Phæbo, non, credebat. K. 6. acqui-
 esco. K. 7. Cui ille præfuit. K. 8. mouerint. L. 1. perscri-
 bantur, non, perscribentur. L. 2. maximo, meo incom-
 modo. L. 3. Incantari, non, incantatri. Quoq; indura-
 ri, non, iudicari. L. 4. superfuerunt. L. 5. interficeret,
 non, interficient. L. 6. Qui habent. L. 8. ῥήτορες. M.
 1. enimvero, syluas, non, sylvas. suspicionem, non, suspi-
 cationem. sensero, non, sensere. M. 2. perseuerasset, non,
 peruenisset. M. 3. decoro. quas, non, quos. Hos, non, hoc.
 M. 4. Theocritus, non, Theocritin. M. 5. λόγου, λογ-
 γου. M. 6. obseruatione, non, obseruatimne. γλύκιος,
 non, γλύκιος. ἀπόπροσθι, non, ἀπόπροσθι. ἀλλοσθα-
 πῆ, omissa est iota. M. 7. ὀνησῖμερ, altero, er, omisso.
 M. 8. χάριτας, non, χηρ τις. ut uobis homines, non,
 et uobis. securitatis, non, securiatis. N. 2. ἀενάωμ-
 ης. λιγύροου. πόσσι ἑέθρα. περισσῶς. N. 3. deducta,
 non, deducto. N. 5. ὄν μὲν, non ἰόμεν. N. 6. subindi-
 cat, non, et subindicans. fallere, non, fallera. N. 7. μέ-
 λισσα. ἐφύσση. ἄλατο. μελισσα. μάτηρ. ἐσσι
 μελίσσαις. O. 1. Persa, non, Pensa. O. 2. fecere, non,
 mouere.

ERRATA.

mouere. O. 4. Danaes, non, Danaei. fraudulentos, non,
 fraudulentos. O. 5. contineat, non, continent. O. 8. Quin-
 tiliu, non, Quintilianum. P. 2. Ita in discendo præci-
 pias. P. 5. demandata est, non, demendata. Q. 1. profo-
 pographia, non, profographia. Constat, non, conflat.
 Quidam paterfamilias. Q. 3. λυγρα, non λυτρα. Q. 5.
 ε̄ λπίσας, non, ε̄ λκιδας. R. 5. Ea uero, ut in seni-
 bus uitiosa est, ita uel imprimis in pueris &c. lege R. 7.
 dictum uolumus S. 1. de recto, omisso, re. S. 2. Metsch.
 Schurpff. S. 5. τοῦ σόματος. T. 1. Nullius enim ora-
 tio, non, ratio. ut obtemperetis. Regum, non, regnum.
 T. 2. professionibus. Domum, non, donum. occuparat.
 T. 3. iudicassent, non, indicassent. T. 4. dimittitur, non,
 demittitur. T. 5. temporis, non, tempois. T. 6. profopo-
 peia, non, profopeia. Miltiades. T. 7. perscripsi, non,
 præscripsi. T. 8. scientiam de tota natura, omisso, ac.
 Et quia, non, Et qua. V. 2. diligentia, non, diligentia. In-
 nicio, non incio. V. 3. cum nondum, non, nodum. V. 7.
 uehit Albis, non, uelit. X. 1. re manifestata. promisit se,
 nõ permisit. X. 2. Cũ res agitari caperint. X. 3. ac me-
 lius. Inuitis, non, in uicis. X. 4. πῶδ' ἑυγους. X. 5.
 γάλακτι. δύνανται. X. 6. ἐχθροῦ. in Theriacks.
 ε̄ ιδεῖ, nõ, ἐνοθεῖ. καὶ τὰ βροῦξαι. πατήρ τε. μητιόεν
 τὰ. X. 6. a genis. Hic omissa sunt hæc uerba, Neq; si il-
 li mortua esset materq; paterq; Neq; si coram ipso etc.
 X. 7. posterioribus. X. 8. sanguineas, non, sanguineas.
 Y. 2. solet esse difficultium, non, difficillimum. Y. 3. exem-
 ptus

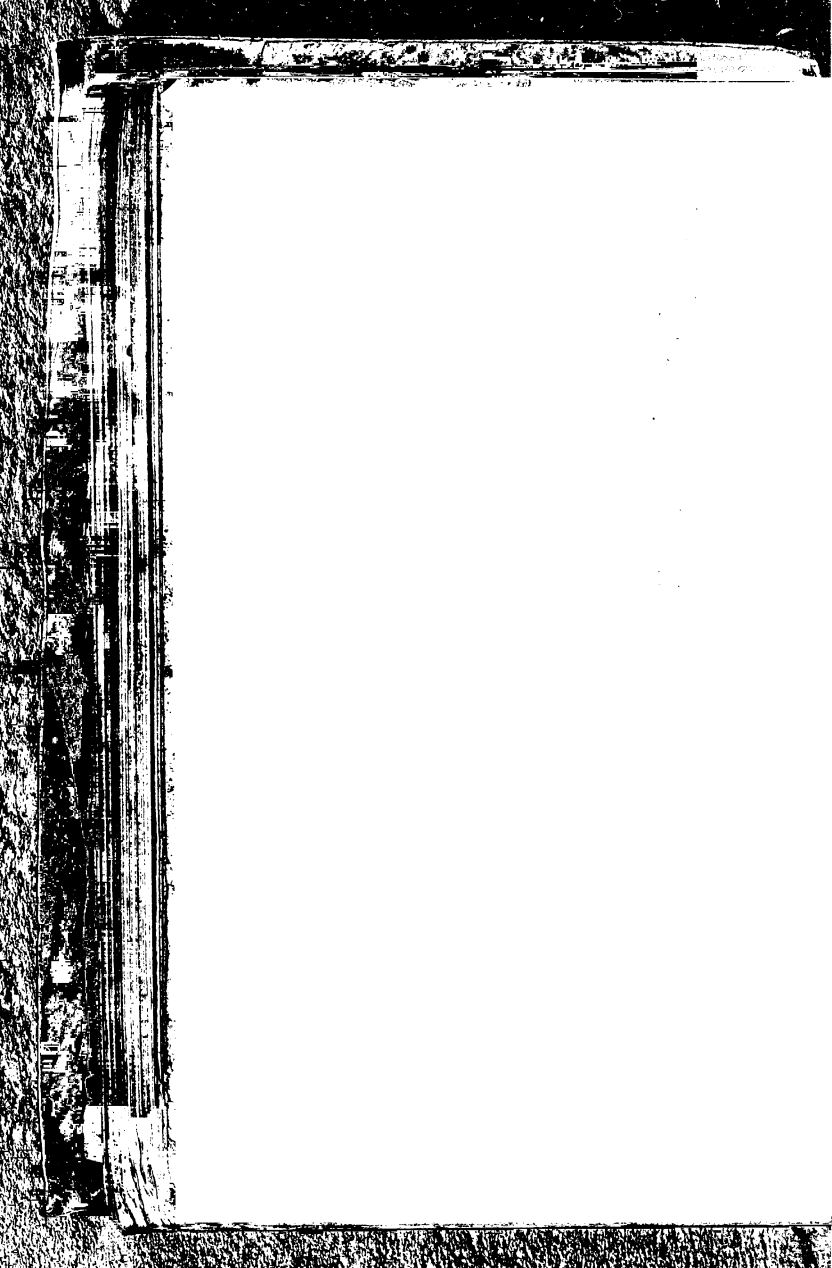
ERRATA.

ptus est. hodie præstetis. Y. 4. domantur, nõ, donantur.
 Initur, non, imitur. Y. 7. uetustissimo, non, uetutissimo.
 Y. 8. aliquantulum. ἄντιδωρον. Elegantissimo. Z. 1.
 nisi uererer. Z. 3. absolutis, non, obsolutis. Z. 4. Inesca-
 ti. Instituemus, non, instiuemus. Z. 5. pertinet, non, pir-
 tinct. offerant, non afferant. Z. 7. conuenire, non de-
 tractare. Z. 8. ingeniorum. a. 3. immortalitas, non im-
 mortalitatis. a. 4. ἀναρχία, non ἀναρχία. dederunt,
 non, dederant. sed Brutus, non breuis. a. 5. iudicandam,
 non, iudicandum. Astrologicis, non, astroligicis. peri-
 culosas, non, osos. extat, non extant. planetarum, non:
 orum. a. 7. in mortuis, non mortis. Astringerent, non
 adstringent. b. 1. à suffragatione omnes. b. 3. choreæ non
 habent Contra, non, conara. b. 6. nõ procul à mola. b. 7.
 Quæ ipse lautissime. b. 8. obbrutescant etiam. uidemus.
 c. 1. accedunt, non accedunu. Quis enim non credat. c. 2.
 tum demum res docuit. uocat, non uacat. molitorem, nõ
 meliorem: Ecquid ad Theologiam. c. 5. ærumnosa, non
 oso. c. 8. libarunt, non bibarunt.

O. C. I. 333

Ob. G. II, 3333 - 3335

Argem .7. Egloga

Perstringunt Mœnium certantes carmine Vates
Alcœnisq; notant falce notanda modis
Nil iuvat ingenium si Lincæ turpiter edit
Nec est sat doctus copulansq; iuvens

